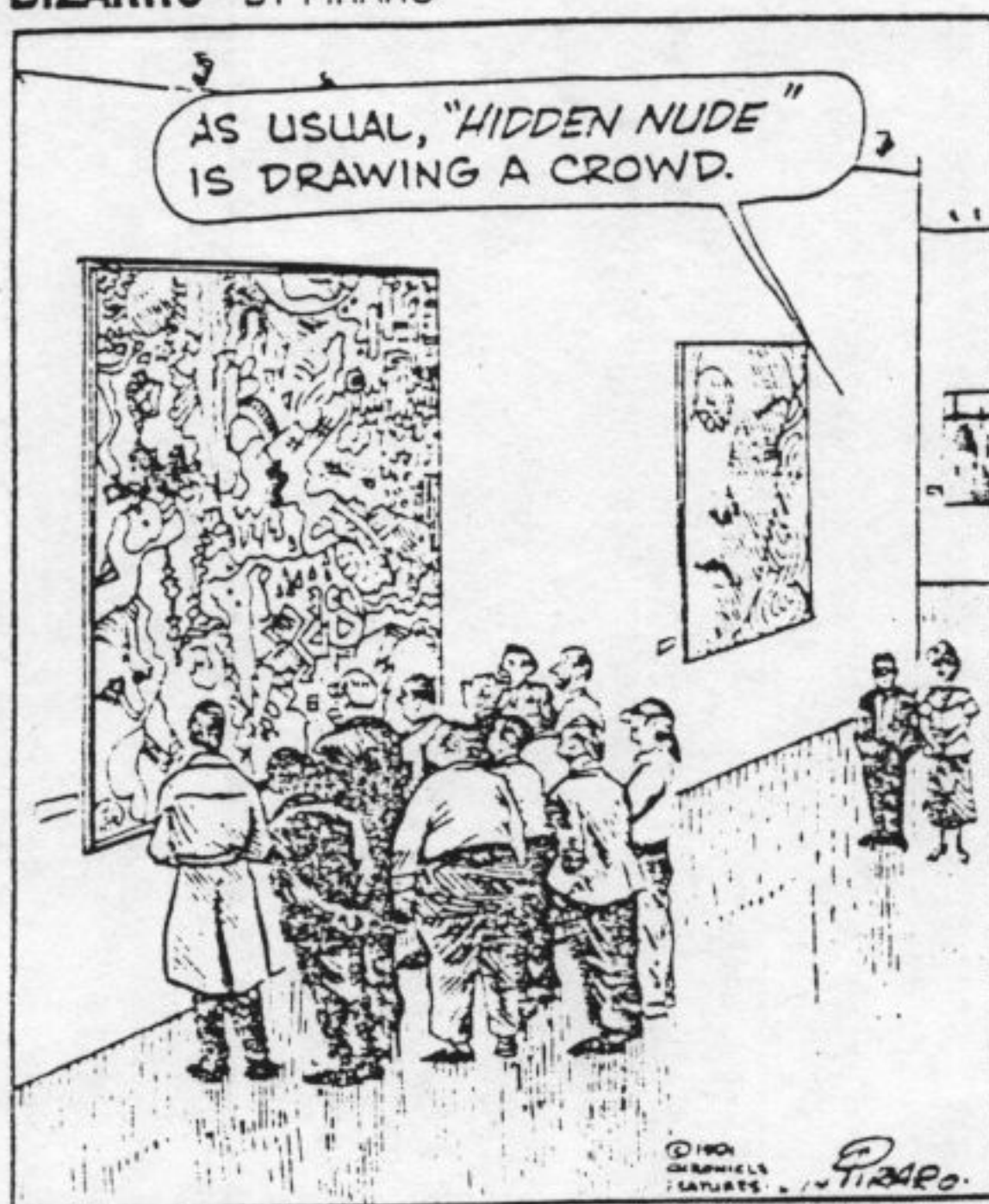

PERSFOCUS

ZEVENDE JAARGANG NUMMER 8 - AUGUSTUS 1991

knipselkrant van vereniging Martijn
over kinderen, volwassenen en seksualiteit

BIZARRO BY PIRARO

in dit nummer:

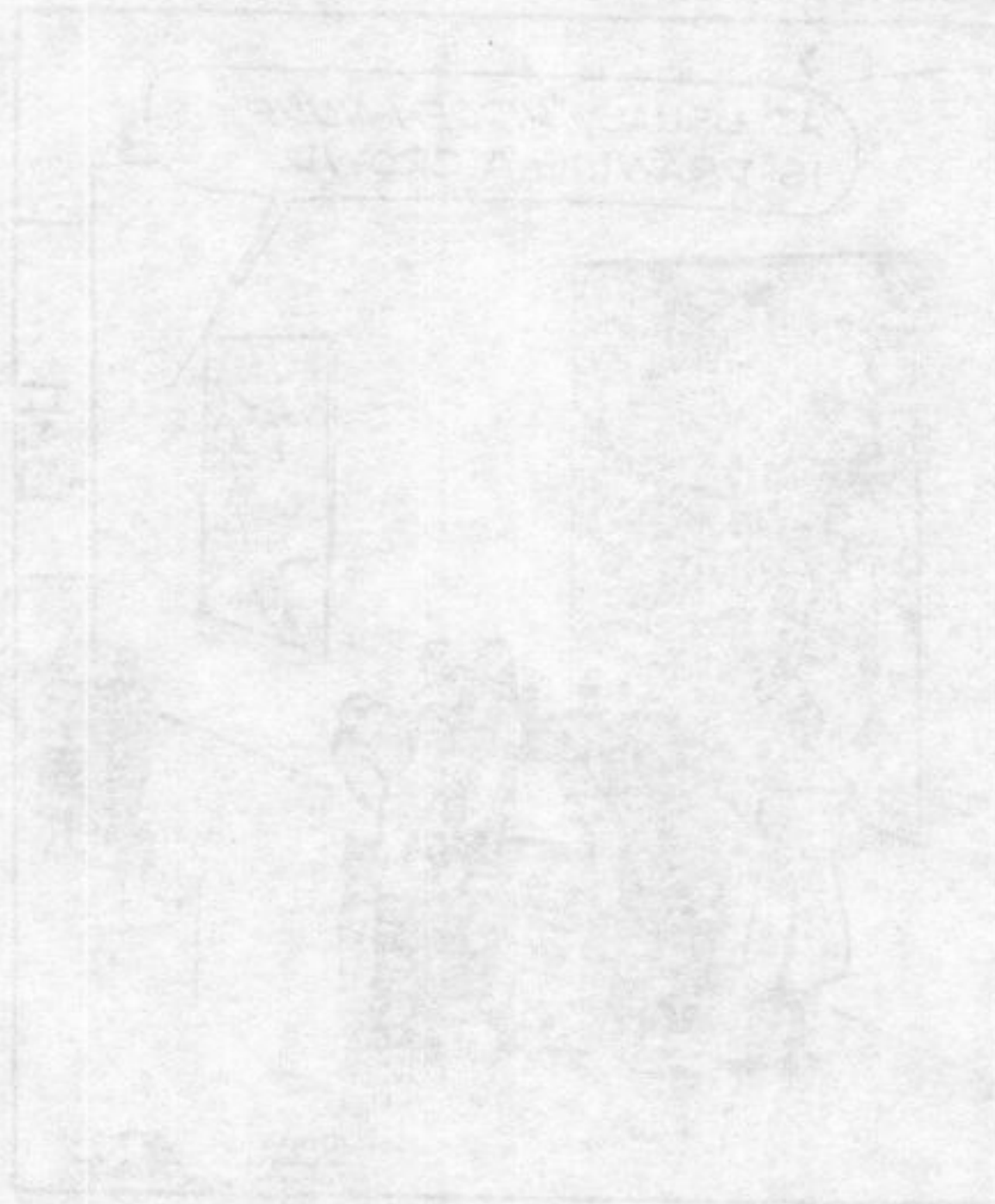
Jessica ontvoerd en vermoord	pag. 2
Kindernaakt uit de handel	pag. 9
Incest in Rheden / Ontzettend	pag. 10
Ontucht van de maand	pag. 11
Incest en mishandeling	pag. 12
Een pedofiel trekt ten strijde	pag. 13
KP in Duitsland	pag. 16
Moeders en zonen in Duitsland	pag. 17
Satanisch !	pag. 19
Straatschoffies	pag. 20
Gelijk behandeld ?	pag. 23
De schone kunsten	pag. 24
Onterecht	pag. 27
Killers...	pag. 29
Achtergrond	pag. 31

PERASTOCUS

REVUE TRIMESTRIELLE N° 10 - AOUT 1931

dirigée par M. VAN DER WEGHE
avec la collaboration de M. VAN DER WEGHE

PLATEAU DE LA...

à la fin de...

Les travaux de la commission
ont été terminés le 15 mai 1931.
Les conclusions de la commission
sont les suivantes :
1. Le terrain est favorable à la construction.
2. Le terrain est favorable à la construction.
3. Le terrain est favorable à la construction.

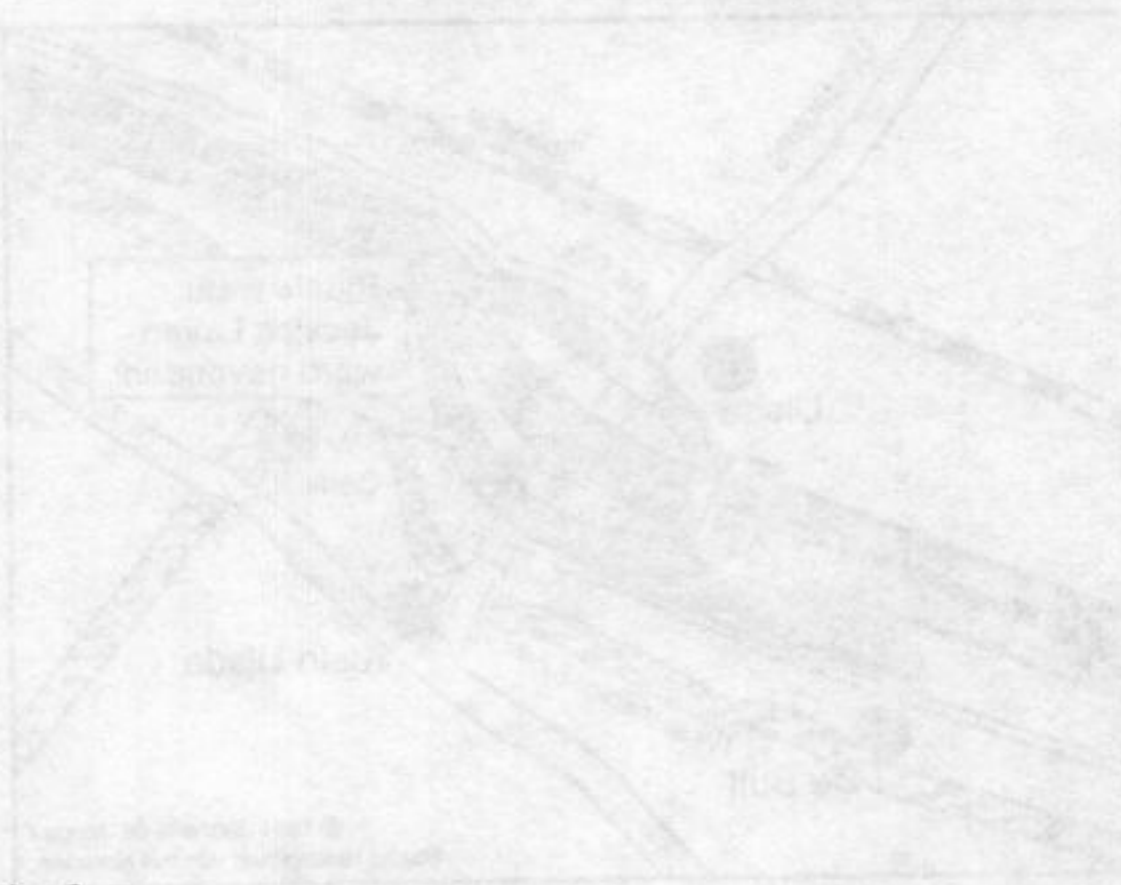
Les travaux de la commission
ont été terminés le 15 mai 1931.
Les conclusions de la commission
sont les suivantes :
1. Le terrain est favorable à la construction.
2. Le terrain est favorable à la construction.
3. Le terrain est favorable à la construction.

Les travaux de la commission
ont été terminés le 15 mai 1931.
Les conclusions de la commission
sont les suivantes :
1. Le terrain est favorable à la construction.
2. Le terrain est favorable à la construction.
3. Le terrain est favorable à la construction.

PERSFOCUS, zevende jaargang, nummer 8, augustus 1991

Met knipsels uit:

Volkskrant	Vk
Trouw	Tr
NRC Handelsblad	NRC
Algemeen Dagblad	AD
Utrechts Nieuwsblad	UN
Nieuwsblad van het Noorden	NvhN
Zwolse Courant	ZC
Gooi & Eemlander	G&E
Primeur	
Nieuwe Revu	NR
Groene Amsterdammer	GA
Sekstant	
Gay Krant	GK
Veronicabode	
De Echte Waarheid	
Der Spiegel (D)	
International Herald Tribune	IHT
USA Today (USA)	
The Economist (USA)	
San Fransisco Chronicle (USA)	SF Chronicle

Abonnementen op Persfocus kosten f 65,-. Bezorging als brief
is f 15,- duurder en komt op f 80,-.
Losse nummers f 8,-.

Giro 5459646 van Vereniging Martijn
Postbus 43.548
1009 NA Amsterdam

Lifters vinden

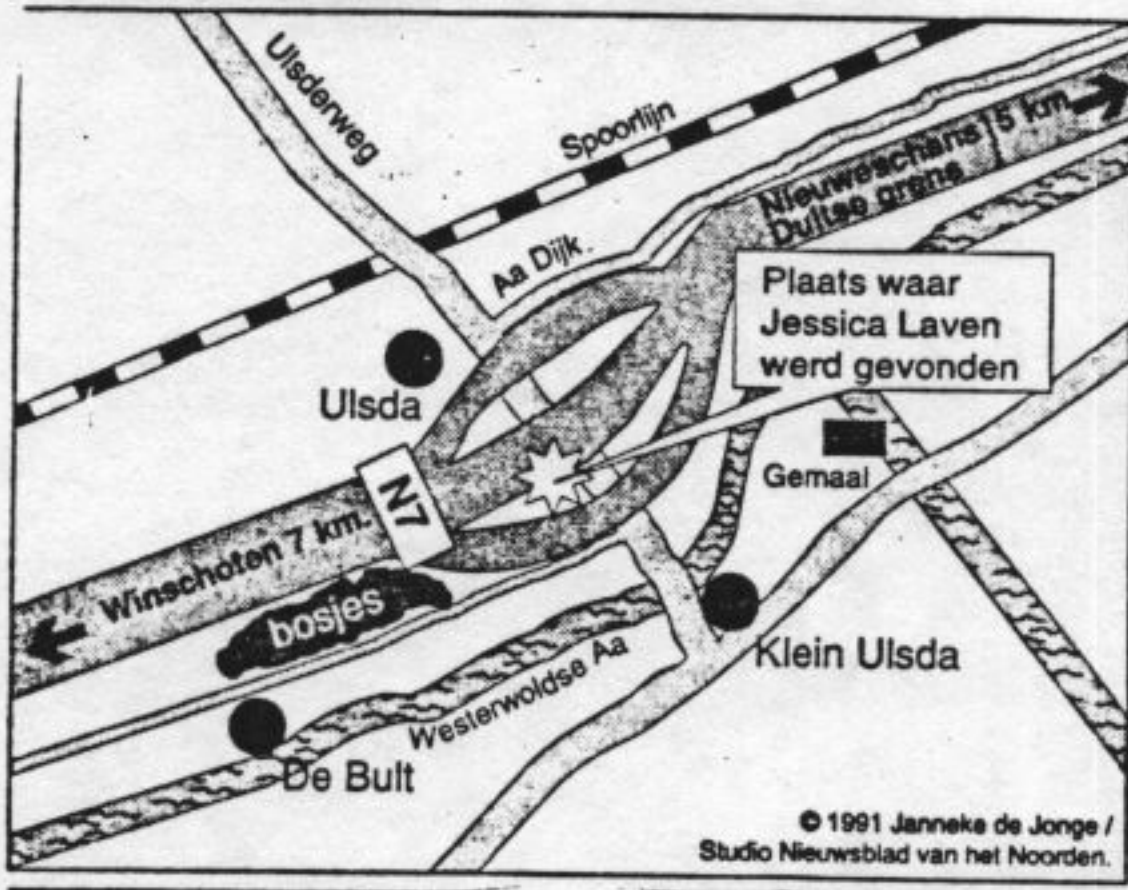
Van onze verslaggevers

KLEIN ULSDA - Twee Duitse lifters hebben gisteravond rond zeven uur het stoffelijk overschot gevonden van de 11-jarige Jessica Laven uit het Noordhollandse dorpje Blokker. Het sinds zaterdag vermiste meisje werd door hen langs de vangrail van de Rijksweg 7 (Groningen-Nieuweschans) bij Klein Ulsda aangetroffen. Het meisje is vermoedelijk door verwurging om het leven gebracht. Sectie moet uitwijzen wanneer het meisje is vermoord.

Jessica Laven is vrijwel zeker uit een auto over de vangrail in de bosjes gegooid. Het lichaam van het meisje zou al in staat van ontbinding verkeren door het uitzonderlijk warme weer van de laatste tijd. Er is inmiddels een recherchebijstandsteam geformeerd dat bestaat uit 25 personen. Justitie in Alkmaar heeft beslist dat vandaag sectie wordt verricht. Dat gebeurt vermoedelijk in een Groninger ziekenhuis. Er bestaat echter ook een kans dat het stoffelijk overschot voor dit doel wordt overgebracht naar het laborator-

■ JESSICA LAVEN

lichaam

Vondst van meisje schokt politie-agent

Van onze verslaggever René Otterloo

KLEIN ULSDA - Het is woensdagavond kwart over negen als de politie-agent Jan von Henning roert in een bekkertje zojuist aangerukte verse koffie. Hij staart even voor zich uit en zegt dan: "Ik zal je wel vertellen, hier slaap ik een paar nachten niet van." Von Henning was één van de surveillerende agenten, die de melding van twee Duitse lifters ter plaatse diende te verifiëren.

Rond kwart voor acht ontdekte hij langs de vangrail van de Rijksweg 7 bij Klein Ulsda inderdaad het stoffelijk overschot van, zo bleek later, de 11-jarige Jessica Laven uit Blokker (Noord-Holland). Zo'n lugubere vondst gaat ook een ervaren politieman niet in de koude kleren zitten.

De 'plaats delict', zoals dat in politiejargon heet, is van beide kanten al enkele honderden meters van tevoren afgezet. Surveillancewagens met blauw zwaailicht geven aan dat al het doorgaande verkeer via de afrit Oude-schans/Bellingwolde wordt omgeleid om vervolgens via de oprit haar weg richting Nieuweschans (oostwaarts) of Winschoten (westwaarts) te vervolgen. De rijbaan bleef tot vanmorgen vroeg versperd om zo uitgebreid en goed mogelijk onderzoek te kunnen

doen. Elk detail kan immers van doorslaggevende betekenis zijn.

Ongeveer een uur na de vondst door de Duitse lifters arriveert een ploeg van de technische recherche uit Groningen onder aanvoering van het hoofd van deze dienst, Meinema. In de stromende regen verrichten zij de eerste routinematige handelingen. Dan volgt overleg. De ambulance, zo wordt besloten, kan in elk geval vertrekken. Besloten wordt verder dat het politiebureau in Finsterwolde de komende uren zal fungeren als coördinatiecentrum.

De Finsterwolder postcommandant Lupp Mulder kan en wil op dat moment, het is inmiddels kwart over negen en al enigszins schemerend, niets officieel zeggen. Ook weet hij nog niet hoe het onderzoek mogelijk verder wordt

um van Justitie in Rijswijk. De vindplaats versterkt het vermoeden, dat de dader afkomstig is uit Duitsland. Bij een landelijk dagblad kwam de tip binnen, dat in de buurt van het zwembad waar het meisje het laatst is gezien, een uit Hamburg afkomstige Mercedes stond geparkeerd.

De politie in Groningen zal de moordzaak in nauwe samenwerking met het recherchebijstandsteam, dat met 15 medewerkers opereert vanuit Noord-Holland, trachten op te helderen. Leden van de technische recherche hebben op de plaats waar de stoffelijke resten van het kind werden gevonden vanaf de alarmerende melding gisteravond onafgebroken sporenonderzoek verricht. Aanvankelijk bestond enige onzekerheid over de ware identiteit van het slachtoffer. Vannacht bleek in het Martinizekenhuis in Groningen en na herkenning door leden van het politieteam Hoorn dat het hier inderdaad om de 11-jarige Jessica Laven gaat. De Rijkspolitie maakt vandaag met een helikopter luchtfoto's van de omgeving, waar het lichaam is aangetroffen, in de hoop aanwijzingen te vinden.

De douane en de Koninklijke Marechaussee in Nieuweschans waren niet in het bezit van de compositietekening die de politie in Hoorn van de mogelijke ontvoerder van Jessica Laven had gemaakt. De tekening was niet naar de grensposten verstuurd, omdat er volgens de politie geen aanwijzingen waren dat de dader uit Duitsland kwam. De enige aanwijzing die daarvoor bestond, was de anonieme melding bij het dagblad.

De politie in Hoorn zet het onderzoek naar de moord aan de hand van de meer dan 400 tips voort.

Het drama rond Jessica Laven van dag tot dag

Van onze verslaggevers

KLEIN ULSDA/HOORN - De raadselachtige verdwijning van Jessica Laven uit Blokker houdt de Noordhollandse gemeenschap nu al enkele dagen in de ban. De politie in Hoorn, die het mysterie onderzoekt, lijkt met het aantreffen van het stoffelijk overschot gisteravond bij Klein Ulsda in Oost-Groningen een flinke stap voorwaarts te maken. Hierbij een reconstructie tot dusver van een lugubere moordzaak.

● **Zaterdag 27 juli:**

De dag dat Jessica Laven (11) uit Blokker voor het laatst in leven is gezien. Ongeveer zeventienhonderd mensen bezoeken die middag het openluchtzwembad De Wijzend in Zwaag, een dorp dat onder de gemeente Hoorn valt. Jessica Laven gaat alleen met haar fiets naar het zwembad. Ze heeft daar afgesproken met een paar vriendinnetjes. Diverse mensen zien haar die middag op verschillende momenten samen met een oudere man. De man is kalend, ongeveer 55 jaar en hij heeft een buikje. Een aantal kinderen verklaart later tegenover de politie dat de man in een onderbroek zou hebben gewommen. In hun ogen ziet een ouderwetse zwembroek er immers zo uit... Jessica heeft met hem op een bankje gezeten. Anderen hebben gezien hoe ze samen patat hebben gegeten op het terrein. Als het personeel het zwembad tegen vijf uur sluit, blijkt dat er een meisjesfiets nog steeds afgesloten in de stalling staat. Jessica is verdwenen, maar heeft haar spullen uit het door haar gebruikte kluisje van De Wijzend gehaald. Het is haar moeder die later in de avond alarm slaat en de politie vertelt, dat haar dochtertje is verdwenen.

De Hoornse gemeentepolitie schakelt meteen extra mensen in. De chef, die die avond leiding zou geven aan de verscherpte controle op horeca-overlast in de binnenstad, begint met een ploeg de omgeving van het zwembad uit te kammen. Ook wordt door de recherche een begin gemaakt met het opnemen van de verklaringen van de vriendinnetjes van Jessica.

● **Zondag 28 juli:**

De politie is gedurende de nacht niet erg ver gekomen met het onderzoek. Er wordt met man en macht verder gezocht naar aanwijzingen in de directe omgeving van het zwembad. Ook de bosjes van de nabijgelegen begraafplaats en parkeerplaats en het wijkpark worden doorzocht. De politie laat verder een helikopter het luchtruim kiezen om de omgeving te fotograferen. Zwaag, Blokker en afgelegen terreinen van de stad Hoorn en de IJsselmeerkust worden vanuit het hefschroefvliegtuig op de plaat gezet. De foto's worden die avond bij het bureau bezorgd en op details bekeken.

Rechercheurs vatten de hele zondag* post bij het zwembad. Bezoekers wordt gevraagd of ze de dag ervoor ook in De Wijzend waren en of ze in dat geval Jessica en de gezochte man samen gezien hebben. Door de politie worden banden van Radio Hoorn beluisterd. Dit lokale station heeft de dag ervoor rechtstreeks uitgezonden vanaf het zwembadterrein en kinderen kregen hierbij de gelegenheid iets in de microfoon te zeggen. De media krijgen op zondagmorgen het signalement van Jessica en de man met wie zij werd gezien. Bij een persconferentie die middag om 16.00 uur wordt op verzoek van de ouders ook een pasfoto van

het meisje vrijgegeven. Een ervaren tekenaar krijgt opdracht aan de hand van de getuigenverklaringen een portret van de gezochte man te vervaardigen. De onderzoeksleiding doet via de Centrale Recherche Informatiedienst in Den Haag en de officier van justitie de aanvraag de foto van Jessica en het portret te vertonen in een politiebericht op de televisie.

● **Maandag 29 juli:**

De aandacht van het onderzoeksteam richt zich erop via tips achter de verblijfplaats van Jessica en de identiteit van de gezochte man te komen. Er dient zich een getuige aan met wie het maken van het getekende portret een stuk gemakkelijker wordt. In de loop van de morgen wordt een recherchebijstandsteam geformeerd. Ofschoon korpschef T. Kootstra van de Hoornse politie eerste verantwoordelijke blijft voor de zaak, krijgt kolonel J. Severs van de rijkspolitie de leiding van de inmiddels tot twintig man uitgebreide rechercheploeg. Het fotootje van Jessica en de verspreide signalementen krijgen aandacht van de landelijke media. Dit levert een stroom van tips op. In de loop van de dag legt de tekenaar de laatste hand aan de portrettekening. Diverse getuigen herkennen de man die de gezien hebben in de afbeelding. Tekst, tekening en foto gaan naar Hilversum voor de televisie-uitzending.

● **Dinsdag 30 juli:**

De portrettekening van de verdachte man verschijnt in de kranten. Dat levert in de loop van de dag 58 schijnbaar nuttige tips op. Hiervan blijven vijftig bruikbare tips over. Toch zit het opsporingsteam nog met de handen in het haar: de gouden aanwijzing lijkt uit te blijven. Direct na de tv-uitzending is het hard werken in de recherchekamers van het bureau. Er komt een stroom telefoontjes op gang. Tegen tien uur bestempelt politiewoordvoerder C. Beunder het overgrote deel van de tachtig nieuw binnengekomen tips als 'zeer bruikbaar'.

● **Woensdag 31 juli:**

De ouders van Jessica wachten nu al vier dagen lang in een tergend grote spanning af. Geen taal of teken van hun dochtertje. Op het politiebureau komt in de ochtenduren tot verbazing van de politie opnieuw een stroom telefonische tips op gang. De politie doet een oproep aan enkele Vietnamese mannen die volgens getuigen op de bewuste zaterdag mogelijk video-opnamen hebben gemaakt in het zwembad. Volgens de recherche bestaat er een kans dat op deze banden een aanwijzing staat. Om half twaalf komt er een langverwacht nieuwtje binnen op het bureau. Er lijkt licht in de duisternis. Een surveillancewagen van de Amsterdamse gemeentepolitie heeft op het Rembrandtsplein een verdachte man aangehouden. De Amsterdamse agenten vinden dat hij precies voldoet aan het signalement. Later wordt hij weer vrijgelaten.

Het team in het politiebureau wordt woensdagavond rond half tien gebeld door de politie van Groningen. In een berm langs de weg tussen Groningen en Nieuweschans is eerder op de avond door lifters het stoffelijk overschot ontdekt van een meisje, van wie het signalement overeenkomt met dat van Jessica. Het meisje wordt geïdentificeerd door leden van het recherchebijstandsteam uit Hoorn.

Sporenonderzoek rond vindplaats Jessica in volle gang

Technische recherche hele nacht minutieus in touw

De politie heeft gisteren de berm en het bosschage aan de zuidkant van het viadukt Klein Ulsda minutieus doorzocht. Bij de afrit in de autoweg tussen Winschoten en Nieuweschans, waar woensdagavond het stoffelijk overschot van de vermoorde Jessica Laven werd gevonden, hebben technische rechercheurs de hele nacht - af en toe in de stro-

Door Frits Poelman NVM 2

mende regen - doorgewerkt in de hoop bewijsmateriaal te vinden.

De politie probeert er op die manier onder meer achter te komen of de dader, mogelijk uit angst voor de paar kilometer verderop gelegen grensovergang, het meisje in Klein Ulsda heeft vermoord of haar alleen op die plek heeft verstopt.

De technische recherche speelt een belangrijke rol bij politie-onderzoeken. Eventuele sporen kunnen aanwijzingen opleveren voor het vinden van een dader. Ze kunnen ook het bewijs leveren dat een mogelijke verdachte, die om andere redenen is aangehouden, inderdaad betrokken is geweest bij het misdrijf waarvan hij of zij wordt verdacht.

Hoe belangrijk de rol van de technische recherche kan zijn, bleek eerder dit jaar toen in Groningen een verdachte tegen wie acht jaar gevangenisstraf was geëist, onmiddellijk door de rechtbank op vrije voeten werd gesteld omdat het sporenonderzoek volgens de rechtbank niet deugde.

Altijd sporen

Binnen een Recherche Bijstandsteam, zoals dat in Oost-Groningen voor het onderzoek naar het omgebrachte meisje is gevormd, speelt de technische recherche een belangrijke rol. De politie gaat ervanuit dat er altijd sporen zijn en dus bij goed onderzoek ook gevonden kunnen worden.

Het zijn de technische rechercheurs die in eerste instantie bepalen wat er gebeurt in de omgeving van de vindplaats, die zo snel en zo ruim mogelijk door de gewone (geüniformeerde) politie moet worden afgezet. De aanpak van de technische recherche is vaak van het grootste belang voor het verdere verloop van een onderzoek. Technische rechercheurs - in burger, vaak herkenbaar aan laarzen en overall, koffers met gips (voor afdrukken), dozen, potjes en labels (voor het bewaren van bewijsmateriaal) en foto-apparatuur - willen direct worden gewaarschuwd om te voorkomen dat eventuele sporen worden weggevaagd. Dat gebeurt vrijwel automatisch als mensen, die niet precies weten wat ze doen en waar ze lopen, binnen de afzetting komen. Dat geldt niet alleen voor buitenstaanders.

De 'plaats delict' blijft in eerste instantie even goed verboden terrein voor gewone (geüniformeerde) politiemensen, tactische re-

■ De pop is neergelegd op de plaats waar Jessica werd aangetroffen.

chercheurs en zelfs voor de dienstdoende officier van justitie die beslist hoe de politie het onderzoek gaat aanpakken. Sporenonderzoek is onder meer specialistenwerk omdat lang niet alle sporen met het blote oog zichtbaar zijn.

Geen haast

Om het technische onderzoek niet te bemoeilijken, wordt geen haast gemaakt met het weghalen van een stoffelijk overschot. Op de

kleren van een slachtoffer kunnen zeer belangrijke sporen worden gevonden, zoals haren, splinters en pluïsjes.

Tijdens een sectie kunnen later alsnog belangrijke aanwijzingen op het lichaam worden gevonden. Sporen van bijvoorbeeld tandafdrukken, zweet, speeksel of bloed worden eveneens door technische rechercheurs vastgelegd. Sectie door een patholoog-anatoom moet opheldering verschaf-

fen over de precieze doodsoorzaak en het tijdstip van een moord.

Het Gerechtelijk Laboratorium in Rijswijk, waar sectie op Jessica Laven is verricht, fungeert als een soort superbureau van de technische recherche. Alle Nederlandse politiekorpsen kunnen voor onderzoeken waarvoor speciale apparatuur nodig is, een beroep doen op het Laboratorium. Meer dan honderd mensen verrichten er jaarlijks meer dan tienduizend eenvoudige tot technisch zeer ingewikkelde onderzoeken. In het Laboratorium worden ook onderzoekstechnieken ontwikkeld of gemoderniseerd.

Op het viadukt in Klein Ulsda, waar het onderzoek door de regen werd bemoeilijkt, is niet alleen gezocht naar vingerafdrukken en voetsporen. Het grootste karwei was het zoeken naar voorwerpen die als stille getuigen een rol in het onderzoek kunnen spelen. Daarvan heeft de politie op het viadukt zakken vol gevonden.

Tussen blikjes, sigarettenpakjes, stukken textiel en papier, die waarschijnlijk op het viadukt uit voorbijrazende auto's zijn gegooid, zit misschien een aanwijzing over de dader. Het kan een kleinigheid zijn, die op dit moment waardeeloos lijkt. Een aansteker bijvoorbeeld. Maar als die uit de broekzak van de dader is gerold, dan kunnen eventuele vingerafdrukken fataal zijn voor een verdachte. Zelfs een gescheurd papiertje kan als een legpuzzel het net om een verdachte sluiten.

De meeste bewijsstukken worden fotografisch vastgelegd en later bij het proces verbaal gevoegd. Voor de technische recherche zijn fotografie en video zeer belangrij-

ke hulpmiddelen. Mede daarom zijn gisteren met een vliegtuig van de Dienst Luchtvaart van de Rijkspolitie op Schiphol ook lucht-opnames gemaakt van het viadukt.

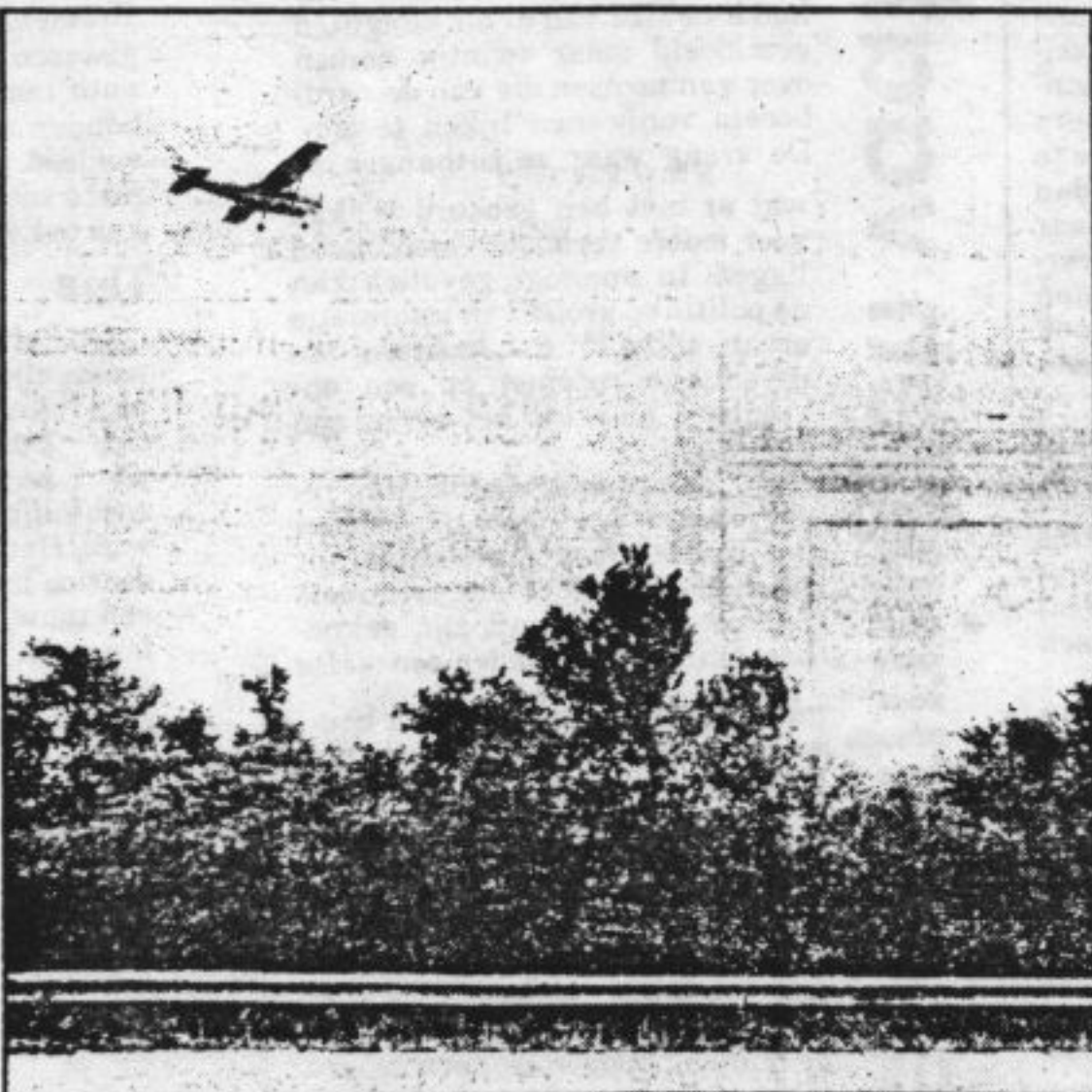
Het vliegtuig deed dat eveneens bij de bank in Stadskanaal die de week is overvallen en bij de camping in Borger waar de auto van de bankovervallers werd teruggevonden. Op video en media's en kleurenfoto's worden alle situaties vastgelegd zodat de tactische recherche later alle aanknopingspunten kan terugvinden.

Fotostudio

De foto- en filmopnames worden ook gebruikt om rechercheurs, die de situatie zelf niet in ogenschouw konden nemen, zich gemakkelijker in de situatie te kunnen laten inleven. De technische recherche van de rijkspolitie in Groningen beschikt over een hypermoderne fotostudio, een fotolaboratorium en een fotograaf die het materiaal van de rechercheurs snel kan afwerken. De technische recherche heeft ook een fotozender waarmee woensdagavond in kleur een foto naar de politie in Alkmaar werd gestuurd voor herkenning.

Mede door het werk van de technische recherche hoopt de politie snel klaarheid te brengen in een verdwijningszaak, die doorgestom toeval niet op een langspelend drama is uitgelopen. Het verdwijnen van Jessica Laven lijkt op dat van Digna van der Roest, die in 1982 in de stad Groningen spoorloos verdween en na pas 15 maanden, toen de dader berouw kreeg, vermoord in Ruiner werd gevonden.

Cheryl Morriën uit Ljmuider verdween in 1986 en is nog steeds spoorloos. In Hoorn kwam aan de martelende onzekerheid na vier dagen een einde omdat lifters op een plek liepen waar normaal niemand komt.

■ Een vliegtuigje cirkelt boven de plaats waar het lichaam van Jessica gevonden werd.

Foto: Wladimir van der Burgh

CRI knutselt jaarlijks tweehonderd compositiefoto's van verdachten in elkaar

Koffer vol wipneuzen, onderkinnen en kapsels

(Door Carine Neeffjes) **WN 1**
DEN HAAG — De grote ijzeren koffer prijkt midden op het bureau. De kist telt tientallen foto's van kleine en bolle ogen, smalle of volle lippen. Maar ook wipneuzen, onderkinnen en ouderwetse kapsels hebben een eigen plaatsje in de veilig afgesloten koffer. Met dit materiaal puzzelen getuige en rechercheur soms urenlang, totdat ze samen de geschikte compositiefoto van de gezochte misdadiger hebben gemaakt.

Commissaris Dick Vledder van de Centrale Recherche Informatiedienst (CRI) kijkt aandachtig naar de rondslingerende composities en zegt: „Het belangrijkste is dat je de getuige niet beïnvloedt. Je moet nooit zeggen: 'Zo lijkt-ie wel, hè?' De rechercheur stopt pas met puzzelen als de getuige er niets meer aan kan toevoegen”.

Op de afdeling Groepsriminaliteit en Overvallen van de CRI hangen diverse affiches van gezochte misdadigers. Allemaal 'kunstwerken' van zes rechercheurs die gespecialiseerd zijn in het maken van compositiefoto's.

Per jaar maakt de CRI ruim tweehonderd compositiefoto's. Alle politiekorpsen in Nederland doen regelmatig een beroep op de specialisten van de CRI. Soms gaan de rechercheurs bij nacht en ontij met hun ijzeren koffer op pad om zo snel mogelijk bij de getuige te zijn. „Het is wreed, maar soms verkeren die ook in

levensgevaar. Dan is het belangrijk om zo snel mogelijk zo'n foto in elkaar te zetten”, vertelt inspecteur Leendert Pieterse.

Tekening

Behalve een compositiefoto kan ook een tekening worden gemaakt van een onvindbare crimineel. Dat wordt gedaan door een zogenaemde 'politie-tekenaar': een agent die toevallig ook goed kan tekenen. Deze kunstenaars zijn echter schaars in Nederland, in totaal zijn er maar vijf.

Toch geven diverse politiekorpsen de voorkeur aan een tekening. Deze week verscheen in het politiebericht na het NOS-Journaal een tekening in beeld van een 50-jarige man. Hij wordt verdacht van betrokkenheid bij de verdwijning van de 11-jarige Jessica Laven.

Het politiekorps in de regio waar Jessica vandaan kwam beschikt over een eigen tekenaar. Het korps had ook een compositiefoto van de CRI, maar wilde liever de tekening publiceren. „Die was echter. De foto zag er wat kunstmatig uit. De tekening gaf een compleet beeld. Bij een compositiefoto zie je dat de neus, mond en ogen min of meer aan elkaar zijn geplakt. Je ziet dat er geknutseld is”, vertelt een politie-woordvoerder uit Hoorn.

CRI-commissaris Vledder is het niet

eens met deze kritiek. „Het is juist goed dat je ziet dat het geen echte foto is. Het publiek moet de ruimte hebben om er een eigen interpretatie aan te geven. Een tekening is af. Het is vaak onmogelijk om zelf dan nog variaties te verzinnen. Als een tekening goed is gelukt, is het een kunstwerk dat je wel aan de wand wil hangen. Dat is niet de bedoeling”.

Standaard

Door het tekort aan 'politie-tekenaars' zijn korpsen doorgaans aangewezen op de compositiefoto's van de CRI. Enkele van hen klagen dat de foto's van de neuzen, monden, kinnen en ogen „zo standaard zijn”. En er bestaat nu eenmaal geen standaard-gezicht van een misdadiger, zo redeneert een politiewoordvoerder uit Rotterdam.

Als Vledder zijn geheimzinnige ijzeren koffer openmaakt, verschijnen er echter lange en hoekige neuzen, gave en puntige kinnen, en allerlei soorten ogen, voorhoofden en haardrachten. Vanzelfsprekend zit dat ene paar ogen van de gezochte misdadiger er bijna nooit bij, en vindt de getuige vaak dat 'zijn blik te lief is', maar in ieder geval is er keuze genoeg.

Voordat het puzzelen begint, wordt de getuige eerst op z'n gemak gesteld. vervolgens gaat de rechercheur de getuige ondervragen. Die moet vertellen waar,

wanneer en hoe laat het misdrijf plaats vond. Was hij een of twee meter van het delict verwijderd? Heeft hij de dader van voren, opzij, of van achteren gezien? Was de misdadiger groot, klein, breed of gezet? Was hij blond, donker, had hij krullen of een scheiding in z'n haar en zo ja, rechts of links?

Sommigen hebben er moeite mee de beschrijving van de dader onder woorden te brengen. Daarom worden na dit vrij korte verhoor al gauw de fotomappen uit de koffer gehaald. De getuige moet eerst een afbeelding uitzoeken waar het voorhoofd, haardracht en oren opstaan. Vervolgens zijn de kinnen, ogen, neuzen en lippen aan de beurt. De stroken worden in elkaar geschoven en langzamerhand wordt de verdachte zichtbaar.

Vledder: „Mensen die verbaal geen gedetailleerde beschrijving kunnen geven, hebben soms een zeer goed fotografisch geheugen. Vooral bij slachtoffers van seksueel geweld is de gelaatsuitdrukking van de dader sinds het misdrijf soms niet meer van het netvlies verdwenen”.

Toch betekent dat niet dat met behulp van deze getuigen makkelijk een compositiefoto te maken is. „Ze zijn soms te gedetailleerd. Weterf bij voorbeeld precies of hij een wratje op z'n kin had. Dat doet niet veel ter zake. We moeten een herkenbare afbeelding produceren”.

Groninger kinderpsycholoog:

Nooit garantie dat kind niet bezwijkt voor kinderlokker

MVN 2

Van onze verslaggeefster
 Greetje van der Veen

GRONINGEN - „Hoe je je kind ook instrueert, je hebt nooit de garantie dat hij niet bezwijkt voor een zogenaemde kinderlokker. Dat geldt ook voor andere gevaren. Je kunt honderd keer tegen je kind zeggen dat ie goed moet uitkijken in het verkeer, toch kan ie dat een keer vergeten en onder een auto komen. Het verraderlijke van zo'n kinderlokker is juist dat hij meestal een hele vriendelijke, zachte benadering heeft, een kind eerst veel aandacht en belangstelling geeft. Een argeloos kind zal zo'n man op een bepaald moment niet meer als een vreemde zien. En dan is de kans dat ie meegaat met zo'n aardige man niet uit te sluiten.”

Kinderpsycholoog drs. W. van Borselen, directeur hulpverlening bij de Regionale instelling voor ambulante geestelijke gezondheidszorg (Riagg) in Groningen, kan zich, naar aanleiding van het drama rond het ontvoerde en om het leven gebrachte meisje Jessica Laven uit het Noordhollandse Blokker, goed voorstellen dat ouders zich afvragen hoe ze een kind uit handen moeten houden van een kinderlokker zonder dat ze het kind heel bang maken.

„Dat is moeilijk. Je kunt tegen een kind zeggen dat een vreemde misschien heel aardig lijkt, maar dat ie je, als je dat helemaal niet verwacht, heel erg pijn kan gaan doen. Vooral als je met hem meegaat of als je met hem alleen bent. Dat dit heel naar is en dat jij als ouder dat vreselijk zou vinden. Daarbij hoef je niet in details te treden. Niet over vermoorden praten. De meeste kinderen vragen niet naar details. En je moet hun fantasie in dat opzicht niet prikkelen. Dan wakker je angsten aan. Je kunt hele duidelijke

afspraken maken met je kind, dat het nooit snoepjes of cadeautjes aanneemt van een vreemde en dat het zeker niet meegaat met iemand die hij niet kent of nog maar net heeft leren kennen. Kinderen vinden het moeilijk een aardig iemand iets te weigeren. Je spreekt met kinderen allerlei zaken af. Dat het geen snoep mag pakken zonder te vragen bijvoorbeeld. Zo moet ook heel duidelijk worden afgesproken dat een kind beslist altijd eerst thuis komt vertellen, als het met iemand mee wil gaan.”

Ouders moeten volgens de kinderpsycholoog er ook op wijzen dat kinderen bij elkaar blijven en ook een beetje op elkaar moeten letten. „Als een kind zich isoleert, loopt het natuurlijk meer risico.” Ook als het seizoen van veel buiten spelen aanbreekt, moet er op gehamerd worden nooit met iemand mee te gaan. Niet elke dag, want dan helpt het nauwelijks meer, maar wel af en toe. „Het is niet verkeerd je bezorgdheid te laten blijken. Een kind voelt dan ook dat zijn ouders van hem houden.”

Drs. Van Borselen vindt wel dat er op school over deze gevaren moet worden gepraat, maar hij ziet weinig in het in de klas naspelen van dergelijke situaties. „Dan is er geen vreemde bij betrokken en dan is het toch niet echt.”

Belangrijk is de openheid in het gezin. Als er een open sfeer heerst, vertelt een kind gemakkelijker dat hij iets gedaan heeft wat niet mocht. „Je moet niet al te geschokt of boos reageren als een kind thuis vertelt dat ie iets van een vreemde heeft aangenomen, terwijl hij wel wist dat dat niet mocht. Als je razend reageert, zal zo'n kind nooit meer zo iets vertellen. Dan kom je dus helemaal niks meer te weten.”

Verdwijningen vaak raadsel voor politie

ALKMAAR/GRONINGEN

De dood van de ontvoerde elfjarige Jessica Laven uit Blokker heeft Nederland weer eens herinnerd aan de mysterieuze verdwijning van andere kinderen, van wie nooit meer een spoor werd teruggevonden. Kinderen, van wie ook mag worden aangenomen dat ze slachtoffer zijn geworden van een misdrijf. Zoals de zevenjarige Cheryl Morrien uit IJmuiden, die maandag precies vijf jaar zoek is of de 19-jarige Germa van den Boom uit het dorpje Nieuwendijk bij Werkendam, die spoorloos verdween nadat zij in de nacht van 29 juli 1984 thuis was afgezet.

Onder de 3.500 aangiften van vermiste personen die jaarlijks bij de Centrale Recherche Informatiedienst (CRI) in Den Haag worden gemeld, bevinden zich — met name in deze vakantietijd — veel jongeren. Het eerste onderzoek toont meestal aan dat deze jongelui in 99 van de 100 gevallen op

avontuur zijn gegaan en zich weer binnen enkele dagen bij hun ouders/verzorgers melden met het verlossende telefoontje dat alles goed met hen gaat en dat ze heus wel (al dan niet platzak en berouwvol) op het honk zullen terugkeren.

Aan het einde van het jaar houdt de CRI van al die aangiften gemiddeld maar twintig namen over van mensen die van de aardbodem verdwenen lijken te zijn. De vraag waar ze uithangen of

wat er met hen gebeurt is, kan voor iedere vermiste verschillend liggen. In sommige gevallen kan de politie op grond van informatie ervan uitgaan dat mensen om psychische redenen op een onvindbare plek uit het leven zijn gestapt.

Bij andere aangiften achten rechercheurs het niet uitgesloten dat mensen door ruzie thuis, uit financiële nood of om criminele redenen er tussenuit zijn geknepen om ver weg onder een valse

naam een nieuw leven op te bouwen. Maar zekerheid heeft de politie nooit. Dat was onlangs het geval in Amsterdam. Daar meenden inwoners van Weert een stadgenoot te hebben gesignaleerd, van wie de politie in 1989 had aangenomen dat hij tijdens een bergwandeling in Oostenrijk was verongelukt. Toen op grond van de binnengekomen tips een speurtocht naar de man op touw werd gezet, leverde dat niets op en kon het dossier weer terug in de kast.

Ook in België en Duitsland

MVN 2

Grote klopjacht op moordenaar Jessica Laven

Van onze verslaggevers

GRONINGEN/HOORN — Het speciale politieteam dat belast is met de moord op de 11-jarige Jessica Laven uit Blokker bij Hoorn heeft een opsporingsbericht laten uitgaan naar België en Duitsland. Ook is een compositietekening van de mogelijke dader, een oudere corpulente man, op het internationale net gezet. Dit houdt

verband met de vindplaats van het vermoorde meisje, bij Klein Ulsda, vijf kilometer voor de grensovergang Nieuweschans.

De politie is ervan overtuigd dat de ontvoering is gebeurd met een Duitse Mercedes, vermoedelijk afkomstig uit Hamburg of Bremen. In Winschoten werd gisteren door de politie een groene auto met Duits kenteken aangehouden die aan het signalement voldeed. De eigenaar bleek echter niets met de verdwijning te maken te hebben.

Tips

Op het politiebureau in Finsterwolde zijn na de vondst van Jessica, woensdagavond, tientallen tips binnengekomen. Gisteren werd sectie verricht in het Gerechtelijk Laboratorium in Rijswijk. Het bracht aan het licht dat Jessica inderdaad is gewurgd met een touw. De politie wil in het belang van het onderzoek, waaraan een team van 25 agenten werkt, geen verdere mededelingen doen. Onbekend blijft, of het meisje direct na de verdwijning afgelopen zaterdag uit het zwembad van Zwaag bij Hoorn om het leven is gebracht. Onduidelijk is ook of het kind seksueel is misbruikt.

HAMBURG/HOORN - De 11-jarige Jessica Laven is hoogstwaarschijnlijk seksueel misbruikt voordat zij werd vermoord. Volgens de Hamburgse politie heeft de sectie op het lichaam uitgezonden dat seksueel misbruik 'niet uitgesloten' is.

De Hamburgse Kriminalpolizei trekt dan ook na of het compositieportret van de vermoedelijke dader overeenkomsten vertoont met de signalen van bekende plegers van zedenmisdrijven in die stad. Tot dusverre heeft dat nog niets opgeleverd. De jacht op de mogelijk Duitse moordenaar van Jessica is dit weekeinde verder opgevoerd. In Hamburg is een tienkoppige Mordkommission

Mordkommission Hamburg ingeschakeld bij jacht op dader

Jessica werd waarschijnlijk slachtoffer van zedenmisdrijf

belast met het onderzoek naar de vermoedelijke dader en de lichtgroene Mercedes, waarin Jessica waarschijnlijk is vervoerd. Nederlandse rechercheurs hebben dit weekeinde een deel van de zaak aan de Duitsers overgedragen en zijn nu terug in de teams in Groningen en Hoorn. De speurtocht naar de Mercedes heeft nog geen concrete resultaten opgeleverd. Wel is

inmiddels bekend dat het gaat om een goed onderhouden, ouder model Mercedes van de bouwserie 123, met veel gepoetst chroom. Ook over de verdachte komt steeds meer duidelijkheid: hij is ongeveer vijftig jaar oud, rond de 1,72 meter lang, corpulent, heeft kort grijs/wit haar, een rond gezicht, een grote neus en een onderkin. Hij draagt mogelijk een bril en een kleine snor. De

Mordkommission heeft vandaag een speciale telefoonlijn opengesteld voor tips betreffende deze auto of man.

Over de andere aanknopingspunten die in het Duitse onderzoek van belang zijn, wil de recherche niets prijsgeven. Volgens politiewoordvoerder C. Beunder kan hij de pers 'in het belang van het onderzoek' niet verder informeren. Het

team heeft een aantal gegevens en sporen die niet bekend mogen worden omdat zulks de dader zou alarmeren. Men houdt er namelijk rekening mee dat de man vaker in Nederland komt en dan deze informatie in de krant zou kunnen lezen.

Zodoende wordt onder meer geheim gehouden wat de speurtocht naar de tijdelijke verblijfplaats van de vermoedelijke dader in Hoorn of omgeving tot dusverre heeft opgeleverd. Ook wordt niet bekend gemaakt welke resultaten zijn verkregen uit het onderzoek van het touw dat nog om Jessica's nek zat en welke aanwijzingen de politie vlak bij de vindplaats van het lichaam heeft ontdekt.

Zaak Jessica: overeenkomsten met moord op Belgisch meisje

Van een onzer verslaggevers
GRONINGEN/ZUNDERT — Ontvoerde en misbruikte de moordenaar van de 11-jarige Jessica Laven uit Blokker (N-H) ook een 9-jarig meisje uit het Belgische Hoogstraten? De Rijkspolitie van Zundert uit Noord-Brabant ziet overeenkomsten. In de Belgische moordzaak zou er sprake zijn van een 'donkerkleurige, grote auto'. De politie van Hoorn richt haar onderzoek voornamelijk op een Duitse lichtgroene Mercedes, waarin Jessica zou zijn ontvoerd.

Het Belgische meisje werd vorige week dinsdag onder bedreiging van een pistool ontvoerd en in een bos seksueel misbruikt. Ook had het meisje wurgsporen aan de hals. Jessica werd vorige week woensdag bij Klein Ulsda met een touw om de hals dood in de berm aangetroffen. Volgens een woordvoerder van de politie in Zundert zijn er meer overeenkomsten, maar hij wil daarover in dit stadium niets meedelen.

□ Op pagina 3:
Al 800 tips in moordzaak Jessica.

800 Tips in zaak Jessica Laven

HOORN — Het recherche-bijstandsteam dat de moord op de 11-jarige Jessica Laven uit Blokker onderzoekt, heeft tot dinsdag ruim 800 tips uit heel Nederland ontvangen. Behalve een groot aantal aanwijzingen over de Duitse Mercedes waarin het kind door haar ontvoerder zou zijn meegenomen, blijft ook informatie binnenkomen over talrijke andere aspecten van de zaak. Het assisterende onderzoeksteam in Groningen is maandag ontbonden.

Groene Mercedes al eerder gezien

Politie zoekt dader van wurgmoord in Hamburg

Van onze verslaggever
Jan Niemeijer

GRONINGEN/HOORN — De dader van de wurgmoord op de 11-jarige Jessica Laven uit Blokker (bij Hoorn), van wie het stoffelijk overschot woensdag langs de snelweg Groningen-Nieuweschans werd gevonden, wordt in de Duitse havenstad Hamburg vermoed. Er blijken meer getuigen te zijn, die in de buurt van het zwembad waar het meisje het laatst is gezien, een groene Mercedes met Duits kenteken (HH-Hamburg) hebben gesignaleerd. Het recherchebijstandsteam, dat werkt aan de oplossing van de moord op het meisje, heeft nog geen beroep gedaan op as-

sistentie van de politie van Hamburg.

Het vermoeden van een mogelijk Duitse dader ontstond na een anonieme tip bij een landelijk dagblad. Aanvankelijk vreesde de politie dat het om een dwaalspoor zou gaan. Nadat het lijk in de buurt van de grensovergang werd gevonden, is er alsnog een gericht buurtonderzoek in haar woonplaats gehouden. Daarbij kwam vast te staan dat de groene Mercedes 'van een ouder bouwjaar met veel gepoetst chroomwerk' al enkele dagen tevoren in de buurt van het zwembad van Zwaag is gezien.

De politie is overigens wel van plan binnenkort gerichte activiteiten in Duitsland te ondernemen. Aan de andere tips die nog steeds binnenstromen, nu al 550, wordt overigens ook doorgewerkt. Politiewoordvoerder C. Beunder

uit Hoorn wil 'in het belang van het onderzoek' niet zeggen of ook een beroep op de Duitse televisie wordt gedaan voor de vertoning van een compositietekening. De tekening, die een oudere man toont, werd begin deze week wel voor de Nederlandse televisie gebracht. Jessica werd door velen in het zwembad in het gezelschap van de man gezien. Onduidelijk is of de man Duits sprak.

Inmiddels heeft Justitie het lichaam van Jessica vrijgegeven. Zij wordt woensdag begraven.

Ruim 800 tips in moordzaak Jessica

Van een onzer verslaggevers

GRONINGEN/HOORN — De politie uit Hoorn, die is belast met het onderzoek naar de moord op de 11-jarige Jessica Laven uit Blokker (Hoorn), krijgt nog dagelijks tips. Het aantal mensen dat met informatie belt, bedraagt nu al meer dan 800. Ze zijn afkomstig uit het hele land. Een groot deel is, aldus politiewoordvoerder C. Beunder, afkomstig van kampeersers op campings in Nederland.

De tips zijn voornamelijk het gevolg van de gepubliceerde compositietekening van de mogelijke dader en de politionele aandacht voor een Mercedes met Hamburgs kenteken. De wagen zou zijn gezien in de buurt van het zwembad, dat door Jessica werd bezocht.

Het onderzoeksteam is inmiddels uitgebreid tot 35 man. Het team wordt gevormd door politiemensen uit de regio Noord-Holland. De rijkspolitie van Finsterwolde, die na de vondst van het stoffelijk overschot in Klein Ulsda een eigen bijstandsteam vormde, is nog slechts zijdelings bij het on-

derzoek betrokken. Voor het onderzoek is op het politiebureau in Hoorn een afdeling vrijgemaakt.

Volgens woordvoerder Beunder wordt er tot laat in de avond aan de weezinwekkende moordzaak gewerkt. "We zijn niet alleen bezig met de tips rond de Duitse Mercedes, maar werken ook op meer sporen. Het natrekken van de verstrekte tips vergt overigens enorm veel tijd. De politiemensen moeten er vaak zelf op uit om de informatie te controleren." Tot nu toe heeft het normale politiewerk in Hoorn en omgeving, aldus Beunder, nog niet onder de grote inzet te lijden gehad. "Iedereen loopt graag een stapje harder om hopelijk spoedig klaarheid te brengen in deze tragische zaak."

Jessica wordt morgen in Hoorn begraven. Er wordt een enorme belangstelling verwacht, omdat Blokker en omgeving dagenlang hebben meegeleefd in de aanvankelijk mysterieuze verdwijningszaak, die een zo dramatische ontknoping beleefde.

P.93

N° 11/11/6-8-91

Justitie Breda ziet af van publikatie montagefoto

(Van onze correspondent)

ZUNDEBT/BREDA — De montagefoto van de verdachte van de ontvoering van een negenjarig meisje uit het Belgische Hoogstraten, vorige week dinsdag, wordt voorlopig niet gepubliceerd. Dat hebben Justitie in Breda en de recherche van de rijkspolitiegroep Zundert besloten. De aanleiding daartoe is de IRA-rechtszaak in Roermond, waarin de verdediging met succes heeft aangevoerd dat getuigen zijn beïnvloed door het zien van montagefoto's.

Het is voor het eerst dat bekend wordt dat een montagefoto van een verdachte om die reden

uit de media wordt gehouden. Een definitief besluit daarover nemen Justitie en de recherche in een later stadium.

„Je kunt het als een handicap beschouwen bij de opsporing van een dader van een misdrijf, maar het is een gegeven dat professor Wagenaar (als getuigdeskundige in het IRA-proces, red.) heeft gezegd dat getuigen onbedoeld worden beïnvloed door montagefoto's. Dat daardoor een confrontatie minder waardevol is en daarmee ook belangrijk bewijsmateriaal. Daar kun je nu eenmaal niet onderuit”, reageert de persofficier van justitie, mr. W. Koops. „Zeker wanneer je meer ijzers in het vuur hebt is het nu dus zinvol niet al je troeven uit te spelen”.

Zestig rechercheurs ingezet op zaak Jessica

HAMBURG/HOORN - Bij de jacht op de moordenaar van de 11-jarige Jessica Laven, wier lichaam woensdagavond bij het Groningse dorpje Klein Ulsda (gemeente Flinsterwolde) werd gevonden, zijn nu minstens zestig rechercheurs en andere politie-functionarissen in Nederland en Duitsland betrokken.

In Hamburg worden zes leden van de Mordkommission ondersteund door een tien man sterk politieteam.

Zij moeten de daar binnenkomende tips natrekken, terwijl daarnaast de zoektocht naar de lichtgroene Mercedes voortgezet wordt.

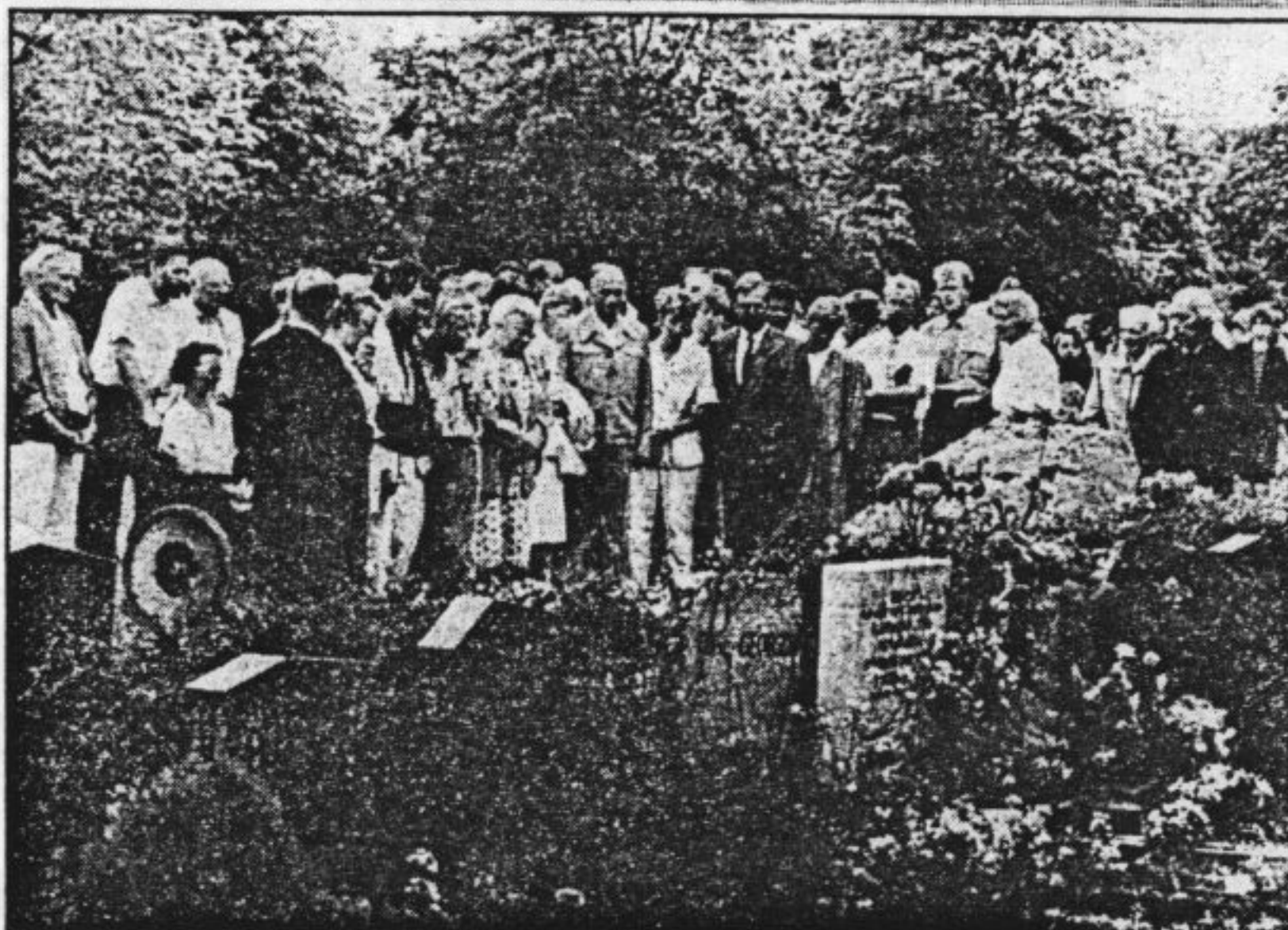
In Hoorn zijn maar liefst 35 rechercheurs op de zaak gezet. Het team in Flnsterwolde be-

staat uit veertien man, terwijl vier leden van de technische recherche in Groningen belast zijn met het onderzoek naar mogelijke sporen en aanwijzingen die in Klein Ulsda werden gevonden. Daarnaast verleent de Centrale Recherche Informatiedienst hand- en spandiensten.

Tot nu toe is niet bekend of al deze inspanningen al geleid hebben tot een beter aanknopingspunt over de identiteit van de dader.

De Nederlandse politie doet geen enkele mededeling meer over het verloop van de zaak. Noch over de resultaten naar aanleiding van de tips, noch over de resultaten van het onderzoek naar de sporen en ander bewijsmateriaal.

Sobere begrafenis Jessica

■ Velen brachten Jessica de laatste eer.

Foto: GPD

Van een onzer verslaggevers
GRONINGEN/HOORN - Enkele honderden mensen woonden gistermorgen de begrafenis bij van de 11-jarige Jessica Laven uit Blokker bij Hoorn. Het meisje werd vorige week woensdag dood gevonden in de berm langs de weg Winschoten-Nieuweschems. Zij werd enkele dagen eerder ontvoerd uit het openluchtbad De Wijzend in Hoorn en is vermoedelijk het slachtoffer geworden van een zedenmisdrijf. De begrafenisplechtigheid was uiterst sober. Na een korte rouwdienst werd Jessica in een witte baar, die gedekt was met

bloemen, naar haar laatste rustplaats gedragen.

De begrafenis werd bijgewoond door burgemeester P. Janssens van Hoorn, een bestuurslid van het zwembad, de korpsleiding en twee leden van het recherchebijstandsteam. Ook waren er leerlingen van de bijzondere school, die Jessica bezocht. Van het gemeentehuis en het openluchtbad hingen de vlaggen halfstok.

Het recherchebijstandsteam werkt op volle toeren om klaarheid te brengen in deze dramatische moordzaak. Het team is onlangs uitgebreid van 35 tot 40

mensen. De aandacht richt zich nog steeds voor een groot deel op de tip, dat er een opvallende Duitse Mercedes in de buurt van het zwembad is gesignaleerd.

Toch houdt de politie er rekening mee dat de dader, vermoedelijk een man van omstreeks 55 jaar, grijzend haar en ruim 1.70 meter lang, in Nederland verblijft. De politie van Hoorn ontkent dat er verband zou bestaan met de verdwijning van een Belgisch meisje, dat korte tijd later in de bossen bij Zundert dood werd aangetroffen en sexueel zou zijn misbruikt.

Rechercheteam in zaak-Jessica met vijf man uitgebreid

Van een onzer verslaggevers

GRONINGEN/HOORN — Het recherchebijstandsteam dat de moord op Jessica Laven (11) uit Blokker onderzoekt, wordt uitgebreid tot veertig medewerkers. Vorige week werden aan het team al vijftien extra rechercheurs toegevoegd. De versterking komt van de Rijkspolitie uit het district Alkmaar en van de gemeentepolitie-korpsen in de regio.

Volgens woordvoerder Beunder van de Hoornse politie maken de ruim achthonderd tips die over de zaak zijn binnengekomen de uitbreiding noodzakelijk. „We hebben de extra menskracht hard nodig om alle aanwijzingen na te trekken. De tips komen uit het hele land en we gaan er in de meeste gevallen zelf op uit. Daar

gaan heel wat uurtjes inzitten.”

Behalve een groot aantal aanwijzingen over de Mercedes met Duits kenteken waarin het kind door haar ontvoerder zou zijn meegenomen, komt bij de Hoornse politie ook informatie binnen over andere aspecten van de zaak. Volgens Beunder blijft het onderzoeksteam ook aandacht besteden aan andere mogelijke sporen dan de genoemde auto.

Jessica Laven verdween zaterdag 27 juli nadat zij 's middags in zwembad De Wijzend in Zwaag in het gezelschap van een oudere man was gezien. Haar stoffelijk overschot werd verleden week woensdagavond bij het Oostgroningse Klein Ulsda aangetroffen. Vandaag wordt Jessica Laven begraven.

14

stad en streek

Van onze correspondent

HOORN/GRONINGEN — Het natrekken van 1100 tips. Dat is één van de belangrijkste bezigheden van het 40 man sterke recherche-team dat momenteel werkt aan de zaak Jessica Laven. Over welke kant het onderzoek op gaat, kan de politie weinig zeggen. Dit wordt deels veroorzaakt door de enorme hoeveelheid tips die is binnengekomen na de moord op de 11-jarige Jessica Laven uit Blokker. Volgens de politie is er geen sprake van dat het onderzoek vast zit. „We hebben medewerking van politiekorpsen van Den Helder tot en met 't Gooi,” vertelt H. Weeda, tactisch coördinator van het onderzoek. „Het onderzoek op de plaats

Politie trekt 1100 tips na

Recherche bijt zich vast in zaak Jessica

waar het meisje gevonden is (bij Klein Ulsda, red.), is officieel afgerond maar er worden daar nog wel tips nagetrokken. Zij zitten toch dicht bij de Duitse grens en dat bespaart ons veel reistijd,” vertelt Weeda.

De leden van het bijstandsteam in Hoorn maken lange dagen. De voorlichter van de Hoornse poli-

tie, C. Beunder, voegt er aan toe dat er vrijwel geen vrije dagen worden opgenomen. „Dat proberen we nu wel in te voeren, want de mensen moeten ook aan hun rust toe komen.”

Inmiddels zijn er bij de politie 1100 tips over de zaak Jessica Laven binnengekomen. „Dat hadden we niet verwacht,” zegt Weeda. „Het is voor ons een enorme inhaalslag om dat allemaal in het computersysteem in te voeren.” Dit systeem helpt verbanden tussen de tips te leggen. Ook is er een analist mee bezig tips naast elkaar te leggen en te zoeken naar overeenkomsten en verbanden. Volgens Weeda loopt het karakter van de tips enorm uiteen.

„Mensen geven tips over de dag van de verdwijning, over het meisje zelf en over het signalement van de man en de auto. Op de dag van de verdwijning zijn er ongeveer 700 mensen in het zwembad geweest en van hen hebben zich ook velen gemeld. We zijn nu vooral geïnteresseerd in foto's die op die dag in en om het zwembad zijn gemaakt. Daarvan hebben we nog niets binnen.”

Zaak Jessica weer op tv

HOORN — Het recherchebijstandsteam dat zich in Hoorn bezighoudt met het onderzoek naar de moord op Jessica Laven (11) uit Blokker, wil via het AVRO-televisieprogramma Opsporing Verzocht van 19 augustus opnieuw om tips van het publiek vragen. In totaal kwamen tot op dit moment 800 tips binnen.

NV/hN 10-8-91

NV/hN 7-8-91

16-8-6 NV/hN

Verband tussen ontuchtzaak en Jessica Laven

ZUNDERT - De politie houdt rekening met de mogelijkheid dat de arrestatie van een veertigjarige man uit Nijmegen kan leiden tot oplossing van de moord op Jessica Laven in Blokker. De veertigjarige C.S. uit Nijmegen heeft bekend dat hij op 30 juli een negenjarig meisje uit het Belgische Hoogstraten in de buurt van het Westbrabantse Zundert ontuchtig heeft benaderd. De politie gaat er van uit dat de man geprobeerd heeft het kind te wurgen, maar daarbij is gestoord. Het signalement van de vermoedelijke moordenaar van Jessica komt overeen met dat van de man uit Nijmegen.

Mogelijk verband ontucht Zundert en moord Jessica

ZUNDERT (ANP) — De politie onderzoekt of er verband bestaat tussen de moord op Jessica Laven en de bekentenis van de 40-jarige Nijmegenaar C.S. in een ontuchtzaak in Zundert. De Nijmegenaar heeft op 30 juli ontucht gepleegd met een 9-jarig meisje uit het Belgische Hoogstraten, nadat hij haar had ontvoerd.

Volgens de politie heeft de man geprobeerd het kind te wurgen, maar is hij daarbij gestoord. In de telastelegging wordt daarom ook poging tot doodslag opgenomen. De politie in Hoorn onderzocht S. over de moordzaak op Jessica Laven in Blokker.

Er zijn enkele kenmerkende overeenkomsten. Het signalement van de vermoedelijke moordenaar van Jessica komt overeen met dat van de man uit Nijmegen, hij reed rond in een in Duitsland gehuurde auto, en beide meisjes zijn na een bezoek aan een zwembad meegenomen.

Ook de politiekorpsen van Eindhoven en Groningen hebben belangstelling voor hem in ver-

band met niet opgeloste moordzaken van de laatste tijd op jonge vrouwen.

De Nijmegenaar is opgepakt nadat bij de Centrale Recherche Informatiedienst gegevens waren gecombineerd over de Zundertse ontuchtzaak en de verduistering van een auto in Duitsland.

Het meisje werd 30 juli bij het zwembad in haar woonplaats onder bedreiging van een vuurwapen gedwongen in de auto (een Opel Vectra) van de man te stappen. Ze wist na enkele uren te ontsnappen.

De Nijmegenaar was 16 augustus in eerste instantie door de Nijmeegse politie aangehouden wegens aangifte van verduistering van een aantal goederen en twee auto's: een Opel Vectra en een Mercedes. Via gegevens over het Duitse kenteken van de Opel rees het vermoeden dat de man ook te maken had met de ontvoering van het Belgische meisje. De zaak zou morgen in het programma Opsporing Verzocht aan de orde komen.

Ruim honderd tips in moordzaak Jessica Laven

HOORN/EINDHOVEN - De politie in Hoorn en Eindhoven heeft ruim 160 tips binnen gekregen over de moorden op Jessica Laven en Gerrie Schellekens, nadat hieraan gisteren aandacht werd besteed in het TV-programma Opsporing Verzocht.

Het Hoornse recherchebijstandsteam kreeg opnieuw zo'n honderd tips over de ontvoering van en de moord op de 11-jarige Jessica Laven.

Het totaal aantal tips in deze zaak is daarmee op ruim 1.200 gekomen.

Over de bruikbaarheid van de gisteravond ontvangen aanwijzingen kon 'nog niets zinnigs' worden medegedeeld.

Dat zei ook de politie in Eindhoven over de ongeveer zestig tips die binnenkwamen in de moordzaak Gerrie Schellekens.

Het lijk van deze 24-jarige vrouw werd half juli in de bossen bij Vessem gevonden, nadat ze sinds 3 juni vermist was.

Duitser vrij in de zaak Jessica

Van een onzer verslaggevers

AMSTERDAM/GRONINGEN - In Amsterdam werd vrijdag door de politie een Duitser aangehouden, die voldeed aan het signalement van de moordenaar van de 11-jarige Jessica Laven uit Blokker bij Hoorn. De man die een Mercedes van het gezochte type bestuurde, werd na verhoor vrijgelaten. Hij bleek niets met de zaak te maken te hebben. Al eerder hield de politie van Amsterdam een Duitser aan, die ook veel gelijkenis vertoonde met de compositietekening die van de dader is verspreid.

'Opsporing Verzocht' besteedt vanavond aandacht aan de moord op Jessica. Het meisje werd ontvoerd na een bezoek aan het zwembad. Zij werd vermoord teruggevonden langs de snelweg Winschoten-Nieuweschans.

In Nijmegen is een 41-jarige gearresteerd. Hij heeft bekend dat hij een Belgisch meisje heeft ontvoerd en vervolgens seksueel misbruikt. Er zou mogelijk verband bestaan met de moord op Jessica, omdat er opvallende overeenkomsten zijn. Zo was de man in bezit van een (gestolen) Duitse auto, waarvan ook in de zaak Jessica sprake is. Bovendien zijn beide meisjes na een bezoek aan een zwembad meegenomen.

Beloning van f 25.000 in zaak Jessica Laven

Van een onzer verslaggevers

GRONINGEN — Justitie heeft een beloning van 25.000 gulden uitgelooft voor informatie waarmee de moord op de elfjarige Jessica Laven kan worden opgelost. Het meisje verdween op zaterdag 27 juli in Hoorn uit een zwembad. Haar stoffelijk overschot werd vier dagen later in Klein Ulsda gevonden. De hoogte van de belo-

ning werd gisteravond bekend gemaakt in het televisieprogramma Opsporing Verzocht. Naar aanleiding van dat programma kreeg de politie in Hoorn meer dan tachtig telefonische tips; de Rijkspolitie in Groningen acht.

Op pagina 3: Jessica trof haar moordenaar mogelijk eerder.

Jessica trof haar moordenaar mogelijk eerder

Van een onzer verslaggevers
GRONINGEN — De man, die in Nijmegen is aangehouden wegens de ontvoering van een Belgisch meisje dat door hem bij Zundert werd misbruikt, heeft zeer waarschijnlijk niets te maken met de moordzaak van Jessica Laven. Een woordvoerder van de politie in Hoorn zei dat gisteravond in het televisieprogramma Opsporing Verzocht van de Avro. In het

programma werd op sobere wijze aandacht besteed aan de mysterieuze verdwijning van dit meisje, dat dood werd gevonden in de berm van de autoweg bij Klein Ulsda tussen Winschoten en Nieuweschans.

De politie hoopt dat bezoekers van het zwembad in Hoorn, waar Jessica Laven het laatst is gezien, bij toeval foto's hebben gemaakt van de dader. Dat kan zijn gebeurd op de dag van de verdwijning, zaterdag 27 juli, maar ook eerder. Tijdens het programma maakte de politie bekend dat het meisje waarschijnlijk al op vrijdag in het zwembad is gezien met de man van wie vrij snel een compositietekening werd verspreid, maar die ondanks meer dan 1100 tips nog steeds niet is gevonden.

Het is onduidelijk in hoeverre de politie nog steeds de mogelijkheid serieus neemt dat de dader afkomstig is uit Duitsland. Hij heeft het meisje weliswaar vermoedelijk ontvoerd in een auto met een Duitse kentekenplaat, maar ook in het Nederlands met het meisje gesproken. Als de dader toch een Duitser is en inderdaad een paar dagen achter elkaar in Hoorn is geweest, zou de politie een vakantieadres van de man moeten kunnen vinden.

Kijkers kregen foto's van onder meer een plastic boodschappentas, een kinderportemonnee en een sleutelhanger te zien, die Jessica in het zwembad bij zich had. Deze voorwerpen zijn verdwenen en kunnen een spoor vormen naar de dader. Er werd ook een monta-

gefoto getoond zoals Jessica Laven er op de dag van haar verdwijning uit zag. De politie hoopt dat iemand ergens tussen Hoorn en Klein Ulsda een glimp van het meisje en haar ontvoerder heeft opgevangen zodat het onderzoek een nieuwe impuls krijgt. Voorbijgangers zouden iets hebben kunnen zien op een parkeerplaats of bij een benzinestation.

Hoewel rechercheurs van de Rijkspolitie in Groningen vanwege het programma een speciaal telefoonteam hadden gevormd, werd op de televisie alleen het telefoonnummer van de politie in Hoorn genoemd. Dat gebeurde volgens de programmamakers om verwarring te voorkomen. De politie in Groningen kreeg toch nog acht telefoontjes. De politie in

Hoorn kreeg ook informatie die betrekking had op de vindplaats van het meisje.

De Rijkspolitie in Groningen had tips verwacht omdat in het programma nadrukkelijk werd gewezen op de ervaringen van een fietster. Zij hoorde op zaterdagavond 27 juli, 's avonds omstreeks kwart voor zeven, een kind huilen bij het viaduct waar de spoorlijn tussen Winschoten en Nieuweschans onder de autoweg doorloopt. De vrouw fietste toen op een landweggetje langs de spoorbaan. Het viaduct ligt een paar kilometer voor de plek waar Jessica Laven werd gevonden. De politie zoekt onder meer de inzittender van een rode personenauto die aan de kant van Winschoten bij de spoorlijn zou hebben gestaan.

NV/h N 20-8-91

791

NV/h N 19-8-91

Recherche vraagt criminele milieus hulp in zaak-Jessica

UN
20/8

(Van onze correspondent)
HOORN — Het recherche-
team dat de moord op de 11-jari-
ge Jessica Laven uit Blokker
onderzoekt, heeft criminele milieus
gisteren in de uitzending
van het tv-programma Opsporing
Verzocht om inlichtingen
gevraagd. Ook werd een beroep
gedaan op enkele mensen uit
Groningen die belangrijke ge-
tuigen kunnen zijn.

De leider van het recherche-bij-
standsteam maakte in het pro-
gramma duidelijk dat nog
steeds wordt gezocht naar een
ongeveer vijftigjarige man met
een groene Mercedes. Getuigen
hebben verklaard dat Jessica de
dag voor haar verdwijning ook
al werd gezien in de groene Mer-
cedes uit Duitsland. Verder
zoekt de politie naar enkele per-
soonlijke bezittingen (een plas-
tic tas, een portemonnee, twee
handdoeken, twee slippers en
een fietssleutel met sleutelhan-
ger) van het meisje.

Uit de uitzending van gister-
avond bleek dat er zich in Gron-
ningen enkele mogelijk belang-
rijke getuigen hebben gemeld.
Op de avond van de vermissing
van Jessica, zaterdag 27 juli, fiet-
ste een echtpaar in de buurt van
de plaats waar het stoffelijk
overschot vier dagen later werd
gevonden. Dit echtpaar hoorde
daar het geluid van een hullend
kind en zag in de buurt een auto,
waarvan ze verder geen bijzonde-
re kenmerken konden geven.
Ook zag het echtpaar een rode
auto met een man, een vrouw en
twee kinderen. Deze mensen
worden nadrukkelijk opgeroe-
pen zich te melden.

Het gebeurt zelden dat de poli-
tie om tips uit criminele kringen
vraagt. Volgens tactisch coordi-
nator van het onderzoek, H.
Weeda, kan het hierbij gaan om
„mensen die iets hebben met
kinderen”. Tips uit dit milieu
zullen alleen worden gebruikt
voor de zaak Jessica Laven.
Voor tips die kunnen leiden tot
de aanhouding van de dader is
een beloning van 25.000 gulden
uitgeleefd.

Het eerder verspreide signale-
ment en de compositietekening

van de vijftig à vijftig jaar
oude man werd gisteravond
weer getoond. Verder zei de poli-
tie nog steeds op zoek te zijn
naar een groene Mercedes met
een Duits kenteken. Omdat de
man die in het zwembad met
Jessica werd gezien ook met
haar gesproken heeft, neemt de
politie aan dat hij Nederlands
spreekt. Getuigen hebben aan-
gegeven dat ze Jessica de dag
vóór haar verdwijning in de
groene Mercedes hebben zien
stappen. Dit gebeurde rond half
vijf. Anderhalf uur later kwam
Jessica thuis. Op de dag van de
verdwijning werd de Mercedes
weer gezien op de parkeerplaats
bij het zwembad in Zwaag.

Tijdens de uitzending kwamen
al zo'n vijftig telefoontjes binnen
bij het acht man sterke telefoon-
team. Na de uitzending kwamen
daar nog ruim dertig tips bij.
Volgens Weeda zitten er tips bij
die „zeker het onderzoeken
waard zijn.”

In het programma Opsporing
Verzocht werd nog eens beklem-
toond dat de zaak Jessica niets
te maken heeft met de arrestatie
van de 39-jarige C. S. uit Nijme-
gen, die heeft bekend ontucht te
hebben gepleegd met een Bel-
gisch meisje. Rechercheur Wee-
da gisteravond: „Er zijn wel con-
tacten geweest met de politie in
Zundert, maar die hebben juist
uitgewezen dat beide zaken
niets met elkaar te maken heb-
ben.”

De verhoren van S. richtten
zich louter op de zaak van het
negenjarige Belgische meisje.
De verdachte heeft bekend dat
hij het meisje op 30 juli in Hoog-
straten onder bedreiging van
een alarmpistool in een donker-
grijze Opel Vectra meegenomen
heeft en in de bossen van Acht-
maal aangerand en achtergelaten
heeft.

Ook de politie van Eindhoven
kreeg gisteravond tientallen tips
binnen naar aanleiding van de
moord op Gerrie Schellekens.
Het lijk van deze 24-jarige vrouw
werd half juli in de bossen bij
Vessem gevonden, nadat ze
sinds 3 juni vermist was.

'SENSATIE'

Het is komkommertijd en je
bent verslaggever bij 'n groot
noordelijk dagblad en baalt want
waar moet je nu weer 'ns over
schrijven? 't Weer? Klagende poli-
tie, horeca, ijsboeren? Tsja; dat
komt elk jaar terug. Maar dan...
'n meisje, al enkele dagen ver-
mist, wordt teruggevonden en wel
op enkele km's van je kantoor, we
gaan dat 'ns even lekker lang uit-
melken. Elke dag 'n paar artike-
len, we halen er zelfs 'n kin-

derpsycholoog bij. We gaan er al-
lerlei gevallen bij halen wat to-
taal niets met deze zaak van doen
heeft, we gaan zelfs suggereren
dat we in de politie-auto zaten op
de avond van de melding v.d.
vondst. Kortom: Greetje, Jan en
nog 'n paar verslaggevers hebben
weer volop, waar ze zo naar hun-
keren... sensatie!

Bah, bah en nog een bah, laat
dit soort sensatie-artikelen toch
over aan dat ene grote landelijke
ochtenblad.
Groningen, ROB AKKER

11-8-8 NVM 24

Meisje (13) in Enschede zoek

(Van onze correspondent)
ENSCHEDA — De 13-jarige
Sabiha Belkasmi uit Enschede
wordt sinds gistermiddag ver-
mist. Het meisje is omstreeks vijf
uur voor het laatst gezien voor de
ouderlijke woning. Ze had kort
daarvoor een vriendin gevraagd
of die met haar mee wilde fietsen,
maar ging alleen op pad omdat
het andere meisje daar geen zin in
had.

Het meisje is Marokkaanse van
geboorte, maar spreekt goed Ne-
derlands. Volgens de politie gaat
ze nooit alleen weg. Een politietie-
am van tien mensen is vanmorgen
met de opsporing begonnen.
De ouders sloegen alarm toen Sa-
biha om zeven uur nog niet in de
woning was teruggekeerd en de
familieleden reeds overal in de om-
geving naar haar hadden gezocht.

11-8-8 NVM 24

Sectie meisje Politie blijft nog uitgaan van misdrijf

ARNHEM — Het stoffelijk
overschot van een 3-jarig meisje
dat donderdagmiddag door een
duiker in een waterpartij in het
Arnhemse park Presikhaaf werd
gevonden, blijkt inderdaad van
het sinds dinsdag vermiste
Turkse meisje Dilek Unguc te
zijn. Dat is door een confrontatie
met de ouders komen vast te
staan.

Uit een sectie op het lichaam is
gebleken dat het meisje door
verdrinking om het leven is geko-
men. Bovendien bleek dat ze niet
sexueel misbruikt is. Gezien de
omstandigheden waaronder het
lijkje is gevonden, blijft de Ar-
nhemse politie uitgaan van een
misdrijf. Nadere bijzonderheden
worden in het belang van het on-
derzoek niet gedaan.

Het recherche bijstandsteam
Gelderland heeft het onderzoek
inmiddels overgenomen van de
Arnhemse gemeentepolitie.
Gisteren hebben dertig recher-
cheurs een uitgebreid buurt-
onderzoek gehouden, om via wijkbe-
woners aanwijzingen te krijgen
over wat er met Dilek Unguc is
gebeurd sinds ze dinsdagmiddag
verdween.

Het bijstandsteam richt zich nu
nadrukkelijk op het publiek om
meer te weten te komen over de
verdwijning en de dood van de
3-jarige. Gisteravond is na de
journaals een opsporingsbericht
uitgegaan in de hoop tips te krij-
gen over de route die het meisje
van haar huis naar het park heeft
gevolgd. Iedereen die iets meer
kan zeggen over wat er dinsdag-
middag na 15.30 uur is gebeurd,
wordt opgeroepen zich te melden
bij de Arnhemse politie.

Vermist meisje dood in vijver gevonden

(Van onze correspondent)
ARNHEM — Een duiker van de
Arnhemse brandweer heeft
gistermiddag het stoffelijk
overschot van het 3-jarige Turkse
meisje Dilek Unguc in een Ar-
nhemse vijver gevonden. Zij werd
sinds dinsdagmiddag vermist.
Vrijwel zeker is Dilek door een
misdrijf om het leven gekomen.
Details wil de politie in het be-
lang van het onderzoek niet ge-
ven. Onmiddellijk na de lugubere
vondst is het Gelderse recherche-
bijstandsteam ingesachakeld.

Dilek Unguc werd dinsdagmid-
dag voor het laatst met haar kin-
derfietsje voor het ouderlijk huis
gezien. Diezelfde avond werd, zon-
der resultaat, een buurtonderzoek
gedaan. Woensdagmorgen is tij-
dens een grootscheepse zoek-actie
in park Presikhaaf, dichtbij haar

huis, het fietsje gevonden.

Met vijftien mensen hebben de
Arnhemse politie en brandweer
gisteren de sloten en vijvers in het
park afgezocht. In het begin van
de middag ontdekte een duiker
het stoffelijk overschot van een
meisje. Uit een confrontatie met
de ouders zal nog moeten blijken
of het inderdaad om Dilek Unguc
gaat.

Vermist driejarig meisje dood

ARNHEM — Het vermiste driejarige
Arnhemse meisje Dilek Unguc (3) is
donderdagmiddag door een duiker van
de brandweer dood aangetroffen in een
waterpartij in de Arnhemse wijk Pre-
sikhaaf. De politie neemt aan dat zij
door een misdrijf om het leven is geko-
men. Het Gelders recherche bijstands-
team is een buurtonderzoek begonnen,
dat al enkele bruikbare gegevens heeft
opgeleverd. Het meisje was sinds dins-
dagmiddag zoek.

Peuter blijkt te zijn verdrongen

ARNHEM — De driejarige Dilek Un-
guc uit Arnhem is op 20 augustus niet
door een misdrijf om het leven geko-
men. Het kind blijkt tijdens het spelen
met een meisje en jongetje te zijn ver-
drongen in een vijver in park Presik-
haaf. Die twee kinderen, zus en broer
van dertien en tien jaar oud, hebben
gisteren de politie verteld dat ze Dilek
niet konden redden en in paniek de
plaats van verdrinking met takken heb-
ben toegedekt. De kinderen hebben al
die tijd gezwegen.

11-8-8 NVM 24

VK 5-9

Ouders eisen verbod op verdere publikatie naaktfoto's dochters

Van onze verslaggever **Vk 15**
UTRECHT — Vier Nederlandse kinderen in hun vroege tienerjaren worden bij een sportwedstrijd op een naturistencamping in Hongarije gefotografeerd. Drie jaar later worden die foto's aangetroffen in het tijdschrift Helios, volgens mr. W. Hoorneman, advocaat van de ouders een dubieus seksblaadje, volgens advocaat mr. L. Hartkamp van de vermeende uitgever een „heel behoorlijk naturistenblad“.

De foto's waren woensdag inzet van een kort geding voor de president van de rechtbank in Utrecht, mr. L. Schuman. De ouders van de meisjes eisen een verbod op verdere publikatie van de foto's en een schadevergoeding van dertigduizend gulden. Dat bedrag is een voorschot op een vergoeding van vijftigduizend gulden die in een bodemprocedure zal worden geeist.

De kinderen wisten dat ze werden gefotografeerd, maar zij en hun ouders

verkeerden in de veronderstelling dat de foto's waren bestemd voor een interne publikatie van de Hongaarse camping over de sportwedstrijden. Voor publikatie in Helios is nooit toestemming gegeven. Die is dus onrechtmatig en heeft op zeer grove wijze inbreuk gemaakt op de privacy van de kinderen, aldus Hoorneman.

Gedagvaard waren J. Wilhelmus, volgens Hoorneman eigenaar, uitgever en hoofdredacteur van Helios en de distributeurs Aldipress en Dusedo. Dat laatste staat voor „Dutch Sex Dealers Organization“. Die verspreidt 10 procent van de oplage van Helios in Nederland voor sekswinkels, de rest gaat via Aldipress naar de reguliere tijdschriftenhandel. Aldipress levert niet aan sekswinkels. Over wie verantwoordelijk is voor de uitgave van Helios, bestaat onduidelijkheid. Het blad wordt uitgegeven door de Uitgeverij Helios, die is gevestigd in België. Hoorneman heeft die firma echter niet in de handelsregisters in dat land kunnen vinden.

In het colofon van Helios staat ene Willems als hoofdredacteur vermeld. Volgens Hoorneman is dat een van de vele pseudoniemen van Wilhelmus, een man die regelmatig bij porno- en seksbladen is betrokken geweest. Verder is er alleen een postbusnummer in Dordrecht bekend. Daaraan heeft Hoorneman zijn dagvaarding ook gericht, ter attentie van Willems cq Wilhelmus.

Die adressering is volgens advocaat Hartkamp van Wilhelmus de enige reden waarom zijn cliënt bij de zaak betrokken is geraakt. Want Wilhelmus heeft helemaal niet met Helios te maken, betoogde de raadsman. Hij zou alleen bij de oprichting van het blad in

1986 op verzoek enkele adviezen hebben gegeven. „Maar Wilhelmus zag er niets in en heeft zijn medewerking direct daarna stopgezet.“ De ouders van de kinderen zijn dus met hun eis aan het verkeerde adres, meent Hartkamp.

Desondanks bleek hij goed op de hoogte van de gang van zaken rond de foto's. Zo wist hij te vertellen dat Helios die niet op slinkse en duistere wijze heeft verkregen, zoals Hoorneman beweert, maar gewoon door ze te kopen bij de fotograaf. Dat is een Amerikaan die volgens Hartkamp regelmatig voor de internationale naturistenfederatie werkt en te goeder naam en faam bekend staat. Hij zou zelfs nog hebben gezegd dat Helios een van de beste naturistenbladen is die hij ooit heeft gezien. Hoorneman zei echter dat diezelfde fotograaf tegenover hem heeft ontkend toestemming te hebben gegeven voor publikatie van zijn foto's in Helios.

Hartkamp vond dat de hele zaak eigenlijk neerkomt op een „gewone, min of meer ordinare concurrentiestrijd“ tussen de Nederlandse Federatie van Naturistenverenigingen (NFN) en Helios. Die geeft een eigen blad uit, dat volgens Hartkamp niet kan tippen aan Helios. „De NFN is bezig over de hoofden van de eisers heen Helios van de kaart te vegen.“

De advocaten van beide distributeurs betoogden dat hun cliënten niet aansprakelijk kunnen worden gesteld voor de inhoud van de tijdschriften die zij verspreiden. Bovendien zijn de drie nummers van Helios waarin de foto's staan allang verspreid, dus valt er niets meer aan te doen. Aldipress is overigens onlangs gestopt met de distributie van Helios, omdat het blad slecht verkoopt.

Kindernaakt inzet van kort geding

UTRECHT (GPD) - Uitgever Wilhelmus van pornobladen moet onmiddellijk stoppen met het publiceren van naaktfoto's van vier kinderen in seksblad Helios.

Dat eist de advocaat namens de ouders in een kort geding dat vanmorgen is begonnen. De foto's zijn gemaakt tijdens een sportdag op een naturistencamping in Hongarije, en zijn „via een duistere weg bij het blad gekomen“, aldus een ouder.

27/8

UTRECHTS NIEUWSBL

Blad met foto's naakte kinderen uit de handel

UTRECHT (ANP) — Distributeur Dutch Sex Dealers Organisation (Dusedo) moet alle exemplaren nummers 4, 5 en 7 van het blad Helios terughalen bij zijn afnemers en deze bezorgen op een door de eisers bepaalde plaats, met een dwangsom van 10.000 gulden per dag. In het blad stonden naaktfoto's van meisjes die drie jaar geleden waren genomen op een naturistencamping in Hongarije. Dat heeft de president van de rechtbank in Utrecht, mr. L. Schuman, vandaag bepaald in een kort geding dat de drie vaders hadden aangespannen.

Naar het oordeel van de president kan Dusedo als distributeur niet de inhoud van al haar uitgaven controleren, maar hij beschikt nu over voldoende aanwijzingen om de verspreiding van de gewraakte exemplaren te stoppen.

Distributeur Aldipress die zich eveneens had bezighouden met de verspreiding van die exemplaren had verklaard er al mee te zijn gestopt.

Eisers meenden dat J. Wilhelmus de grote man was achter uitgeverij Helios. Volgens de president is echter niet aannemelijk gemaakt dat Wilhelmus - die destijds de stuwende kracht was achter diverse seksbladen - nog iets met Helios te had.

'Slapeloze nachten door naaktfoto's in Helios'

UN
15/8

(Van onze correspondent)

UTRECHT — Het 'naturistische tijdschrift' Helios maakt grove inbreuk op de persoonlijke levenssfeer van vier kinderen door zonder hun toestemming naaktfoto's te presenteren. In een kort geding, gisteren voor de Utrechtse rechtbank, eiste advocaat mr. Hoorneman namens de ouders dat het blad onmiddellijk stopt met publikatie van die naaktfoto's en dat de al verschenen exemplaren uit de handel worden genomen. Hij had ook, ongebruikelijk, de distributeurs Aldipress uit Utrecht, en Dusebo gedagvaard.

In de nummers vier, vijf en zeven van het tweemaandelijks 'naturistische tijdschrift' Helios staan foto's die fotograaf Leif Heilberg in juli 1988 nam bij sportwedstrijden op een nudistencamping in Hongarije. Tot hun schrik zagen de ouders de foto's in Helios, volgens mr. Hoorneman voornamelijk verkrijgbaar in sekswinkels.

De raadsman zei dat de kinderen met een gevoel van schaamte, vernedering, woede en angst hebben gereageerd op de publikaties. „Het idee tussen seksbladen te kijken heeft hun slapeloze nachten bezorgd. De angst dat mensen in hun omge-

ving hen van de foto's zouden herkennen leeft nog steeds“. De raadsman omschreef Helios als een blad van 'laag allooi' dat niets te maken zou hebben met de naturistische beweging. Het blad legt bovendien opvallend veel nadruk op naaktfoto's van kinderen.

Uit het colofon van Helios maakte de advocaat op dat Joop Wilhelmus, uitgever van seksbladen, hoofdredacteur is. Om die reden was Wilhelmus gedagvaard. Volgens diens advocaat mr. Hartkamp heeft zijn cliënt slechts advies gegeven aan Helios, net na de oprichting. Volgens mr. Hartkamp is de achtergrond van het geding een concurrentiestrijd tussen de Nederlandse Federatie van Nudistenverenigingen, met een eigen blad, en Helios.

Behalve een publikatieverbod op de naaktfoto's en inbeslagnamen van alle exemplaren vroeg de raadsman een voorschot van 30.000 gulden op de ruim 50.000 gulden schadevergoeding die hij in een bodemprocedure gaat vorderen van Wilhelmus, Aldipress en Dusebo. De distributeurs vinden dat ze niet alle bladen die ze verspreiden kunnen controleren.

Uitspraak 27 augustus.

Van onze verslaggever **Vk 28**
UTRECHT — De „Dutch sex-dealers organisation“ (Dusedo), distributeur van seksbladen, moet alle nog voorradige exemplaren van drie nummers van het blad Helios waarin naaktfoto's staan van vier Nederlandse kinderen, afgeven aan de ouders van die kinderen. De publikatie van die foto's is onrechtmatig, omdat de ouders noch de kinderen daarvoor toestemming hebben gegeven.

Dit heeft de president van de rechtbank in Utrecht, mr. L. Schuman, dinsdag bepaald in zijn vonnis in het kort geding dat de ouders tegen Dusedo hadden aangespannen. De foto's zijn in 1988 gemaakt tijdens sportwedstrijden in een naturistencamping in Hongarije.

Uitgever moet naaktfoto's kinderen aan ouders geven

Ouders en kinderen dachten dat die alleen zouden worden gebruikt voor een interne publikatie van de camping.

Dit jaar verschenen de foto's echter in drie afleveringen van Helios, volgens de ouders een ordinaar seksblad, volgens een van de advocaten „een behoorlijk naturistenblad“. Feit is dat Helios ook in sexshops te koop is.

Behalve Dusedo waren ook gedaagd J. Wilhelmus, een man die regelmatig betrokken is geweest bij seksbladen, en

distributeur Aldipress. Wilhelmus is volgens de ouders hoofdredacteur en uitgever van Helios. Zijn advocaat, mr. L. Hartkamp, ontkent echter dat Wilhelmus iets met het blad te maken heeft.

Rechtbankpresident Schuman vindt ook dat de ouders dit niet aannemelijk hebben kunnen maken en wees de eis tegen Wilhelmus af. Het is onbekend wie dan wel verantwoordelijk is voor de uitgave van Helios.

Aldipress valt volgens Schuman niets te verwijten. Dat bedrijf heeft geen zeggenschap over de inhoud van de tijdschriften die het verspreidt en ook geen mogelijkheid daarop controle uit te oefenen. Er was op het moment van verspreiding bovendien geen enkele aanwijzing dat de inhoud van de drie nummers van Helios onrechtmatig was.

Die argumenten gelden ook voor Dusedo, maar dat bedrijf is nog steeds distributeur van Helios terwijl Aldipress het blad inmiddels niet meer in het assortiment heeft omdat het slecht verkoopt. De ouders hebben volgens Schuman voldoende reden om verdere verspreiding te voorkomen, omdat de foto's een inbreuk zijn op de privacy van hun kinderen.

Officier eist celstraffen tot 5 jaar UN 14 Oma verdacht van actieve rol in Rhedense incest-zaak

(Van onze correspondent)
ARNHEM — Evenals vrijwel alle andere verdachten in de gerucht makende Rhedense incest-zaak ontkende ook de 68-jarige oma van de slachtoffers gisteren elke betrokkenheid bij het drama. „Ze doen verdorie net of ik tien jaar lang een hoerentent heb gehad. Het zijn allemaal leugens”, verklaarde de vrouw, al vanaf januari in voorlopige hechtenis, voor de Arnhemse rechtbank.

Samen met zes medeverdachten moest de Rhedense zich gisteren verantwoorden voor het op grove wijze seksueel misbruiken van twee van haar kleindochters. Grootmoeder zou volgens de slachtoffers een actieve rol in het geheel hebben gespeeld en onder meer hebben geholpen bij het vastbinden van de meisjes, waarna ze door familieleden en kennissen werden verkracht.

Volgens officier van justitie mr. J. Denie hebben de geweldadige tafereelen in totaal langer dan tien jaar geduurd. „De schattingen van het aantal verkrachtingen lopen uiteen van achthonderd tot tweeduizend”. Hij eiste straffen variërend van een jaar voorwaardelijk tegen de vader van de slachtoffers tot vijf jaar onvoorwaardelijk tegen een oom van hen. Grootmoeder moet wat de officier van justitie betreft een jaar en negen maanden achter de tralies.

In totaal vervolgt justitie veertien verdachten in de affaire, merendeels familieleden van de meisjes. Het seksueel misbruik

ken van twee van hen zou al op ongeveer zesjarige leeftijd zijn begonnen. Inmiddels zijn zes andere betrokkenen door de Arnhemse rechtbank veroordeeld tot celstraffen van anderhalf tot zeven jaar, onder wie de moeder van de meisjes. Zij stelde haar dochters min of meer ter beschikking aan mannen in de familie- en kennissenkring. De veroordeelden hebben allen hoger beroep aangekend. Het openbaar ministerie is op zijn beurt in appel gegaan tegen de uitspraak van een van de verdachten, een 45-jarige oom uit Velp.

Slechts twee van de zeven verdachten die gisteren terecht moesten staan, bekenden hun aandeel in de zaak. Een van hen is een 32-jarige man uit Dieren, die getrouwd is met een zus van de slachtoffers, een vrouw die zelf ook het nodige heeft meegeemaakt. Hij gaf toe dat hij z'n inmiddels achttienjarige schoonzus bijna vier jaar geleden heeft verkracht toen z'n echtgenote hoogzwanger in het ziekenhuis lag. Ook erkende hij betrokken te zijn geweest bij groepsverkrachtingen, die volgens mr. Denie met grote regelmaat in Rheden werden gehouden.

Ook een 22-jarige vrouw uit Arnhem bekende schuldig te zijn aan wat haar ten laste is gelegd. Ze zou onder meer hebben meegewerkt aan een verkrachting en mishandeling van een van de meisjes in een Drents vakantiekamp.

De rechtbank doet op 27 augustus uitspraak.

Een van verdachten Rhedense incestzaak bekent meeneed VK 15

ARNHEM (ANP) — De 32-jarige H. van de W. uit Dieren heeft gisteren voor de Arnhemse rechtbank gezegd dat hij dinsdag, tijdens de eerste dag van het proces in de Rhedense incest-zaak, meeneed heeft gepleegd. Volgens Van de W. stond hij onder zo'n zware druk dat hij dingen had toegegeven die niet waar zijn.

Van de W. staat terecht samen met de vader, de oma, een vriendin en drie ooms van vier Rhedense zusjes. Zij worden verdacht van jarenlang seksueel misbruik van de meisjes. Van de W. gaf dinsdag toe dat hij wist dat de meisjes regelmatig het slachtoffer waren geweest van groepsverkrachting. Hij had zelf ook aan zo'n groepsverkrachting meegedaan.

Woensdag zei Van de W. echter na herhaaldelijk vragen van rechtbankpresident mr. H. Collewijn, dat die verklaring was gelogen. Dat betekende dat de beschuldigingen tegen twee ooms ook op losse schroeven is komen te staan, aangezien die grotendeels gebaseerd waren op de aangiften van een van de slachtoffers en de getuigenissen van Van de W. Deze laatste gaf wel opnieuw toe dat hij een zusje had verkracht toen zijn vrouw in het ziekenhuis lag om te bevallen.

In de Rhedense incestzaak zijn eerder al drie ooms, de moeder, haar ex-vriend en een zwager veroordeeld wegens seksueel geweld tegen de meisjes vanaf hun peuterleeftijd. Tegen de verdachten zijn straffen geëist variërend van vijf jaar tot een geheel voorwaardelijke straf. De rechtbank doet uitspraak op 27 augustus.

Vrijspraak voor oma en oom in grote incestzaak Rheden

ARNHEM, 21 AUG. De rechtbank in Arnhem heeft gisteren de 67-jarige J. de W. uit Rheden en de 41-jarige H.H. uit Velp vrijgesproken in de zogenaamde Rhedense incestzaak, de grootste incestzaak die tot nu toe in Nederland bekend geworden is.

De uitspraak in de zaak van de twee, oma en oom van de slachtoffers, komt een week eerder dan verwacht. De motivering van de rechtbank is nog niet bekend. Persofficier van justitie L. van Zanten-Renders kon vanmorgen nog niet zeggen of het openbaar ministerie in hoger beroep zal gaan. Volgende week doet de rechtbank uitspraak over de aanklachten tegen de vader, een zwager, een vriendin en twee andere ooms van de vier Rhedense zusjes, die vanaf hun peuterleeftijd tot ongeveer hun twintigste jaar door de familie seksueel werden misbruikt en mishandeld.

Tegen de oma was een jaar en negen maanden geëist. Volgens de meisjes hield zij hen vast als zij werden verkracht door haar zoons en schoonzons. Ook zou zij ontuchtige handelingen hebben gepleegd en na afloop van de verkrachtingen met de moeder, die eerder werd veroordeeld tot vijf jaar, de meisjes hebben geslagen. De verkrachtingen werden

volgens de meisjes regelmatig gepleegd in het huis van de oma.

Tegen de vrijgesproken oom was drie jaar geëist. Hij ontken- de, evenals de grootmoeder, alle beschuldigingen. Volgens de raadslieden hebben de meisjes de oma en de oom beschuldigd, omdat zij nooit iets hebben ondernomen om het seksuele misbruik te laten stoppen. (ANP)

Straffen tot vijf jaar in Rhedense NRC incestzaak

ARNHEM, 27 AUG. De Arnhemse rechtbank heeft vanmorgen een gevangenisstraf van vijf jaar opgelegd aan een oom van vier meisjes in de zogenaamde Rhedense incest-zaak. De rechtbank achtte be- wezen dat de oom samen met zijn broers, die eerder al veroordeeld werden tot straffen van vijf jaar, de meisjes jarenlang alleen en in groepsverband heeft verkracht.

Een aangegetrouwde oom van de meisjes werd vanmorgen tot twee jaar en zes maanden veroordeeld. De oma van de zusjes — die toegekeken zou hebben als de meisjes werden verkracht — en een andere aangegetrouwde oom werden vorige week vrijgesproken wegens gebrek aan bewijs.

De vader van de meisjes werd vandaag veroordeeld tot een jaar gevangenis, waarvan negen maanden voorwaardelijk. Hij is onmiddellijk op vrije voeten gesteld, aangezien hij al drie maanden in voorarrest heeft gezeten. De vader is onder toezicht van de reclassering gesteld.

Een zwager van de meisjes, die getrouwd is met één van de slachtoffers van de incestzaak, kreeg van de rechtbank een straf van twee jaar en negen maanden opgelegd. Hoewel zijn raadsman had gevraagd om uitstel van die straf, omdat de man kleine kinderen heeft die hij moet verzorgen, is de rechtbank daar niet op ingegaan. De rechtbank rekende het de man zwaar aan dat hij, toen het onderzoek naar de incestzaak al liep, één van de meisjes met Kerstmis nog meermalen heeft verkracht.

In deze zaak werden eerder al de moeder van de meisjes, haar aanstaande echtgenoot, een zwager en drie ooms veroordeeld tot langdurige gevangenisstraffen. Zij zijn allen in hoger beroep gegaan tegen de uitspraak van de rechtbank. Eén oom werd eerder vrijgesproken. Tegen die uitspraak is het openbaar ministerie in appel gegaan. Het is nog niet bekend of er tegen de vandaag uitgesproken straffen hoger beroep zal worden aangekend. (ANP)

UN 15/8 Verdachte incestzaak trekt verklaring in

(Van onze correspondent)
ARNHEM — De rechtbank in Arnhem heeft gisteren geweigerd om vijf verdachten in de Rhedense incestzaak onmiddellijk op vrije voeten te stellen. Dit ondanks het feit dat een van hen, een 32-jarige man uit Dieren, erkende meeneed te hebben gepleegd. Hij zou hebben gelogen over zijn eigen rol en die van anderen bij groepsverkrachtingen.

Het standpunt van de advocaten van de vijf dat de beschuldigingen tegen hun cliënten daarmee op losse schroeven kwamen te staan en dat ze daarom direct vrij dienden te worden gelaten, werd door de rechtbank niet overgenomen.

Het intrekken van eerdere verklaringen door de 32-jarige man, getrouwd met een van de vier slachtoffers, was een verrassende ontwikkeling op de tweede dag van de zitting over de gerucht makende Rhedense affaire. In totaal staan zeven mensen terecht, vijf van hen zitten al geruime tijd vast. Nadat strafkamerpresident mr. H. Collewijn de 32-jarige verdachte stevig aan de tand voelde over de groepsverkrach-

tingen, vertelde de man plotseling dat hij nooit bij iets dergelijks betrokken is geweest. „Ik heb dat niet gedaan. Ook over de anderen heb ik gelogen. Ik ben onder druk gezet, door de politie”, aldus de man, die daarmee terugkwam op z'n bekentenissen van een dag eerder.

Daarmee plaatste hij officier van justitie mr. J. Denie in een lastig parket. Die heeft zijn belastende verklaringen tegen de anderen gebruikt als steunbewijs bij de aangifte van het voornaamste slachtoffer van de groepsverkrachtingen. Dat inmiddels bijna zeventienjarige meisje heeft bij de politie en de rechter-commissaris uitvoerig verteld over de geweldadige, gezamenlijke seksuele uitpattingen. Haar drie zusjes, mede-slachtoffers in het Rhedense drama, hebben daar althans wat deze verdachten betreft veel minder duidelijk of zelfs helemaal niet over gerept. Zoals gemeld zijn zes andere betrokkenen eerder dit jaar al veroordeeld tot celstraffen van anderhalf tot zeven jaar, onder wie de 49-jarige moeder van het gezin.

Overigens reageerde de officier van justitie tamelijk laconiek op de omme-

zwaai van de verdachte. „Hij zal ongetwijfeld onder grote druk staan en is daarvoor bezwiken. Ik houd hem aan z'n eerdere verklaringen, bovendien zijn er ook nog anderen die het nodige over de gang van zaken hebben verteld”, aldus mr. Denie. Overigens is de echtgenote van de 32-jarige man uit Dieren op de eerste zittingsdag andermaal opgenomen in een psychiatrische inrichting. Een poging van raadsman mr. D. Wijnveldt om z'n cliënt voorlopig vrij te laten zodat die voor z'n drie kinderen kan zorgen werd evenmin door de rechtbank gehonoreerd. „Wat het zwaarst is moet het zwaarst wegen. Bovendien wordt er nu al van alle kanten hulp geboden in uw gezin”, aldus mr. Collewijn.

Op dinsdag 27 augustus doet de rechtbank uitspraak in de zaak tegen de zeven verdachten. Tegen hen zijn straffen geëist, variërend van een jaar voorwaardelijke gevangenisstraf tot vijf jaar onvoorwaardelijke celstraf. Zoals gemeld is onder hen ook de 68-jarige grootmoeder van de slachtoffers. Zij zit vanaf januari al vast in het huis van bewaring in Breda.

Stichting in Zetten betaalt vergoedingen

Door een onzer redacteurs NRC
ZETTEN, 1 AUG. Vier ex-pupillen van de voormalige psychiater/directeur dr. Th.F. van de Helder- ringstichtingen in Zetten hebben gisteren in het bestuur een onbekend bedrag aan schadevergoeding gekregen. Het bestuur van de stichting heeft de schadevergoeding betaald voor de „geleden materiële en immateriële schade ten gevolge van door hen gesteld seksueel misbruik” gedurende hun verblijf in de Helder- ringstichting. Hoe hoog de vergoe- ding is, wilden het bestuur noch de advocaten van de ex-pupillen zeggen.

Volgens een verklaring van het bestuur zijn de schadevergoedin- gen betaald om „alle partijen niet nog meer leed en onnodige schade toe te brengen”. De ex-pupillen hadden een kort geding aangespannen tegen de tot zes jaar veroordeelde F. wiens strafzaak inmiddels bij de Hoge Raad ligt. Hij werd veroordeeld tot het betalen van vijftienduizend gulden schadevergoeding aan zeven ex-pupillen. Aangezien F. failliet is, eisten zij dat het bestuur de vergoedingen zou betalen. In april gingen de ex-pupillen niet ak-

koord met het aanbod van het bestuur 3.000 gulden per persoon te betalen. Zij hadden eerder claims variërend van 75.000 tot 150.000 gulden ingediend.

Mr. K. Spaargaren, één van de advocaten, zegt tevreden te zijn met het behaalde resultaat. „Het is voor mijn cliënte erkenning van het leed dat zij in Zetten onder- vonden heeft. Ik zal namens haar niet verder procederen tegen de Helder- ringstichtingen.”

Vier jaar cel geëist wegens incest met stiefdochtertje

GRONINGEN (ANP) — Officier van justitie mr. C. van Epenhuysen heeft donderdag voor de rechtbank in Groningen een gevangenisstraf van vier jaar geëist tegen de 53-jarige E.T. uit Veendam. Volgens de officier heeft de man zijn stiefdochtertje sinds haar vijfde jaar zeker zes jaar lang seksueel misbruikt. De, inmiddels van de verdachte gescheiden, moeder van het kind heeft in februari van dit jaar aangifte gedaan bij de politie.

Het meisje, dat nu twaalf jaar is, heeft een uitgebreide verklaring bij de politie afgelegd. Volgens de officier is er geen situatie op seksueel gebied denkbaar die niet door het kind in haar aangifte is beschreven. „Het zijn ware verschrikkingen geweest, waaraan het weerloze kind zes jaar lang onderworpen is geweest”, aldus Van Epenhuysen.

Aanvankelijk had T. een volledige bekentenis afgelegd. Ter zitting is hij daarop echter teruggekomen. Hij vertelde alleen geregeld met het kind samen te hebben gedoucht en haar regelmatig te hebben gemasseerd. Hij zou niet haar, maar zij zou hem geregeld seksuele voorlichting hebben gegeven.

Dienstverlening voor misbruik zusje

ZWOLLE - De officier van justitie aan de Zwolse rechtbank, mr. I. Vermeulen, heeft tegen de 30-jarige H.M. uit Zwolle een dienstverlening van 240 uur en een voorwaardelijke gevangenisstraf van zes maanden geëist.

M. wordt ervan verdacht dat hij in de jaren 1983 tot en met 1985 in seksueel opzicht misbruik heeft gemaakt van zijn nu 19-jarige zusje. Volgens de aangifte was er sprake van het betasten van geslachtsdelen en een poging tot verkrachting. M. heeft bekend dat hij een keer de geslachtsdelen van zijn zusje heeft aangeraakt. Voor het overige ontkent hij alles.

‘Een vrijevochten bende’, zo omschreef rechtbankpresident mr. R. Weenink de situatie in het grote gezin waarin M. opgroeide. Er was er veel te weinig toezicht van de ouders, niemand had zijn eigen slaapplek en broers en zussen lagen door en bij elkaar in bed. Seksuele handelingen waren dan ook ‘schering en inslag’. M. kwam veel tekort, hij moest hard werken, kreeg geen liefde en wel slaag, zo verklaarde hijzelf. Maar de aantijgingen dat zijn elf jaar jongere zusje regelmatig zijn ontuchtige handelingen moest tolereren en dat zij zelfs voor hem ‘klaar moest liggen in bed’ verwees hij naar het land der fabelen. ‘Haat’ van de andere familieleden, die het M. kwalijk zouden hebben genomen dat hij vrede met zijn vader - die als huistiran werd omschreven - had gesloten, zou oorzaak van de aangifte van de zus zijn. Die was opgestookt door een van haar broers, zo luidde zijn verhaal.

De officier wilde hier niet aan. Zij noemde de verklaringen van het slachtoffer bij politie en rechter-commissaris ‘heel consistent’. Ook al was het gebeurd binnen het gezin M., toch had de verdachte gezien het leeftijdsverschil moeten weten dat hij van zijn jongere zusje moest afblijven.

Advocaat mr. C.F. Roza vroeg vrijspraak voor het grootste deel van de tenlastelegging, omdat er geen bewijs voorhanden zou zijn. Voor de ene keer dat het wel gebeurd was, zou de rechtbank een ‘schuldigverklaring zonder straf’ moeten uitspreken of een geheel voorwaardelijke straf moeten opleggen.

Misbruik stiefdochter bestraft

GRONINGEN — De rechtbank in Groningen heeft donderdag een 53-jarige man uit Veendam veroordeeld tot twee jaar gevangenisstraf. Hij heeft zes jaar lang zijn stiefdochtertje seksueel misbruikt. Hij begon daarmee toen het kind vijf jaar was. De moeder van het nu twaalfjarige meisje heeft begin dit jaar aangifte gedaan. Er was vier jaar tegen de man geëist.

Volgens de advocaat van T. W. Ganzeboom, heeft zijn cliënt de feiten toegegeven in een moment van emotionele zwakte, en wilde hij de schuld van haar ervaringen met zes andere mannen die het meisje ook seksueel zouden hebben misbruikt, op zich nemen om het meisje niet voor leugenaars te laten staan. Ganzeboom bepleitte vrijspraak.

De uitspraak is op 22 augustus.

Man bekent ontucht met vier jongens

APELDOORN - De 25-jarige Apeldoornse R. H. heeft tegenover de politie bekend sinds januari 1989 met vier Apeldoornse jongens ontucht te hebben gepleegd.

Hij heeft de jongens, twee van acht, één van dertien en één van veertien, zowel in zijn eigen huis in Orden als bij de jongens thuis misbruikt, terwijl de ouders in de veronderstelling verkeerden dat hij op paste.

Volgens de politie is de zaak ongeveer drie weken geleden gaan rollen toen de dertienjarige zijn voogd inlichtte over de dingen die H. met hem had gedaan. De voogd deed daarop aangifte. Door ‘recherche-werk’ kwam de politie er achter dat H. met nog drie jongens ontucht pleegde. De politie gaat er van uit dat er niet nog meer kinderen bij deze zaak zijn betrokken. De vier jongens hebben volgens de politie niets met elkaar te maken en kennen elkaar nauwelijks of helemaal niet. Het was ook nooit een ‘groepsgebeuren’, aldus de politie.

Leerkracht ontslagen na ontucht

G&E 14-08-91

ALMERE — Een tijdelijke leerkracht van openbare basisschool De Duizendpoot in Almere heeft ontuchtige handelingen gepleegd met een aantal kinderen van die school. Het is onbekend hoeveel kinderen hiervan het slachtoffer zijn.

Gisteren zijn de ouders op de hoogte gesteld van de zaak, die op 27 juni door de schoolleiding bij de directie onderwijs van Almere werd aangegeven. De leerkracht is onmiddellijk ontslagen. In de zomervakantie is een hulpprogramma opgezet voor ouders en kinderen. Dat heeft nu de hoogste prioriteit. Het strafrechtelijk onderzoek is daaraan ondergeschikt gemaakt.

Waarschuwing hulpverleners Almere

„Oppassen voor het Oude-Pekela-effect”

(Van onze verslaggeefster Susanne van Velzen)

ALMERE — „Direct na het aan het licht komen van een ontuchtzaak met jonge kinderen is het heel belangrijk dat er geen paniek uitbreekt. Ouders moeten hun kinderen niet op eigen houtje intensief gaan ondervragen en aan te blijven peuteren om er achter te komen of zij ook slachtoffer zijn geworden van de seksuele mishandeling.”

Dat zegt mevrouw A. Pols uit Almere van het Regioteam Flevoland van de Vereniging tegen Kindermishandeling naar aanleiding van de gebeurtenissen op basisschool De Duizendpoot in de Muziekwijk in Almere. Een leerkracht van de school is ontslagen wegens seksueel misbruik van een aantal leerlingen.

Volgens Pols moeten ouders de begeleiding van hun kinderen overlaten aan professionele hulpverleners. „Het is voor jonge kinderen niet goed als ze steeds opnieuw moeten vertellen wat ze hebben meegemaakt. Tevens bestaat het gevaar dat jonge kinderen zeggen dat

Nog geen aangifte in ontuchtzaak

Vervolging leraar in Almere onzeker

(Van onze nieuwsdienst)

ALMERE — Het is onzeker of de leraar van basisschool De Duizendpoot in Almere, die wordt verdacht van seksueel misbruik van een aantal leerlingen, strafrechtelijk wordt vervolgd. Volgens een woordvoerder van de Almeerse politie heeft tot dusverre niemand

aangifte gedaan. „Zonder aangifte kunnen we niemand vervolgen.”

In gesprekken met de ouders wordt er onder meer op gewezen dat het doen van aangifte tot gevolg heeft dat de kinderen door de politie gehoord moeten worden. De vraag is of dat het welzijn van de kinderen ten goede komt.

De ontuchtzaak werd op 27 juni dit jaar door de schoolleiding bij de gemeente en politie bekendgemaakt. De zaak kwam aan het rollen doordat kinderen over hun ervaringen vertelden. Politie en hulpverlenende instanties hebben bewust tot begin deze week gewacht met het informeren van de ouders. Zij wilden hen van een rustige vakantie laten genieten. „Ik ben blij dat ze ons niets verteld hebben”, meent één van de ouders van De Duizendpoot. „De ouders van de leerlingen uit de bewuste klas zijn wel direct ingelicht.”

De politie wil niet zeggen of de inmiddels ontslagen leraar heeft bekend.

Onderwijzer pleegt ontucht met leerlingen

ALMERE — Een leerkracht van de openbare basisschool De Duizendpoot in Almere wordt er van verdacht ontucht te hebben gepleegd met een aantal leerlingen. Dit is kort voor de zomervakantie aan het licht gekomen. De leraar is onmiddellijk ontslagen. Hij had een tijdelijke aanstelling.

Het is onbekend aan hoeveel kinderen de man zich heeft vergrepen. Wethouder Trieller van de gemeente Almere sluit niet uit dat zowel jongetjes als meisjes in verschillende klassen zijn misbruikt. Er is voor zover hij weet geen sprake van mishandeling, bedreiging of verkrachting door de leraar.

Gisteren werden de ouders tijdens een ouderavond door politie en gemeentebestuur geïnformeerd over de zaak. Direct is een hulpprogramma op gang gekomen om ouders en mogelijk benadeelde kinderen te helpen.

Negenjarige kinderen aangerand Man met tbs krijgt zes jaar cel voor ontucht

ZWOLLE/VLEDDER - De rechtbank in Zwolle heeft gisteren de 43-jarige E.H. uit Vledder veroordeeld tot een gevangenisstraf van zes jaar. Bovendien moet H. 1500 gulden schadevergoeding betalen.

De man wordt schuldig geacht aan het aanranden van twee negenjarige meisjes, het gijzelen en bedreigen van een moeder en haar twee zoons en bedreiging met een mes van een begeleidster. Hierbij wordt er rekening mee gehouden dat de man sterk vermindert toerekeningsvatbaar is. De officier van Justitie had vorige week een gevangenisstraf van tien jaar en acht maanden tegen H. geëist.

H., die in 1980 tbs kreeg, pleegde de misdrijven op 6 mei. Hij ontsnapte eerder uit Hoeve

Boschoord in Vledder. In een auto bedreigde hij zijn begeleidster met een mes, waarop hij vluchtte. De bewoonster van een boerderij in Steenwijk en haar zoons waren de volgende slachtoffers. Ook zij werden bedreigd en gedwongen hem naar Zwolle te brengen. Daar pikte hij op straat de kinderen op, die hij meenam naar een park om ze daar uren lang ontuchtig te betasten.

In het vonnis zegt de rechtbank er rekening mee gehouden te hebben dat de gevolgen voor de slachtoffers - en met name die voor de beide negenjarige meisjes en hun families - groot zijn geweest. Anderzijds is overwogen dat bij strafoplegging aan een persoon als verdachte rekening dient te worden gehouden met diens geestelijke spankracht.

Verzekering betaalt seksueel misbruikte cello-leerlingen uit

(Van een onzer verslaggevers)

UTRECHT — Verzekeringsmaatschappij Aegon heeft aan vier leerlingen van een muziekschool in Enschede, die door hun celloleeraar seksueel waren misbruikt, schadevergoeding uitgekeerd. Het gaat om bedragen variërend van f 5.000 tot f 15.000 gulden per leerling. Het is de derde keer in ons land dat een werkgever - in dit geval de muziekschool - de aansprakelijkheid erkent van seksueel misbruik door een werknemer.

De Enschedese advocate mr. J.H. Schaap had aanvankelijk in een civiele procedure de celloleeraar aansprakelijk gesteld voor de door hem toegebrachte schade aan zijn vier ex-pupillen. Toen bleek dat de muziekleraar niet voldoende draagkrachtig was, had de raadsvrouw de werkgever, een muziekschool in Enschede, aansprakelijk gesteld op grond van artikel 1403 lid 3 van het Burgerlijk Wetboek.

Dit artikel schrijft voor dat de werkgever aansprakelijk is voor schade die door een werknemer wordt veroorzaakt. De verzekeringsmaatschappij van de muziekschool, Aegon, heeft het niet op een gerechtelijke procedure laten aankomen, maar direct zo genaamde dadingsovereenkomsten gesloten met de vier meisjes. De celloleeraar is in een aparte strafrechtelijke procedure veroordeeld wegens ontucht.

Het is de derde keer dat op grond van artikel 1403 BW een werkgever aansprakelijk wordt gesteld voor de door een werknemer toegebrachte (seksuele) schade. Al eerder betaalde de Helderingsstichting schadevergoeding aan enkele slachtoffers van ex-psychoater dr. F. en betaalde de president van de Amsterdamse rechtbank Asscher dat een gezinsvoogdij-instelling f 35.000 moet betalen aan een

Groeiend aantal meldingen van kindermis

Door onze redacteur
BRAM POLS NRC

ROTTERDAM, 1 AUG. De gymleeraar belt naar het Bureau Vertrouwensarts. Hij heeft een kind van acht in de klas met lelijke krassen op de rug, die het onmogelijk zelf kan hebben toegebracht. Een opzette: de vertrouwensarts adviseert contact op te nemen met de schoolarts, die 'toevallig' op school is. De schoolarts bekijkt het kind. Het is de verantwoordelijkheid van de school, want het kan best zijn dat het op het schoolplein is gebeurd. De schoolarts roept de ouders op. Daar komt moeder met het verhaal voor de draad: Vader slaat het kind nogal eens. Eigenlijk met de regelmaat van de klok en al vanaf het derde jaar. De schoolarts zegt dat het maatschappelijk werk moet worden ingeschakeld. Als dat wordt geweigerd, dreigt hij, wordt de zaak gemeld aan de 'vertrouwensarts inzake kindermishandeling'.

In het najaar begint de overheid een speciale campagne onder het motto 'Over sommige geheimen moet je praten'. De toename van het aantal meldingen van kindermishandeling was tussen 1985 en 1988 explosief. Vorig jaar was de toename minder, maar toch nog dertien procent ten opzichte van 1989.

De hulp is vrijwillig, maar zeker niet vrijblijvend. Mochten ouders hulp weigeren, dan kan de vertrouwensarts de Raad voor de Kinderbescherming er bij halen

en dan dreigen maatregelen. Onder toezichtstelling met uit-huisplaatsing, bijvoorbeeld.

Er zijn elf Bureaus Vertrouwensarts inzake Kindermishandeling, verspreid over tien provincies. De Landelijke Stichting die de bureaus overkoepelt begon in 1985, maar de eerste vertrouwensartsen in Amsterdam, Rotterdam, Arnhem en Groningen zaten er al in 1972, nadat eind jaren zestig een commissie de problematiek van de kindermishandeling was begonnen te bestuderen. Werden er in 1972 ongeveer 400 gevallen gemeld, vorig jaar was dat aantal opgelopen tot 8.225.

Vertrouwensarts R.A.C. Bilo van het Rotterdamse bureau denkt niet dat er meer wordt mishandeld. „Dat is van alle tijden en alle standen. Het is relevanter dat het nu wordt herkend en gemeld bij het bureau, een instantie die er voor is. De bekendheid met het fenomeen kindermishandeling en met het bureau zorgt voor de stijging. Het gaat dus steeds beter, al is nog niet iedereen even alert. Dat geldt trouwens ook voor mij. Ik deel mijn tijd hier met het werk op een consultatiebureau. Dan vertel ik hier soms dingen waarvan de collega's zeggen: 'waarom heb je dat niet gemeld?' Niet aan gedacht. Ik weet hoe moeilijk het is; onwillekeurig je de ouders steeds het voordeel van de twijfel.”

De bureaus kunnen door anoniem worden gebeld. Er zijn ook

mensen die zich met naam en toenaam aandienen. De vertrouwensarts en de maatschappelijk werker — ze werken altijd als een tandem — kunnen daarna een advies geven, maar ze kunnen ook een echte melding aannemen. A.J. Houtman, maatschappelijk werker bij het Rotterdamse bureau, zegt: „Die dingen lopen nogal uiteen. De één vertelt dat het buur-

De hulpverlening is vrijwillig, maar zeker niet vrijblijvend

kind twee maal per nacht huult. Dat is niet iets om meteen in actie te komen. De ander heeft gezien dat de buurman op straat zijn kind een pets verkocht. Lijkt me in bepaalde omstandigheden ook te kunnen. Maar het ligt anders wanneer iemand meldt dat moeder een lepel boven het gas stond te verwarmen om die tegen de wang van haar kind te houden.” Als een 'meldingster activiteit' wordt aangenomen gaat het bureau tot 'exploratie' over. Er wordt informatie ingewonnen bij hulpverleners die bij het gezin betrokken zijn. Als het kind in problemen verkeert, wordt er in samenwerking met de hulpverleners een plan opgesteld, dat meestal

wordt uitgevoerd door een hulpverlener die het gezin kent.

Niet altijd wordt met de ouders contact opgenomen, alleen in acute situaties en bij heel jonge kinderen. De melders — onderwijzers, trainers op de sportclub, opa's, oma's, dominees (geen priesters, want die mogen dat niet) of bureaus — wordt op het hart gedrukt waakzaam te blijven. Bilo: „Die gymleeraar bijvoorbeeld. Hem maak je duidelijk dat hij de morele plicht heeft dat kind in de gaten te blijven houden. Melding bij het bureau betekent niet het overdragen van verantwoordelijkheid, maar het delen ervan.”

Het bureau onderscheidt een aantal vormen van kindermishandeling. Er kan sprake zijn van lichamelijke, emotionele of cognitieve verwaarlozing dan wel mishandeling, en van seksueel misbruik. Bij cognitieve verwaarlozing of mishandeling gaat het er om dat voortdurend tegen kinderen wordt gezegd maar niet naar school te gaan omdat ze toch te dom zijn. Het kan ook zijn dat kinderen juist worden gedwongen te hoog te grijpen.

Kindermishandeling komt voor in alle sociale geleidingen. In veel gezinnen waar kinderen worden mishandeld, zijn echter ook andere problemen. Vorig jaar speelde 45 procent van de gevallen van kindermishandeling zich af in gezinnen met een stiefmoeder of -vader, dan wel in eenoudergezinnen. In de eerste categorie is rela-

tief vaak sprake van lichamelijke mishandeling, in eenoudergezinnen komen verwaarlozing en emotionele mishandeling vaker voor.

Soms melden ouders zichzelf. Bilo vertelt van een vrouw die haar eigen kind van drie maanden mishandelde. „Ze kwakte het zo in de box. De vrouw zelf kwam uit een gezin dat op haar vijfde jaar door de moeder was verlaten. Ze werd door vader lichamelijke en geestelijk mishandeld en door een zwager seksueel misbruikt. Op haar tiende moest ze naar een internaat, zo besloot de Kinderbescherming. Wat je vaak ziet is dat ouders die hun kind mishandelen, vroeger hetzelfde lot hebben ondergaan.”

Een probleem voor de vertrouwensarts is het verifiëren van een gemelde mishandeling. „De aard van het letsel in relatie tot het ontwikkelingsniveau van het kind zegt vaak al veel. Een peuter van drie maanden met een blauw oog is iets raars. Zo'n kind loopt met z'n voorhoofd tegen de tafel, niet met zijn linkeroot. Een kind van drie maanden is niet in staat om naar de kachel te kruipen, ook al beweert moeder dat. Een kind van drie weken kan niet van de commode vallen als het op z'n rug lag. Er kan ook een rare contradictie zijn tussen de ernst van het letsel en de reactie van de dader. Dus: schouderophalen als het kind in coma ligt of, omgekeerd, volstrekt overtrokken schrik bij een schram”, zegt Bilo.

„Blauwe plekken kun je rede-

lijk goed dateren, ze maken vanaf één dag alle kleuren van de regenboog door. Je kunt ook vaak goed zien hoe ze tot stand zijn gekomen. Een kind dat van de trap valt, heeft geen blauwe plekken aan de binnenkant van de benen. Hoe komt een kind aan een bloedingstorting aan de binnenkant van de bovenlip? Daar is de kans groot dat de fles met geweld naar binnen gedrukt is.”

Vertrouwensartsen en maatschappelijk werkers worden zelden agressief ontvangen door ouders die van mishandeling worden verdacht. Houtman: „Vaak merk je dat die mensen zich op de een of andere manier bevrijd voelen door een interventie. Niet zelden blijken het aardige, maar om welke reden dan ook onmachtige mensen. Slechts tien procent van de gevallen komt uiteindelijk toch bij de Raad voor de Kinderbescherming, daar reddend we het dus niet. In de helft van de gevallen loopt het prima af, nadat we een hulplan hebben opgesteld.”

Bilo vreest een vergrote werkdruk als gevolg van de nieuwe campagne, maar is anderzijds blij dat de ijsberg door de betere bekendheid met de bureaus langzaam boven water komt. „Het is natuurlijk een investering. Kindermishandeling levert trauma's op, die zich vaak pas twintig jaar later aandienen. Vroegtijdige onderkenning bij de kinderen van nu voorkomt in veel gevallen langdurige therapie bij de volwassenen van straks.”

Iedere relativering is een minachting van de slachtoffers

VK 31

Journalisten weten het soms zo raak te formuleren. „Zijn de cijfers over kindermishandeling niet een beetje overdreven?” „Worden de mensen langzamerhand niet incest-moe? Het is erg en het mag niet, maar dat weten we langzamerhand wel.” De twee grote angsten van de Nederlander: de angst voor overdrijving en de angst om moe te worden. Alleen al geïnformeerd worden over andermans leed blijkt tot grote vermoeidheid te kunnen leiden. En tot ongelof, omdat de informatie zo overdreven lijkt.

Aan het feit dat er zo'n zes miljoen joden tijdens WO 2 zijn omgebracht, twijfelt niemand meer, maar het gegeven dat miljoenen kinderen over de hele wereld mishandeld en seksueel misbruikt worden, wordt nog wel eens met opgetrokken wenkbrauwen ontvangen. De herhaaldelijk gebruikte grap dat je als vader niet meer met goed fatsoen met je kind in bad kan, is zo flauw dat ik hem in geen enkel ander land gehoord heb.

De angst voor grote cijfers is zo sterk dat menig publicist het als een eerste taak ziet de omvang

ervan te relativieren. Men legt liever de nadruk op de onontkoombare vergissingen die er soms op dit gebied gemaakt worden, dan op het enorme aantal bewezen vergripen.

De Landelijke Stichting Buro's inzake Kindermishandeling publiceerde eind juni dat het aantal meldingen van kindermishandeling vorig jaar met 12 procent is toegenomen tot 8223 gevallen. Veertig procent betrof emotionele mishandeling, 23 procent lichamelijke mishandeling en 19 procent seksuele mishandeling. De meldingen komen zelden van de vaak jonge slachtoffers zelf, ook al omdat de misbruikers hen op het hart drukken dat ze „het geheim” moeten bewaren. In oktober begint de moeizaam gefinancierde campagne „Over sommige geheimen moet je praten.”

In Amerika, België en Duitsland, om maar een paar voorbeelden te noemen, zijn dergelijke campagnes al eerder van start gegaan. Ze richten zich vooral tot de slachtoffers, voor zover die oud genoeg zijn om te kunnen lezen. *Daddy's little girl has a big secret* stond destijds op de posters in de Newyorkse metro.

In België — bekend om aanplakbiljetten met harde waarschuwingen waar het de verkeersveiligheid betreft — ontstond vorig jaar beroering over een campagne die de omgeving van het slachtoffer aansprak. In de geest van: „Ach, u hoorde Jantje vannacht huilen, en u zag hem gisteren met zijn arm in het verband lopen, en drie maanden geleden zat hij onder de blauwe plekken omdat hij van de trap was gevallen, en u draaide zich nog eens om en viel weer in

slaap. Zo gaat dat nu eenmaal met kinderen. Jantjes ouders zeiden het ook: hij valt nogal eens.” De beroering ontstond over het feit dat het wel erg gevaarlijk kan zijn om je als buur of familielid met zo iets te bemoeien. Voor je het weet, krijg je een soort NSB, mensen die hun bureaus aangeven, zei zelfs een professor in de filosofie. Waaruit maar weer eens bleek dat de angst er goed in zit, niet alleen bij de kinderen, maar ook bij de getuigen.

Op dit moment loopt er in Duitsland een campagne die al evenveel commotie verwekt. Een kleuter, met een pluche speelgoedbeest tegen zich aangedrukt, kijkt met treurige ogen voor zich uit. *Papies Liebe tut ihr weh*, staat er in grote letters naast haar gezichtje. En daaronder gaat het verder: Sabine is alles voor pappie. Hij houdt van haar. Maar meer dan ze verwerken kan. Want pappie vergriipt zich seksueel aan zijn dochter. Daarbij wil hij haar geen pijn doen, hij houdt toch van haar. En dan is er nog Peter, die *ein Geheimnis mit Onkel Rolf* heeft, en Tom, die in films speelt die hij zelf niet mag zien, en Ma-

antwoordelijkheid van de dader en ga je er vanuit dat hij zich schuldig voelt, wat in de meeste gevallen niet zo is.

Meestal ontkennen mannen — of erbij betrokken vrouwen — de daad of bagatelliseren die. Vaak ook geven ze het kind de schuld — zoals onlangs nog bleek uit een zaak in Groningen, waarbij een 53-jarige man zijn inmiddels twaalfjarige stiefdochter, die hij sinds haar vijfde jaar seksueel misbruikt had, ervan beschuldigde dat zij hem seksueel had voorgelicht en niet andersom.

Er is de laatste jaren veel in de media bericht over seksueel misbruik van kinderen, en met name over incest. Maar zolang journalisten schrijven: het is erg en het mag niet, maar dat weten we langzamerhand wel, blijkt de informatie toch nog geen doel ge-

troffen te hebben. Ja, het is erg. En het mag niet. En voor zover we het zelf niet hebben meegemaakt komen we er langzamerhand iets over te weten. Iedere relativering is een minachting van de slachtoffers. Die soms niet ouder zijn dan drie, vier jaar. En ouders, ga gerust met uw kinderen in bad. Als u zich daarbij onbehaaglijk voelt, ligt dat niet aan de anderen maar aan uzelf. Of is uw vijfjarige dochter ook zo'n prickteaser?

INEKE VAN DEN BERGEN

Die Reportage: Die gestohlene Kindheit. 3 sept. Dtslnd 2, 19.30 uur.

tion. *Vater war ihr erster Mann*, en Moni, die bonbons krijgt van oom Paul, omdat ze doet wat hij wil en daarover zwijgt. „Niemand mag weten dat hij Moni seksueel misbruikt. Hij voelt zich schuldig. Want altijd als hij op bezoek komt, kan hij niet anders. Hem werd als kind niet het verschil tussen genegenheid en seksualiteit duidelijk gemaakt. Want ook hij werd als kind seksueel misbruikt.”

Helfen statt Schweigen is het motto van de campagne, waarin niet alleen om hulp voor de misbruikten maar ook voor de misbruikers gevraagd wordt. Diverse groeperingen protesteren tegen het feit dat te veel de nadruk wordt gelegd op de hulpeloosheid van de misbruiker. „Hij kan niet anders”, en „hij voelt zich schuldig”. Daarmee verlicht je de ver-

antwoordelijkheid van de dader en ga je er vanuit dat hij zich schuldig voelt, wat in de meeste gevallen niet zo is. Meestal ontkennen mannen — of erbij betrokken vrouwen — de daad of bagatelliseren die. Vaak ook geven ze het kind de schuld — zoals onlangs nog bleek uit een zaak in Groningen, waarbij een 53-jarige man zijn inmiddels twaalfjarige stiefdochter, die hij sinds haar vijfde jaar seksueel misbruikt had, ervan beschuldigde dat zij hem seksueel had voorgelicht en niet andersom.

Er is de laatste jaren veel in de media bericht over seksueel misbruik van kinderen, en met name over incest. Maar zolang journalisten schrijven: het is erg en het mag niet, maar dat weten we langzamerhand wel, blijkt de informatie toch nog geen doel ge-

troffen te hebben. Ja, het is erg. En het mag niet. En voor zover we het zelf niet hebben meegemaakt komen we er langzamerhand iets over te weten. Iedere relativering is een minachting van de slachtoffers. Die soms niet ouder zijn dan drie, vier jaar. En ouders, ga gerust met uw kinderen in bad. Als u zich daarbij onbehaaglijk voelt, ligt dat niet aan de anderen maar aan uzelf. Of is uw vijfjarige dochter ook zo'n prickteaser?

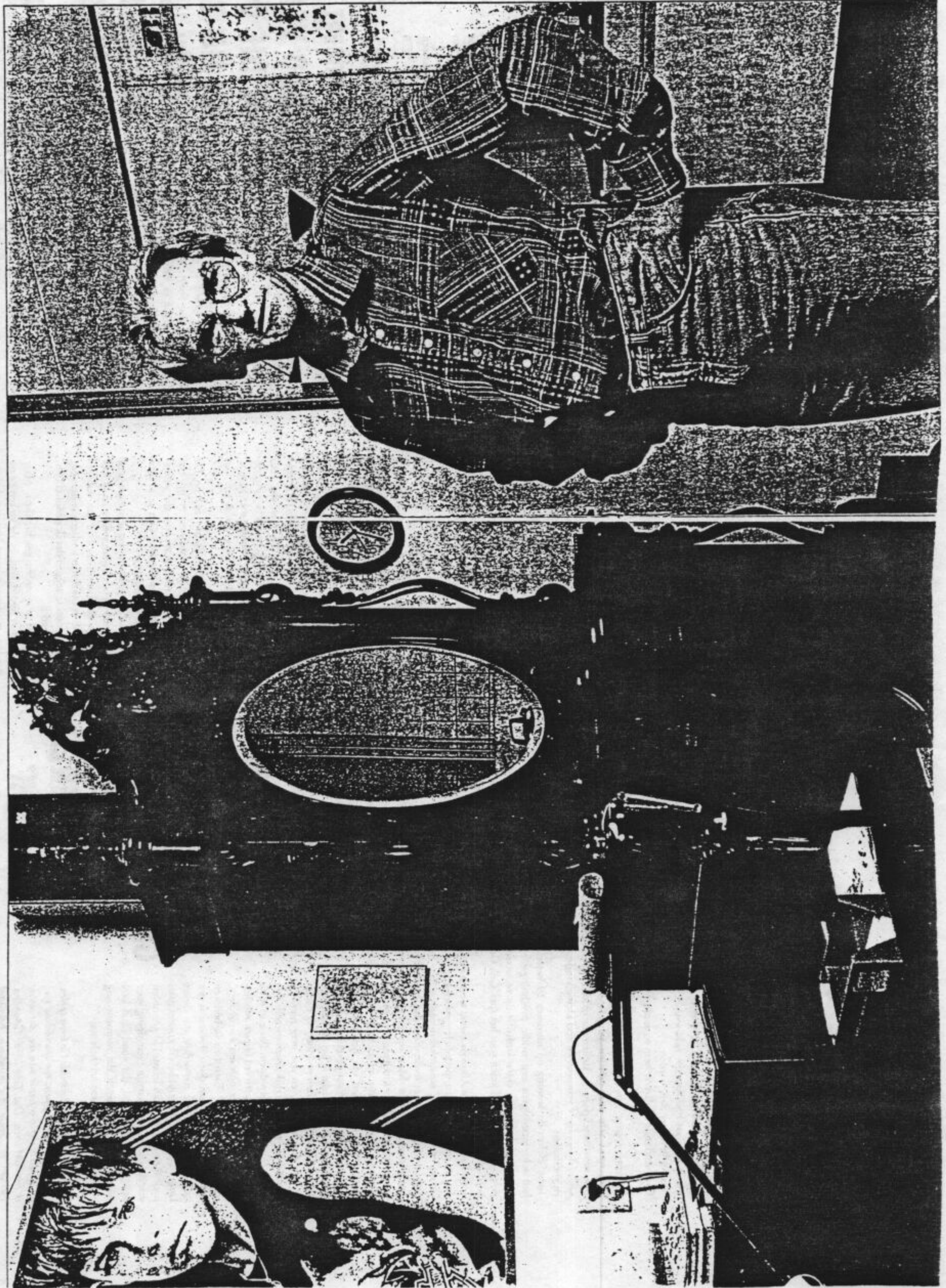
INEKE VAN DEN BERGEN

Die Reportage: Die gestohlene Kindheit. 3 sept. Dtslnd 2, 19.30 uur.

Uitzending werd twee uur voor aanvang door de rechter verboden. Eén van de 'slachtoffers' in het programma had geëist dat zij herkenbaar in beeld zou verschijnen. Zo niet, zou zij niet in uitzending toestemen. De rechter hoopte de eis en de ZDF zond het programma vervolgens niet uit. In plaats daarvan kwam een uitzending over AIDS.

handeling

Een pedofiel trekt ten strijde

"De gesprekken met de ouders zijn al in een heel vroeg stadium opgehouden en daar is agressie voor in de plaats gekomen," vertelt

Robert Rehm (42) over het conflict dat hij als pedofiel met buurtbewoners kreeg. Eén van de betrokken ouders: "We vinden dat er veel op sexgebied moet kunnen, behalve dat volwassenen met kinderen of dieren aan de gang gaan." Een verslag.

Door Lizette Dalebout

Fotografie: Paul Leviton

NR. 15

Robert Rehm (42) had vroeger niks met kinderen. Hij studeerde, had een vriendin en eigenlijk kende hij amper kinderen.

Tot zijn dertigste. Toen kwam hij een jongerje tegen. Hij kan nog steeds niet over die ontmoeting praten zonder te huilen. Hij zegt: "Dat joch heeft me betoverd."

ROBERT REHM WOONT in Alkmaar, in een kinderrijke buurt. Zijn ramen zijn besmeurd met spung en aarde. De buurt weet dat hij pedofiel is.

Hij heeft het ze gewoon verteld. "Ik voel me er prima bij dat ik die gevoelens heb," zegt hij. "Ik heb er geen behoefte aan om 'normaal' te zijn."

"Iedereen is erbij gebaat dat hij zo snel mogelijk gaat verhuizen," zeggen de ouders van Peter en Richard.

BEGIN JAREN '80 stond er een advertentie in de Volkskrant: 'Woongroep in Alkmaar zoekt bewoner'. Robert Rehm las de advertentie. Hij besloot te reageren. Hij bewoonde een etage in Amsterdam, maar speelde al jarenlang

sprake geweest van 'ontucht'. Sommige mensen in De Rups vinden daarom zelfs dat ik helemaal geen pedofiel ben. Maar dat ben ik wel. Ik zou heel graag een vriendje hebben dat niet alleen met me wil Go-spielen of naar de Efteling, maar ook met me wil vrijen.

Dat ik zo'n vriendje nog niet gevonden heb - en misschien wel nooit zal vinden - wil helemaal niet zeggen dat ik gefrustreerd rondloop. Van het minicmte contact met kinderen kan ik genieten. Van een blik of een glimlach van een jongetje in de trein of beloning over een opmerking die ik maak over zijn mooie schoenen of zijn mooie trui. Of van de brutale smet van een joch van een jaar of veertien die ik tegenkom op de fiets. Of van de met een grote grijns geschreeuwde schreeuw 'heer homo!' van een jongetje van zes dat ik langfietstend met even over zijn bol kan aaien.

Gelukkig ken ik nogal wat kinderen en leer ik er steeds meer kennen. Heel vaak op een go-toernooi, soms op het strand, soms in de trein en de laatste paar weken gewoon thuis. Ernst kwamen Sebastiaan en Ivo vangen of ze een spelletje mochten komen spelen. Waarom? Ik heb het ze niet gevraagd. Maar welkom waren ze. De volgende dag namen ze Peter en Richard (wat een engel!) mee.

En zo ging het verder? Ik ben bang van niet. Want toen werd De Rups boos en eiste van mij dat ik iedereen abrupt de deur zou wijzen.

Maar dat verdom ik."

HET EERSTE OUDERPAAR uit de buurt waarin Robert Rehm op een zaterdagavond met zijn open brief aanklopte, waren de vader en moeder van Peter en Richard. De vader: "Wij lezen die brief en mijn vrouw kon helemaal geen woord meer uitbrengen. Die schrok zich lam. Ik denk dat hij dat ook wel gemerkt heeft. Hij is niet lang gebleven."

Robert Rehm ging met zijn brief nog een aantal ouders af. De meesten ontvingen hem aanvankelijk zeer vriendelijk, maar schrokken toch wel van zijn mededeling. Robert Rehm: "Ik had ook verwacht dat ze zouden schrikken, maar ik had verwacht dat ze er daarna toch wel als verstandige mensen mee om zouden gaan. Dat ze in ieder geval aan mij zouden vragen wat dat dan nou betekende; pedofiel zijn. Dat was ook een motief van mij om het te zeggen, zodat je in gesprek raakt met mensen en je voor jezelf ook een hoop kunt verhelderen. Maar de gesprekken met de ouders zijn al in een heel vroeg stadium opgehouden en daar is agressie voor in de plaats gekomen."

De vader van Peter en Richard: "Aanvankelijk reageerde ik vrij gematigd. Ik heb ook niet gezegd dat Peter en Richard nooit meer bij hem mochten komen. Maar tijdens dat weekend werd ik eigenlijk... hoe langer ik er over nadacht, hoe kwader ik werd."

Sommige ouders uit de buurt waren zo boos, dat ze er meteen op af wilden. "Maar", zo zegt de vader van Peter en Emiel. "Dat is onzin. Dat is nou ook weer niet nodig." Wel begonnen hij en zijn vrouw met hun zoonjes te praten. De vader: "Richard, ons jongste zoonje, klapte helemaal dicht. Hij dacht dat we kwaad op hem waren. Maar we moesten met hem praten; we wilden precies weten wat er allemaal gebeurd was. Want Richard was daar ook wel eens alleen geweest. Na een tijdje kwam het er uit dat hij regelmatig bij Robert Rehm op

In het volgende half jaar bleef hij de vergaderingen en de groepsvaardigheden bijwonen. De kinderen van de woongroep mochten bij hem blijven spelen. Hij haal wel moeten beloven ze nooit, maar dan ook nooit, seksueel te benaderen.

"HET BEKENT ALLEMAAL met een man die er steeds bij was als de kinderen op straat voetballen," zegt de vader van Peter en Richard. "Dat gebeurt wel meer. Maar het was steeds dezelfde man. Na een tijdje nodigde hij een aantal jongens uit de buurt, ik denk dat ze een jaar of tien, elf waren, binnen om 'Go' te spelen. Later gingen er ook jongere kinderen mee, waaronder onze zoon; Peter van negen en Richard van zeven. Ze vonden het er prachtig, ze kregen Japanse thee te drinken en ze kregen een go-diploma. Op een gegeven moment zeiden mijn vrouw en ik tegen elkaar: 'Toch wel gek hè, zo'n man die maar steeds met die kinderen optrekt.' Een buurvrouw van ons is er toen een keer wezen kijken. 'Niks aan de hand, hoor', zei die. 'Het zag er allemaal heel gewoon en gezellig uit.'"

HET WAS EEN half jaar geleden dat de leden van woongroep De Rups te horen hadden gekregen dat hun nieuwe bewoner pedofiel was. Inmiddels zagen ze al enkele maanden met lede ogen aan hoe meer en meer buurtkinderen dagelijks bij Robert Rehm - die al diverse woningen had aangeboden gekregen maar nog steeds niet was verhuisd - op bezoek kwamen. Sommige jongetjes kwamen er wel twee keer per dag. Dit kon niet langer, besloten ze; hier moest ingegrepen worden.

Rehm: "Enkele leden van de woongroep kwamen mij toen voor een ultimatum stellen. Ik moest de eerstvolgende woning die ik kreeg aangeboden accepteren. Al die buurtkinderen die bij mij over de vloer kwamen, mocht ik niet meer binnenlaten. Als ik dat toch zou doen, zouden zij naar die ouders van die kinderen toegaan en zeggen dat ik pedofiel ben. Ik was natuurlijk in paniek. Maar ik dacht: 'Ik doe niet wat ze zeggen. Ik maak zelf wel uit wat ik doe en laat.' Ik heb er de hele nacht over nadenken. Toen heb ik een open brief geschreven."

"OPEN BRIEF

Aan de ouders/verzorgers van de kinderen die bij mij over de vloer komen. Ik schrijf deze open brief om U te vertellen dat ik weliswaar (nog steeds) woon in De Rups maar dat ik mijzelf al sinds een half jaar niet meer beschouw als groepslid. Dat betekent dat er geen enkele bewoner, behalve ikzelf, verantwoordelijk is voor de 'vreselijke dingen' die er in mijn woning zouden gebeuren of zouden kunnen gebeuren. Waarschijnlijk begrijpt U al wat er aan de hand is. Maar voor alle duidelijkheid: ik ben pedofiel. Ik hou van kinderen. Ik vind het leuk om met kinderen om te gaan. Ik kan verschrikkelijk vertelend zijn op jongens en heb ook seksuele gevoelens voor ze. Ik ben er van overtuigd dat dit soort gevoelens niet 'lelijk' is, dat ook kinderen seksuele gevoelens hebben en dat een seksueel aspect heeft niet alleen 'niet schadelijk' hoeft te zijn, maar zelfs heel positief kan zijn.

Dat ik mijzelf pedofiel noem, betekent niet dat ik aan de lopende band seksuele contacten met kinderen heb. In alle min of meer intieme relaties die ik tot nu toe met kinderen heb gehad is er eigenlijk nog nooit

ROBERT REHM

'IK HAD VERWACHT DAT DIE OUDERS AAN MIJ ZOUDEN VRAGEN WAT DAT DAN BETEKENT: PEDOFIEL ZIJN'

meer bij hem mochten komen. Maar tijdens dat weekend werd ik eigenlijk... hoe langer ik er over nadacht, hoe kwader ik werd."

kreeg ik een aai van hem. Pas jaren later ben ik gaan beseffen dat die aai me heeft betoverd. En dat Vincent een kleine tovenaars is geweest. Een machtsgekleine tovenaars.

"Steds vaker kwamen er kinderen op mijn weg. Meestal jongens. Jean-Claude, Keet, Reimo, Erik en toen, heel even maar, Bernd. Bernd kwam uit Berlijn. Met zijn vader mee, die met zijn vriendin een weekje kwam tent hadden gemaakt van dekens en een paar stukken touw. 'Och, in alle vroegte, kroop hij bij me in bed en las ik hem voor in het Duits, met Amsterdams accent. Mijn rare taalje viel hem niet eens op. Maar ja, hij was pas vijf tentloste. Nu moet hij elf of twaalf zijn. Ik vraag me af of hij me nog zou herkennen als hij me ziet."

"Theo vond ik ook lief. Maurits, Arvo, ik zou er nog wel honderd kunnen noemen die me op de een of andere manier gemakt hebben. Ja, er is plaats voor kinderen in mijn wereld."

Uit een brief van Robert Rehm aan de vereniging Martijn.

TOEN ROBERT REHM in 'De Rups' in Alkmaar kwam wonen, had hij nog nooit aan iemand uit zijn omgeving verteld dat hij pedofiel was. Wel ging hij toen al naar ledenlijzen van de vereniging Martijn en naar werkgroepen van de NVSH, waar hij andere pedofielen ontmoette. Maar de boeken die hij over pedofilie had aangeschaft en het ledenblad van de Vereniging Martijn versloopte hij, uit het zicht.

De kinderen uit de woongroep vonden Robert Rehm een aardige man. Ze gingen vaak bij hem op bezoek: ze leerden Go spelen, kregen lekkers te drinken en mochten van alles. Ook kwam er wel eens een jongetje gegeven bij Robert Rehm, die hij had leren kennen toen hij Go les had gegeven op een school. Daar ging hij mee naar de Efteling.

De ouders van de kinderen van de woongroep vonden het leuk dat hun nieuwe bewoner inderdaad goed, zelfs heel goed met hun kinderen kon opschieten. Robert Rehm had inmiddels geen baan meer en sommige kinderen kwamen vrijwel dagelijks bij hem over de vloer. Robert Rehm: "Na een tijdje begon het die mensen toch op te vallen dat ik op een manier met de kinderen omging die ze liever niet... die niet normaal is voor een alleenstaande man. Er zat wel eens een kind bij me op schoot en ik ging eens woon op een intieme manier met ze om. Het was gewoon duidelijk dat ik iets had met kinderen."

Eén jaar nadat Robert Rehm zich in De Rups had gevestigd, kwamen er op een zaterdagavond drie vaders uit de woongroep bij hem op bezoek. Om te vragen 'hoe het nu eigenlijk zat.'

Rehm: "Ik had verwacht dat ze me vroeg of laat die vraag zouden gaan stellen en ik had me er op voorbereid. Ik had me voorgenomen om er maar niet omheen te draaien, maar gewoon te zeggen dat ik pedofiel ben. En dat deed ik."

De vaders reageerden geschrokken, maar hielden het hoofd koel. In de weken er na werden er diverse vergaderingen belegd binnen de woongroep. Er werd besloten dat Robert Rehm moest verhuizen. Hij stemde hier mee in, mis hem passende woonruimte zou worden aangeboden. Ook besloot de woongroep dat de pedofiele gaardheid van Robert Rehm voortloping binnenkamers moest worden gehouden; dat de buurt er niets vanaf hoefde te weten. Robert Rehm stemde hier ook mee in.

DE VADER VAN

PETER (9) EN RICHARD (7)

'OP EEN GEGEVEN MOMENT VONDEN WE HET TOCH WEL GEK, ZO'N MAN DIE MAAR STEEDS MET KINDEREN MET OPTROK'

met het idee om in groepsvaard te gaan wonen. Eerst omdat hem dat gewoon leuk en gezellig leek. Later was daar een extra argument bijgekomen: het was de ideale manier om kinderen te ontmoeten.

De leden van woongroep 'De Rups' kregen een aantal brieven binnen op hun advertentie, waaruit ze drie serieuze kandidaten selecteerden. Robert Rehm was één van die kandidaten. Hij werd uitgenodigd voor een gesprek.

Tijdens het gesprek vertelde Rehm niet dat hij pedofiel was. Wel vertelde hij dat hij 'een zwak voor kinderen' had. De leden van de woongroep waren blij; dat innemts niet één van de eisen geweest waaraan hun kandidaat had moeten voldoen? Ze besloten dat Robert Rehm de nieuwe bewoner zou worden.

Ook omdat de kinderen hem zo aardig vonden.

DE BUITENWIJK VAN ALKMAAR waarin woongroep 'De Rups' is gevestigd, werd acht jaar geleden aangelegd. Eéngezinswoningen waarin zich voornamelijk jonge stellen vestigden, wat een straatbeeld oplevert van veel zwangere vrouwen en veel kleine kinderen die op straat fietsen en voetballen.

Toen Rehm de woning op nummer 19 betrok was hij 39 jaar. Hij had achternevolgens een studie psychologie en wiskunde afgerond en was nu bezig een eigen bedrijfje op te zetten door een computerprogramma te ontwikkelen voor het spel 'Go'. Go is een Chinees-Japans bordspel.

Toen Robert Rehm in Alkmaar kwam wonen was het negen jaar geleden dat hij voor het eerst pedofiele gevoelens bij zichzelf had ontdekt. "Maar", zo zegt hij, "aanvankelijk plak je daar het etiket pedofilie nog niet op. Ik wist hoe er in de maatschappij over gedacht werd en ik had dezelfde vooroordelen. Maar op een gegeven moment ga je toch... elke keer ging ik weer met kinderen om. En een keer zou er een jongetje bij me komen logeren en toen dacht ik: 'Als ik heel eerlijk ben, zou ik best met hem willen vrijen.' Ik heb toen toch

maar eens een boekje aangevraagd met vragen over pedofilie. Nadat ik het uit had, wist ik: 'Ja, dat ben ik, ik ben pedofiel.' Ik dacht: ik ben dus pedofiel, en dat mag niet. En toen zei ik, bijna letterlijk tegen mezelf: 'Nu kun je dus twee dingen doen. Nu kun je de rest van je leven gefrustreerd blijven rondlopen. Maar je kunt er ook iets van maken, iets mee gaan doen.' Toen heb ik besloten om er iets mee te gaan doen. En dat is een heel langzaam proces natuurlijk, dat duurt lang. Maar vanaf die tijd ben ik er over gaan nadenken en over gaan lezen. Lid geworden van de vereniging Martijn (vereniging voor pedofielen, red.) Nou, dat vond ik al heel wat hoor. Ik kan mezelf dat moment nog wel herinneren; dat was een hele stap."

"Eerst kwam Tako. Hij wilde Go leren spelen. Go, een tot harikloppers toe opwindend spel en al jarenlang een passie van me, dat wilde ik hem wel leren. Dus Tako leerde Go spelen. En ik? Ik leerde dat kinderen helemaal niet zeurden, maar eigenlijk heel leuk zijn."

"Toen kwam Vincent. Ik was op visite bij z'n moeder om wat spelletjes op te halen en Vincent, negen of misschien net tien, was er ook. Hij wilde wel een spelletje met me doen. Ganszeboorden of Foets. Ik had dat eigenlijk wel gevuld, maar zo dacht ik, z'n moeder vindt dat wist niet goed. 'Ik moet nog een heleboel doen, vanavond', loog ik. Toen ik de trap af liep,

"Het is een hele rare en vreemde situatie waar we niet om gevraagd hebben. Ik vind dat er veel op segeheid moet kunnen behalve als volwassene met kinderen of met dieren aan de gang gaan. Dat is niet goed te praten. We hebben ook van de stichting Martijn zo'n brochure over pedofilie thuisgestuurd gekregen; ik wend er misschien van."

NADAT ROBERT REHM met zijn open brief langs de ouders in de buurt was geweest, hadden de buurt en De Rups hem laten weten dat hij nu snel, heel snel één van de woningen die hij regelmatig kreeg aangeboden moest aannemen. De maat was nu echt vol.
Robert Rehm: "De hele boel sloeg op tilt. Dan zie je dus een groepsprobleem in werking treden. Vanaf dat moment zijn ze gaan proberen me te intimideren, weg te pesten. Niemand zet me meer gedag en er mocht geen enkel kind meer bij me over de vloer komen. Ook voor Rupsbewoners, die zich daarvoor nog als vriend hadden voorgedaan, bestond ik ineens niet meer. Mijn fiets werd gestolen en een paar weken later werd ik op een gegeven moment 's nachts om half drie wakker en hoorde ik allerlei rare geluiden; ik wist niet goed wat er gebeurde. Ik hoorde gebonk en glaserinkel. I hadden ze midden in de nacht mijn ramen helemaal beplakt met krantpapier en hadden ze een ruit ingeslagen. Er is van alles gebeurd. Inmiddels ben ik het slachtoffer geworden van bedreiging, smaad, chantage, intimidatie, belediging en vernieling. Maar ik laat me niet weggagen. Ik laat me niet door de eerste de beste lapzwanen vertellen wat ik moet doen en laten."

DE HEER VOGELAAR, persvoorlichter van de Alkmaarse politie. "De heer Robert Rehm is bij ons bekend. Feit is dat er regelmatig problemen tussen hem en de buurt zijn."

Mike Barrett van woongroep De Rups: "Wij hebben niet veel behoefte aan commentaar. Wij hebben inmiddels een rechtszaak lopen tegen Robert Rehm om hem zijn woning uit te krijgen. Als het goed is komt de zaak in augustus voor de kantonrechter. Rehm heeft ons hoe dan ook belazerd toen hij binnenkwam, door ons niet onmiddellijk te vertellen dat hij pedofiel is."
De heer Bax van woningbouwvereniging Sint Willibrordus: "Wij weten wat er aan de hand is. Maar de heer Rehm is voor ons een keurige huurder; hij betaalt elke maand zijn geld. Wij zullen geen stappen ondernemen om hem zijn huis uit te zetten."

"Juit had ik mijn schroom om me pedofiel te noemen van me afgezet. Was ik gaan beseffen dat pedofiel zijn in de eerste plaats iets met je hart te maken heeft en in de tweede plaats iets met andere lichaamsdelen. En was het tot me doorgedrongen dat het niet iets is om je voor te schamen, als je nog zo groen als gras bent waar het sekuele ervaringen met kinderen betreft."
"Want die had ik nog niet veel. Ik had al wel eens -heel voorzichtig- een verboden lichaamsdelijge aangeraakt. En ook had ik het genoege al eens gesmaakt een klein stijf piemelje heel even in mijn mond te hebben."

Maar daar was het ook wel bij gebleven. Uit een brief aan de vereniging Martijn.
ROBERT REHM IS nog steeds niet verluist. Hij heeft een groot afflicte op zijn raam geplakt met de tekst: 'De wet kent grenzen, de liefde niet.'

schout zat en door hem werd gekust. Dat vonden wij te ver gaan; dat is een privilege dat alleen is voorbehouden aan ouders, familie en hele goede kennissen."

UIT EEN BRIEF van de ouders van Peter en Richard (1 november 1989): "De schok welke U ons hebt bezorgd is, na een periode van bezinking en pinnen met andere buurtbewoners eerder dan kleiner geworden. Hetgeen U ons hebt verteld blijkt zo in het gezin door te werken dat van een ontzetting kon worden gesproken. Met name Richard blijkt erg emotioneel te reageren op de gebeurtenissen, bestaande uit angstige reacties, ernstige aanvallen, niet meer alleen naar bed durven te gaan, gauw huilen en een terugval op school. Robert is ineens 'niemier' geworden, alleen het noemen van uw naam is genoeg om hem te laten huilen of hij wil er niets meer over horen."

Kortom dit kind zit met een bijna traumatische ervaring en niet alleen dit kind, nee het hele gezin. Als U uit de toon van deze brief mag blijken dat onze mening over U is gewijzigd, dan klopt dat helemaal. U wordt hartelijk bedankt voor wat U dit gezin hebt aangedaan."

UIT EEN BRIEF van Robert Rehm aan de ouders van Peter en Richard (inmiddels november 1989): "Mijn gevoelens voor Richard. Ik wond hem lief, ontzettend lief... Richard is mijn vriendje. Ik wil niet dat hij verdriet heeft."

UIT EEN BRIEF van de moeder van Peter en Richard (3 december 1989): "Je schijnt nog steeds niet te begrijpen wat je Richard hebt aangedaan: hij durft haast niet meer buiten te spelen uit angst dat hij jou tegenkomt... Het zit Richard heel erg dwars dat jij hem af en toe een zoenijge gaf maar hij vond het goed omdat hij bang was dat hij helemaal niet meer mocht komen. Dus op deze manier kun jij voor jouw gevoel een relatie hebben met een kind van zeven, want die zijn nog niet zo ervaren dat ze heel resoluut 'nee' zeggen op iets wat ze niet willen. Ik heb geen goed woord voor jou over en vind je ontzettend gelopen en vooral zeer vies."

UIT EEN BRIEF van Robert Rehm aan de ouders van Peter en Richard (3 december 1989): "Ik denk dat jullie je rot geschrokken zijn dat jullie kinderen bij een 'pedofiel' over de vloer kwamen. ... Als ik mijzelf pedofiel noem wil ik daarmee zeggen dat ik kinderen heel lief vind en dat ik met de beste wil van de wereld niet inziet waarom het niet goed zou zijn als een kind af en toe niet alleen over zijn bol, maar ook over zijn piemelje gestaat zou worden... Ik wil best geloven dat Richard het eigenlijk liever niet wilde dat ik hem knijps gaf. (Eerlijk gezegd heb ik zelf ook gemerkt dat hij dat kennelijk niet prettig vond. Toen ik hem een keer een zoen op zijn beide wangen had gegeven zag ik dat hij zijn wangen afveegde met zijn mouw). Maar daar hoeren jullie toch niet zo'n verschrikkelijk drama van te maken?"

DE VADER VAN Peter en Richard: "Nadat dit allemaal gebeurd was, bleef hij Richard benaderen en gedag zeggen. Richard raakte daar van overtuurd. Ik ben toen naar hem toe gegaan en heb gezegd -ik was misschien een beetje te emotioneel-: 'Ik wil zelfs niet dat je uit je raam naar mijn kind kijkt.' Robert Rehm liet mij toen weten: 'Ik heb schijt aan je.'

ROBERT REHM 'IK HOEF NIET BANG TE ZIJN VOOR AANKLACHTEN WEGENS ONTUCHT, WANT DIE HEB IK, HELAAS, NIET GEPLEEGD'

Hij heeft het affiche opgehangen nadat kinderen uit de buurt zijn muren hadden ondergeschreven met 'pedofiel'. De kinderen uit de buurt hadden ook allerlei vragen aan hem gesteld: 'Pedofiel zijn kun je dat leren?' 'Kunnen vrouwen ook pedofiel worden?' Robert Rehm had ze een boekje gegeven dat ze teleurgesteld hadden teruggegeven. "Er staan helemaal geen blote vrouwen in," had er één teleurgesteld gemeld. Robert Rehm heeft zijn boeken en brochures over pedofilie vooraan in zijn boekenkast gezet en hij heeft overal grote posters van kleine jongetjes in zijn huis opgeplakt en soms zet hij advertenties in de krant: 'Pedofielen houden van kinderen, het is maar goed dat er zoveel pedofielen zijn.' Robert Rehm: "Dat ik me zo provocerend opstel, heeft te maken met mijn situatie maar ook met mijn karakter. Op school was ik al 'kabouter eigenwijs'. Een heleboel pedofielen vinden het grizelig dat ik er zo radicaal in ben. Pedofilie is zo'n groot taboe dat er maar heel weinig mensen zijn die openlijk durven toe te geven dat ze er enigszins genuanceerd over denken. De enige mensen die dat doen zijn mensen die zo'n harde kop hebben als ik. Maar ik vind het het mooiste wat me ooit overkomen is, dat is echt zo." (Beginnt te lullen) "Wat ik zo leuk aan kinderen vind, is dat ze zo laaiend enthousiast over dingen kunnen zijn. Ik kan heel goed opschieten met kinderen, kinderen zijn ook gek op mij. Het gebeurt me heel vaak dat

een kind mij op straat spontaan gedag zegt. Ze voelen kennelijk dat ik wat met ze heb. "Ik put een heleboel genoegen uit het contact met kinderen, gewoon door met ze te spelen. Maar ik wil ook met ze vrijen, met ze naar bed; dat geeft toch een bepaalde intimiteit die je anders niet zo gauw bereikt."
"Ik ben in een positie waarin ik me het één en ander kan veroorloven. Ten eerste hoef ik niet bang te zijn voor aanklachten wegens 'ontucht', want die heb ik, helaas, niet gepleegd. Ten tweede heb ik geen vrouw die ik in de problemen kan brengen en ik heb ook geen baan die ik op het spel zet."
"Ik kan me de angst van de ouders wel voorstellen, ik kan me er heel veel bij voorstellen. Maar dat betekent niet dat ze niet verkeerd zitten; ze zitten wel fout in de manier waarop ze zich opstellen."

De vader van Peter en Richard: "De vraag in dit geval is: wat voor pedofiel is het, hoever gaat hij. Van een hulpverlener van de politie hebben wij gehoord dat pedofilie veel vaker voorkomt dan je zou denken. Robert Rehm heeft tot nu toe nog niets gedaan. Maar het is een seksuele drang. En wij zijn bang dat hij zich op een gegeven moment niet meer kan beheersen."

(De namen van de kinderen zijn om redenen van privacy veranderd.)

door HETTY HESSELS
en GÉ SIMONS

DEN HAAG/KEULEN — In Duitsland worden per jaar 300.000 kinderen seksueel mishandeld. Hun kwelgeesten: vaders, ooms en 'vrienden des huizes'. De ontucht tiert in alle lagen van de bevolking en wordt in zowel krotwoning als villa's gepleegd.

De Duitse markt in sadomasochistische video's is oververzadigd. Geweld tegen kinderen komt veel voor. De handel in kinderpornografie heeft een omzet van zo'n 400 miljoen mark per jaar. Voor 'Lolita-films', de zogeheten 'Lolli's', betalen mannen die hunkeren naar geslachtsomgang met kleine meisjes, tussen de 120 en 500 mark.

Internationaal werkende handelaren ontvangen de bestellingen veelal via postbusadressen in Nederland (Rotterdam-Kralingen, Venlo, Born). In het laatste geval heeft de justitie ingegrepen. Bijna een uitzondering, want voor het openbreken van een postbus moet er sprake zijn van een misdrijf waarop een gevangenisstraf van meer dan vier jaar staat.

In de produktie van deze porno speelt Nederland op dit ogenblik nauwelijks een rol. "Wij zijn de laatste anderhalf jaar niet op kinderporno gestuit", zegt Leen Pieterse van de CRI, de Centrale Recherche Informatiedienst.

Wells waar zijn er enkele jaren geleden enkele grote zaken over (kinder)ontucht en dus ook kinderporno geweest, maar toen ging het meestal om een gesloten circuit en niet zozeer om commerciële produktie.

Geen redenen

Het is zo langzamerhand een bekend verhaal: het buitenland wil wat kinderporno betreft graag de zwarte piet toeschuiven naar Nederland, dat nu eenmaal het aureool van de tolerantie heeft. In de Verenigde Staten ontstond enkele jaren geleden grote opwinding over een vermeende grootscheepse Nederlandse produktie van kinderporno. In werkelijkheid bleek het om in de VS en (West)Duitsland vervaardigd materiaal te gaan met als pikant detail dat een deel van de porno in omloop was gebracht door de Amerikaanse overheid bij wijze van uitlokking volgens het beruchte systeem van infiltratie via de undercover agent. Een handelwijze die in Nederland volstrekt ondenkbaar is.

Hoewel er altijd sprake is van het beruchte topje van de ijsberg in zaken waarin de politie moeilijk kan doorarngen, is er in Nederland geen enkele reden tot ongerustheid als het om kinderporno gaat. En dat is niet alleen de mening van de politie-instanties, maar ook van onafhankelijke onderzoekers.

De regen van vuur en zwavel die de bijbelse steden Sodom en Gomorra ooit verwoestte als straf voor het zondige gedrag van de seksueel ontspoorde bewoners, zal derhalve in Nederland nog geen dakpan beschadigen, ondanks de niet aflatende beschuldigingen (nu weer uit Duitsland) dat Nederland een aanzienlijke rol speelt in de kinderporno.

In Nederland is nauwelijks een markt voor kinderporno, in tegenstelling tot Duitsland. "De omzet in geweldporno loopt sterk terug", zegt een Duitse pornohandelaar. "Alleen in de markt met 'Lolifilms' zit nog forse groei." In serieuze foto-magazines tot seks-bladen als *Happy Weekend* of *Sankt-Pauli-Magazin* staan 'Sex-aus-Holland'-ad-

vertenties met Nederlandse postbusnummers.

Onder het motto 'wat ik met mijn kinderen doe is mijn zaak' bieden ouders hun kinderen aan porno-producenten aan of grijpen hoogstpersoonlijk naar de video-camera en verkopen kopieën van hun films over het geslachtsverkeer van hun kinderen in besloten kring.

De prijzen voor hun gefilmde de kwellingen variëren. Een kenner: "Aan Aziatische kinderporno zitten minder verdiensten dan aan gewaagde opnames met Europese kinderen. De produktiekosten in Thailand zijn ook lager. Op elke hoek van een straat in Bangkok bieden ouders hun kroost aan tegen prijzen tot hooguit veertig mark."

In het Duitse maandblad *Tempo* beschreef een verslaggever zijn heimelijke reches in de kinderporno-scene aan de hand van een klantenlijst die hem in handen was gevallen: "zakenlieden, leraren, bijzonder veel artsen, ook kinderartsen. Een dokter uit Grünwald bij München gaf zijn schriftelijke bestelling door op een recept: 'Levert u mij de volgende video's: Pattaya-Sex, deel een en twee, per stuk 80 mark, Thai-extreem voor 150 mark, Cheque van 310 mark is bijgesloten. Met vriendelijke groeten.'

Kopieren

"Met het honderdvoudig kopiëren van originele films kom je gemakkelijk op een inkomen van dertigduizend mark per maand, belastingvrij", vertelde een voormalige arbeider in een automobielfabriek die nu in perversiteiten met kinderen handelt.

Kinderporno-producenten en -handelaren riskeren in Duitsland een gevangenisstraf tot hooguit één jaar of een boete. Het bezit van kinderporno voor privé-gebruik is geoorloofd.

Reiner Laschet, chef van de afdeling geweldpornografie bij de recherche in Keulen: "Je krijgt die producenten zo slecht te pakken omdat de communicatie tussen handelaren en klanten vrijwel altijd anoniem is. Alle bestellingen lopen via BTX of postbus."

Eind mei deed de federale recherche invallen in een vijftiental woningen, een kiosk, een pompstation en een hotelkamer. Zeven verdachten zitten in voorarrest op beschuldiging van seksueel misbruik van kinderen van vier tot dertien jaar. In beslag genomen werden: 600 video-cassettes met kinderporno, zes video-recorders om te kopiëren, een BTX-systeem, telefax en een machine voor de vernietiging van films.

Justitie en parlement in Duitsland overleggen of de straf op produktie en verkoop van kinderporno tot drie jaar verhoogd moet worden. Ook de kopers van die films zouden een jaar celstraf moeten riskeren. Het pornomateriaal zou de politie in beslag moeten kunnen nemen als kopers of handclaren de films tot 'eigendom voor privé-gebruik' bestempelen. In Nederland wordt op dit ogenblik niet gedacht aan strengere straffen, hoewel in politiekringen die wens wel leeft. Hoe zwaarder de straf, hoe meer mogelijkheden de politie krijgt om bij voorbeeld postbussen open te breken.

Hogere straf

Zwaardere straffen zijn in feite de sleutel voor de potdicht gesloten deuren van het pedofielen- en kinderpornocircuit. Op het vervaardigen en verhandelen van kinderporno staat nu een straf van drie maanden.

Een gerechtelijk vooronderzoek (dat is nodig voor bij voorbeeld het openbreken van een postbus) kan pas gebeuren bij een strafmaat van vier jaar. Justitie kan in een

geval van kinderporno pas ingrijpen als het ernstige vermoeden bestaat van seksueel misbruik van kinderen, want dat wordt wel zwaar bestraft. Vandaar dat Nederland een gewild schuiladres is voor de handelaren in kinderporno.

Een andere handicap is dat een postbushouder een atroman is die de bestellingen alleen vergaart en doorstuurt naar een geheim adres en in alle toonaarden kan volhouden van de prins geen kwaad te weten.

Peter Kohler, hoofdofficier van justitie in Frankfurt die het onderzoek tegen dertien aangehouden porno-producenten leidt: "Nederland is een overslagplaats. Wij, en ik denk ook de collega's in Nederland, hebben de problemen met kinderpornografie de afgelopen jaren sterk onderschat. De omzet in Duitsland is enorm gestegen. We hebben concrete aanwijzingen dat er op dit gebied ook Duits-Nederlandse joint ventures bestaan."

Weerwoord van Leen Pieterse van de CRI: "Als de Duitsers dat beweren, laat ze dan maar komen. Wij hebben goede contacten met hen." Dat er aan Duitse zijde kennelijk iets schort bewijst het feit dat de Nederlandse justitie niet op de hoogte is van Rotterdamse postbusnummers waarmee in Duitsland kinderporno besteld kan worden.

Enkele jaren geleden (na de kritiek uit het buitenland op het eldorado dat Nederland zou zijn wat kinderporno betreft en het daarop volgende verbod van kinderporno) heeft de politie er veel werk van gemaakt (en doet dat nog) om schoon schip te maken in de pornohandel.

Geslotenheid

Leen Pieterse "De pornobazen in Nederland zien er dan ook geen handel meer in. In de markt zou het slechts gaan om één procent van de omzet en ze zeggen dat ze weten dat het strafbaar is, dat ze het risico niet willen nemen en dat ze genoeg verdienen aan de gewone porno."

Dat wil niet zeggen dat het verboden spul niet onder de toonbank wordt verkocht aan pedofielen. Een kenmerk in deze wereld is de geslotenheid. Voor de Nederlandse opsporingsinstanties is het vrijwel onmogelijk om in deze wereld te infiltreren, zo dat al de instemming van de overheid heeft. "Het gebruiken van undercover-agenten is in Nederland uitgesloten", zegt René van Loon van de Rotterdamse zedenpolitie, die juist een zaak onder handen heeft van een man, die als pleegmoeder alom het vertrouwen kenoot, maar niettemin jarenlang kinderen seksueel

"Bij gebrek aan beter zullen de opsporingsmensen — die via de kinderporno achter de ontucht met minderjarigen, want daar gaat het in feite om, willen komen — het moeten doen met een handigheidje. Het strafrecht biedt de mogelijkheid (via artikel 416) om de begunstigers van een misdrijf aan te pakken waarbij ook huiszoeking gedaan kan worden.

"Wat opvalt is de verschrikkelijk slechte kwaliteit, technisch dan, van de videobanden die wij aantreffen. Het zijn kopieën van kopieën van kopieën, ga zo maar door. Veel mensen die deze rotzooi bestellen en daar grof geld voor betalen, sturen die spullen dan ook terug. We treffen zelden nieuw materiaal aan", zegt Pieterse.

Bij zowel de gedrukte kinderporno als bij de videobanden gaat het veelal om stokoud materiaal, dat zelden aanknopingspunten oplevert over de herkomst. De slachtoffers hebben een pruk op of een maskertje voor en bij de filmbanden wordt niet gesproken. Als er geluid is, dan is het de top twintig van twintig jaar geleden.

Benjamin Rossen (leraar aan een internationale school) en Jan Schuyer (economist) zijn in dit besloten circuit doorgedrongen en hebben daarover een (nog te verschijnen) boek geschreven. Zij hebben een analyse gemaakt van de kinderporno waarop zij de hand konden leggen. Benjamin Rossen: "Wij hebben misschien de helft van het in omloop zijnde materiaal te pakken kunnen krijgen en dat is niet zoveel, een paar doosjes."

Analyse

Bij de analyse werd gekeken naar de gelaatsuitdrukking van de kinderen (hoe beleven kinderen het?); het aantal kinderen (is er sprake van een beperkte groep?) en de hardheid (van poseren tot al of niet geweldadige gemeenschap met ouderen.)

"Een zeer klein gedeelte van het materiaal dat wij hebben verzameld, is verontwaardigend en schrikwekkend. Maar meestal gaat het om naaktfoto's van kinderen die gemaakt zijn door een pedofiel. Wat wij hebben aange troffen is van een schrikbarende technische kwaliteit: foto's van foto's gestolen uit blaadjes en videocassetten die de zoveelste kopie van een kopie zijn.

"Heel veel is afkomstig uit de periode eind zestig tot eind zeventig, dus voordat de kinderporno strafbaar werd gesteld. In de laatste nummers van de pedofielenblaadjes tref je dan ook advertenties met smeekbeden om foto's op te sturen. Het materiaal lijkt dus op te drogen. De laatste nummers zijn niet veel meer

dan herdrukken van eerdere nummers.

"Eind jaren zeventig was er een soort experimenteer-golf om kinderporno te maken en te vermenigvuldigen. Veel mensen hebben wel eens een keer wat gekocht, maar hebben daarna afgehaakt. De markt in Nederland is eigenlijk zeer klein geworden en heeft geen commerciële basis. Wat toendertijd in de handel was betrof harde porno. Wat je nu aantreft is veel zachter, materiaal dat de liefhebbers in die kleine circuit zelf hebben vervaardigd en waarbij je niet kunt spreken van misbruik. De business is eigenlijk dood en wat er nog leeft circuleert in een klein circuit.

Gedrukt in de...

misbruik van kinderen en daaraan gelieerde kinderporno geen zinnig woord te zeggen. Bij het opsporen van ontucht met minderjarigen moet de kinderpollitie het hebben van de aanmeldingen van slachtoffertjes, die door vertrouwenspersonen zijn door gestuurd. Altijd een moeilijke zaak, want de pedofielen gaan geraffineerd te werk bij het strikken van kinderen. De slachtoffers zijn ruim voorhanden: aantrekkelijke jongetjes en meisjes uit probleemgezinnen of betere gezinnen waarin de kinderen te weinig liefde, aandacht en begeleiding krijgen, zijn een gemakkelijke prooi voor de pedofiel, die met uitjes, cadeautjes en vooral genegenheid de kinderen langzaam rijp maakt voor de bevrediging van zijn seksuele lusten.

De misbruikte kinderen zijn ook daadwerkelijk slachtoffer, want ze zijn niet meer dan een wegwerpartikel. "Als ze ouder worden en behaard raken, dan zijn ze niet meer aantrekkelijk", zegt inspecteur Bert Goselink van de Utrechtse zedenpolitie. "En dan laat de pedofiel dat kind genadeloos vallen en volledig in de steek. En dat levert heel dikwijls psychische problemen op, vooral als zo'n kind later verkering krijgt."

Geestelijke schade

Vast staat dat de geestelijke schade die aan de kinderen wordt toegebracht, levenslang kan zijn. Volgens de Keulse pedagoog Ursula Enders, leidster van een contactinformatiecentrum voor seksueel misbruik van jeugdigen, gaan kinderporno-acteurs later uit zichzelf bewust hun ondergang, prostitutie en drugs, tegemoet. Voor hun ouders waren ze immers slaven?"

Het 12-jarige Keulse meisje, dat ooit als Golden Angel in Lolita-films optrad, is nu een 18-jarige aan heroïne verslaafde prostituee. De zusjes Monika (10) en Barbara (12)

uit Göttingen, door hun ouders talrijke malen voor filmopnamen (en seks met twee 65-plussers) verhuurd, zijn onlangs in een psychiatrische kliniek opgenomen.

"De opwinding in Duitsland, waar veel meer te koop is dan in Nederland, heeft te maken met een golfbeweging, waarbij de gevaren die ons bedreigen, de aandacht krijgen. Op een gegeven moment zijn de mensen het echter zat en willen ze er niets meer van horen. Het is daarom een tijdelijke zaak. Misschien krijgen we in Nederland over een jaar of vier weer een golf. Wie weet."

(Voor dit artikel is gebruik gemaakt van onder meer het boek Dunkelziffer, uitgave Goldmann, prijs DM 20,-)

DUITSERS ZULLEN HIER WEINIG WINDEN / AD 24

'Je wordt er gallisch van'

Enkele ervaringen van rechercheurs van de zedenpolitie in Keulen die zich met ontucht met minderjarigen en met kinderporno bezighouden:

- oude mannen verkrachten kleine meisjes.
- een Keuls echtpaar biedt zijn twee- en driejarige kinderen tegen hoge bedragen aan als 'acteurs' voor een porno-film.
- een 15-jarige 'verhuurt' zijn zusje van twaalf voor seks-spelletjes en bedient daarbij de video-camera.
- een moeder merkt dat haar geestelijk gehandicapt zoon plotseling over veel geld beschikt. Ze komt tot de ontdekking dat de jongen en zijn vriendje bij video-opnamen seksueel misbruikt worden.
- De grenzeloze perversiteit in de opnamen van seksueel mishandelde kinderen is de geharde politie-

mensen dikwijls te veel. De politie-mensen, zowel in Nederland als in Duitsland, die te maken hebben met ontucht met minderjarigen, koesteren zich niet in de zelfgenoegzaamheid dat 'het allemaal wel meevallt'. "want je wordt er gallisch van wat je ziet op die pornobanden", zegt Leen Pieterse van de CRI, de Centrale Recherche Informatiedienst.

Een soortgelijke mening heeft René van Loon, hoofd van de jeugd- en zedenpolitie in Rotterdam, die dezer dagen bezig is met een ontuchtzaak van een man, die jarenlang als pleegouder zijn omgeving een rad voor de ogen heeft gedraaid door het misbruiken van minderjarigen. "Wat er in de kringen van pedofielen gebeurt bij het misbruiken van kinderen, dat is puur schofterig. En we zijn wel wat gewend."

Wenn Mütter zuviel lieben

Impotenz, Frauenhaß, Selbstmordgefährdung – so beschreiben Ärzte mögliche Folgen von Mutter-Sohn-Inzest.

Mutter badet Sohn

Seite 68

Das Thema, lange total tabu, beschäftigt neuerdings Therapeuten und Kinderschützer. Opfer sind oft Söhne, die ohne Vater aufwachsen und als Partnerersatz mißbraucht werden. Die Täterinnen, fanden Forscher heraus, sind oft „einsam, verbittert, zu kurz gekommen“.

„Die Fälle nehmen zu“, behauptet auch Julius Niebergall, Familientherapeut beim Deutschen Kinderschutzbund. Bezirksverband Frankfurt. Laut Jahresbericht des Kinderschutzbundes wurden fast 25 Prozent der Inzest-Delikte, die 1990 in Frankfurt bekannt wurden, von Müttern verübt. Zwei Jahre zuvor waren es nur 6,5 Prozent gewesen.

Untersuchungen aus England ergaben ähnliche Ergebnisse. Bei der „Incest Crisis Line“ (ICL), einem telefonischen Beratungsdienst für mißbrauchte Kinder, klagten vorletztes Jahr 14 Prozent der jugendlichen Anrufer über sexuelle Belästigungen der Mutter. „Vor zehn Jahren kam uns so etwas nicht ein einzi-

„Er war der perfekte Geliebte“

Zunehmend müssen sich Kinderschützer mit einem Delikt befassen, das lange Zeit ignoriert worden ist: dem sexuellen Mißbrauch von Söhnen durch ihre Mütter. Neuen

Untersuchungen zufolge kann diese Inzest-Variante, eines der letzten sexuellen Tabus, bei den Opfern später zu Impotenz, Suchtverhalten oder Selbstmord führen.

Der gutaussehende junge Mann, der unter seelischen Störungen litt, gab den Ärzten Rätsel auf.

Obwohl 1,90 Meter groß und ausgesprochen kräftig, litt er unter der Zwangsvorstellung, er sei klein und mickrig. Jedermann könne ihm ansehen, so seine Befürchtung, daß seine Arme und Beine nicht richtig ausgewachsen seien.

Gegenüber Frauen hatte der Patient große Hemmungen. Beziehungen zu Mädchen brach er stets ab, bevor es zu Zärtlichkeiten oder gar Sex kam. Er hatte Angst, er könnte als Mann versagen.

Nach monatelangen intensiven Gesprächen in einer Hamburger Familienberatungsstelle rückte der junge Mann voller Scham mit einem Geheimnis aus seiner Kindheit heraus: Im Alter von elf, zwölf Jahren war er von seiner Mutter verführt worden.

Die Erinnerung löste völlig gegensätzliche Empfindungen aus. Einerseits entsann sich der Patient an Momente voller Glück und Stolz, andererseits an Zeiten heftiger Schuldgefühle. Eingegraben hatte sich jedoch vor allem die schmachvolle Erkenntnis, als kleiner Junge den Ansprüchen der geliebten Mutter nicht gewachsen gewesen zu sein – ein Trauma, das er als Erwachsener immer noch mit sich herumschleppte.

Besserung brachte erst die Trennung von der Familie. Der junge Mann, immerhin 22, suchte sich eine eigene Wohnung und zog von zu Hause aus.

Was ihm widerfuhr, kommt auch in anderen Familien vor. Gesprochen wird darüber fast nie: Der Inzest zwischen Mutter und Sohn gehört zu den letzten sexuellen Tabus, mehr noch verschwiegen als Übergriffe von Vätern an Töchtern.

Die Ächtung reicht zurück bis ins Altertum. Schon in der Odipus-Tragödie von Sophokles, der berühmtesten Dichtung über Inzest, lastet über der Mutter-Sohn-Verbindung ein Fluch, der die Rache der Götter herausfordert und Tod und Verderben über das ganze Land bringt.

Die Geschichte vom Sohn, der seinen Vater erschlägt, seine Mutter heiratet und mit ihr Kinder zeugt, inspirierte Sigmund Freud zu seiner Theorie, daß jeder kleine Junge zunächst seine Mutter begehre, seinen Vater als lästigen Rivalen empfinde und sich sehnlichst an dessen Stelle wünsche.

Der Begründer der Psychoanalyse hütete sich jedoch, den Müttern eine aktive Rolle zuzuweisen – ein Tabu im Tabu, an das bis in die Gegenwart selten gerührt wird.

Die Vorstellung, daß Frauen ihre Machtposition gegenüber eigenen Kindern sexuell mißbrauchen können, widerspricht dem auch heute noch weit verbreiteten Bild aufopferungsbereiter, von jeglichen erotischen Empfindungen losgelöster Mütterlichkeit.

„Die Mutter als Täterin zu verdächtigen wird als Ungeheuerlichkeit empfunden“, bestätigt Sigrid Richter-Unger, Leiterin des Vereins „Kind im Zentrum“, einer Berliner Beratungsstelle für sexuell mißbrauchte Kinder und ihre Angehörigen.

Bis vor kurzem hätten sich die Mitarbeiter bei Anzeichen sexuellen Mißbrauchs stets die Frage gestellt: „Welcher Mann im Umfeld konnte es gewe-

Mutter und Sohn beim gemeinsamen Bad: „Exzessive Beziehung“

sen sein?“ Inzwischen aber gelte in der Beratungsstelle die Regel, „offen zu sein, hinzugucken, sich jede mögliche Form vorzustellen“. Grund: Den Mitarbeitern werden immer häufiger sexuelle Nachstellungen durch Mütter und Stiefmütter bekannt.

Anfang Juli etwa sprachen bei „Kind im Zentrum“ Bedienstete einer Kindertagesstätte vor. Dort hatte ein Neunjähriger geklagt, daß ihn die Mutter, mit der er allein lebe, „nur für sich“ haben wolle. Er durfte keine Freunde mit nach Hause bringen, nicht mit Schulkameraden radeln, in keinen Sportverein eintreten.

Auf die richtige Spur führte – wie schon öfter – das Mittel der Maltherapie, bei der mißbrauchte Kinder, US-Studien zufolge, Täter etwa als bedrohliche grüne Drachen oder als Riesen abbilden. Als der Neunjährige seine familiäre Situation zeichnen sollte, malte er eine erwachsene Frau, die einem kleinen Jungen den Penis küßt. Bildunterschrift: „Mama und ich“. Bei Nachfragen stellte sich heraus, daß der Neunjährige von seiner Mutter regelmäßig zu sexuellen Spielen mißbraucht worden war.

Bei einer Langzeituntersuchung von Familien, in denen Heranwachsende Psychosen entwickelt hatten, machte auch die Hamburger Jugendpsychiaterin Charlotte Kötting eine überraschende Entdeckung: Mehrere der männlichen Patienten berichteten, als Kinder ein intimes Verhältnis zu ihren Müttern unterhalten zu haben.

Die Mütter sprachen das Thema – bis auf wenige Ausnahmen – von sich aus nicht an; einige weigerten sich, auf direkte Fragen überhaupt einzugehen. Für die Jugendpsychiaterin waren die Aussagen der Jugendlichen „absolut glaubhaft“.

Besonders einprägsam fand die Medizinerin den Fall eines 20jährigen, den die Mutter in Krisensituationen stets zu sich ins Ehebett ließ. Der Vater, der Angst vor seinem Sohn hatte, räumte dann das eheliche Schlafzimmer.

ges Mal zu Ohren“, berichtet ICL-Chef Richard Johnson.

Die Steigerung bedeutet jedoch nicht, daß sich plötzlich viel mehr Mütter an ihren Söhnen vergeifen als zuvor. Geändert hat sich die Wahrnehmung: Frauen in der Rolle sexueller Ausbeuter werden nicht mehr so geflissentlich übersehen wie bisher.

Einer der Gründe: Auch Jungen wagen zunehmend, sich als Opfer von sexuellem Mißbrauch zu offenbaren – was den meisten äußerst schwer fällt. Denn als Opfer dazustehen gilt für Knaben, die früh in eine Männerrolle gedrängt werden, noch immer als ausgesprochen unmännlich.

Hinzu kommt, daß die Debatte um sexuelle Übergriffe offener geworden ist. Bis vor wenigen Jahren kamen Männer in Anzeigen oder Jugendamtsberichten fast ausschließlich als Täter vor. Nur langsam setzte sich die Erkenntnis durch, daß auch männliche Jugendliche zu Opfern von Sexdelikten werden können.

Noch 1986 beschrieb die Psychologin Helga Saller vom Kinderschutzbund Frankfurt sexuelle Nötigung von Kin-

• Lea Massari und Benoit Ferreux in „Herzfilmmern“.

dem und Jugendlichen als „vorwiegend männerspezifische Form von Gewalt“, die sich „überwiegend gegen Mädchen“ richte. Inzwischen ist ihre Analyse überholt: Von den 1990 in Frankfurt registrierten Opfern waren 37 Prozent Jungen. Ein Drittel davon wurden von Müttern oder Stiefmüttern mißbraucht.

Die bislang auf Männer reduzierte Schuldzuweisung beruht auch auf einer Idealisierung weiblicher Sexualität, die immer noch als passiv und vorwiegend hingebungsvoll dargestellt wird.

„Ob man mal was anderes denken darf als Frauen sind Opfer und immer nur Opfer, Frauen haben nur diese kuschelige Sexualität?“ fragt provozierend die Hamburger Diplompsychologin Marina Knopf, die an der Uni Bremen über sexuelle Kontakte zwischen Erwachsenen und Kindern forscht.

Übergriffe von Frauen seien jahrelang „aus ideologischen Gründen ignoriert“ worden, behauptet Katharina Abelmann-Vollmer, Referentin in der Zentrale des Deutschen Kinderschutzbun-

Inzest im Film*: „Sie war unheimlich zärtlich“

des in Hannover. Die Frauenbewegung habe die Diskussion um Kindesmißbrauch „dogmatisch beherrscht“ und Erkenntnisse, die ihr nicht ins Konzept paßten, unterdrückt.

Mißbrauch von Söhnen durch Mütter sei als abträglich für den Feminismus bewertet worden und als Thema „unter den Tisch gefallen“. Die Parteilichkeit habe zu „blinden Flecken“ geführt.

Unbestritten ist das Verdienst der Frauenbewegung, Anfang der achtziger Jahre das Thema Kindesmißbrauch, dieses „bestgehütete Geheimnis der Gesellschaft“ (so die amerikanische Autorin Florence Rush), ins Licht der Öffentlichkeit gezerrt zu haben. Zum Vor-

schein kam Erschreckendes: Kinder, die oft vom dritten oder vierten Lebensjahr an von Familienmitgliedern sexuell mißbraucht und mißhandelt worden waren und die für ihr weiteres Leben gezeichnet waren.

In der Berliner Selbsthilfeorganisation „Wildwasser“ berichteten Frauen erstmals öffentlich, was ihnen Väter, Stiefväter oder Großväter angetan und welche Folgen die oft beispiellos brutalen Übergriffe später hatten: Selbsterstörungswillen, Süchte, Depressionen, Ängste (SPIEGEL-Titel 29/1984).

Die Schäden, die auch von Müttern mißbrauchte Jungen erleiden können, waren bisher nicht Gegenstand öffentlicher Erörterungen. In der deutschsprachigen wissenschaftlichen

Literatur gibt es dazu nicht eine einzige Veröffentlichung. In den USA dagegen, wo das Thema weit weniger tabuisiert ist, haben sich zahlreiche Wissenschaftler mit den Ursachen und Folgen von Mutter-Sohn-Inzest beschäftigt.

In der amerikanischen Studie „Betrayal of Innocence“ („Verrat an der Unschuld“) etwa versuchen die Autoren Susan Forward und Craig Buck, inzeztöse Beziehungen zwischen Müttern und Söhnen in drei Phasen aufzuteilen.

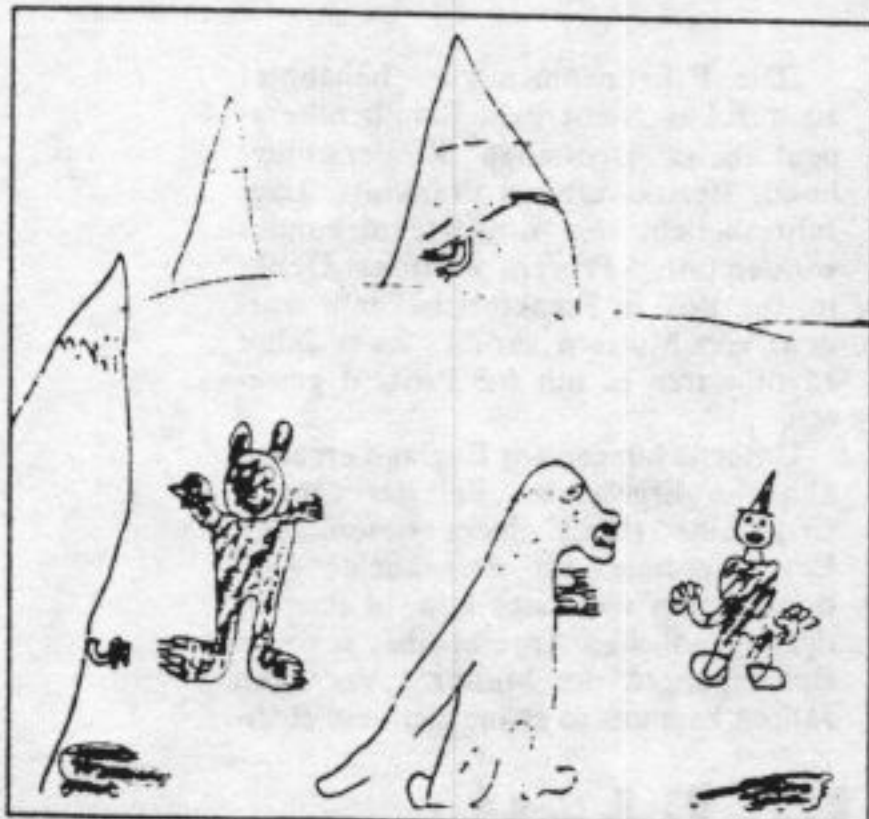
Die von ihnen dargestellte erste Stufe gilt allgemein noch nicht als Inzest: Mutter und heranwachsender Sohn schlafen im selben Bett, kleiden sich gemeinsam an und aus, baden zusammen. Was harmlos scheint, ist jedoch nach Ansicht der Autoren gefährlich: Obwohl es zu keinem direkten sexuellen Kontakt komme, könne die übergroße Nähe „für das Opfer genauso traumatisch sein wie inzeztöser Geschlechtsverkehr“.

Die vielen beiläufigen Körperkontakte und der ständige Anblick der nackten Mutter, schreiben die Autoren, lösten bei Söhnen zwangsläufig erotische Träume und Besitzwünsche aus, womöglich entstehe eine ebenso „exzessive Bindung“ an die Mutter wie bei vollzogenem Beischlaf.

Als eindeutig sexuell beschreiben die Wissenschaftler Phase zwei: Die Mutter stimuliert ihren Sohn, vielleicht schon von frühester Kindheit an, läßt aber mehr nicht zu. Die dritte Form, ein intensives erotisches Verhältnis wie zwischen erwachsenen Partnern, muß nach Auffassung der Autoren nicht unbedingt schlimmere Folgen haben als die Vorstufen.

Nur selten verläuft in der Realität eine Liebesbeziehung zwischen Mutter und Sohn so leicht und folgenlos, wie sie

* Aus einer US-Untersuchung

Inzest-Indiz Kinderzeichnung*: Täter als grüner Droche

der französische Regisseur Louis Malle in seinem Film „Herzflimmern“ vorgeführt hat: Der 15jährige Laurent, den seine bildschöne Frau Mama (Lea Massari) zur Kur begleitet, wird in den Armen der zärtlichen Mutter zum Mann und wendet sich anschließend unbeschwert gleichaltrigen Mädchen zu.

Die Vorstellung, eine solche Affäre sei womöglich harmlos, jedenfalls harmloser als Vater-Tochter-Inzest, gründet sich auch auf die Vorgehensweise: Während Männer häufig Gewalt anwenden und beim Eindringen nicht selten Verletzungen verursachen, scheinen Mütter, die ihre Söhne verführen, meistens nur zärtlich.

Kinderschützerin Richter-Unger Ungeheuerlicher Verdacht

In den „weniger aggressiven weiblichen Sexualpraktiken“ sieht Jugendpsychiaterin Köttgen denn auch Gründe, warum Übergriffe von Müttern leicht übersehen werden. Bisweilen, vermutet die Medizinerin, sei Frauen selbst nicht klar, wo mütterliche Zärtlichkeit ende und der Mißbrauch beginne.

Gelegentlich tarnte sich sexuelle Neugier als gewissenhafte Kinderpflege – etwa wenn eine Mutter beim Windeln immer wieder spielerisch das Glied ihres Säuglings reibe und anfasse. Auch Mütter, die ihre Söhne noch im Alter von vier, fünf Jahren an die Brust nehmen, stillen nach Auffassung von Frau Köttgen eher eigene Bedürfnisse als die ihrer Kinder.

Als möglichen Übergriff wertete die Jugendpsychiaterin die Praxis einer Mutter, ihren zwölfjährigen Sohn zu baden wie ein Baby und ihn dabei jeweils von Kopf bis Fuß sorgfältig einzuseifen. Der Junge, der solche Rituale einerseits genoß, andererseits als irritierend empfand, hatte sich der Ärztin hilfessuchend anvertraut.

Gerade die obligatorische Fürsorge und Zärtlichkeit, die mütterlichen Inzest begleiten, machen es Jungen schwer, gegen Übergriffe zu rebellieren. Denn die liebevoll geöffneten Arme der Mutter sind die Antwort auf viele erotische Phantasien, bedeuten Erfüllung unterbewußter Wünsche.

„Sie war unheimlich zärtlich, ich fand es einfach schön“, schwärmte ein

16jähriger Schüler aus Berlin nach dem ersten Zusammensein mit der Mutter. Ratschläge, es bei der einmaligen Erfahrung zu belassen, lehnte er ab: „Ich möchte öfters mit ihr schlafen, denn ich weiß nicht, ob ich mit anderen Frauen dasselbe erlebe.“

Zurück bleiben häufig niederschmetternde Schuldgefühle. Wohl wissend, welches unerhörte Tabu gebrochen wurde, plagt die Opfer das Gewissen. Die Seelenqualen, die der verbotenen Lust folgen, werden noch verstärkt, weil sich die meisten Betroffenen niemandem anzuvertrauen wagen. „Das eigentliche Trauma ist die Isolierung durch das Schweigen“, behauptet Carl Nedelmann, Direktor des Hamburger Michael-Balint-Instituts für Psychoanalyse und Psychotherapie.

Der Druck, Inzest-Erlebnisse allein zu verarbeiten, könne zu erheblichen seelischen Schäden führen. Allerdings, schränkt Nedelmann ein, sei bei psychisch Kranken mitunter schwer festzustellen, ob der behauptete Inzest tatsächlich stattgefunden habe: „Es gibt kaum einen männlichen Patienten, bei dem Phantasien über ein Liebesverhältnis zur Mutter keine Rolle spielen.“

Klar zu sein scheint: Die Loslösung von der Mutter, bei Einzelkindern oder Söhnen alleinerziehender Mütter auch ohne Inzest-Problematik häufig ein langwieriger, quälender Prozeß, fällt sexuell mißbrauchten Söhnen noch viel schwerer. Bisweilen mißlingt die Trennung total: Beim Kontakt zu anderen Frauen werden die Gefühle von früher wieder akut, neue Begegnungen scheitern an der alten Zerrissenheit zwischen Schuldgefühlen, Verlangen, Liebe und Haß.

Auch der im Unterbewußten verankerte Vorsatz, der geliebten Mutter treu zu bleiben, schließt häufig die Aufnahme neuer Beziehungen aus. Lebenslange Mutter-Sohn-Symbiosen, die als Alternative bleiben, tragen oft groteske Züge: etwa der Fall eines 40jährigen Junggesellen aus Hamburg, der nur mit seiner 70jährigen Mutter verweist. Die Mutter besteht dabei stets auf einem gemeinsamen Zimmer mit Doppelbett.

Weil erotische Kontakte mit Müttern oft noch vor der Pubertät stattfinden, in einem Alter, in dem sich sexuelle Erregung bei Jungen nur ausnahmsweise einstellt und selten anhält, bleiben häufig Versagensängste zurück, die bis zur Impotenz führen können.

Inzest mit der Mutter, behaupten die US-Forscher Forward und Buck, könne im Extremfall in blanken Haß umschlagen: „Das Opfer kann zum Frauenfeind werden, zu einem, der seine Frau schlägt, seine Tochter mißbraucht, der vergewaltigt oder mordet.“

Fallstudien von Männern, die als Jungen ein sexuelles Verhältnis zu ihrer Mutter hatten, führten an der medizinischen Fakultät der Universität von Oklahoma (USA) zu deprimierenden Resultaten: Alle Patienten waren außerstande, längere Partnerschaften einzugehen. 88 Prozent litten unter Depressionen, 38 Prozent hatten schwere sexuelle Probleme.

Besonders auffallend: 63 Prozent der Opfer waren drogensüchtig geworden. Exemplarisch scheint der Fall eines 29jährigen, der vom siebten Lebensjahr bis weit nach der Pubertät das Bett mit der Mutter, einer diplomierten Soziologin, teilte.

Um seine widersprüchlichen Gefühle und Spannungen auszuhalten, schluckte er bereits als 10jähriger Tabletten, trank Alkohol. Mit 15 Jahren griff der Patient erstmals zu Heroin – einem Suchtstoff, von dem er auch dann nicht mehr loskam, als der Sexkontakt zur Mutter schon längst nicht mehr bestand.

Daß mißbrauchte Mädchen aus Verzweiflung, Scham und Ekel zu Drogen greifen, behaupten deutsche Frauen-Selbsthilfegruppen schon lange. Nach Schätzungen des Berliner Vereins „Frau und Sucht“ etwa waren mehr als 75 Prozent aller drogenabhängigen Frauen als Kind Opfer sexueller Übergriffe.

Parallelen bei männlichen Opfern fand der Frankfurter Familientherapeut Nie-

bergall bei der Behandlung älterer Alkoholiker. Viele der Männer waren als einzige Söhne von Kriegerwitwen aufgewachsen: mehrere von ihnen berichteten über sexuelle Beziehungen zur Mutter.

Nur mit Hilfe des Alkohols, vermutet Niebergall, hätten seine Patienten im pruden Nachkriegsdeutschland ihre Ängste und Gewissensbisse verschweigen können – ohne Droge wären sie womöglich gewalttätig geworden oder hätten sich umgebracht. Der Preis, den sie für das Überleben gezahlt hätten, sei lebenslange Sucht.

Opfer sind oft auch die Täterinnen. In den meisten Fällen suchen sie nicht sexuelle Abenteuer, sondern Nähe und Zuwendung. Häufig als „einsam, verbittert, zu kurz gekommen“ beschreibt Psychiaterin Köttgen in Inzest-verstrickte Mütter. Die Zärtlichkeit und Liebe, die ihnen in Ehen und Partnerschaften von Männern vorenthalten worden seien, wollten sie sich „von den Söhnen holen“.

Viele seien aufgrund schlimmster Erfahrungen nicht mehr imstande, Beziehungen zu Erwachsenen einzugehen. Unbewußt versuchten solche Mütter, Komplikationen und Enttäuschungen zu vermeiden, die in Beziehungen zu gleichberechtigten Partnern drohen.

Schicksalsschläge, etwa soziale Notlagen durch Arbeitsplatz- oder Wohnungsverlust, aber auch Verlust von Partnern oder Freunden können letzte Auslöser sein. Die Frauen, behauptet Familientherapeut Niebergall, seien vielfach „am untersten Ende der Macht- und Einflußleiter angelangt“.

Fast immer fehlen die Väter – mal aus beruflichen Gründen, mal infolge Scheidung oder Tod. Die Söhne, auch wenn sie noch klein sind, werden ganz allmählich in ihre Rolle gedrängt: zunächst, noch durchaus legitim, als Beschützer und Tröster, schließlich als Liebhaber.

„Ich zeigte ihm Schritt für Schritt, was er tun mußte, ich machte einen perfekten Geliebten aus ihm“, gestand eine Witwe, die ihren 14jährigen Sohn verführt hatte, viele Jahre später ihrer Therapeutin. Sie hatte ihren Ehemann durch einen Unfall verloren, als der Sohn fünf Jahre alt war, und seitdem mit ihrem Kind allein gelebt.

Das Verhältnis dauerte mehrere Jahre: „Wir brauchten niemand anderen, unsere Welt war perfekt. Wir gehörten für immer zusammen. Ich war selig, und auch er schien ein glücklicher und entspannter junger Mann zu sein.“

Als der Sohn zu studieren begann, mehr mit Gleichaltrigen zusammenkam, reagierte er auf die Annäherungsversuche mehr und mehr abwehrend und bitter. Die Mutter, völlig verzweifelt, drohte mit Selbstmord; der Sohnmann verließ sie trotzdem.

Der Verlust löste bei der Mutter tiefe Depressionen aus: „Ohne ihn ist mein Leben überflüssig.“

North Carolina Child Abuse Case Puts the System on Trial

By Ronald Smothers

New York Times Service

EDENTON, North Carolina — More than two years since charges of sexual abuse at a day-care center rocked this town, the first of seven defendants is set to go on trial.

The case of the Little Rascals Day Care Center will test anew the courts' ability to deal with the testimony of children.

It will raise questions of prosecutorial zealotry and the influence of news organizations.

And it will test the fragile emotions of Edenton, nearly every one of whose 6,000 citizens has been forced to take a side.

Not since the McMartin preschool case in Los Angeles have there been so many charges of abuse involving so many children.

Robert F. Kelly Jr., the 43-year-old former co-owner of the Little Rascals Day Care Center, faces 187

counts, including having sexual intercourse with children and with adults in front of them. His wife, Betsy, 36, and five other adults face similar charges.

A measure of the intensity of emotions and of the glare of publicity is that Mr. Kelly's trial was moved to Farmville, 60 miles (about 100 kilometers) west of here, to improve the chances of picking an unbiased jury.

Mr. Kelly, whose bail was set at \$1.5 million, has been in jail since his arrest in April 1989. So has Mrs. Kelly, whose bail is \$1 million, and so have three other defendants, whose bail ranged from \$500,000 to \$880,000.

For three weeks, Judge D. Marsh McLelland has been hearing a succession of motions: The prosecution made an unsuccessful effort to bar cameras from the courtroom during the children's testimony, and the defense made unsuccessful efforts to get access to records of therapists and doctors who have treated the

children. Cameras will be allowed in the courtroom, but they are barred from showing the faces of the children and their parents.

To many parents, the prospect of their children's testimony is both painful and necessary.

"I will say that the children have not forgotten over two years," said Susan Dixon, mother of one of the children who is scheduled to testify. "They have not forgotten, and that is both good and bad."

Joseph Cheshire, the attorney for Betsy Kelly, whose trial date has yet to be set, says the Little Rascals case bears disturbing similarities to the McMartin case. That earlier case dragged on for six years, ending in 1990 with the dismissal of a number of the charges and a jury unable to agree on the others.

In both, Mr. Cheshire said, day-care workers were victims of an atmosphere of "extreme and irrational positions." Children's advocacy groups, he said, have

created such pressure that it is hard to find experts to testify for defendants.

And he said the courts were so concerned about protecting children from the trauma of testifying that defense lawyers had been "handcuffed," while the prosecution had wide latitude in "prepping" the children for trial.

"They have been through more dress rehearsals than the cast of 'Cats,'" he said. "The prosecution has vast resources where we have none. We have been denied access to records of doctors' interviews with the children. It's not close to being an even playing field."

Bill Hammond, director of training for the National Center for Missing and Exploited Children, a Washington-based advocacy group, disputes such assertions.

"We hear the argument all the time that the system has gone too far, and I will not argue that we have not made mistakes," he said. "But you don't stop enforcing the law because some mistakes have been made."

Researchers Debunk Ritual Child Abuse

By Jack Viets
S.F. Chronicle Staff Writer

Much satanist child abuse occurs only in the minds of mentally ill people, two researchers told the American Psychological Association yesterday.

Most reports originate from adults who claim they have survived ritual abuse — frequently they are people who suffer from a multiple personality disorder — or from the children and parents of children in day care centers where rumors of ritual abuse have surfaced, said Dr. George K. Ganaway, director of the Ridgeview Center for Dissociative Disorders in Atlanta, Georgia.

Both groups are "highly hypnotizable, highly suggestible and fantasy-prone," he said.

An FBI expert in ritualistic abuse, Special Agent Kenneth V. Lanning, said that when he first began to hear victims' stories of bizarre cults and human sacrifice in 1983, "I tended to believe them."

"I had been dealing with bizarre, deviant behavior for many years and had long since realized that almost anything is possible."

However, as the number of alleged cases began to "grow and grow," Lanning said that professional evaluations of the reports showed there was a dearth of physical evidence such as bodies or evidence left at the scene of these purportedly savage murders.

"Until hard evidence is obtained and corroborated, the public should not be frightened into believing that babies are being bred and eaten, that 50,000 missing children are being murdered in human sacrifices, or that satanists are taking over America's day care centers," he declared.

An international, highly organized conspiratorial system of criminal satanic cults "may not, in fact, exist outside of the collective minds of those who believe in it," Ganaway observed.

Satanic abuse

Salem revisited

CHICAGO THE ECONOMIST 31

IN HANOVER PARK, Illinois, a quiet Chicago suburb, a case of satanic sex abuse was dismissed last week for lack of evidence. The charges against 28-year-old John Fittanto were made by the five-year-old girl next door and entailed, apart from oral sex, forcing her to witness the murder of five identical young girls in his upstairs bedroom and a basement ceremony of devil worship where a man was murdered and

then partially eaten by Mr Fittanto, his wife and several others.

No physical evidence was ever found of such crimes and last week the court judged the girl—the prosecution's only witness—"incredible". The girl had been "counselled" by Pamela Klein, a self-appointed expert in satanic and ritual abuse. The Chicago court had already ruled that Ms Klein was "not a legitimate therapist."

Ms Klein lectured on various occasions to social workers in Britain between 1987 and 1989. Shortly afterwards, Britain experienced a series of cases of alleged satanic abuse. In Rochdale 20 children were seized from their families and made wards of the

court. In Orkney 12 children were seized and their stories are now the subject of a judicial inquiry.

Respectable experts say that therapists like Ms Klein are helping to stir a kind of mass hysteria. Richard Gardner, a child psychiatrist and professor at Columbia University's medical school, writes in his book on the subject: "These cases have all the hallmarks of mass hysteria similar to that which took place at the time of the Salem witch trials in 1692."

In Salem, a supposed witchcraft epidemic led to formal trials in which 27 people were convicted on the basis of children's accusations. Nineteen were hung, one stoned and four others died in prison. But several months after the trials, jurors and officials were stricken with remorse and contrition about what had occurred. Compensation to the trials' survivors and their families continued until 1957.

The modern outbreak of supposed satanic worship, accompanied this time by sexual abuse of children, began about a decade ago in the United States and the list of new cases is long. Currently, the most controversial trial is in the small North Carolina town of Edenton, where the owner of the Little Rascals Day Care Centre, his wife and five other adults are accused of satanic and ritual sexual abuse. The Edenton case resembles that of the McMartin pre-school in Los Angeles—which dragged on for six years before a jury last year found the defendants not guilty on some charges and could not reach a verdict on the others.

Although sexual abuse, mostly within families, does occur, the Federal Bureau of Investigation has investigated over 200 allegations of satanic sex abuse and has never proved one. Kenneth Lanning, the leading FBI expert on the issue, believes that the satanic conspiracies are nonsense, but that many alleged victims of "ritualistic" abuse may be victims of abuse in some form.

The "satanic" cases, however, unleash furious emotions; and if prosecutors have so far failed to prove the allegations, it is not for lack of trying. The difficulty lies in the fact that children are the accusers. And unfortunately, children can be coerced or cajoled by those who may believe that satanic cults are under every bed. The judge in the Hanover Park case said the five-year-old girl was "unable to distinguish between reality and fantasy", in part because she was "coached over and over and over again." The reliability of children's testimony on physical and sexual abuse was thrown into doubt by a study this year of 800,000 cases by the American Psychological Association.

Ms Klein, who runs a consulting business on ritual abuse, says that the criminal-justice system is not accommodating enough to child witnesses. Others say it is too accommodating to the likes of Ms Klein.

Big Child Abuse Trial Starts in North Carolina

Farmville, N.C. — The largest child sexual abuse case in the nation's history opened yesterday with the first witness testifying that the man accused of molesting up to 22 children at a North Carolina day care center often took the children on errands with him.

Brenda Parks, a former employee of the Little Rascals Day Care Center in Edenton, N.C., said Robert Kelly Jr., the former owner of the center, often took three or four children off the center grounds.

Kelly is being tried on 183 counts of child sexual abuse. Six other people, including his wife, Elizabeth Kelly, are awaiting trial on similar charges.

Michael Spivey, court-appointed attorney for Kelly, told the jurors, "You need to keep in mind as you hear the evidence in this case that Edenton is a very small town." Spivey said the case against Kelly is a result of "mass hysteria" induced

S.F. Chronicle 20/8/91
ed after one parent began spreading rumors.

Doodseskaders spelen eigen rechter. Zij executeren delinquenten, die het immers hebben verdiend, en straatkinderen, die toch maar de delinquenten van de toekomst zijn. Rio de Janeiro leeft met de dood. Het is oorlog, tussen de 40 procent die een min of meer geregeld leven leiden, en de 60 procent aan de andere kant van de lijn, waar de mensen niks weten, niks hebben en niks zijn. Of ze nou vier jaar zijn of veertig, het maakt niks uit.

VK 10

door Jan Keulen

BRAZILIE is één groot feest", zegt de man, een tengere mulat met grote pretogen. Hij neemt weer een slok van zijn bier. "Een groot feest", herhaalt hij, de woorden nadrukkelijk uitsprekend, om daarna in gedachten weg te zinken, zachtjes swingend op de muziek. Hij is een beetje dronken en behoorlijk stoned, zijn ogen glimmen onnatuurlijk. "Maar het feest duurt alleen in het weekeinde. 's Maandags begint de ellende weer, dan is het feest afgelopen."

We zijn terechtgekomen in een buitenwijk van Rio de Janeiro. Het is al ver na middernacht, maar er lijken niet veel mensen te slapen. We zoeken een buurtfeest, maar verdwalen in het labyrint van de *favela* — de krottenwijk — en komen terecht op een ander feest. Harde swingende muziek, veel trommels. Groepen meisjes, de meesten niet ouder dan dertien, veertien, gekleed in korte broekjes en strakke T-shirtjes die de buik bloot laten, staan uitdagend te dansen.

Dan begint het programma. Een playback-show van *gay's*, bovenop een vrachtwagen. Er valt een lichte motregen en het is voor Rio frisjes; een graad of twintig. Maar het publiek is laaiend enthousiast over de heupwiegende travestieten. Een van de artiesten heeft zijn spijkerbroek vol gaten geknipt. Zijn ronde zwarte billen zijn bloot, alleen zijn edele delen zijn bedekt.

De man met de glazige pretogen steekt zijn duim op. Hij geeft zijn glas bier aan zijn dochtertje van vijf en begint te dansen op de muziek van de travestieshow. Het meisje drinkt het bier met een paar snelle slokken op en schenkt nog eens in. Ook dit glas drinkt ze alsof het limonade is. Haar vader ziet niets, of doet alsof hij niets ziet.

De travestiet met de blote billen krijgt een ovatie van de buurtbewoners en zwaait een verwaaid bosje bloemen het publiek in. *Are you happy*, schreeuwt hij met verrassend donkere stem. Het dochtertje van onze vriend heeft zich vastgeklampt aan haar moeder. Ze geeft over. Na de braakpartij begint ze weer zachtjes te swingen. Daarna geeft ze nog een keer over. He is twee uur 's nachts en het feest is nog lang niet voorbij.

Een paar dagen eerder ben ik aangekomen in Rio de Janeiro. Het is zondagochtend vroeg als mijn taxi me, na een lange nachtvlucht, bij een hotel in het centrum van de stad aflevert. In tegenstelling tot de toeristische zones van Rio als Copacabana of Ipanema is het centrum geen woongebied. In het centrum wordt alleen geld verdiend, het is een betonnen jungle met winkels, banken en kantoren.

Het is acht uur 's ochtends en ik probeer een krant te vinden. Maar de kiosken zijn nog dicht. Alles is nog dicht. De luiken voor de winkels en restaurants zijn neergelaten. Toch is het centrum van Rio niet verlaten. In de portieken van de grote kantoorgebouwen, tegen de bloembakken, op de winkelpromenades of gewoon midden op straat, liggen mensen te slapen op stukken karton of op kranten.

Sommige straatbewoners zijn al wakker. Een groep kinderen is aan het voetballen. Hier en daar staat een patrouillewagen van de *Policia Militar*. Ik heb het onbehaaglijke gevoel een indringer te zijn, een vreemde eend in de bijt. Zou ik overvallen worden als de politie geen oogje in het zeil heeft? Er zijn op dit tijdstip nauwelijks of geen "normale" voorbijgangers. Er lijkt hier een soort wapenstilstand te heersen in een oorlog die elk moment weer kan losbarsten.

Oorlog. Een woord dat je telkens hoort in Brazilië. Volgens de statistieken zijn er altijd meer overlevende

den dan doden in een oorlog", zegt de politicoloog Helio Jaguaribe met onverwonderd optimisme, "en ik hoor bij de gelukkigsten, ik leef nog." Voor Jaguaribe is de oorzaak van het geweld "het dualisme van de Braziliaanse maatschappij". "Ongeveer 40 procent van de bevolking leeft in omstandigheden die je kunt vergelijken met die van Zuid-Europa. Sommige mensen zijn arm, anderen hebben het wat beter en een kleine minderheid is heel erg rijk. De andere 60 procent van de bevolking leeft in volstrekte misère en onwetendheid. Het zijn twee gescheiden maatschappijen die vlak naar elkaar bestaan, dat kan nooit goed gaan, dat werkt eenvoudig niet.

Het geweld dat je ziet is een confrontatie van die twee maatschappijen. Daar komt in het geval van Rio de Janeiro nog de eigenaardige geografische omstandigheid bij dat extreem rijk en extreem arm heel dicht bij elkaar bestaan. Je loopt een straat van luxe flatgebouwen uit en je komt opeens terecht in een krottenwijk zonder riolering. Het geweld is een vorm van klassenstrijd, een vorm van revolutie."

DE CIJFERS LIEGEN er niet om. Alleen in groot-Rio de Janeiro (negen miljoen inwoners) werden in 1989 7.654 moorden gepleegd, waarvan 1175 door doodseskaders. Brazilië mag dan niet langer een militaire dictatuur zijn en een democratisch gekozen regering hebben, dat belet niet dat er nog steeds gemarteld wordt en nog steeds — onofficieel — "geexecuteerd".

Aan het einde van mijn zondagochtendwandeling vind ik eindelijk een krantenstalletje open, in Cinelandia, waar een groot aantal bioscopen, theaters en nachtclubs geconcentreerd zijn. Het publiek bestaat uit een vreemde mengeling van late feestgangers, vroege toeristen en vooral veel daklozen die er leven van sex, bedelen en diefstal.

Bij de kiosk staat een aantal mensen de schreeuwende koppen van de krant *O Povo* te bekijken. Een jaloerse echtgenoot vermoordde zijn vrouw en sloeg daarna de hand aan zichzelf. Het gebeurde in een bus van het gemeentelijk vervoerbedrijf. De foto van de kapotgeschoten schedel van de man laat niets aan de fantasie over.

Er is nog een vreselijke foto te zien, van een naakte, aan handen en voeten vastgebonden man, die is "geexecuteerd" in de Baixada Fluminense, de uitgestrekte serie armoedige buitenwijken van Rio. *O Povo*, een van de populairste kranten van Rio de Janeiro, geeft zijn lezers hun dagelijkse portie geweldpornografie.

Veel slachtoffers van het geweld zijn kinderen. "Moord op kinderen is in de mode", stelt Renzo Gastoli ironisch vast, "vooral nadat Amnesty er ophef over maakte." Renzo is fotograaf bij het persbureau Reuter. Hij heeft Latijns-Amerika intensief bereisd. De afgelopen maanden heeft hij vaak illustraties moeten leveren bij het verhaal van de kinderen. Nergens is, volgens hem, het geweld tegen kinderen zo erg als in Rio.

Je hebt natuurlijk overal dakloze kinderen. In Colombia, Guatemala, Mexico en in veel andere landen. Je hebt ook overal geweld. Maar in Brazilië is de omvang van het probleem groter dan waar ook. En ook de onverschilligheid hier is het grootst. De mensen gedragen zich als struisvogels. Ze willen het niet weten."

Mensenrechtenorganisaties houden het erop dat er in Brazilië (156 miljoen inwoners) tussen de zeven en acht miljoen dakloze kinderen zijn. Geweld is de doodsoorzaak van 51 procent van de kinderen tussen de tien en veertien jaar die sterven. Alleen in Rio de Janeiro werden in 1990

445 gevallen geconstateerd van kinderen die waren afgemaakt door doodseskaders. Zo'n 750 duizend kinderen, de meesten meisjes, maar ook veel jongens, overleven in Brazilië door zich te prostitueren.

Renzo woont zelf in een arme buitenwijk van Rio, twee uur met de bus van het centrum vandaan. "Geweld is hier de gewoonte van de wereld. Waar ik woon hoor ik vaak schieten. Of ik kom thuis en er ligt een lijk langs de kant van de weg, vaak met de handen vastgebonden, duidelijk geexecuteerd. Wat me opvalt is dat er altijd een groepje kinderen geïnteresseerd naar zo'n lijk staat te kijken. Laatst lag er weer een dode en een klein jongetje zei: kijk hij heeft zijn schoenen nog aan... Dat was het enige wat hem opviel. De kinderen proberen natuurlijk te halen wat er te halen valt.

"De meeste kinderen hebben wel een huis, wel een moeder. De vader speelt meestal nauwelijks een rol of is helemaal van het toneel verdwenen. Maar zo'n moeder is meestal niet in staat de kinderen te onderhouden. Er zijn heel wat kinderen die door de week vanuit de krottenwijken naar het centrum gaan, naar Copacabana of naar andere rijke buurten, naar de stranden. Daar proberen ze te overleven: snoep verkopen, autoramen wassen, bedelen, stelen, sex... 's Zaterdags en 's zondags gaan ze dan terug naar huis.

"Er zijn er ook duizenden die helemaal geen familie hebben. Ik heb zelf vaak foto's gemaakt in een centrum van de kerk, waar die kinderen dan worden opgevangen. Doordat ik er zo vaak kwam leerde een aantal kinderen me goed kennen. Er kwam echt een band.

"Ik werd speciaal bevriend met een jongetje, Joaozinho, elf jaar. Hij was gefascineerd door mijn camera's. Hij was met zijn familie een paar jaar geleden vanuit het noordoosten naar Rio de Janeiro geëmigreerd. Hij kon zich die busreis en zijn ouders nog goed herinneren. Een paar jaar geleden, ze waren nog maar net in Rio, ontplofte een fles butaangas in het krot waar ze woonden. Er brak brand uit en beide ouders kwamen om. Sindsdien zwerft Joaozinho op straat.

"Zo heeft iedereen natuurlijk zijn eigen verhaal. Er zijn ook ouders die hun kind expres verliezen in de trein of in een kerk. Als ik daar dan 's zaterdags kwam in dat kerkelijke centrum, dan ging dat om vier uur 's middags dicht. Moet je je voorstellen: die kinderen werden dan de straat op gestuurd. Er waren kinderen bij van vijf, zes jaar, die begonnen te huilen. Waar moesten ze heen? De straat op met alle gevaren, de straat van de drugs, van de afpersing, van de prostitutie.

"Joaozinho vroeg of hij met mij mee mocht naar huis. Maar wat moest ik doen? Hoewel ik het een heel sympathiek joch vond, was ik er niet zeker van dat hij geen foto-materiaal van me zou jatten. Ik zou hem in zekere zin gelijk geven als hij dat zou doen. Ik kon hem geen oplossing bieden, en daar werd ik heel droevig van.

"Het meest schrijnende is dat er praktisch geen uitweg is voor die kinderen. Je kunt wel zeggen dat ze naar school moeten gaan, maar hoe? Wie moet ze kleden, voeden, waar moeten ze slapen? Of dat ze moeten gaan werken. Maar wat verdienen kinderen die vaak nauwelijks of niet kunnen lezen en schrijven hier? Misschien twee dollar per dag. Vaak krijgen ze helemaal geen loon en moeten ze van de fooien rondkomen. De Braziliaanse maatschappij heeft hun geen barst te bieden. Dan kun je beter jatten of de hoer spelen."

OP 1 MEI WERD Patricio Hilario da Silva, negen jaar, gevonden in Ipanema, een rijk gedeelte van Rio de Janeiro. Hij was gewurgd, en gewikkeld in een kleed. Bij het lijkje werd een brief gevonden waarin stond dat Patricio niet studeerde, niet werkte en "niets voor de toekomst produceerde". In de brief werden alle kinderen uit de Baixada die niet naar school gaan bedreigd.

Het is een van de vele gevallen die bekend werden gemaakt door het CEAP, het Centrum voor Steun aan Gemarginaliseerde Bevolkingsgroepen. Secretaris van het CEAP is Ivanir dos Santos, een 26-jarige onderwijzer. Ivanir ziet er, met zijn prachtige rastafari-kapsel, meer uit als een popster dan als een activist.

Ivanir wijst erop dat het geweld een duidelijk racistisch karakter heeft: 90 procent van de slachtoffers is zwart. "Veel leden van de doodseskaders zijn ex-politieagenten en er zijn

ook politiemensen in functie bij. Ze gaan uit van de barbaarse logica dat het beter is vandaag een jonge delin-

quent te vermoorden dan morgen het slachtoffer te worden van een roofoverval.

"De moordenaars voelen zich een soort rechters die de doodstraf voltrekken. Vaak ontvoeren ze kinderen op straat om ze daarna, ergens binnen, rustig dood te schieten. Al voordat ze de trekker overhalen weten ze dat ze ongestraft zullen blijven. In de buitenwijken van de grote steden wordt de politie gewantrouwd, de politie is repressief, gewelddadig. Als je iets weet van een misdrijf zul je heus niet direct naar de politie lopen. Veel van die politiemensen zijn trouwens betrokken bij de moorden op kinderen."

Ivanir weet waarover hij praat. Hij werd geboren in een bordeel. Op driejarige leeftijd moest hij de politiebureau's aflopen als zijn moeder en zijn tantes uit het bordeel weer eens waren gearresteerd. Zijn kleutertranen moesten zijn moeder vrij zien te krijgen. Op vierjarige leeftijd werd hij door de politie opgepakt en in een tehuis geplaatst dat bekend staat om de slechte behandeling die de kinderen er krijgen.

Dos Santos' theorie over de doodseskaders wordt gedeeld door de gouverneur van de deelstaat Rio de Janeiro, de sociaal-democraat Leonel Brizola. Volgens Brizola werden tijdens het mandaat van zijn voorganger, gouverneur Moreira Franco (1985-1990), meer dan 35 duizend personen gedood door de "uitroeiingsgroepen", zoals hij de doodseskaders noemt.

"Gouverneur Moreira Franco was medeplichtig aan het geweld", aldus Brizola. "De misdaden namen in intensiteit toe zonder dat de gouverneur de acties van deze groepen veroordeelde. De slachtoffers van het geweld zijn in meerderheid jong en zwart. De leden van de uitroeiingsgroepen zijn dezelfde die ontvoering en organisatie en woonhuizen, banken en hotels beroven."

Brizola wil het geweld aanpakken, maar het lijkt een ongelijke strijd. In dezelfde tweede week van juli waarin de gouverneur zijn voorganger aanklaagt en het publiek en de pers oproept de strijd aan te binden tegen het geweld, worden vijf lijken gevonden in een auto. De wagen staat vlakbij het Paleis Guanabara geparkeerd, het provinciehuis van Rio de Janeiro, waar Brizola zijn kantoor heeft.

"Een openlijke provocatie van de doodseskaders", aldus Brizola. Brizola's grootste probleem is dat hij de militaire politie niet kan vertrouwen; alles wijst er op dat veel van de politiefunctionarissen bij het geweld, de misdaad en de drugshandel betrokken zijn.

Ivanir dos Santos zegt dat politiefunctionarissen vaak hun deel van de buit opeisen bij roofovervallen. "Zo van: geef mij de helft van de opbrengst, anders krijg je er van langs. Bij dat soort conflicten wordt vaak

groot geweld gebruikt. Veel kinderen worden ook geëlimineerd door drugsbendes. Eerst werken ze als *mulas*, koeriers die de cocaine van de hooggelegen krottenbuurten naar de laaggelegen luxere wijken brengen. Daarna worden ze afgemaakt, omdat ze te veel weten, om de sporen van de narcoticahandel uit te wissen.

"Veel straatkinderen hebben geen geboortebewijs; ze bestaan voor de wet niet eens. Het is niet echt een groot probleem hen te elimineren.

"Na de militaire dictatuur kregen de politieke gevangenen die gemarteld waren amnestie", merkt Ivanir bitter op, "maar degenen die geen cent hebben, de arme massa's, worden al vanaf het begin van de Braziliaanse geschiedenis gemarteld, daar is nog geen einde aan gekomen."

WE LOPEN OVER een modderig pad door Cidade de Deus, een van de wijken van de Baixada Fluminense met de ietwat overdreven naam Stad van God. Doel van onze wandeling is een schuurtje, met als enig meubilair een tafel en een paar kapotte stoelen, waar twee artsen 's zaterdags om de zoveel tijd vrijwillig en gratis praktijk houden.

Cidade de Deus is een buurt waar de dienst wordt uitgemaakt door de drugshandelaars. Zo te zien heeft de narcoticahandel weinig welvaart gebracht: het heeft geregend en het open riool verspreidt een doordringende stank. De krotten in de wijk bestaan meestal uit niet meer dan een provisorisch gebouwde hokje.

"Dat van die kinderen is erg", zegt een van de artsen, die dagelijks in de weer is met prostitutie's van tussen

Geweld en doodseskaders in Brazilië kennen geen leeftijds grenzen

de acht en veertien jaar, lijmsnuivers en Aidspatiëntjes. „Maar je moet je natuurlijk wel afvragen wat is een kind? In de harde Braziliaanse maatschappij wordt een jongen van veertien als een volwassene gezien. . . Het probleem beperkt zich niet tot de kindermoorden. Dit land heeft een cultuur van onderdrukking en overleving. Een vreemde mengeling van fatalisme en voor jezelf opkomen. De dood, daar kijkt niemand vreemd van op, die hoort er bij.”

De rij patiënten bij de provisorische kliniek wordt langer. Veel moeders met kinderen op hun arm, maar ook bejaarden. „Wat denk je van de structurele uitroeiing van kinderen? In Brazilië sterven jaarlijks, volgens de officiële cijfers, 420 duizend baby's voor hun eerste levensjaar en 840 duizend kinderen voor hun vierde levensjaar als gevolg van de honger. Door honger! Wat is een erger geweldsdaad dan iemand honger laten lijden? Wat is een ergere marteling dan dat het menselijk mechanisme langzaam ophoudt te functioneren?”

Aan het eind van de dag is de hele problematiek van de Stad van God de revue gepasseerd: veel kinderen met luchtwegproblemen, tbc, chronische ondervoeding en Aids. Een vreselijk dikke vrouw, Rosclair, blijkt dertig keer in verwachting geweest te zijn, zeventien kinderen leven nog, de vaders spelen geen rol in het gezin.

„We moeten hier opboksen tegen de onwetendheid” zegt een van de artsen, „praktisch iedereen is analfabeet en er zijn er heel wat, zoals Rosclair, die — waarschijnlijk door gebrek aan goede voeding — een beetje achterlijk zijn. De armoede heeft een sneeuwbaaleffect. Minder dan 10 procent van alle Braziliaanse kinderen maakt de lagere school af.”

Tot de jaren zestig woonde 70 procent van de Braziliaanse bevolking op het platteland en 30 procent in de stad. Vandaag de dag is het andersom: 30 procent van de bevolking woont op het platteland, 70 procent in de stad. „De armen van het platteland zijn de armen van de stad geworden”, zegt de socioloog Herbert de Souza, „maar de armen van de stad zijn niet geïntegreerd in de economie”.

Volgens De Souza is een van de oorzaken van de armoede en het geweld het achterwege blijven van de landhervorming. „De achttien rijkste grootgrondbezitters van Brazilië hebben achttien miljoen hectare grond, dat is zoiets als drie Europese landen. Dat is een geweldadig feit, een schreeuwend onrecht. Er zijn in Brazilië tien miljoen boerenfamilies zonder grond en dan tel ik de boeren die van hun grond af zijn gezet nog niet mee.”

„Ik praat niet over socialisme of over revolutie. Er bestaat in de wereld geen enkel ontwikkeld, kapitalistisch land met zulke absurde monopolies als Brazilië, met zo'n enorme sociale apartheid. Het is politiek, sociaal en economisch van het grootste belang de grond eerlijker te verdelen. Zonder hervormingen is het onmogelijk een einde te maken aan het geweld.”

Elke ochtend, tijdens mijn verblijf in Rio, koop ik een paar kranten bij de kiosk naast de ingang van mijn hotel. Elke ochtend zie ik er drie zwarte mannen liggen, gehuld in oude, rafelige dekens, liggend op een stuk karton. Elke ochtend ook zie ik het elegant geklede kantoorpersoneel, giechelende secretaresses en haastige managers langs de drie zwerfers rennen, op weg naar hun werk.

Mijn laatste dag in Rio struikelt een heer over een van de slapers bij de kiosk. Hij is geïrriteerd en draait zich nog eens om, om dat wezen op de grond dat hem de weg versperde te bekijken. Dan doet hij iets onverwachts: hij geeft de slapende zwerfer een flinke trap. „Opstaan mannetje, er moet gewerkt worden vandaag”, en lachend loopt hij het kantoorgebouw binnen.

20/8 Duizenden Peruaanse kinderen als slaaf gebruikt

(Door onze correspondent)

SAO PAULO - Zes- tot zeventien Peruaanse kinderen tussen de 11 en 16 jaar worden als slaaf gebruikt door goudzoekers in de jungle van dat Zuidamerikaanse land.

Dat zegt Victor Salarrio Nevra, hoofd van het Peruaanse ministerie van arbeid in het departement Madre de Dios. Salarrio kwam met zijn onthulling in navolging van de recente ontdekking van 71 ille-

gale begraafplaatsen in een goudmijn nabij het plaatsje Huaypetue. In de graven werden de stoffelijke resten van minstens vijftig kinderen aangetroffen. De lichamen vertoonden sporen van ernstige mishandeling, schotwonden en uitputting.

De autoriteiten vrezen dat nog meer van dergelijke gruwelijke vondsten zullen worden gedaan. Geruchten over kinderslavernij in de moeilijk toegankelijke jungle van het departement Madre de Dios circuleren al enige tijd, maar de Peruaanse politie besloot pas vorige maand actie te on-

dernemen. De autoriteiten moesten bij hun onderzoekswerk een beroep doen op een graafmachine, omdat de tombes zorgvuldig waren afgedekt. De vermoedens omtrent kinderslavernij werden sterker, nadat bij de politie steeds vaker meldingen binnenkwamen dat kinderlijken voorbij-dreven in de naburige rivieren.

Volgens Salarrio is een mafia van menschenhandelaars actief op de Peruaanse hoogvlakte in de departementen Puno, Cuzco en Apurimac. 'Enganchadores', letterlijk vertaald

ronslaars, hebben het vooral op kinderen gemunt, omdat de eigenaren van goudmijnen geïnteresseerd zijn in volwassene. Kinderslaven zijn makkelijker onder controle te houden en de bewaking hoeft minder intensief te zijn.

Onder de valse belofte van hoge lonen, goede behuizing en voldoende eten lokken de jonge zwerfers in de val en voeren ze af naar lagere jungle-regio's waar ze als slaaf verkocht worden aan de hoogste bidder. De kinderen worden verplicht om van zonsopgang tot zonsondergang goud te zoeken in de ri-

Massagraf van kinderen Peru

LIMA — In het oosten van Peru zijn opnieuw tientallen anonieme graven ontdekt van kinderen. Begin deze week waren de autoriteiten in de omgeving van de stad Puerto Maldonado gestoten op een massagraf waarin de lijken lagen van 50 kinderen.

Op de geheime begraafplaatsen zijn vooral kinderen begraven die zijn omgekomen tijdens slavenarbeid voor goudzoekers. Volgens een regeringsfunctionaris in de provincie Madre de Dios zijn er op de stoffelijke resten sporen aangetroffen van marteling en schotwonden.

Volgens onofficiële cijfers zijn er meer dan 7.000 jeugdige goudzoekers in Madre de Dios werkzaam.

N/A N 17-8-91

Politie Madrid grijpt 10-jarig drugsdealertje

Van onze correspondent

MADRID — De Spaanse politie is heel wat gewend, maar zelfs de meest geharde agent van de Madrileense drugs-eenheid moest deze week even slikken bij de aanhouding van een 10-jarige dealer. De jongen werd aangehouden in een huis in de mensonterende krottenwijk Pies Negros (Zwarte Voeten) en had meer dan honderd gram heroïne en cocaïne in zijn bezit. Bij ondervraging verklaarde 'Pancelito', zoals de jeugdige delinquent door de wijkbewoners wordt genoemd, dat hij al vanaf zijn achtste dagelijks drugs gebruikt.

Helemaal verbaasd over de ontdekking waren de agenten overigens niet. Het huis van 'Pancelito' werd al enkele dagen in de gaten gehouden. De moeder van de jonge drugshandelaar zit al in de gevangenis op een zelfde aanklacht, terwijl zijn 18-jarige zuster eveneens van drugshandel wordt verdacht. Ook een 16-jarige broer van de verdachte is verslaafd, terwijl vorig jaar een 20-jarige broer aan een overdosis overleed nadat hij net uit de gevangenis

was ontslagen na een veroordeling wegens beroving te hebben uitgezeten. Tot overmaat van ramp is de vader van de jongen ernstig ziek; hij ligt in het ziekenhuis.

De wijk Pies Negros is een van de beroedste in heel Spanje en bestaat louter uit de meest armoedige krotten. In de wijk wonen vele 'Pancelito's', die nooit naar school gaan en veelal jong sterven, spoorloos verdwijnen of in de gevangenis terecht komen. De wijk is ook berucht om zijn drugshandel en drugsgebruik en er is geen krot aan te wijzen, waar niet iemand een drugsprobleem heeft.

Volgens de Spaanse staatssecretaris voor veiligheid, Rafael Vera, is Spanje hard op weg om in Europa het land te worden met het grootste drugsprobleem. Het afgelopen jaar werden er 24.812 dealers opgepakt, ofwel gemiddeld 68 per dag. Maar het succes van de Spaanse politie en douane bij het opsporen van drugs is eveneens groot, aldus Vera.

Spanje kende het afgelopen jaar de hoogste aantallen cocaïne- en hasjvangsten van heel Europa.

N/A N 17-8-91

Drugshandel in Entrevias bevestigt Spaanse vooroordelen tegen zigeuners U zou wel gek zijn om hier uit te stappen

draaide hij zich naar ons toe om te roepen dat hij snel weer zou ontsnappen. Hij gaat zijn gang maar. Nog even, en dan zijn we Adolfo weer vergeten. Er worden per slot van rekening in Madrid ieder jaar meer dan vijfhonderd minderjarige aangehouden omdat ze handelaar in verdovende middelen zijn, en met de coupogging in de Sovjet-Unie is de nieuwswaarde al bijna weer voorbij.

Wat in alle berichten over Adolfo op de een of andere manier niet aan de orde kwam, is het feit dat hij een zigeunerjongte is en dat hij woont in een zigeunerbuurt. Misschien hoefde dat ook niet vermeld te worden, omdat het in één oogopslag duidelijk was. Spanjaarden herkennen een zigeuner op honderd meter afstand. Niet aan zijn kleding of aan zijn huidskleur, maar aan iets in zijn houding en zijn manier van doen.

Het is een ongrijpbaar iets en Spanje heeft, dan ook een merkwaardige verhouding met zijn zigeuners. Het zijn er naar schatting een half miljoen en ze wonen al eeuwen in het land

zonder ooit met de rest van de bevolking te integreren. Ze worden geaardeerd en zelfs bewonderd als ze zanger, gitarist of torero zijn en op die manier maken ze onmiskenbaar deel uit van de nationale cultuur. Zowel van de cultuur met een grote C als van de folklore.

De maan boven Spanje, schreef Garcia Lorca, is een zigeunermaan. Maar tegelijkertijd is er geen bevolkingsgroep waartegen zoveel negatieve vooroordelen leven. Ze zijn bijzonder, maar je moet ze op een afstand houden. Bovendien: de joden en de Moren zijn al sinds 1492 verdwenen en er moest toch iemand zijn die altijd van alles de schuld kan krijgen?

Sinds Spanje deel uitmaakt van de EG, in kranksinnig tempo bezig is te Europetiseren en daarbij verandert in een oostentatieve consumptieaanschuiving, is het land weer aantrekke-

lijk geworden voor de arme buren. Portugalen en Zuid-Amerikanen, maar vooral Arabieren uit de Maghreb proberen steeds vaker legaal of illegaal de grens te overschrijden, op zoek naar werk, welvaart, een stukje van de taart.

In de jaren zeventig zag je ze ook wel, maar meestal waren ze dan op doorreis naar Frankrijk, Duitsland, Nederland of andere rijkere streken. Nu hangen ze rond in het centrum van Barcelona, Sevilla en Madrid om de nete mensen lastig te vallen, of ze helpen bij de oogst tegen een loon waarvoor geen Spanjaard het nog doet. Maar ondanks de opvallende toename van buitenlandse armoedzaaiers die in afbraakbuurten en smerige pensioenlevens 'vreemdelingenhaat' volgens de meest recente studies nog altijd iets wat zich vooral tegen zigeuners richt. Ook al hebben die doorgaans al generaties lang de Spaanse nationaliteit.

Een onderzoek van de Asociación Pro Derechos Humanos (Vereniging voor de mensenrechten) dat dit voorjaar in Madrid werd uitgevoerd bracht aan het licht dat de stedelingen in de eerste plaats een hekel hebben aan zigeuners, die als 'misdadig', 'vies' en 'leugenachtig' worden beschouwd, en pas daarna discriminatoire neigingen vertonen jegens Arabieren ('elitair', 'fanatiek', 'onbetrouwbaar'), zwarte Afrikanen ('zielig', 'kinderlijk', 'slaafs') en Aziaten ('gereserveerd', 'onpeilbaar'). Die bevindingen stemmen overeen met de conclusies in eerdere onderzoeken, van onder anderen de Madrileense hoogleraar Tomas Calvo Buezas, waaruit blijkt dat ook onder ontwikkelde Spanjaarden het vooroordeel tegen zigeuners vele malen groter is dan dat tegen Arabieren, negers, joden of Zuid-Amerikanen. Wat de respondenten vooral blijkt te stemmen, is dat de zigeuners in hun ogen zelf kiezen voor het isolement en voor een levenswijze die haaks staat op die van de rest van de bevolking. Ze stellen liever dan dat ze werken. En ze zijn liever onder elkaar.

Bus 130 van het gemeentelijk vervoerbedrijf beschrijft tussen de voorsteden Getafe en Vicalvero een lus over de snelwegen die rondom het huis, als hij dat heeft, van de kleine Adolfo liggen. Vanuit het raam kun je de hutten van Pies Negros, La Celsa, Torregrasa, Pozo del Huevo en andere krottenwijken zien. Ze zijn uit zeldzaam plastic, planken, hardboard en golfplaat opgetrokken in de armen van de glooiende op- en afdalingen die het moderne snelverkeer nodig heeft. Niemandslaan, zowel voor het verkeer als voor de maatschappij. Entrevias, tussen de wegen, is de verzamelaanname voor deze buurten. De straten hebben er geen namen en de postbode komt er niet. Hem te gevaarlijk.

In de bus rijdt naast de chauffeur een assistent mee die een cursus psy-

gen hebben, trekken ze zich terug in het bos achter La Celsa om ervan te genieten. Het is zomer en ook 's nachts bloedheet, dus je kunt makkelijk in de open lucht blijven slapen.

Wanneer ik de schemering tussen de spanten binnenloop, zie ik tientallen schimmen van wat vroeger waarschijnlijk mensen zijn geweest. Sommigen zijn in diepe dromen weggezonden, anderen kijken je wezenloos aan terwijl ze de aderen van een afgebonden arm laten vollopen. Op de oever van het riviertje verderop en in de berm langs de snelweg zitten ze soms ook, dat is vanuit de bus al te zien. Vorige maand haalde de politie elf lijken uit dit sprookjesbos. In het afgelopen jaar stierven in Spanje 690 mensen aan een overdosis, verreweg de meeste in en rond de vier miljoen inwoners tellende hoofdstad. Amsterdam had vorig jaar maar 39 drugsdoden.

In de straatjes van La Celsa is het een komen en gaan van gammele auto's, die zich met moeite een weg banen langs oud roest, door diepe kuilen en over bergen afval. Wanneer ze stilstaan, stapt er snel iemand in voor een rijke dat dient om een paar gram heroïne of cocaïne te verkopen. Wie te voet arriveert kan in een van de hutten terecht. Moeders en grootmoeders hebben hun stoelen voor het huis gezet en zien het schouwspel zijwijd aan, blote kleuters spelen rond een plas. Op een muur staat geschreven dat de bewonersvereniging van 'La Celsa' — Spanjaarden uit het zuiden spreken de / vaak als een r uit — nieuwe huizen eist en een telefooncel. Bestaat er een bewonersvereniging? De mevrouw in het huis naast de muur weet van niks. Een bewonersvereniging — wat een mal idee. Ze weet trouwens ook niks van een tekst naast haar deur. Waarschijnlijk moet je daarvoor eerst kunnen lezen. Twintig meter verderop staat een splinternieuwe telefooncel. De ruiten zijn kapot, maar het apparaat doet het.

Tussen het bos, het riviertje en de hutten rennen aanhoudend kinderen heen en weer, en als ze niet rennen komt dat omdat ze — acht, negen jaar oud — over brommers en motorfietsen en beschikken waarmee ze zich in roeimee kunt worden. En een bijkomend gevolg ervan is dat de zigeuners op eens ook niet meer de allerlangste klasse in de Spaanse samenleving blijven houden. Ook achter Adolfo zal zich wel een volwassen handelaar verschuilen hebben, in de wetenschap dat kinderen minder hard worden gestraft dan meerderjarige wanneer ze op herterdaad worden betrapt.

Dezelfde politiemensen van het commissariaat waaronder het district Entrevias valt, vertellen dat ook de 'slaven' soms als tussenpersoon dienst doen en dat andere junks voor eigen rekening een hutje in het zigeunergeto huren waar ze van een grote hoeveelheid klanten verzekerd zijn. Voor

een paar planken, een deur en een lap plastic die samen een ruimte van tien vierkante meter afschutten, worden huren tot zeshonderdduizend peseta's (ruim negenduizend gulden) per maand gevraagd.

Commissaris Antonio Pino denkt dat de drugshandel alleen kan worden aangepakt als het hele getto wordt afgebroken. "De buurt is onoverzichtelijk en onmogelijk onder controle te houden. Hij nodigt uit tot misdaad." Op dit moment waagt de politie zich er slechts één keer per week binnen om een razzia uit te voeren, altijd met een grote hoeveelheid manschappen en gewapend met schilden en wapenstokken. De bewoners werpen soms barricades op om de politiebussen tegen te houden. Zelden worden drugs gevonden, de vondst van een kilo cocaine, dit voorjaar, was uitzonderlijk. Veel vaker treffen de agenten enorme hoeveelheden geld aan. Onlangs nog (tweintig miljoen peseta (bijna vier ton) in één keer. Pino: "Veel zigeuners hebben allang flats in andere buurten. Ze houden deze krotten alleen maar aan omdat ze zo goed voor de drugshandel zijn."

De gemeente Madrid is sinds 1988 bezig met de uitvoering van een plan om de krottenwijken te elimineren. Alle bewoners wordt een nieuw huis aangeboden tegen een huur die hun draagkracht gegarandeerd niet te boven gaat. De meesten gaan daar op in, sommigen niet, hoe dan ook wordt hun oude wijkje met de grond gelijk gemaakt. Maar de ervaringen zijn tot nu toe niet louter positief. Veel problemen, zoals het drugsgebruik en de misdaad, blijken de verhuizing naar een andere plek niet te elimineren. Eigenlijk zou er tegelijkertijd iets aan het onderwijs, de werkgelegenheid, de gezondheidszorg en de opvoeding moeten gebeuren. Maar zelfs al zou een dergelijk ambitieus project te realiseren zijn, dan nog is het de vraag of de betrokkenen zelf wel zin hebben. Een culturele achterstand van eeuwen haal je niet in een paar maanden in.

De denkbeelden van Carlos hebben voorlopig met de korte termijn te maken. Hoe korter hoe liever, als hij het voor het zeggen heeft. Hij spreekt me aan op de hoek bij de telefooncel, net zoals hij daarvoor op dezelfde gejaagde toon een man in een auto en een andere voorbijganger aangesproken heeft. Terwijl hij praat, kijkt hij naar de grond of langs je heen.

"Kom op, geef me honderd peseta. Of koop deze aansteker van me voor honderd peseta. Of mag ik je kran? Kijk, ik heb er al vierhonderd maar voor minder dan achthonderd willen ze me niets verkopen, daar krijg ik geen pakketje voor."

Honderd peseta.
"Waarom geef je me niet meer? Zeker omdat ik zigeuner ben. Maar wij zigeuners moeten ook leven. Ik ben hier geboren, ik woon hier mijn hele leven al."

Kent hij Adolfo?
"Voor honderd peseta ben ik de neef van Adolfo."
Kom nou.
"Vervloekte Adolfo. Ik hoop dat ik hem nooit meer zie."

Conclusie hoogleraar: 2C 3110

'Homoseksualiteit af te lezen uit hersenonderzoek'

Homoseksualiteit is mogelijk geen individuele keuze maar zou biologisch bepaald kunnen zijn. Het ziet er naar uit dat een bepaald deel van de hersenen bij homoseksuele mannen twee keer zo klein is als bij heteroseksuelen.

Dat concludeert de Amerikaanse medicus Simon Le Vay uit een onderzoek waarvan de resultaten zijn gepubliceerd in het Amerikaanse tijdschrift Science. De hoogleraar aan het instituut Salk in San Diego verrichtte autopsie bij 41 personen; negentien mannelijke homoseksuelen, zestien man-

nelijke heteroseksuelen en zes vrouwelijke heteroseksuelen. Bij het onderzoek stelde Le Vay vast dat de omvang van de voorste hypothalamus bij de mannelijke homoseksuelen de helft is van die bij mannelijke heteroseksuelen en vergelijkbaar met die van vrouwen.

Een deel van de onderzochte personen is overleden aan aids, maar Le Vay sluit uit dat de ziekte het kleinere hersendeel veroorzaakt want de omvang van de voorste hypothalamus was bij alle heteroseksuele mannen gelijk, ongeacht de oorzaak van hun overlijden.

PADVINDERS MOGEN DISCRIMINEREN

LOS ANGELES - Amerikaanse padvindsters mogen homo's discrimineren. Dat is de (voorlopige) uitkomst van een jarenlang juridisch steekspel met als inzet de vraag of een openlijk homoseksueel hoptman bij de padvinderij mag zijn. Tim Curran wilde dat graag, maar de padvindsters zelf dachten daar anders over. Daarop begon hij een rechtszaak tegen de Amerikaanse scouts, die er overigens ook een computerfile op nahouden waarin de namen voorkomen van mensen die niet geschikt zouden zijn om leiding te geven aan padvindsters. Het zou daarbij gaan om (potentiële) kinderverkrachters en homoseksuelen. Een rechter in het gerechtshof in Los Angeles heeft nu voor de scouts partij gekozen in haar oordeel dat deze organisatie het recht heeft homo's te weigeren. Zeker in Californië is dat een opmerkelijke uitspraak, die ook al heel wat stof heeft doen opwaaien. De Amerikaanse unie voor de burgerrechten steunt Curran nu in hoger beroep.

gay klacht 10 dec. '91

Outing in het VS-leger

De woordvoerder van het Amerikaanse ministerie van Defensie, Pete Williams, is in opspraak gekomen, nadat een homoblad bekend heeft gemaakt dat Williams homoseksueel is. Het Pentagon is, zo meldt de Britse Sunday Times, in ernstige verlegenheid gebracht door de onthulling van het gay magazine *The Advocate*, omdat militairen van wie bekend is dat ze homoseksueel zijn uit het leger worden geweerd. Homo-activisten beschuldigen het Pentagon van hypocrisie, omdat het — in tegenstelling tot homoseksuele militairen — wel burger-officials van dezelfde gaardheid op het ministerie tolereert. Homo-militairen mogen volgens het Pentagon geen toegang hebben tot geheime gegevens, omdat ze vanwege hun gaardheid gemakkelijk gechanteerd zouden kunnen worden. Williams daarentegen woont als assistent van minister van Defensie Dick Cheney veelvuldig vergaderingen bij waar geheime militaire zaken worden besproken. Het geval van „outing“ (het publiek maken van de gaardheid van vooraanstaande personen om het taboe op homoseksualiteit aan te tasten) heeft in de Amerikaanse media tot verdeelde reacties geleid. In Washington werkzame journalisten wisten al jaren dat Williams homo is, maar ze hebben geen van allen ooit melding ervan gemaakt. Nu *The Advocate* over Williams' gaardheid is begonnen, nemen sommige kranten en tv-programma's het „nieuws“ over. Andere media laten de affaire links liggen. De Pentagonwoordvoerder weigert in te gaan op de onthulling van *The Advocate*. Sinds het Pentagon homoseksualiteit in 1943 uit het leger heeft verbannen, zijn zeker tienduizend homoseksuele militairen uit hun functie gezet. (AH)

VK 13

Gekeurd op de camping

De familie Van der Hoek, eigenaars van de camping *Hent uut Zaand* in Wekerom, accepteert geen klanten die „ons niet aanstaan“. Maandag meldde R. van Moorselaar zich bij het echtpaar. Hij wilde een caravan van vrienden overnemen en had daarvoor toestemming nodig. Die kreeg hij niet. Moorselaar zegt dat mevrouw Van der Hoek hem uitschold. „Zij zei: U kunt doen en laten wat u wilt, maar hier komt u niet in. U bent homo.“ Moorselaar gaat bij de politie in Ede een klacht indienen wegens discriminatie. „Niet alleen voor mezelf, maar zoiets kan toch niet. Alleen omdat ik daar wel eens met mijn vriend ben geweest.“

Van der Hoek geeft een andere lezing. „Ik had de eigenaar van die caravan al gezegd dat ik het niet goed vond als Van Moorselaar hier een caravan zou stallen. Toen kwam hij zelf, met een vrouw en kinderen. Ik heb toen tegen hem gezegd dat ik hem hier niet wilde. Ik wist niet eens dat hij homo was. Dat denk je toch niet bij een gezin?“

— Wat waren uw bezwaren tegen hem?
„Hij stond mij niet aan.“

— Waarom niet?
„Ze stonden mij gewoon niet aan. Ik heb in de loop der tijd toch wel een beetje mensenkennis gekregen.“

— Wijst u vaker mensen af?
„Dat gebeurt heel zelden. Hier staan voornamelijk nette mensen.“

— Als u had geweten dat Van Moorselaar homoseksueel is, was dat voor u reden geweest hem te weigeren?
„Nee, er staan er hier meer op de camping. Ik heb daar helemaal geen bezwaar tegen.“ (XvG)

„Die engers zouden ze moeten opsluiten“

Homo-actie schokt Russen

Van onze medewerkster **SIFRA HERSCHBERG**
MOSKOU — Het demonstratief uildelen van condooms en een „zoen-in“ bij het Bolsjoj theater. Dat waren tot nu toe de meest publieke onderdelen van het Internationale Symposium voor Mensenrechten en Strijd tegen Aids dat tot en met morgen in Moskou plaatsvindt. Het is de eerste conferentie van homoseksuelen en lesbiennes ooit in de Sovjet-Unie gehouden. Organisator is de Internationale Commissie voor Mensenrechten van Homoseksuelen en Lesbiennes, die vorig jaar zomer in Moskou door een aantal Russen en Amerikanen werd opgericht.

„Seksuele minderheden voor veilige sex“ staat er met grote letters op een plakkaat op de hulk van een jongeman die zich samen met zijn vriend tegenover de Mousviel, de Moskouse gemeenteraad, heeft opgesteld. De passanten reageren laconiek, maar ook enigszins gekrensd op de plakjes met Westerse condooms die de jongeman uitdeelt.

„Als ik geweten had wat het was, had ik het niet aangenomen“, zegt een 45-jarige vrouw. „maar ik zal ze aan mijn dochter geven, zelf heb ik ze niet meer nodig.“ Sommige heren lopen nog een keertje extra langs de uitdelers, want condooms zijn een schaars artikel in de Sovjet-Unie en de kwaliteit van het lokale produkt is slecht. „Wat een vuilzigheid, het is een schande!“, roept een man tegen de omstanders uit als twee actievoersters elkaar openlijk staan te zoemen. „Ik ben 63, behouden en ik vind het vies“, zo

verklaart hij nader. „Ach ze doen maar“, zegt een vrouw. „Ik heb er geen moeite mee“, al geeft ze wel toe dat ze een hartaanval zou krijgen als haar eigen zoon met een jongen thuis zou komen. „Maar gelukkig is hij getrouwd.“

„Aids is toch een homoziekte“, zegt een derde, „die engers zouden ze moeten opsluiten“.

Zijn mening wordt door 30 procent van de Sovjet-bevolking gedeeld, zoals blijkt uit een recente enquête van het onafhankelijke persbureau Interfax. 30 procent is zelfs voorstander van de doodstraf voor homoseksuelen, terwijl nog eens 30 procent voor gedwongen medische behandeling is. Slechts een op de tien mensen vindt homoseksualiteit een min of meer normaal verschijnsel.

Actievoersters Asja en Lena van 21 uit Novosibirsk hebben pas een paar weken geleden, toen ze van de conferentie hoorden, besloten openlijk voor een lesbisch-zijn uit te komen. Ze verwachten na de zomervakantie daarmee wel moeilijkheden op hun instituut te krijgen, maar dat kan ze weinig schelen.

„Mijn ouders hebben me al het huis uit gezoid, dus dat kan er nog wel bij“, zegt Asja lachend. „Zolang we ons verborgen houden zal er voor ons in dit land nooit iets veranderen.“

In de foyer van Novorossisk, een grote Moskouse bioscoop, staat een honniet uit Barnaol innig met de armen om elkaar heen. „Ongehooflijk, dat dit zomaar kan in ons land“, zeggen ze en kijken verbaasd om zich heen.

Op verschillende tafeltjes liggen folders en krantjes over homozaken, homoboks en aids. Aan twee muren hangen foto's van de Amerikaanse fotograaf Marc Geller over de homozene in San Francisco, terwijl aan een derde

muur een oproep hangt voor afschaffing van artikel 121 van het Wetboek van Strafrecht dat homoseksualiteit verbiedt en met maximaal vijf jaar werkkamp bestraft. In een hoek legt ondertussen de adviseuse van de burgemeester van New York voor homozaken aan een paar verbijsterde Russinnen uit wat haar werk precies inhoudt.

Paralleel aan de conferentie loopt in een andere zaal van de bioscoop het filmfestival, met titels als *Coming out*, *The times of Harvey Milk*, *Maurice*, *November moon* en *My beautiful laundrette*. De belangstelling is overweldigend en de organisatoren hebben tijdens extra voorstellingen moeten inschakelen. In totaal zijn al meer dan zestenduizend kaartjes verkocht.

Daarnaast zijn een aantal video-documentaires te zien, waaronder het onlangs voltooide *Outcast*, een film over homo's en lesbiennes in Leningrad en Moskou. Daaruit blijkt dat veel van hen nog steeds een ingewikkeld dubbelleven leiden, bang als ze zijn voor de reacties van de omgeving, moeilijkheden op het werk en intimidaties van de politie.

Hoe reeel die angst is bleek gisteravond toen één van de bezoekers van het filmfestival, de 27-jarige Sasja uit Moskou, achter de bioscoop door vier mannen onder het toezicht oog van twee agenten in elkaar werd geslagen. Op zijn kreten om hulp werd, zo zegt hij, gereageerd met: „Je verdiende loon!“

Een ongetuige bevestigt dat de agenten naderhand zelfs weigerden om een ambulance te bellen. Sasja is niet van plan aangifte van de mishandeling te doen of een klacht tegen de agenten in te dienen. „Dit is de Sovjet-Unie, als ik dat doe, dan draai ik op grond van artikel 121 de bak in.“

door W. Bronzwaer

VK 16

Een paar maanden voor zijn dood in 1976 overhandigde Benjamin Britten aan de musicoloog Donald Mitchell een doos met de dagboeken die hij van 1928 tot 1939 had bijgehouden. Tegelijk gaf hij hem de instructie "...de waarheid te vertellen over Peter en mij". In 1939 werd de relatie tussen Peter Pears en Benjamin Britten geconsumeerd. Zij zou tot 1976 duren. Pears was in zijn jonge jaren een vurig minnaar, die zijn geremde vriend de weg heeft gewezen naar wat W.H. Auden in een aan Britten opgedragen gedicht zijn "satisfaction" heeft genoemd. Britten en Pears zijn buitengewoon gelukkig geweest. Een tweetal brieven uit 1974, toen Britten in het ziekenhuis herstelde van een zware hartoperatie, legt daar ontroerend getuigenis van af. Pears overleefde zijn levenspartner tien jaar.

Mitchell werd dus door Britten zelf als zijn biograaf aangewezen. Nadat hij in 1978 al een picturale biografie had gepubliceerd (*Pictures from a life*) en in 1981 een monografie over de samenwerking met W.H. Auden (*Britten and Auden in the thirties*), komt hij nu met de eerste twee delen (samen 1400 pagina's) van *Letters from a life*, een selectie uit de brieven en dagboeken van de componist, zeer zorgvuldig ingeleid en geannoteerd.

Bedenkt men dat Britten pas in 1945 echt beroemd werd (en tot dat jaar reiken de eerste twee delen), dan kan men vermoeden dat er nog minstens vier zullen volgen; precieze mededelingen daarover geeft Mitchell niet. *Letters from a life* is kennelijk de materiaalverzameling voor de biografie, die Mitchell ook nog wil schrijven.

De uitgave is kostbaar en zeer indrukwekkend. Ze stemt ook jaloers. Over Willem Pijper, om een willekeurig voorbeeld te nemen, is bij ons nog niet een dun boekje in de handel. Voor een uitgave van zijn briefwisseling met Simon Vestdijk is nog geen subsidie gevonden. Over Britten zijn tientallen boeken te krijgen. Zijn oeuvre is voor het grootste deel fonografisch vastgelegd. Bijna al de historische opnamen uit de jaren vijftig en zestig zijn door Decca op compact disc heruitgebracht in een goedkope serie van bijzondere kwaliteit, met als hoogtepunt misschien wel de verbijsterende mono-opname uit 1955 van *The turn of the screw*. Van de liefde en zorg waarmee Brittens werk al door zijn tijdgenoten omringd werd, zal *Letters from a life* ongetwijfeld de bekroning zijn.

Het door Mitchell verrichte speuren en documentatiewerk is voorbeeldig. Men denkt met spijt aan Robert Crafts bemoeienissen met de nalatenschap van Stravinsky, die een chaotische en onsamenvattende indruk maken vergeleken met wat Mitchell voor Britten heeft gedaan. Ik heb in 1400 pagina's een aantekening gemist (die had moeten uitleggen waarom Britten in een roman van Ronald Firbank geïnteresseerd was) en een foute aangekomen (van volstrekt ondergeschikt belang: het repertoire van de eenarmige pianist Paul Wittgenstein). Zo zal iedere lezer wel iets te klagen hebben, maar de accuratesse en uitputtendheid van Mitchells aantekeningen zijn boven elke twijfel verheven. Soms nemen ze de vorm aan van kleine artikelen of opstellen die zich zelfstandig laten lezen als verhandelingen over een deelaspect van het leven of het werk. Zonder uitzondering zijn ze geschreven met voelbare interesse en grote betrokkenheid.

De plechtige instructie om "...de waarheid over Peter en mij" te vertellen die Mitchell van Britten kreeg, kan gemakkelijk verbazen, want ook in 1976 wist iedereen dat Britten en Pears een homofiele relatie onderhielden. Brittens instructie moet dan ook gezien worden in haar juiste portée. Want al was de waarheid over Pears en Britten algemeen bekend en geaccepteerd, in de discussie over het creatieve werk van Britten werd zij niet betrokken. Ik vermoed dat Britten heeft willen benadrukken dat zijn homofilie van kritisch en interpretatief belang was voor zijn oeuvre en daarom Mitchell verzocht, haar ook in het officiële gesprek over dat oeuvre te betrekken.

Dorpsgemeenschap

Brittens homofilie had een duidelijke pedofiele inslag en wortelde, zo laat Mitchell duidelijk zien, in zijn verhouding tot zijn moeder; ze was dus van oedipale oorsprong. Dat zij een wezenlijk aspect vormt van zijn creatieve werk, dat hebben de critici en de muziekredacteuren echter niet kunnen of willen zien. Het kritische debat over Britten is daardoor ernstig be-

William Heill, Eric Heideman en Patricia Wells in *Peter Grimes* bij de Nederlandse Operastichting (1985).

FOTO JAAP PEPPER

deeld geweest, zoals men kan zien aan de standaardwerken van Eric Walter White of Patricia Howard en zelfs nog aan een in 1981 verschenen en in menig opzicht uitmuntende monografie van Christopher Headington, wiens biografie over Peter Pears binnenkort moet uitkomen.

Pas sinds 1977 is de kwestie van Brittens homofilie expliciet aan de orde gesteld in het debat over zijn werk. Toen publiceerde Philip Brett in de *Musical Times* zijn artikel „Britten and Grimes”. Het werd herdrukt in het boek dat hij in 1983 over *Peter Grimes* samenstelde voor de reeks Cambridge Opera Handbooks, een onovertroffen serie handboeken over individuele opera's, waarin het deel over *Peter Grimes* een mijlpaal is. Dat boek heeft alle voorafgaande literatuur over Britten in een klap achterhaald gemaakt.

Aan de hand van *Letters from a life* kan men de contemporaine reacties op de première van *Peter Grimes* bij de Sadler's Wells Opera in 1945 in detail bestuderen. Ze waren vol lof; ze hebben Britten tot de lievelingscomponist van de Engelsen gemaakt, die hij tot zijn dood gebleven is. Toch is er met die reacties iets wonderlijks aan de hand. Op één na staan ze geen van alle stil bij wat toch zo duidelijk de grote vraag is die de opera oproept: wat is er met Peter Grimes aan de hand, dat hij zo wreed verstoten wordt door de dorpsgemeenschap? Die ene scherpsinnige criticus merkt op, dat het centrale thema, de „divided nature” van de protagonist, muzikaal noch dramatisch voldoende duidelijk wordt.

Peter Grimes is een veristische opera en dat betekent dat de toeschouwer op de hoogte moet zijn van de feitelijke verhoudingen waarover het verhaal handelt; we weten bijvoorbeeld precies waarom Tosca zich van Scarpia onttrekt. Maar begrijpen waarom Peter Grimes steeds met een dode scheepsjongen terugkeert, dat kan de toeschouwer bij Brittens opera niet. Zoals Brett aantoonde hebben Britten en Pears zorgvuldig alle verwijzingen naar het feit dat Peter Grimes een sadistische pederast is, uit de eerste ontwerpen voor het libretto weggehaald. Met als gevolg dat de hoofdpersoon psychologisch oningevuld blijft. We krijgen steeds weer te horen dat Peter Grimes een „individu” is dat „in conflict” leeft met „de gemeenschap”, of zelfs dat hij „de kunstenaar” vertegenwoordigt die lijdt aan de repressie van de „burgerlijke normen”.

Zo wordt de opera voorgesteld als een soort symbolistisch drama, waarin het harde realistische feit van de

dode scheepsjongen overblijft als een onverteerbaar en onverklaarbaar brok verisme. De opera verzwijgt de echte veristische kern van zijn drama: hij maakt niet duidelijk waarover hij gaat.

Sinds de onderzoeken van Philip Brett kan men uit *Peter Grimes* het kernpatroon isoleren dat in Brittens leven en werk van doorslaggevende betekenis is geweest: de noodzaak om zijn pedofiele geaardheid te verhullen. Zijn geaardheid was voor hem een sociale en ook een morele bedreiging: de brieven zijn in dat opzicht nauwelijks minder veelzeggend dan de dagboeken.

In zijn persoonlijke bestaan is Britten van deze bedreiging gered door zijn relatie met Peter Pears, die voor hem niet alleen een liefdevolle levenspartner maar ook een reddende engel is geweest. W.H. Auden heeft Brittens neigingen heel scherp onderkend. De vriendschap tussen de dichter en de componist is verbroken toen Britten niet koos voor de weg die Auden hem

wees, maar voor zijn „monogame” relatie met Pears. De aantekeningen die Mitchell in *Letters from a life* geeft over de relatie tussen Britten en Auden, voegen veel toe aan het boek dat hij in 1981 al publiceerde en laten duidelijk zien, hoeveel verdriet de beide vrienden over deze breuk hebben gehad.

Gouvernante

Maar waar het uiteindelijk om gaat, dat is de rol die het kernpatroon dat in *Peter Grimes* duidelijk wordt, voor de kunstenaar Britten heeft gespeeld. De opera voert een „moeder-substituut”, de onderwijzeres Ellen Orford, ten tonele, die Peter wil „redden”, al blijft het voor de toeschouwer dus duister, waarvan hij eigenlijk gered moet worden. Precies zo figureert in *The turn of the screw* de gouvernante in relatie tot de twee kinderen, die ook gered moeten worden.

Wezenlijk is nu, dat we bij deze opera wel weten waarvan de kinderen gered moeten worden: zij zijn aan pedofiele relaties blootgesteld en hebben gegeten van de boom van kennis van goed en kwaad. Ook hier wordt dit gegeven slechts op verholde wijze kenbaar gemaakt: het verhaal van Henry James brengt zelf die verhullingen aan. Dit is natuurlijk van cruciaal belang: Britten hoefde zelf niet te verhullen: het verhaal is ook geenszins veristisch of realistisch — en zo kon deze opera tot het meesterwerk worden dat hij is, al heeft hij niet de sterke muzikale inventiviteit van *Peter Grimes*.

ter Grimes.

Dat James' verhaal zo kan worden geïnterpreteerd dat alles zich slechts

in de verbeelding van de gouvernante heeft afgespeeld, doet hier niet ter zake — dat is nu juist een van die verhullingen waarvan Britten profijt heeft getrokken. Bij de laatste opera, *Death in Venice*, met alweer een pedofiele aantrekkingskracht als hoofdmotief, hoefde Britten ook niet zelf te verhullen. Hier had immers Thomas Mann zelf het gegeven al naar het symbolische of allegorische niveau getild.

Het lijkt er soms op, alsof Britten over niets anders kon schrijven. Dat is niet helemaal waar: er zijn talrijke gelegenheden, waarvan er overigens veel voor kinderen geschreven zijn; er zijn ook de instrumentale werken die als „absolute muziek” kunnen gelden en waarin van geen enkel psychologisch thema sprake kan zijn. Ook zijn er vocale werken waarvan de teksteuze niet in de richting van de centrale obsessie wijst. Misschien vindt men in deze categorieën wel Brittens beste werk: de *Serenade*, de *Spring Symphony*, de *Cello Symphony*, de twee laatste strijkkwartetten. Maar heeft men de centrale obsessie eenmaal ontdekt, dan kan men zijn ogen niet sluiten voor het feit dat zij zich in zeer veel van zijn werken, op allerlei wijzen verholde, doet gelden. De drie genoemde opera's zijn in elk geval sleutelwerken: ze laten zien dat de noodzaak tot verhulling een esthetisch probleem was waarvoor bij *Peter Grimes* niet, bij de twee andere opera's wel een oplossing werd gevonden.

Zolang als men over Britten geschreven heeft, is het motief van de „verloren onschuld” als een constante in zijn werk aangewezen. Vanaf *A boy is born* tot en met *Curlew river* toont Britten zich geobsedeerd door de figuur van de onschuldige gestorven jongen. Ook hier hebben we met een belangrijke verhulling te maken. In 1932 wandelt Britten de Tate Gallery binnen en wordt daar hevig geraakt door een tekening van Alfred Stevens. „Dead Boy” getiteld, die een op grond van haar artistieke kwaliteiten nauwelijks verklaarbare indruk op hem maakt. Hij is dan 19 jaar oud.

Twaalf jaar later, als hij George Crabbe's gedicht over Peter Grimes voor het eerst onder ogen krijgt, moet hem het verband tussen zijn pedofiele geaardheid en zijn geobsedeerdheid door de figuur van de dode jongen zijn onthuld. In de opera wordt het verband, zoals we hebben gezien, wegge-

Donald Mitchell vertelt op verzoek van Benjamin Britten „de waarheid over Peter en mij”

censureerd door Britten en Pears zelf. In talloze andere werken (ik noem de betrekkelijk onbekende cantate *The golden vanity* als typerend voorbeeld) wordt het motief van de „dode jongen” gesublimeerd tot dat van de „verloren onschuld”. Er is een cirkel gesloten en weer een verhullingsmechanisme tot stand gebracht, waarop Britten nog talloze malen zal terugrijpen. Soms natuurlijk met verschuivingen die het kernpatroon bijna onzichtbaar maken: de opera *The rape of Lucretia* is daarvan wel het opvallendste voorbeeld. (De vermoorde onschuld is hier geïncarneerd in een vrouw die gedwongen wordt tot echtbreuk en dan zelfmoord pleegt).

Maar ook de Sint Nicolaas-cantate zou men hier kunnen noemen of de toonzetting van T. S. Eliots gedicht „The Death of Saint Narcissus”. In het algemeen geeft Britten religieuze muziek het motief van de vermoorde

onschuld, uiteraard in een vorm van verhulling die de christelijke mythe hem als vanzelfsprekend aanreikte, opvallend vaak te zien. In dat opzicht onderhoudt zijn werk onverwachte contacten met het decadentisme van het fin-de-siècle.

Landverrader

Nog minstens één andere vorm van verhulling moet worden vermeld. Benjamin Britten was overtuigd pacifist en heeft na zijn terugkeer uit Amerika in 1942 als gewetensbezwaarde vrijstelling van oorlogsdienst gekregen, wat hem toen op hevige kritiek is komen te staan, als was hij een landverrader. Veel van zijn werk handelt over het pacifisme, maar vooral de televisie-opera *Owen Wingrave* en het *War requiem* zijn als pleidooien voor het pacifisme te beschouwen.

Een van de personen aan wie het laatste werk is opgedragen is Piers Dunkerley, een jeugdvriend met wie Britten een vertrouwelijke vriendschap onderhield. Donald Mitchell heeft naar deze relatie fascinerend spuurwerk verricht, en maakt duidelijk dat in de figuur van Piers Dunkerley de motieven van de homo-erotische aantrekkings, de dode jongen en het oorlogsslachtoffer samenkomen. Hoe voorzichtig men ook moet zijn met het trekken van dergelijke verbindingslijnen, men kan er toch niet omheen dat er een verband bestond tussen Britten's pacifistische levensvisie en zijn homo-erotisch/pedofiele geaardheid. De slotpassage van het *War requiem* lijkt mij in dat opzicht veelbetekenend. De merkwaardige identi-

ficatie die daar tussen de twee vijandige soldaten ontstaat (en waarover ik nog nooit een criticus heb gelezen) weerspiegelt zeer verrassend een opmerking die W.H. Auden maakte in een van zijn brieven aan Britten uit 1942, toen hij zich als een soort geestelijk leidsman van Britten opwierp en trachtte te voorkomen dat hij met Pears naar Engeland terug zou gaan.

Auden verweet Britten dat hij zijn geaardheid niet onder ogen wilde zien en dat hij vluchtte in een „warm nestje van liefde”. Over de verhouding met Peter Pears zegt hij: „Julie begripen elkaar zo goed, dat jullie allebei voortdurend aan de verleiding bloot zult staan, je met elkander te identificeren.” Auden zag deze relatie kennelijk als een bedreiging voor Britten's persoonlijkheid. Aan het slot van het *War requiem* komt de verzoening tussen de twee vijanden door middel van wederzijdse identificatie tot stand — precies de situatie die Auden bedoelde. De vijanden worden met elkaar verzoend in een vereenzelvigingsproces waarin hun persoonlijkheden tegen elkaar uitgewisseld worden, waarin zij allebei zowel het liefhebbend subject als het geliefde object van de ander worden. En deze situatie kan niet anders dan in de dood gerealiseerd worden. „Let us sleep now...”, zingen de verzoende vijanden aan het eind; ze zijn immers allebei reeds gesneuveld.

De door Auden in de relatie met Pears aangewezen identificatiedrang met de geliefde als uitvlucht uit de werkelijkheid, wordt ook op andere plaatsen in Britten's werk als een herkenbaar kernmotief verwerkt. De meest opvallende plaats is een opmerking die de gouvernante in *The turn of the screw* tegen Miles maakt: „I want you to help me save you.” Analyseert men deze zin grammaticaal, dan blijken subject en object, onderwerp en voorwerp dusdanig door elkaar gegooid dat zij hun identiteit verliezen: *I* is onderwerp van *want* en *you* onderwerp is van *help* maar voorwerp van *want* en *save*.

Precies zo'n verwickelde relatie bestaat er tussen Ellen Orford en Peter Grimes, als duidelijk wordt dat Ellen, door Peter te willen „redder”, in feite helemaal afhankelijk is geworden van zijn bereidheid, door haar gered te worden. En leest men de brieven die Britten op vijftien- en zestienjarige leeftijd aan zijn moeder schrijft („My angelic Mummy”), dan hoeft men naar de wortels van deze verwickeldheid niet langer te zoeken: „Ik vraag me af, wat je vanavond zult doen, mijn lieve schat. Ik stel me voor dat je de hele avond in de woonkamer zult zitten. Wat zou ik graag bij je zijn...!”

In de jaren dertig werd Britten's muzikale smaak gevormd door de grote vernieuwers van zijn tijd: Schönberg, Stravinsky, Bartók, en Mahler als hun voorloper. Amusant zijn de beschrijvingen in de dagboeken van avonden waarop Britten zich met zijn vriend Lennox Berkely vrolijk maakt over de nieuwste symfonie van Vaughan Williams of het laatste opus van William Walton. Hij gold toen als de grote belofte voor een „nieuwe” Engelse muziek, een belofte die hij niet heeft waargemaakt: zijn grootheid als componist is eerder die van een conservator en restaurateur dan die van een vernieuwer.

Na het jaar 1939, het jaar waarin hij zich „terugtrok” in zijn relatie met Pears, volgt een overgangsfase totdat hij zich na 1945, het jaar van het succes van *Peter Grimes*, ook „terugtrok” in de rol van een in wezen conservatieve, „verinnerlijkte” componist, die in werk na werk zijn eigen levensbeschouwing tot onderwerp van zijn componeren maakte. Schönberg en Stravinsky verdwenen naar de achtergrond; Sjostakovitsj werd zijn grote voorbeeld. In zekere zin werd al zijn muziek autobiografisch.

Men zou kunnen zeggen dat de belangrijkste impuls achter Britten's werk de noodzaak was, zijn persoonlijke geaardheid tegelijk uit te dragen en te verhullen. *Peter Grimes* is het voorbeeld van een verhulling die de inspiratie van waaruit het werk ontspoot, tegenwerkte en het werk daardoor in artistiek opzicht deed mislukken. Van andere gevallen, waarin de verhulling juist tot artistieke successen leidde, zijn hierboven ook voorbeelden aangevoerd.

Zo draagt het oeuvre van Britten de sporen van zijn verwickeldheid in zijn persoonlijke problematiek, hoezeer hij ook in zijn rijpe jaren het toonbeeld was van de succesrijke, gevierde en door een breed publiek begrepen kunstenaar. Het is geen wonder dat je bij Britten beter dan bij welke andere componist ook kunt waarnemen dat de mate van persoonlijke geïnvolveerdheid ten koste van de strikt muzikale kwaliteit kan gaan.

De toonzetting van Owens gedicht „Move him into the sun...” in het *War requiem* (aan het slot van het „Dies irae”) is daarvan een voorbeeld. De muziek wordt hier plotseling sentimenteel en ik verklaar dat door het wegvallen van de beheersing over de emoties die hier in het spel zijn, emoties cirkelend rond het complex van motieven dat we hebben blootgelegd: de erotische aantrekkings tot de gesneuvelde als dode jongen.

Een muzikale waardevermindering van dezelfde aard tref je ook aan in de derde scène van het tweede bedrijf van *Billy Budd*, vlak voor Billy's executie — en de dramatische situatie van dat moment maakt duidelijk dat hier sprake is van dezelfde motieven in dezelfde verwevenheid. Op zulke momenten komt wat de componist verhullen wilde juist onverhuld aan de oppervlakte. Britten's kunst was bij uitstek een verhullende. Dat maakt zijn grootheid uit, maar ook zijn beperktheid.

Donald Mitchell en Philip Reed (red.): *Letters from a life: selected letters and diaries of Benjamin Britten*. Faber and Faber, prijs £ 75,- (2 delen).

De aantrekkings van een dode scheepsjongen

Kracht

Toen de componist Benjamin Britten in 1976 overleed, was zijn homoseksuele relatie met Paul Pears wijd en zijd bekend. Toch droeg hij zijn biograaf Donald Mitchell nadrukkelijk op „de waarheid over Peter en mij” te vertellen. Waarom? Waarschijnlijk omdat Britten vond dat zijn homoseksuele geaardheid sporen had achtergelaten in zijn muziek. Sporen waaraan tot dan toe nauwelijks aandacht was besteed.

Annie Schmidt is passé in Zweden

Tijdens het elfde colloquium Neerlandicum dat van 25 tot 31 augustus gehouden wordt aan de Rijksuniversiteit van Utrecht, kunnen docenten die Nederlands geven aan een buitenlandse universiteit elkaar ontmoeten en elke dag verschillende lezingen over allerlei onderdelen van hun vak bijwonen.

NR
Door MARJOLEINE DE VOS 3D
„Het was half acht.” Is dat een moeilijke zin voor een Franse student? Wel als die zin in een Nederlands boek staat, meende Liesbeth Pascal de Graaff die Nederlands geeft in Besançon. Op de middag gewijd aan Vertaalwetenschap bespraken universitaire docenten Nederlands woensdag in het Utrechtse Academiegebouw de moeilijkheden bij het vertalen van Nederlandse literatuur. In zes korte lezingen kwamen vragen aan de orde als: wat is er tegen Jan de Hartog, hoe vertaal je woorden als 'erker', 'tjalk' en natuurlijk het beruchte 'gezellig', hoe interesseer je een buitenlandse uitgever voor Mariken van Nieuweghen, kan Cees Nooteboom de Italianen veroveren door naar ze toe te komen en waarom heeft men in Zweden geen zin meer in Annie M.G. Schmidt?

In De Aanslag van Harry Mulisch dat in het Frans vertaald is trof mevrouw Pascal de Graaff de bovengenoemde zin aan en realiseerde zich dat Fransen iets heel anders denken bij half acht 's avonds dan Nederlanders. Bij ons heeft men dan de koffie net op of nog net niet, in Frankrijk moet men nog eten. Is dat een probleem en hoe los je dat op, wild ze weten. Ontgaat het 'lekkere fijne Nederlandse sfeertje' de Franse lezers niet? Uit de zaal kwamen nog meer voorbeelden: in Italië heeft men geen glazenwassers, omdat de ramen naar binnen open gaan. Hoe leg je in een warm land een zin uit als: „Het vroom, de bloemen stonden op de ruiten”?

Olga Krijtová uit Praag, die al zo'n beetje vijftig Nederlandse boeken heeft vertaald, worstelde niet met zulke problemen. Zij voelde zich door Nederlandse literatuurkenners nogal eens meewarig aangekeken omdat ze niet alleen 'hoge literatuur' vertaalt. Met Mulisch, Couperus en Claudon ze hier heel goed voor de da-

komen, maar over Johan Fabricius of Jan de Hartog had ze geleerd te zwijgen. Terwijl die laatste in Tsjechoslowakije enorm veel gelezen worden. Er is zelfs onlangs een proefschrift over De Hartog verschenen. „Boudewijn Büch zou op zijn wenkbrauwen gaan staan van ontzetting als hij dat hoorde,” veronderstelde ze. Ze verdedigde met verve het recht van vertalers om zelf te kiezen welke schrijvers en welke boeken voor hun land en hun lezers de moeite waard zouden kunnen zijn. En als ze dan uitkomen bij Streuvels en Conscience en Ruyslinck - nou en? „Mogen ze alsjeblieft?”

Ingrid Wikén Bonde uit Stockholm legde uit waarom Zweedse uitgeverijen geen nieuwe vertalingen van Annie M.G. Schmidt meer willen, ondanks vroegere successen. Annie Schmidt is passé in Zweden, zij is ouderwets, zij is te veel blijven steken in de geest van 1968. „Zij drijft bij voorbeeld de spot met nette theedrinkende dames. In Zweden heb je helemaal geen nette dames meer. Iedereen werkt zich rot.”

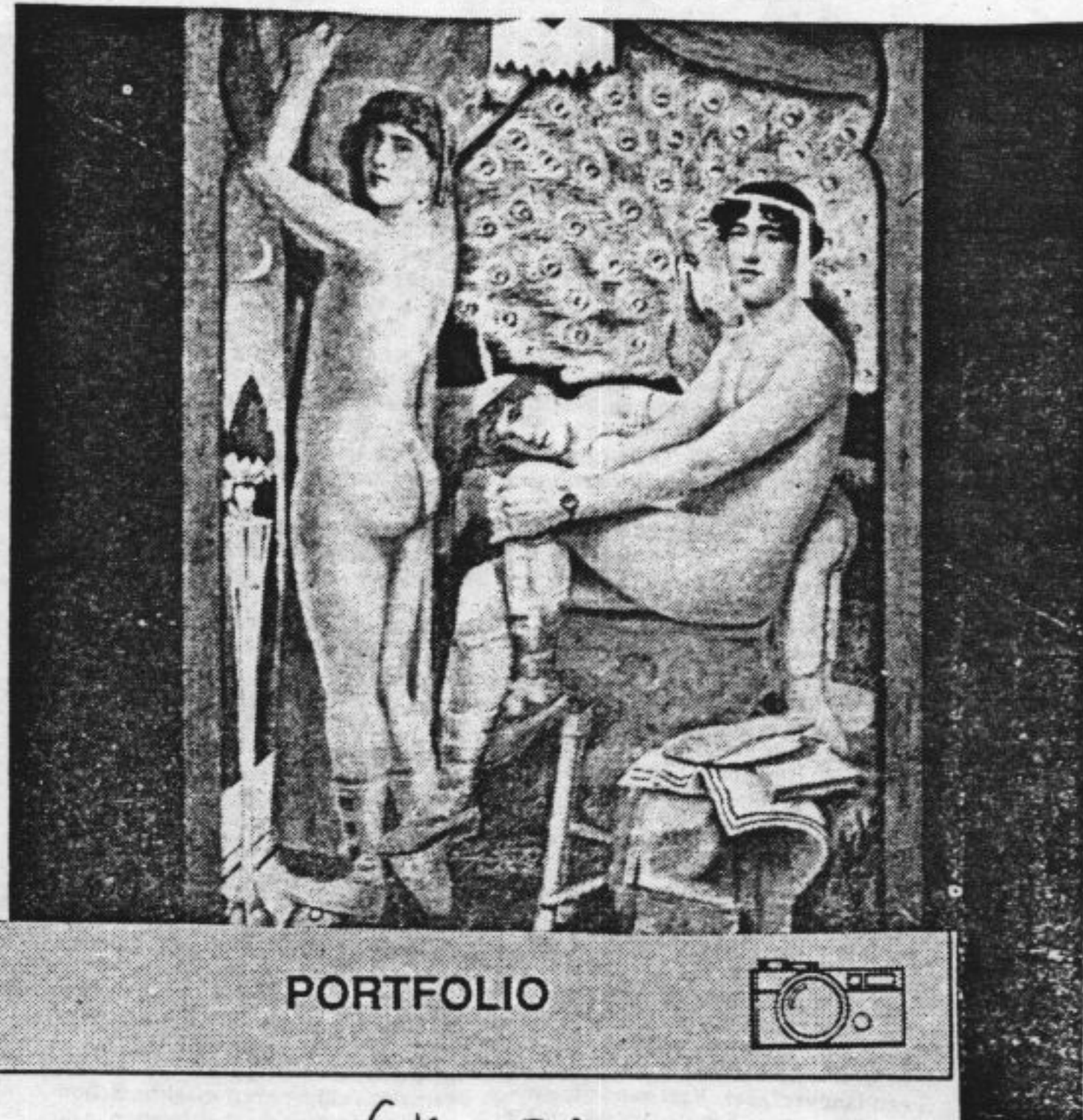
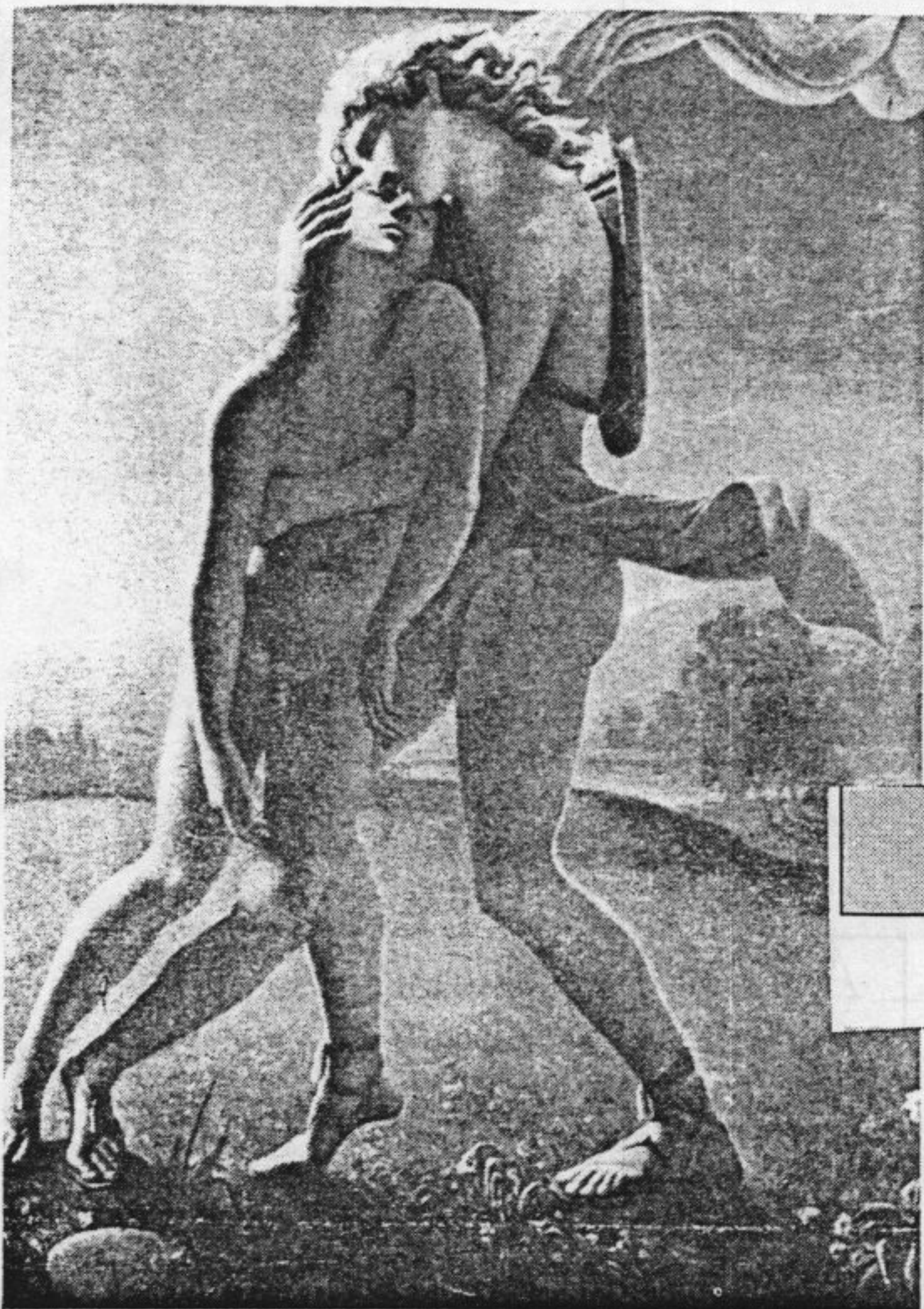
Jip en Janneke die overdag gewoon rond het huis spelen in plaats van naar de crèche te gaan, wier moeder niet werkt, die niet te lijden hebben onder seksuele handtastelijkheden van hun vader — het zijn twee achterhaalde peutertjes. En aan Schmidts of Guus Kuijers verzet tegen autoriteiten heeft al helemaal niemand in Zweden behoefte, integendeel, men snakt juist naar autoriteiten want ook die zijn lang geleden afgeschafte.

Arme Zweedse kindertjes. Zullen nooit Puk van de Petteflet lezen.

Matthew Robbins' new comedy, „Bingo” (several theaters), tries very hard — too hard — to make a rollicking parody of the traditional boy-and-his-cute-dog movie.

For instance, in the opening sequence, the dog-hero saves the boy from drowning, gives him artificial respiration, and then undresses him and hangs up his clothes. No ordinary mutt.

If this makes it sound like an amusing diversion, be warned that the premise wears thin fast, the cast — topped by Cindy Williams and David Rasche — mug from fade-in to fade-out, and the script has more than its share of rough language for a PG-rated movie aimed at a family audience.

PORTFOLIO

GK 29

L'AMOUR BLUE, EEN MUST!

Homoseksualiteit is door de eeuwen heen een bron van inspiratie geweest voor schilders, tekenaars, beeldhouwers en ontwerpers. De oude Grieken beschouwden de 'Knapenliefde' als een natuurlijke variatie en menig vaas getuigt nog van hetgeen zich in het oude 'Hellas' afspeelde. Moeilijker werd het in de middeleeuwen: homoseksualiteit werd een beladen begrip en schilders moesten aan de mannenerotiek een indirecte uiting geven. Vooral schilderijen van de heilige Sebastian waren in die dagen een gedwongen alternatief. De Renaissance betekende een verruiming van de mogelijkheden, waarbij kunstenaars als Aretine en Michelangelo als motoren fungeerden. Na de repressie van de Victoriaanse 19e eeuw is het huidige tijdperk een nieuw hoogtepunt op het gebied van de Roze Kunst. L'Amour Blue is voor hen die geïnteresseerd zijn in de de historie van de homoseksuele cultuur een absolute must. Vanaf het tijdperk van de Oude Grieken tot aan de hedendaagse kunst wordt in het 307 pagina's dikke boek een uitgebreid overzicht gegeven van bijna alles wat er in de loop der eeuwen op homokunstgebied is vervaardigd. De 245 zwart/wit- en 47 kleurenafbeldingen spreken vaak tot de verbeelding en completeren dit schitterende standaardwerk, dat oorspronkelijk in 1977 werd uitgegeven, maar onlangs door Bruno Gmünder opnieuw op de markt is gebracht.

L'Amour Blue is een uitgave van Bruno Gmünder Verlag. ISBN 3-924163-39-1. Zie ook de informatie op pag. 12 van deze De GAY Krant.

Van onze verslaggever
DOKKUM — De Dokkumer advocaat mr H. Stein wil via de Vaste Kamercommissie van Justitie proberen de mening te krijgen van minister Hirsch Ballin van Justitie over het af luisteren door de rijkspolitie van een openbare telefooncel in de wijk Fügellân in Dokkum. *VK 6-8*

De bedoeling van de telefoontap was bewijzen te vergaren van een hard-drugshandel waaraan een bewoner van de wijk (en cliënt van Stein) zich schuldig zou maken. Die bewijzen werden niet gevonden en de verdachte had volgens Stein toch al direct toegegeven in hasj maar ook niks anders dan dat te handelen.

„Dat mijn cliënt in hasj handelde

Aftappen telefooncel bekritiseerd

wist zowat half Dokkum en de verdenking dat het ook om cocaine en amfetamine zou gaan moest het Openbaar Ministerie al snel laten vallen. Waar het mij nu om gaat is dat voor een toch lullig strafbaar feit als hasjhandel een maand lang een openbare, zeer druk gebruikte telefooncel wordt afgeluisterd en zo de privacy van een groot deel van de wijkbevolking werd geschon den. Ik ben bezig met een brief aan de Vaste Kamercommissie, die naar ik hoop de mening van de minister over dit af luisteren zal vragen”, aldus Stein. De Leeuwarder officier van justitie mr P. Bakker wil over de zaak niets

kwijt. „Het is hier op het parket beleid dat als een zaak onder de rechter is, of zeker komt, er door het Openbaar Ministerie geen mededelingen over worden gedaan. Ik kan er best het nodige over vertellen maar dat zal ik op de zitting doen”, aldus Bakker. Hij verwacht dat de zaak tegen de Dokkumer in september door de rechtbank zal worden behandeld.

Stein hoorde van de telefoontap toen onlangs het gerechtelijk vooronderzoek in de zaak tegen zijn cliënt werd gesloten. De rechter-commissaris liet hem toen weten dat van 17 december vorig jaar tot 15 januari van dit jaar de

openbare telefooncel in Fügellân door de rijkspolitie was afgeluisterd. De verdachte maakte — zo dacht de politie — voor hard-drugshandel regelmatig van deze telefooncel gebruik. Maar in de bewuste periode gebeurde dat niet; in ieder geval leverde het af luisteren niet het veronderstelde resultaat op.

Op tilt

„Toen ik van dat af luisteren hoorde sloeg ik echt op tilt. Het gaat me helemaal niet om de zaak van mijn cliënt, die trouwens alles al had bekend. Maar ik vraag me af of je voor zo'n zaak de

privacy van een hele wijkbevolking c het spel mag zetten. Juist in Fügellân zijn ontzettend veel mensen op d openbare telefooncel aangewezen”, aldus Stein.

Het aftappen van telefoons is wettelijk met de nodige waarborgen omgeven. De rechter-commissaris moet er i het kader van het gerechtelijk vooronderzoek op verzoek van de officier van justitie toestemming voor geven. Richtlijnen van de procureurs-generaal stellen dat zo'n telefoontap zo ko mogelijk moet duren en dat er ee zekere garantie voor enig resultaat te behoeve van het onderzoek moet zijn. Volgens een woordvoerder van het ministerie van Justitie komt het af luisteren van openbare telefooncellen hoogst zelden voor.

'Schenden privacy betrekkelijke onzin'

Justitie: aftappen telefooncel niet verkeerd

Van een onzer verslaggevers

LEEUWARDEN - De Leeuwarder persofficier F.J. Gorter vindt niet dat het openbaar ministerie verkeerd heeft gehandeld bij het aftappen van de telefooncel in de Dokkumer wijk It Fügellân. Dat deelde hij gisteren desgevraagd mee. De rijkspolitie van Dokkum luisterde in december vorig jaar en in januari van dit jaar een openbare telefooncel af om achter de vermeende handel in hard-drugs te komen van een inwoner van Dokkum. Volgens de raadsman van de Dokkumer, mr. Toon Stein werd daarmee echter de privacy van andere gebruikers van de telefooncel ernstig geschaad. Naar zijn mening is het nog niet eerder in Nederland voorgekomen dat justitie een openbare telefooncel liet af luisteren.

De beschuldiging van de Dokkumer advocaat dat de privacy van de bewoners van It Fügellân werd geschonden, noemt persofficier Gorter „betrekkelijke onzin”. Volgens Gorter gebeurt het wel vaker dat openbare telefooncellen worden afgeluisterd. In alle gevallen moet daarvoor door een rechter toestemming verleend worden.

„Dat is ook in dit geval gebeurd. Als de rechter de noodzaak inziet van het aftappen van zo'n cel, dan gebeurt dat. Als mr. Stein daar bezwaren tegen heeft, dan kan hij zijn kruis beter bewaren tot aan de rechtzaak”, aldus de persofficier.

Hij vindt niet dat de privacy van de bewoners van de wijk geweld is aangedaan. „Het materiaal dat geen betrekking op de zaak heeft, wordt vernietigd. Daar komt niemand iets van te weten.” Hij kan zich echter voorstellen dat bewoners het geen prettig idee vinden dat hun gesprekken door een agent zijn beluisterd. „Daarom moet er ook spaarzaam worden omgegaan met af luisteren.”

Kosto wil geen kinderen meer in politiecellen

VWJH 2
DEN HAAG - Staatssecretaris Kosto van Justitie wil maatregelen om te voorkomen dat kinderen tussen twaalf en achttien jaar worden opgeloten in politiecellen. Door een tekort aan opvangplaatsen in justitiële jeugdinrichtingen wordt jaarlijks een onbekend aantal jonge delinquenten in politiecellen gestopt. Staatssecretaris Kosto van Justitie stuurt volgende week een brief aan alle kinderrechters in Nederland waarin hij de opvangtekorten erkent en maatregelen aankondigt.

Volgens mr. K.R. van der Graaf, secretaris van het bestuur familie- en jeugdrechtspraak, kunnen rechters vanwege het tekort aan opvangplaatsen vaak niet anders dan de jongere in een politiecel te laten plaatsen. Het is onverantwoord een jongere die verdacht wordt van doodslag naar huis te sturen, aldus Van der Graaf. „Maar we proberen het zo veel mogelijk te voorkomen. Een politiecel is immers niet bedoeld voor het opsluiten van kinderen.”

Van der Graaf is verheugd over de maatregelen die Kosto gaat aankondigen. De staatssecretaris schrijft dat hij het aantal plaatsen in opvanginrichtingen voor jeugdigen voor 1994 wil uitbreiden van 340 naar 355 plaatsen. Het aantal behandelplaatsen wil Kosto uitbreiden van 400 naar 524, zodat kinderen niet langer in een opvanginrichting moeten wachten totdat zij in een behandelinrichting worden opgenomen.

Daarnaast kondigt Kosto een onderzoek aan naar het tekort aan opvang- en behandelplaatsen voor meisjes. Hij overweegt om een aantal plaatsen voor jongens te herbestemmen voor meisjes.

Criminaliteit vorig jaar VK gedaald met 0,5 procent

VK
DEN HAAG — Vorig jaar registreerde de politie 1,16 miljoen misdrijven, 0,5 procent minder dan in 1989. Dat blijkt uit vrijdag gepubliceerde cijfers van het Centraal Bureau voor de Statistiek. Ten opzichte van 1980 is de geregistreerde criminaliteit echter met bijna 64 procent toegenomen.

Die toename vond vooral plaats in de eerste helft van de jaren tachtig. In de tweede helft was de stijging minder dan 6 procent. Meer dan 70 procent van de geregistreerde criminaliteit wordt gevormd door de vermogenscriminaliteit. Daaronder vallen allerlei vormen van diefstal, bedrog en verduistering. Ongeveer 12 procent heeft betrekking op vernieling en misdrijven tegen de openbare orde. 7 Procent bestaat uit misdrijven die strafbaar zijn op grond van de Wegenverkeerswet.

De politie heeft in 1990 248 duizend verdachten verhoord. Sinds 1984 vertoont het aantal verhoorde verdachten een dalende tendens.

DNA pleit man vrij

NWJH 2-8-91
NEW YORK — Een 36-jarige Amerikaan die negen jaar gevangen heeft gezeten omdat hij in 1982 zijn nicht zou hebben verkracht, is gisteren in Green Haven in de staat New York vrijgelaten. Een dag eerder had een rechter vastgesteld dat DNA-onderzoek heeft aangetoond dat het sperma in het ondergoed van het slachtoffer van een andere man afkomstig was.

Het heeft de neef jaren gekost voordat hij de autoriteiten zo ver kreeg dat ze het DNA-onderzoek alsnog lieten doen. DNA is de drager van het genetische erfelijk materiaal van ieder individu. „Rechtbanken moeten de moed hebben een fout toe te geven”, aldus de rechter.

Europees reisdocument kan binnenlands ook als legitimatie gelden

Nationale identiteitskaart van de baan

VK ?
DEN HAAG — De regering ziet af van invoering van een nationale identiteitskaart. Wel komt er, zoals aangekondigd, een Europese reiskaart. Staatssecretaris De Graaff-Nauta van Binnenlandse Zaken schrijft de Tweede Kamer dat dit document ook als identiteitskaart te gebruiken zal zijn voor binnenlandse doeleinden.

De nieuwe reisdocumenten — er komt ook een nieuw paspoort — worden in de loop van 1994 ingevoerd. De ontwikkeling ervan gaat elf miljoen gulden kosten. In de loop van volgend jaar gaan de gemeenten uniforme gemeentelijke identiteitsbewijzen uitgeven. Deze worden weer afgeschafte zodra de nieuwe reisdocumenten hun intrede hebben gedaan. De regering werkt nog aan de wettelijke basis voor een identificatieplicht.

Volgens de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) is sprake van een maatschappelijke behoefte aan een

identiteitsbewijs, bijvoorbeeld bij het openen van bankrekeningen, het afleggen van examens en het aanschaffen van abonnementen door personen die geen paspoort of rijbewijs hebben.

Tweederde van de ruim zeshonderd gemeenten in Nederland geven al een gemeentelijke kaart uit. Maar deze zijn veelal slecht van kwaliteit en onderling verschillend. De VNG heeft het initiatief genomen de bestaande kaarten uniform te maken en in alle gemeenten te introduceren.

De Graaff-Nauta schreef op 10 juni nog aan de Kamer dat een afzonderlijke binnenlandse identiteitskaart wellicht nodig zou zijn voor personen die niet over een paspoort beschikken. Twee recente arresten van het Hof van Justitie van de Europese Gemeenschappen hebben de kaart echter overbodig gemaakt. Uit de jurisprudentie blijkt namelijk dat onderdanen van de EG-lidstaten zich in elk EG-land kunnen identifice-

ren met een nationale identiteitskaart die uitsluitend is bestemd voor binnenlands gebruik.

Dit betekent dat de binnenlandse identiteitskaart tevens als reisdocument binnen de EG kan worden gebruikt. „Invoering van een afzonderlijke binnenlandse identiteitskaart naast een Europese reiskaart is, gelet op de gevolgen van deze jurisprudentie, niet zinvol”, aldus De Graaff-Nauta.

Cyprus

In de landen van de EG kan met de Europese reiskaart worden gereisd. En voor een toeristisch verblijf van korter dan drie maanden kan met de kaart tevens in de 23 lidstaten van de Raad van Europa worden gereisd. Behalve de EG-landen zijn dat Cyprus, Finland, Liechtenstein, Malta, Noorwegen, Oostenrijk, San Marino, Turkije, IJsland, Zweden en Zwitserland.

Minister Hirsch Ballin van Justitie

gaat het nieuwe paspoort en de Europese reiskaart opnemen in het voorstel van de Wet op de Identificatieplicht. Daardoor kunnen deze documenten ook worden gebruikt als identiteitsbewijs in het binnenland.

De Graaff-Nauta verwacht dat veel mensen een reiskaart aanschaffen en dat de afzet van paspoorten afneemt. De bewindsvrouw heeft nog niet bepaald hoeveel leges het rijk op de kaart zal heffen. De rijksleges op een paspoort bedragen 54 gulden; de gemeenten berekenen nog eens 30 gulden. Volgens De Graaff-Nauta lijkt het redelijk dat de kaart goedkoper wordt dan een paspoort vanwege de geringere productiekosten en beperkte geldigheid.

In tegenstelling tot een paspoort kan burgers een reiskaart niet worden onthouden. Op grond van de jurisprudentie van het Europese hof zal de nieuwe Wet op de Identificatieplicht uitgaan van onvoorwaardelijke verkrijgbaarheid van de Europese reiskaart.

Mogelijkheden tot effectief ingrijpen bij voorbereiden misdrijf nu uiterst beperkt

Wet moet politie helpen crimineel voor

(Door Theo Haerrens)

DEN HAAG — De ontvoerders in spe van Klaas Molenaar, oud-topman van witgoedgigant Wastora, zijn niet aangehouden omdat ze nog niets hadden misdaan. Als het aan Justitie ligt verandert dat. Het ministerie is bezig met een wet die voorbereiding van misdrijven strafbaar stelt.

De Rijkspolitie in Castricum voorkwam de afgelopen week de ontvoering van de Molenaar. Hij is ondergedoken. Politie en justitie besloten de ontvoering te blokkeren omdat wachten op de uitvoering te grote risico's met zich zou brengen.

Het wetsvoorstel, dat nu bij de Raad van State ligt, maakt het mogelijk criminelen aan te pakken voor ze over de schreef gaan. Het plan is echter zeer omstreven omdat het ook de vrijheid aantast van burgers die geen kwaad in de zin hebben. Niet voor niets wil het ministerie nog niets kwijt over het voorstel.

Op dit moment kan de politie alleen ingrijpen als criminelen al zijn begonnen met de uitvoering van een misdrijf. Bankrovers moeten dan in feite al met de nylonkous op het hoofd en vuurwapens in de aanslag bij de bank op de stoep staan. Tot dat moment kunnen ze hoogstens worden beschuldigd van verboden vuurwapenbezit.

„We grijpen nu in als we infor-

matie hebben dat er iets staat te gebeuren”, aldus de Haagse officier van justitie mr. Klopper.

„Bij een bankoverval weet je lang niet altijd welke bank beroofd wordt, hoe laat, en welke route de overvallers nemen”. Politie en justitie zien graag dat rekening wordt gehouden met boze intenties van die lieden en voor hen is het niet erg bevredigend dat potentiële overvallers er bij de rechter vanaf komen met niet meer dan een veroordeling voor verboden wapenbezit.

Rechtsgronden

De mogelijkheden tot effectief ingrijpen vooraf zijn uiterst beperkt. Volgens mr. Rutgers van de universiteit in Leiden, die werkt aan een proefschrift over die materie, zijn er op dit moment slechts drie rechtsgronden voor vervolging als een misdrijf nog niet is uitgevoerd. Het moet gaan om samenspanning waarbij de staatsveiligheid in het geding is, om georganiseerde mis-

daad, of om de voorgenomen handel in hard-drugs.

Vijftien jaar geleden zijn enkele Zuidmolukkers veroordeeld op grond van 'samenspanning' omdat ze de koningin wilden ontvoeren. Dat was een geval van gevaar voor de staatsveiligheid. Bij georganiseerde misdaad is die niet in het geding. Voordat de rechter iemand dan kan veroordelen moet het bewijs op tafel komen dat hij daadwerkelijk lid is van een 'mafia-achtige organisatie' die zich over een langere termijn toelegt op criminele activiteiten.

Prettig gevoel

Het probleem bij dat soort zaken is het bewijs. Criminele kringen leggen afspraken doorgaans niet in drievoud op papier vast. „Plannen smeden en situatieschetsjes maken is op zichzelf niet strafbaar”, verduidelijkt Rutgers. „Zelfs als wapens zijn aangeschaft weet je niet zeker dat ze worden gebruikt bij een ontvoering of een bankoverval”.

Volgens de huidige wetgeving was de politie — als ze al had geweten van zijn plannen — niet in staat geweest iets te ondernemen tegen Ferdi E., de ontvoerder en moordenaar van Gerrit-Jan Heijn. E. deed alles alleen en was geen lid van een mafia-achtige organisatie.

Het punt waar het allemaal om draait is de uitvoering van de plannen. Pas als het 'point of no return' is gepasseerd kan de politie ingrijpen en ligt voor justitie de weg open om de dader voor de rechter te brengen. Maar wanneer is het zover? Te lang wachten betekent dat er doden of gewonden vallen. Officier van justitie Klopper benadrukt dat zij graag bijtijds ingrijpt: „We hebben liever geen slachtoffers dan een zaak die keurig rond is”.

In het wetsvoorstel dat justitie de Raad van State heeft voorgelegd wordt het moment waarop politie en justitie kunnen ingrijpen naar voren gehaald. Het is dan voldoende te bewijzen — aan de hand van situatieschetsen, de aanwezigheid van vuurwapens, getuigenverklaringen en afgetapte telefoontjes — dat serieuze plannen bestaan voor ernstige misdaden: diefstal met geweld, moord, zware mishandeling en ontvoering. Ook vervalt de eis dat sprake moet zijn van een organisatie die criminele plannen beraamt.

„Je krijgt zo een enorm vangnet om zware delicten te vervolgen, dat nu ontbreekt”, aldus onderzoekster Rutgers. Officier Klopper beziet het wat anders: „Het wordt simpeler deze dingen aan te pakken, maar het wordt niet helemaal simpel”.

Meer bevoegdheden voor politie en justitie, dat moet welgestelde landgenoten een prettig gevoel geven. Immers, bij het vermoeden van plannen voor ontvoering is sneller ingrijpen mogelijk. De keerzijde is echter dat de burger die niets kwaads in de zin heeft sneller verdacht is — bijvoorbeeld omdat hij nog zo laat op straat is — en dus door de politie kan worden lastiggevallen. „Alles wordt veel subjectiever, je bent veel sneller een potentiële misdadiger dan nu”, vat Rutgers samen.

Duitsland, Zweden en de Angelsaksische landen hebben daar ervaring mee. Het begrip 'samenspanning' dat hier uitsluitend in verband wordt gebracht met de staatsveiligheid, geldt daar veel eerder. In België en Frankrijk wijkt de situatie niet veel af van die bij ons.

Dilemma

De plannen de wetgeving te veranderen dateren uit oktober 1988 toen bleek dat het aantal roofovervallen op banken en postkantoren explosief steeg. Minister Korthals-Altes (justitie) stelde toen een werkgroep in om de problemen te onderzoeken. Hij moet dat met tegenzin hebben gedaan, want in 1985 werd onder zijn verantwoordelijkheid voorbereiding voor han-

del in harddrugs strafbaar gesteld „als een eenmalige exercitie”.

De Coornhertliga, de organisatie die ijvert voor herziening van het strafrecht, is niet gelukkig met de plannen. „Deze uitbreiding van het strafrecht is geen oplossing. Criminaliteit is een maatschappelijk verschijnsel dat je anders moet bestrijden. Dit is symptoombestrijding”, aldus woordvoerder mr. Boek, die benadrukt dat de persoonlijke levenssfeer sneller wordt bedreigd.

Volgens de rechtstheorie is een poging tot moord minder erg dan moord, maar wat moet er dan gebeuren als een geplande moord niet doorgaat omdat de politie ingrijpt? De Coornhertliga houdt er rekening mee dat mensen op het laatste moment afzien van een misdrijf. „Dan is er niets gebeurd, de rechtsorde is niet geschonden en er hoeft niet te worden gestraft”.

Boek beseft dat die theorie niet opgaat bij de spijkerharde georganiseerde misdaad. Maar de redenering geldt volgens hem wel voor jongelui die op het verkeerde pad komen en uiteindelijk met knikkende knieën afzien van een geplande roofoverval. „Wij willen evenmin dat er banken worden beroofd, maar waar begint de dwang en eindigt de vrijheid?”.

Meisje: aanklacht verzonnen

Kroongetuige wegens meined aangehouden

(Van een onzer verslaggevers)
UTRECHT — De zeventienjarige F. Z. uit Zeist is dinsdag op de Utrechtse rechtbank aangehouden op verdenking van meined. Het meisje had op 12 mei van dit jaar aangifte gedaan van wederrechtelijke vrijheidsberoving en van verkrachting door de 27-jarige A. K., maar zij verklaarde die beschuldigingen te hebben verzonnen. De zaak tegen K. werd voor onbepaalde tijd aangehouden, nadat het meisje was gearresteerd.

Een getuige zag op 11 mei dat drie mannen het meisje op de Laan van Vollenhove in Zeist tegen haar zin in een rode wagen duwden. Even later konden de mannen in Amersfoort worden aangehouden. Op het politiebureau in Zeist vertelde de vrouw dat de illegaal in Nederland verblijvende K. achter de ontvoering zat. In februari en op 4 mei zou hij haar ook al eens hebben ontvoerd en hebben vastgehouden. Bovendien zou K. haar op 4 mei in Amersfoort hebben verkracht. Op die manier zou hij een huwelijk hebben willen afdwingen.

De verdachte heeft de beschuldigingen steeds ontkend. De politie, de rechter-commissaris en de raadkamer van de Utrechtse rechtbank hebben de vrouw sinds 12 mei diverse malen verhoord en steeds waren haar verklaringen verschillend.

Kort voor de zitting schreef zij in twee brieven aan de rechtbank dat de verhalen over de ontvoering en de verkrachting van a tot z waren verzonnen. Op de zitting zei ze onder ede dat ze steeds had gelogen, omdat ze onder grote druk stond van twee mannen die wilden dat ze met een neef van hen zou trouwen om op die manier de neef aan verblijfspapieren te helpen.

Na deze verklaring vroeg officier van justitie mr. A. Schotman de rechtbank om een verbaal wegens meined te laten opmaken. Zowel de getuige van de ontvoering op 11 mei als de twee mede-ontvoerders hadden namelijk gezegd dat het meisje tegen haar zin was meegenomen. De voorzitter van de strafkamer mr. R. Meertens dicteerde het proces-verbaal aan de griffier. Nadat de vrouw het had ondertekend, werd zij door de parketpolitie aangehouden en voor nader verhoor naar het hoofdbureau van politie gebracht.

Omdat de kroongetuige in de zaak tegen K. niet verder kon worden gehoord, besloot de rechtbank de zaak voor onbepaalde tijd aan te houden. Op verzoek van de raadvrouw van K., mr. Klinkenbijl, gaf de officier de verdachte de garantie dat hij niet voor de zitting het land zal worden uitgezet en dat hij een vrijeleide krijgt om de behandeling van zijn zaak straks bij te wonen.

te zijn

UN 2/10

Police were in Dahmer's room

By Debbie Howlett 8/2/91
USA TODAY

MILWAUKEE — Police who carried a nude, bleeding boy into Jeffrey Dahmer's apartment in May did not see the body of an earlier victim in the bedroom, authorities say.

The three officers saw no indications of the carnage uncovered two months later, says a police union spokeswoman.

► Tapes of police-radio traffic reveal officers joking about getting deloused.

Two women called police to report Dahmer chasing the nude, dazed, bleeding boy.

Police returned the 14-year-old to Dahmer, who said he and the boy were homosexual lovers involved in a spat.

Reported one of the officers: "Intoxicated Asian, naked male. Was returned to his sober boyfriend."

Another said, "My partner is going to get deloused."

Later that night, one of the women called police again. An officer told her, "It's a boyfriend-boyfriend thing."

Dahmer later told police he killed the boy as soon as the officers left.

The officers have been suspended without pay. Police Chief Philip Arreola, saying they "failed to conduct a basic, proper investigation," filed administrative charges Thursday.

Reports Thursday only fanned outrage.

► The officers not only missed the corpse but also failed to notice snapshots of earlier victims strewn about, *The Milwaukee Journal* says.

Milwaukee police Thursday released a transcript of phone conversations with neighbors who reported a naked boy running from confessed killer Jeffrey Dahmer at 2 a.m. May 27.

Three officers decided it was a lover's quarrel and left Konecrak Sinthasomphone, 14, in Dahmer's custody.

Sinthasomphone was one of 11 males whose body parts were found in Dahmer's apartment July 22.

stand... He needs some help." POLICE: "OK. And he's unconscious right now?" WOMAN: "He is getting him up... Somebody must have jumped on him and stripped him or whatever."

An ambulance and police were dispatched. The next conversation involved an officer reporting to his dispatcher.

OFFICER: "36... Intoxicated Asian, naked male. (Laughing). Was returned to his sober boyfriend. (More laughter)."

Then, a follow-up call from a woman asking what police did.

WOMAN: "Their names or nothing was taken down and I wonder if this situation was being handled..."

ing handled... What it indicated was that this was a male child being raped and molested by an adult."

Finally, she spoke to the officer who had talked to Dahmer.

WOMAN: "Well, no, I am not saying anything about that. He's not a child?"

OFFICER: "No, he's not. OK? And it's a boyfriend-boyfriend thing... He has got pictures of himself and his boyfriend and so forth. So..."

WOMAN: "OK. I am just, you know, it appeared to have been a child. That was my concern."

OFFICER: "I understand. No, he is not. Nope."

OFFICER: "Ma'am. Ma'am. Like I explained to you. It is all taken care of... I can't do anything about somebody's sexual preferences in life."

WOMAN: "Well, no, I am not saying anything about that. He's not a child?"

OFFICER: "No, he's not. OK? And it's a boyfriend-boyfriend thing... He has got pictures of himself and his boyfriend and so forth. So..."

WOMAN: "OK. I am just, you know, it appeared to have been a child. That was my concern."

OFFICER: "I understand. No, he is not. Nope."

14-year-old Konecrak Sinthasomphone

The first call: WOMAN: "There's this young man. He's butt-naked and he has been beaten up... He is very bruised up. He can't walk."

OFFICER: "What if he's a child? ... I mean, are you positive this is an adult?"

WOMAN: "What if he's a child? ... I mean, are you positive this is an adult?"

OFFICER: "It's all taken care of ma'am."

WOMAN: "Are you positive? Because this child doesn't even speak English."

OFFICER: "Up."

WOMAN: "Are you positive? Because this child doesn't even speak English."

WOMAN: "Well, no, I am not saying anything about that. He's not a child?"

OFFICER: "No, he's not. OK? And it's a boyfriend-boyfriend thing... He has got pictures of himself and his boyfriend and so forth. So..."

WOMAN: "OK. I am just, you know, it appeared to have been a child. That was my concern."

OFFICER: "I understand. No, he is not. Nope."

De Groene Amsterdammer / Essay

De willekeur van de serial killer

door Jon Stratton

In zijn boek over Baudelaire beschrijft Walter Benjamin hoe de nieuwe grote steden van de negentiende eeuw de moderne massa in het leven riepen. Naar aanleiding van een rapport van een Parijse geheim agent uit 1798 constateert Benjamin dat in de grote stad 'de massa's opdoemen als schuilplaats waar asociale personen zich voor hun vervolgers verborgen kunnen houden. Van alle bedreigende aspecten van de massa's springt dit het eerste in het oog. Dit gegeven vormt de oorsprong van het detectieverhaal.' De flaneur, de slenteraar die het gedrag observeert van al die anonieme mensen die op straat door elkaar krioelen,

Geen misdaad zonder motief, luidt het adagium van de klassieke detective. Vaar het om willekeurige erimoorden gaat, staat hij echter met lege handen. De Australische literatuursocioloog Jon Stratton over 'serial killing' in de postmoderne conditie.

Benjamin, zal elk spoor dat de flaneur volgt, hem leiden naar een misdaad.

Benjamin spreekt hier niet voor niets van misdaad. Misdaden, zoals moord, zijn handelingen die als illegaal worden bestempeld door de staat. Leven in de moderne staat betekent dat iedereen reeds een misdaad heeft gepleegd. Het levensgevoel in de moderne staat is het levensgevoel van de getolereerde crimineel, die op welk moment dan ook 'op verdenking' naar het politiebureau kan worden gesleept en ondervraagd. De ervaring van de grote stad is nauw verbonden met de moderne staat en het is deze staat die de flaneur tot een detective maakt. 'De oorspronkelijke sociale inhoud van het detectieverhaal bestaat daaruit dat de sporen van het individu in de grote-stadsmenigte worden uitgewist', zegt Benjamin. In dit type verhaal ontcijfert de detective, agent van de staat, de *clues*, ontdekt hij het motief, en vindt hij ten slotte de crimineel. Zowel in 'werkelijkheid' als in 'fictie' wordt de praktijk van de politie beheerst door het thema van het motief. In de verhaalstructuur van het modernistische detectieverhaal is er sprake van een rationele onthulling van de 'waarheid': het verhaal maakt langzamerhand een serie logische verbanden tussen misdaad en misdadiger zichtbaar; zij worden bij elkaar gebracht in de context van een motief waaraan de criminele daad haar betekenis ontleent.

Motieven representeren de ontdekking van individualisering in de massa. Volgens een oud politiegezegde — dat wil zeggen: een modernistisch politiegezegde — bestaat er geen misdaad zonder motief. Het speurwerk van de detective is een proces waarin de massa wordt gereduceerd tot het lokale, het specifieke — het onbekende wordt gereduceerd tot iets bekend. Deze reductie is kenmerkend voor de modernistische flaneur-detective. Negentiende-eeuwse theorieën over criminaliteit daarentegen zochten niet naar het motief, maar naar de essentie van de crimineel. Als het mogelijk zou zijn een crimineel type te onderscheiden, was er immers geen motief nodig. Criminelen konden dan worden ontdekt door middel van bijvoorbeeld de frenologie, het meten van schedels. De opkomst van de detective was ingegeven door een nieuwe manier van denken over criminaliteit: onder bepaalde omstandigheden kan iedereen een crimineel worden en dus staat iedereen in principe onder verdenking. Criminaliteit wordt meer en meer begrepen als een sociaal verschijnsel. Het is de fundamenteel rationele coherentie van het sociale, of in ieder geval de veronderstelling daarvan, die de identificatie van de moderne moordenaar mogelijk maakt.

Deze rationalistische reductie loopt parallel met de gecentraliseerde, hiërarchische macht van de moderne staat, een macht die van bovenaf plaatsen toewijst en distribueert. Het motief vormt de lokale schakel, de schakel die verzekert dat het sociale een netwerk is van onderling verbonden mensen en gerelateerde handelingen. In het detectieverhaal vormt de moord de verbinding tussen het verhaal over de speurtocht naar het motief en de staat. Omdat de dood buiten het bereik van de macht van de moderne staat valt, maakt het thema van de moord duidelijk dat de roman in feite over de relatie tussen individu en staat gaat. Het slachtoffer heeft als functie het uiteindelijke doel van het verhaal te articu-

leren: herstel van de macht van de wet.

Serial killing staat hiermee volledig in contrast omdat het moord tot iets willekeurigs maakt. Hier wordt het leven als picaire ervaren. Het sociale kan niet langer worden gekend met de hulp van rationele middelen, via een of andere wetenschappelijke methode die de schakels en verbanden bloot kan leggen welke de anonieme stad verborgen zou houden. Het idee van seriemoord, en van willekeurige moord in het algemeen, veronderstelt een heel ander soort stad. De moderne stad van Benjamin kenbaar, althans, als men de *clues* kan lezen. Deze stad is rationeel: uiteindelijk zijn er altijd logische verbanden te leggen tussen mensen en gebeurtenissen, tussen daders, slachtoffers en misdaden. De stad van de willekeurige moord daarentegen is onkenbare stad, een stad zonder reden, een stad waarin geen verborgen verbanden meer bestaan tussen individuen en gebeurtenissen die door kundige 'lezers' kunnen worden ontcijferd. Het idee van de willekeurige moord betekent het einde van de traditionele detective. Het zijn niet langer sociale motieven die naar de moordenaar leiden, maar toeval, verhoogde surveillance of een toegenomen zichtbaarheid van de moordenaar binnen de bewakingslichten.

Colin Wilson neemt in zijn boek *Written in Blood* 1960 als het jaar waarin de motiefloze moord opgeld begint te maken. Hij wijst weliswaar op een Frans geval uit 1886 dat wordt beschreven in Locard's *Traité de criminalistique* (1940), maar stelt dat moorden zonder motief vóór de jaren zestig zeer zeldzaam zijn. Vanaf de jaren zestig komen ze echter steeds meer voor en dit zijn ook precies de jaren waarin het uiteenvallen van de parameters van de moderniteit, waarin de staat de rationele samenhang van de samenleving garandeert, een centraal ervaringsfeit begint te worden. De 'motiefloze' moord is dan ook motiefloos voorzover er in modernistische zin een rationele en specifieke sociale verbinding kan worden gelegd tussen slachtoffer en moordenaar. Het slachtoffer is totaal onbekend voor de moordenaar, maar dat wil nog niet zeggen dat de moordenaar geen motief heeft, een reden voor de moord. Deze motieven zijn echter puur persoonlijk. Neem bijvoorbeeld twee gevallen uit eind jaren vijftig, beschreven door Wilson: 'In 1958 stopte een man, Norman Fogel, zijn landrover in het stadje Cuba in New Mexico, richtte zijn geweer en schoot twee kinderen dood die aan het spelen waren. Na zijn arrestatie legde hij uit dat hij iets probeerde te doen aan de bevolkingsexplosie. In 1959 kreeg een mooie blonde genaamd Penny Bjorkland een lift van een getrouwd man die zij vervolgens met een dozijn schoten vermoordde. Zij verklaarde achteraf dat zij wilde zien of ze iemand kon doden zonder dat ze zich er daarna druk over zou maken.'

In geen van beide gevallen hadden slachtoffer en moordenaar op enigerlei sociale wijze iets met elkaar te maken. De moordenaars hadden slechts zuiver interne motieven. De misdaad, die de staat gedefinieerd als een sociale daad, wordt door deze moordenaars ervaren als een zuiver persoonlijke handeling. De motiefloze moord, de willekeurige moord, markeert zo een verandering in de ervaring van het sociale. Moord is niet langer iets wat plaatsvindt in interacties tussen individuen die elkaar kennen of wanneer er sprake is van concrete sociale spanning maar wordt een algemeen en alomtegenwoordig aspect van het sociale leven, een ontwikkeling die juist het einde van het sociaal — in de modernistische, 'rationele' betekenis daarvan — aangeeft. In de overgang van de moderne naar een postmoderne wereld, waarin de controlerende macht van de staat, en daarmee de coherentie van het sociale, steeds minder reëel wordt: steeds meer nog slechts als simulatie bestaat, wordt de 'motiefloze' moord steeds door toevalligheid 'gemotiveerd'.

Over de motiefloze moord kan dan ook geen detectieverhaal worden verteld waarin het ware verband tussen slachtoffer en moordenaar wordt onthuld; zo'n verband bestaat eenvoudigweg niet. De vertelling kan slechts handelen over relaties die staan op het moment van de moord zelf, en die worden door het toeval beheerst. Precies daarom kunnen motiefloze moorden ook meervoudig worden. Is de concrete sociale band tussen slachtoffer en moordenaar het motief, dan is de moord uniek en eenmalig. Is zo'n sociaal motief afwezig, dan is de handeling van moorden in zijn willekeurigheid in principe oneindig voor herhaling vatbaar. De seriële moordenaar is een massaproduct van de dood, een 'killing machine', die evenwel verschilt van de massamoordenaar, die in één beweging velen tegelijk doodt.

Men laat de geschiedenis van de seriële moordenaar meestal beginnen met de moorden van Jack the Ripper in 1888. In deze moorden zijn de twee vernoemde thema's reeds terug te vinden. Vijf, mogelijk zes moorden op vrouwen die werkzaam waren als prostituees werden aan Jack the Ripper toegeschreven. Alle slachtoffers, op eventuele zesde na, waren van hun ingewanden ontdaan. Jack the Ripper werd nooit gevangen of geïdentificeerd. Het is zeker niet zeker dat Jack the Ripper een man was, noch dat alle moorden door dezelfde persoon waren gepleegd. De anonimiteit van de moordenaar, het feit dat de politie er niet in slaagde hem te vinden, maakte deze geschiedenis niet alleen tot een verhaal met een open einde, maar ook tot een meervoudig verhaal. In c

verhaallijn van de seriële moord is de dood geen moment van finale climax, maar slechts een melodramatische pauze in het persoonlijke verhaal van de moordenaar.

Jack the Ripper's belangstelling voor de interne orde van het lichaam, een perverse versie van de opkomende wetenschappelijke preoccupatie met het onderzoek naar wat zich in het lichaam bevindt door middel van bijvoorbeeld röntgenstralen, is niet alleen een voorbode van de steeds vaker voorkomende verminkingsmoorden vanaf de jaren zestig, maar ook van de iets latere fascinatie voor het genre van *slasher*-films zoals *The Texas Chainsaw Massacre* (1974). Het verband tussen verminking en fetisjerij van het lichaam was nog niet zo sterk bij Jack the Ripper, maar de latere *serial killings* staan duidelijk in dat teken. Neem het geval van Edmund Emil Kemper III, die eerst op zijn veertiende werd vrijgelaten uit voorarrest voor het vermoorden van zijn grootouders, waarna hij overging tot het kidnappen, vermoorden, onthoofden, fotograferen en seksueel misbruiken – kennelijk in deze volgorde – van zes liftsters. Na zijn arrestatie in 1974 werd hij ondervraagd over wat hij voelt als hij een mooi meisje ziet. Hij antwoordde: "Een kant van mij zegt: "Wow, wat een lekkere griet, ik zou wel met haar willen praten en uitgaan." Aan de andere kant denk ik: "Hoe zou haar hoofd er nou uitzien op een stok?"

Hier wordt niet het lichaam als geheel tot fetisj gemaakt, maar het lichaam in onderdelen – overigens een meer algemeen verschijnsel in overgang van moderne naar postmoderne cultuur. Zo toont de fotografische pornografie tegenwoordig steeds minder voorstellingen van het meestal vrouwelijke lichaam als geheel, en steeds vaker juist delen van het lichaam, zoals *close-ups* van vagina's die qua details niet onderdoen voor de afbeeldingen in gynaecologiehandboeken. In soft porno komen dergelijke *close-ups* meestal niet voor, maar daar richt de camera zich bijvoorbeeld op de gezichten van de seksobjecten. Ook in de tegenwoordig populaire praktijk van body-building vinden we deze fascinatie voor lichaamsonderdelen terug. Zo zegt Arnold Schwarzenegger over gewichtheffen in *Pumping Iron* (1977): "Je spieren trekken heel erg aan en je hebt het gevoel alsof je huid op elk moment kan exploderen. Je weet wel, het voelt heel strak aan (...) het is een fantastisch gevoel. Het is voor mij net zo bevredigend als klaarkomen. Je weet wel, net zoals seks met een vrouw en dan klaarkomen." Schwarzenegger heeft het niet zozeer over het mooi strak worden van het lichaam als geheel, maar over de seksuele opwinding die hij ervaart in bepaalde delen van zijn lichaam.

Ook veel 'broedje-aap-verhalen', stedelijke mythen, gaan over die relatie tussen lichaamsdelen, verlangen en seksueel plezier: Een man drinkt in zijn eentje een borrel in een bar en pikt daar een vrouw op. Ze gaan naar een hotelkamer. Als de man 's morgens wakker wordt, komt hij niet alleen tot de ontdekking dat hij is gedrogeerd; hij mist ook een essentieel orgaan, meestal zijn nieren. De vrouw bleek alleen geïnteresseerd te zijn in een deel van zijn lichaam dat verkocht en hergebruikt kon worden.

Het individuele lichaam is niet langer, zoals in de moderne ervaring, een natuurlijk geheel; lichaamsdelen worden als zelfstandige objecten gefetisjeerd. In bijna de helft van de gevallen van seriële moorden is er sprake van het uiteenhakken of -rijten van lichamen. De seriële moorden die Kemper beging, laten nog een ander belangrijk aspect zien en dat heeft te maken met zijn fascinatie voor tentoonstelling en vastlegging. Ook dat gebeurt vaker bij *serial killings*: vele seriemoordenaars zijn niet alleen geïnteresseerd in het in stukken opdelen van lichaam, ze willen de lichaamsdelen ook uitstallen en vastleggen, er representaties van maken. In Kempers geval leidde de vertoning, het hoofd op de stok, tot het fotograferen ervan.

De relatie tussen dood en de vertoning was reeds in 1907 bondig gethematiseerd in een verhaal van Apollinaire in *L'hérésie et Cie*, getiteld 'Un beau film'. In dit verhaal wil een paar mensen die films maken over ongewone gebeurtenissen, een misdaad film. Daartoe zetten zij een moord in scène. Ze huren een villa en ontvoeren een stel van de straat. Vervolgens ontvoeren ze een man die ze dwingen om het stel neer te steken. De man stemt echter alleen toe het stel te vermoorden

wanneer zijn gezicht wordt bedekt. Na de dubbele moord wordt de man weer vrijgelaten. De hele afhandeling van de moord wordt gefilmd en vervolgens voor publieke vertoning vrijgegeven. Het vermoorde stel blijkt naderhand de echtgenote van een Balkan-monarch en haar geliefde te zijn, maar de filmers ontkomen aan vervolging en de moorden blijven onopgelost, omdat men er algemeen van uitgaat dat de moordscène in de film niet echt maar slechts een opvoering is. In dit verhaal gaat het om een retorisch gebruik van de dood als kenteken van het werkelijke. De pointe van het verhaal is gelegen in het feit dat het publiek niet in staat is een onderscheid te maken tussen een echte dood en een representatie van de dood op het scherm. De ironie van Apollinaire's verhaal is dat de dood echt was, maar dat het publiek tevreden was met een (geloof in de) voorstelling ervan. Zelfs de politie was niet in staat de authenticiteit van de moorden te herkennen.

Tegen de jaren zeventig wordt het probleem om onderscheid te maken tussen echte en gesimuleerde dood nijpend, getuige de verontrusting over de zogeheten *snuff-movies*: in 1975 doen in New York geruchten de ronde dat de politie een aantal ondergrondse films uit Zuid-Amerika heeft geconfiscieerd waarin beelden te zien zijn van vrouwen die voor de camera worden gedood als een gruwelijke climax van seksuele gemeenschap. Dient in het verhaal van Apollinaire het filmen van de moord een documentair doel – het gaat immers niet om het bevredigen van een verlangen van het publiek naar de aanschouwing van een echte moord

verwerven." Robert Smith ging tot moord over om toegang krijgen tot de mediawereld, de wereld van simulatie bij uitstek, zodat hij iemand met een naam zou worden.

Bazins term 'ontologische pornografie' is wat dat betreft zeer raak. Echte executie of moord en echte seksuele gemeenschap zijn zulke krachtige betekenaars van het werkelijke dat er een verbod rust op de voorstelling ervan. Dit is althans het geval in de moderne ervaringswereld. Zo riep in 1988 een politicus uit Arizona, die betrappt was op het verduisteren van staatsgelden, een persconferentie bijeen die *live* op de televisie werd uitgezonden. Tijdens deze uitzending plaatste hij een pistool in zijn mond en schoot zichzelf dood. Als we deze openbare zelfmoord opvatten als een bekentenis en een boetedoening, dan is de speciale betekenis gelegen in de transgressieve aard van de voorstelling: De politicus wist dat een zelfmoord op televisie meer acceptatie van zijn boetedoening zou opleveren dan een zelfdoding in stilte, juist omdat zo'n spektakel de grenzen van wat mag worden gerepresenteerd overschrijdt.

Met deze representatie zijn we terug bij Edmund Kemper III, die foto's nam van zijn onthoofde slachtoffers. Het registreren van het martelen en moorden is van begin af aan gebruikelijk geweest bij seriële moorden. In Engeland waren Ian Brady en Myra Hindley de eerste laatmoderne seriële moordenaars. In 1963 begonnen zij jonge tieners, meestal maar niet altijd meisjes, te ontvoeren, te martelen en te doden. Zij fotografeerden hen en namen hun gekerm op op de band. Brady nam ook naaktfoto's van Myra Hindley en van hen tweeën met behulp van een zelfont-

spanner terwijl zij seksuele gemeenschap hadden. Dit is een traditie die, via Kemper en vele anderen, leidde tot het geval van Ng en Lake, die in het begin van de jaren tachtig video's maakten van zichzelf terwijl ze hun slachtoffers martelden, verkrachtten en vermoordden. Er werden foto's gevonden van zeven mannen, drie vrouwen en twee kinderen. Ng en Lake maakten *snuff-movies*!

De vraag is nu voor wie deze bandopnamen, foto's en video's zijn bedoeld. Wat kan het verband zijn tussen foto's die geliefden van zichzelf maken en *snuff-movies*? Het antwoord is dat seks en dood manieren zijn geworden om de authenticiteit van het beeld, van de representatie te bekrachtigen. Tegelijkertijd bewerkstelligt de representatie ook de escenering van datgene wat wordt gerepresenteerd, en daardoor wordt het getransformeerd tot object van scopofiliisch plezier. Bovendien voegen het opnemen en fotograferen van de gebeurtenis iets toe aan de werkelijkheid van de

gebeurtenis door er een representatie van te geven.

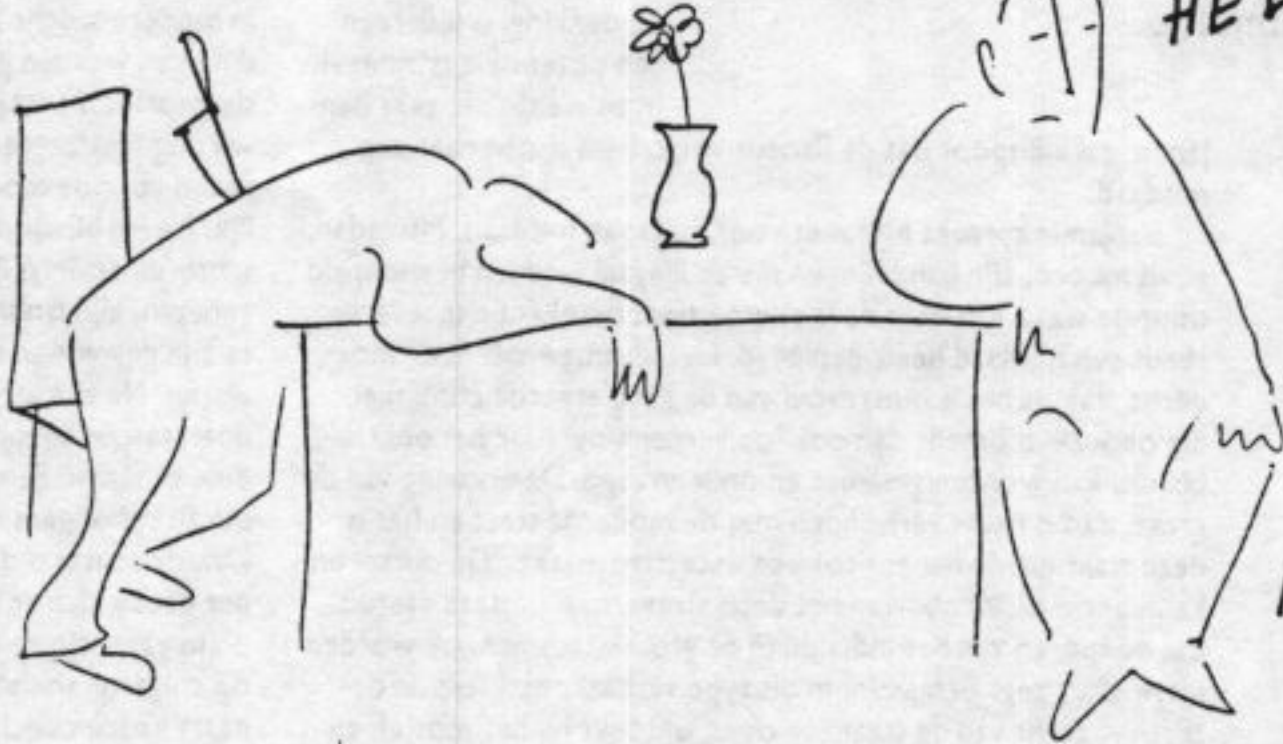
T. S. Eliot heeft ooit gezegd dat het leven uit niets anders bestaat dan geboorte, copulatie en dood. Deze opmerking is in feite een karakterisering van de moderniteit. De obsessieve preoccupatie om de authenticiteit van deze zaken vast te stellen zoals bijvoorbeeld in (de bezorgdheid om) de *snuff-movies* tot uitdrukking komt, is dus in feite een desperate modernistische reactie op het uiteenvallen van de moderniteit zelf, op het einde van de coherentie en betekenisvolheid van het sociale. De *serial killer* is een symptoom van deze historische overgangsfase van moderniteit naar postmoderniteit. Zichzelf buiten het sociale plaatsend – de *killer* wordt immers niet door sociale motieven geleid of gehinderd – doet hij een aanval, niet op specifieke individuen in het sociale leven, maar op het sociale in het algemeen, dat dus in zijn totaliteit wordt bedreigd. Juist deze pandemonische bedreiging maakt de moderne staat in zijn jacht op de *serial killer* machteloos. De moderne detectivelogica van Raymond Chandler's *The Big Sleep* moet plaats maken voor de postmoderne willekeur van Andrew Vacass' *Blue Bell* en Bret Easton Ellis' *American Psycho*.

(Vertaling: Ien Ang)

– bij deze *snuff-movies* ligt dat anders. Deze films benadrukken juist de echtheid van de voorgestelde moord. Ze vertonen de dood als het merkteken van wat echt is, net zoals harde porno langdurige shots van de penetratie laat zien om te benadrukken dat de seksuele gemeenschap ook echt plaatsvindt. Deze obscene preoccupatie met de echtheid van de voorstelling werd reeds door André Bazin ter discussie gesteld naar aanleiding van een nieuwswaardige film over de executie van communistische spionnen door leden van het leger van Tsjang Kai-sjek: 'De obsceniteit van het beeld is van dezelfde orde als die van een pornografische film: een ontologische pornografie. Hier is de dood het negatieve equivalent van seksueel plezier, dat soms niet zonder reden "de kleine dood" wordt genoemd.'

Deze opmerking brengt ons terug tot het fenomeen van de *serial killers*. Als het orgasme een kleine dood is vergeleken met de finaliteit van echte dood, dan is de dood, hoewel finaal voor het slachtoffer, slechts een kleine dood voor de moordenaar. Ook historisch gezien is dat aan de orde: naarmate seksuele gemeenschap minder belangrijk wordt als merkteken van echtheid, neemt de dood daarin in belang toe. In de *snuff-films* treffen we een verdubbeling aan van copulatie en dood, van de orgastische kreet en de doodsschreeuw. Dit is op te vatten als een laatste aanspraak op oorspronkelijke authenticiteit in een simulatorische wereld, waarin het sociale als onwerkkelijk wordt ervaren. Alleen de dood kan nog een moment van contact met het werkelijke tot stand brengen. Een ander verslag van een motiefloze moord illustreert dat: 'In november 1966 liep een achttienjarige student genaamd Robert Smith een schoonheidssalon in Mesa, Arizona, binnen. Hij dwong vijf vrouwen en twee kinderen om op de vloer te liggen en schoot hen allen in het achterhoofd. Hij verklaarde: "Ik wilde bekend worden, een naam voor mezelf

IK MOORD
OM WAT
GEZELSCHAP
TE
HEBBEN

HELAAS
GAAT
'T
LIJK
NA 'N TIJDJE
STINKEN

Nieuw in Texaan bekend serie moorden

GULFPORT – Een 34-jarige Amerikaan uit Texas, al beschuldigd van ontvoering en moord op een 10-jarig meisje, heeft bekend "tien minste" zes vrouwen in Florida, Illinois en Texas te hebben vermoord.

De Texaan werd begin augustus gearresteerd op beschuldiging van ontvoering van de 10-jarige Beatrice Routh, die uit haar ouderlijk huis in Gulfport was verdwenen. Zondag bracht hij de politie naar het lijk van het meisje in een bos bij Jackson. Het meisje was verkracht.

Evans, voorwaardelijk vrij na een gevangenisstraf voor een misdrijf in 1987 in Texas, bekende dat hij ook zijn zes vorige slachtoffers had verkracht en vermoord in de periode tussen 1984 en 1987.

HET GEZIN

DE VEILIGHEID VAN UW KINDEREN

WAT SOMMIGE mensen ook mogen beweren, het leven is tegenwoordig aan meer gevaren blootgesteld dan vroeger. Dit geldt niet alleen voor volwassenen, maar in het bijzonder voor kinderen. Krant en televisie drukken ons dagelijks met de nieuw en de ergste gevaren die onze kinderen kunnen bedreigen. Een kind wordt meegenomen van een schoolplein en misbruikt. Een meisje wordt gekidnapd terwijl zij slaapt. Een jongeman, op weg naar huis, wordt aangevallen en beroofd.

Naast deze criminele activiteiten is er ook sprake van duizenden tieners die te maken krijgen met ongewenste zwangerschap of verslaving. Hoe vaak kunnen zulke dingen worden voorkomen. Het probleem is echter dat ouders zich veelal niet goed bewust zijn van de gevaren die hun kinderen bedreigen.

De wereld van vandaag is een heel andere dan de wereld waarin de meesten van ons opgroeiden. Wij kunnen met nostalgische praten over kampeer-tochten die wij in onze jeugd met schoolmakers maakten, over lange fietstochten met een broer of zus en over urenlang spelen op straat. Maar dat is niet het beeld van de wereld van de jaren '90.

Voor onze kinderen is er geen tijd van zorgeloos zwerven. Ouders moeten toezicht houden op veel van de activiteiten van hun kinderen. Sponsantiteit moet worden vervangen door zorgvuldige planning en controle. De risico's zijn eenvoudig te groot.

Volwassen wereld

Tegen de tijd dat de kinderen tiener worden, wordt hun welzijn niet alleen

thuis is dat maar al te vaak taboe.

Ook homoseksualiteit komt veel vaker voor dan de meeste mensen denken. Depressies onder tieners zijn een wijdverbreid verschijnsel. Een veront-rustend aantal jonge, veelbelovende levens wordt door zelfmoord beëin-digd. Levensdoel en hoop voor de toe-komst verzinken in de schijnbaar overweldigende beproevingen van het heden.

Sleutels voor veiligheid

Hoe kunnen ouders ertoe bijdragen dat de veiligheid van hun kinderen in de huidige wereld vol gevaren wordt vergroot?

Waarschijnlijk is communicatie wel de belangrijkste sleutel hiertoe. Het mag als een cliché klinken, maar voor het kweken van een hechte band zijn gesprekken onontbeerlijk. Als u niet weet in welke omstandigheden uw kinderen zich bevinden, kunt u hun onmogelijk raad geven.

Communicatie kan uiteraard niet op bevel ontstaan. Het heeft geen zin tegen uw zoon of dochter te zeggen: „Ga zitten, het wordt tijd dat wij eens een gesprek met elkaar hebben.“ Een goede communicatie is het produkt van dagelijkse gesprekken over allerlei onderwerpen variërend van het nieuws op de televisie tot de proble-men op school.

Tussen kinderen en ouders moet openheid iets vanzelfsprekends zijn. Deze ontstaat als ouders tijd met hun kinderen doorbrengen, waardoor ge-leidelijk een goede verhouding wordt opgebouwd. Kinderen zijn daardoor meer geneigd naar waarschuwingen van hun ouders te luisteren.

De Bijbel dringt er bij ouders op aan hun kinderen de juiste levenswijze bij te brengen: „Gij zult het u

kinderen inprenten en daarover spreken, wanneer gij in uw huis zit, wanneer gij onderweg zijt, wanneer gij nederligt en wanneer gij opstaat“ (Deut. 6:7).

Deze tekst veronderstelt dat ouders in de regel bij hun kinderen zijn. Al is de trend in de meeste moderne gezin-nen hieraan tegengesteld, toch is het doorbrengen van tijd met uw kinde-ren van buitengewoon belang.

De tweede belangrijke sleutel is be-grip van de wereld om ons heen. Al-leen met begrip kunnen we tot ver-standig handelen komen, en:

„Verstandigheid zal u behoeden, om u te redden van de boze weg“ (Spr. 2:11-12). Be-grip of inzicht kan een schild vormen dat ons voor gevaren behoedt.

Inzicht in de snelle veran-deringen en begrip van de druk die uitgeoefend wordt door de wereld waarin kinde-ren leven zijn onontbeerlijk voor ouders.

Anderzijds wordt ook van de kinderen begrip verwacht. Daarom moet hun van jongsaf worden bijgebracht dat in-structies worden gegeven voor hun welzijn en dat die dus moeten worden opgevolgd.

Voor tieners moeten ou-derlijke beslissingen verstan-dig en eerlijk aandoen. De tiener hoeft het er niet altijd mee eens zijn, maar begrip voor elkaars standpunt zal restricties gemakkelijker te aanvaarden maken.

Een derde sleutel voor de veiligheid van onze kinderen is kennis. Hoeveel weet u van de problemen waarvoor jon-geren van deze tijd worden geplaatst? Bent u voldoende op de hoogte van de onderwerpen die voor hen van belang zijn, zoals drugs, seksueel overdraagbare ziekten, pres-tatiedwang?

Het lezen van boeken of het volgen van tv-programma's over deze onder-werpen is nuttig. Bespreek met uw tiener wat u hebt gelezen of gezien. Daarmee kunt u tevens blijk geven van uw eigen bereidheid tot leren.

Met dit alles in gedachten kunt u als ouder vervolgens verstandig handelen en deugdelijke voorzorgsmaatregelen

nemen. Voorkomen is immers beter dan genezen. U kunt uw kinderen niet isoleren, maar u kunt er wel voor zor-gen dat zij zich niet in gevaarlijke situaties begeven.

Dit kan van u veel inzet vergen — het ophalen van uw kroost van sociale evenementen op ongelegen momen-ten, het toelaten van activiteiten in uw eigen huis en soms het nemen van het impopulaire besluit bepaalde acti-viteiten te verbieden of te beëindigen.

Al deze stappen moeten op even-wichtige wijze worden uitgevoerd. Uw

die wij nooit mogen vergeten. In een wereld vol gevaar kan zelfs de meest waakzame ouder de totale veiligheid van zijn of haar kind niet garanderen. Daarom zijn onze gebeden belangrijk. God garandeert niet dat Hij altijd zal ingrijpen om onze kinderen voor na-righeden te behoeden, maar Hij zegt wel dat wij Hem alle zorgen kunnen voorleggen en dat Hij naar onze gebe-den zal luisteren. Wij kunnen Hem vragen in ons leven betrokken te zijn. Jezus Christus wijst in Mattheüs 18:10 op de speciale aandacht die God aan onze kinderen schenkt: „Ziet toe, dat gij niet één dezer kleinen ver-acht. Want Ik zeg u, dat hun engelen in de hemelen voort-durend het aangezicht zien van mijn Vader, die in de hemelen is.“

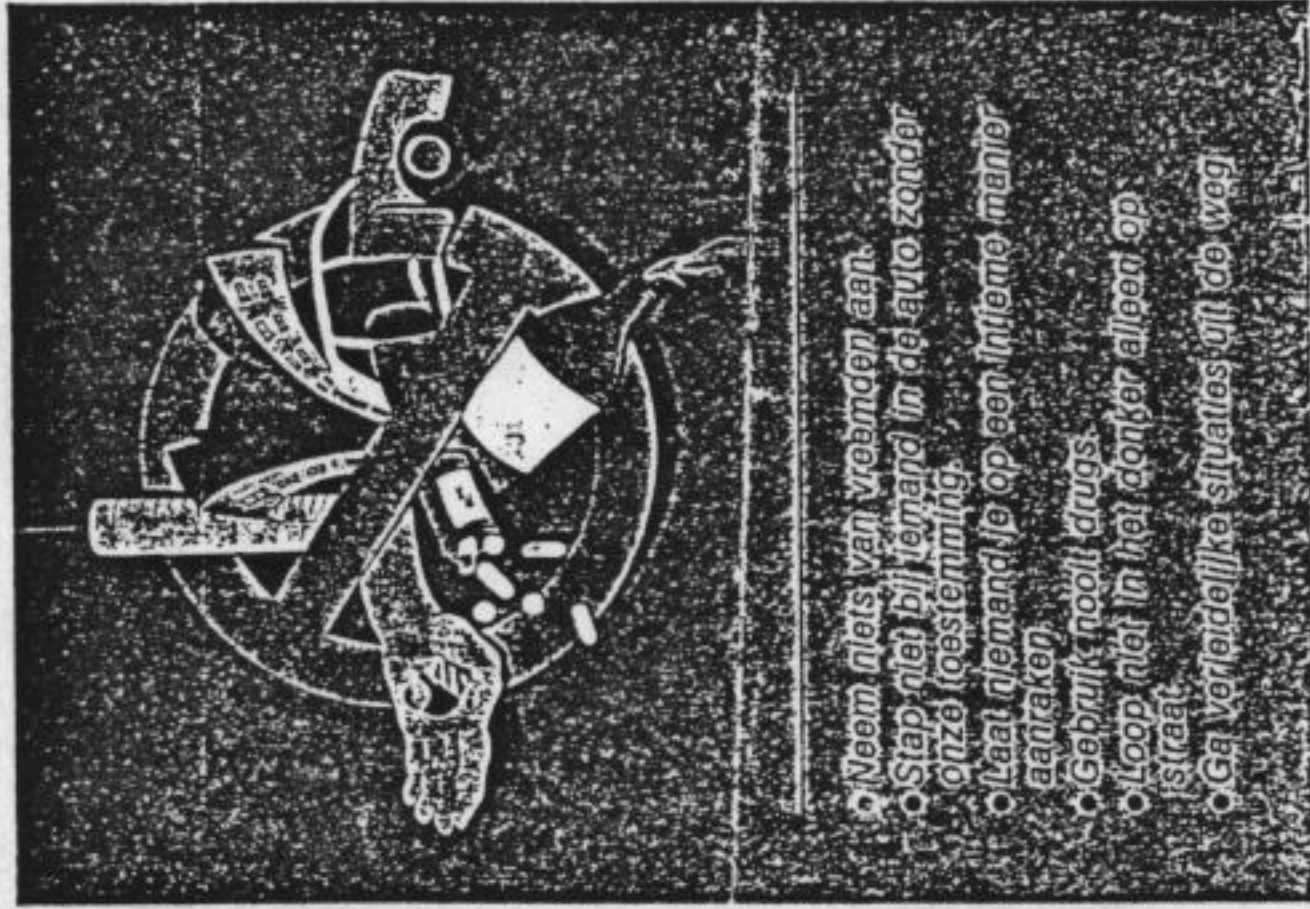
De grootste hoop voor onze kinderen ligt in de toe-komst besloten. Nog vormt de wereld een bedreiging, maar God heeft beloofd een nieuwe samenleving tot stand te zullen brengen, waarin kinderen zonder angst zullen kunnen spelen.

Wij kunnen over die nieuwe wereld lezen in tal van bijbelpassages, maar een uitdrukking aan de uiteinde-lijke hoop voor alle ouders ter wereld:

„Dan zal de wolf bij het schaap verkeren en de panter zich nederleggen bij het bokje... en een kleine jon-gen zal ze hoeden... Men zal geen kwaad doen noch verdrift stichten op gans mijn heilige berg“ (Jes. 11:6, 9).

Dexter H. Faulkner

Hoe komt het dat de wereld wordt geplaatst door verdriet, geweld, oorlog en toenemende decadentie? De weten-schappelijke en de technische kennis hebben ontzaglijke dingen tot stand ge-bracht, maar de kennisproductie heeft de mensheid ook naar de rand van de afgrond gevoerd. Waarom ontbreekt ons de kennis om de wereldproblemen op te lossen? Ons gratis boekje *Nooit eerder begrepen — waarom de mensheid haar problemen niet kan oplossen* geeft duidelijke antwoorden. Schrijf ons om een exemplaar.

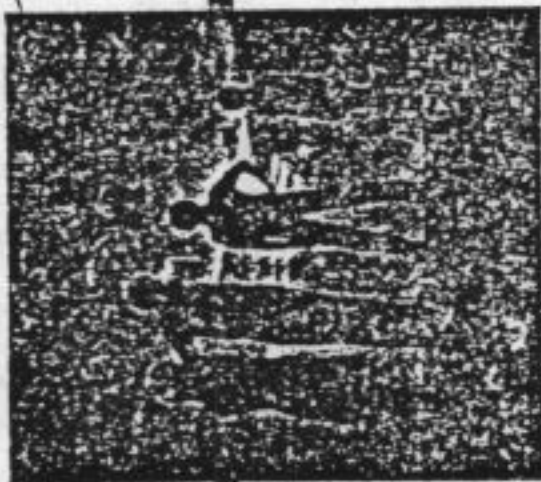

- *Neem niets van vreemden aan.*
- *Stap niet bij iemand in de auto zonder onze toestemming.*
- *Laat niemand je op een ruige manier aanraken.*
- *Gebruik nooit drugs.*
- *Loop niet in het donker alleen op straat.*
- *Ga veilige situaties uit de weg.*

kinderen zullen als oudere tieners en later als volwassenen verantwoordelij-k zijn voor het nemen van beslissin-gen die u eens voor hen nam. Tegen die tijd moeten zij zich uw onderricht hebben eigen gemaakt, zodat zij voor zichzelf verstandige beslissingen kun-nen nemen. Als het voorbeeld dat u gegeven hebt werd gekenmerkt door zorg voor hun welzijn, zonder hen daarbij te verstikken, zal de overgang des te gemakkelijker zijn.

Er is nog een sleutel tot veiligheid

2-X

„Een beetje ijdelheid moet je houwen, anders kan je wel inpakken; zeker als je in een rolstoel zit.” In het oerwoud was het Michiel de Ruyter die je van boom tot boom bracht. Getongzoend door Paul Gonsalves, in de kloten geknepen door Louis Armstrong: Mister Jazz (3-8-'26) gaat thans met pensioen. De Contraband eerde hem al met Willem van Manens De Ruyter Suyte, op cd uitgebracht door BVHaast, en in het Amsterdamse BIM-huis wacht hem op 9 augustus in kleine kring een oorverdovende hommage, die rechtstreeks op de radio wordt uitgezonden. Hoe moet het nu verder met jazz behind the dikes? Signalement van Het Instituut met de bruine microfoonstem. „It don't mean ein zing, if it ain't got zet zwing.”

door Ben Haveman *VK 2*

Tussen zijn tweede en derde glas Marc de Bourgogne („alcoholpercentage iets te laag”) haalt Michiel de Ruyter een meetlat te voorschijn, legt die langs mijn schouders en constateert snuivend: „Hmm, minder macho dan ik dacht. Nee, eigenlijk niet zo macho.”

De Franse jazz scene, die was altijd zo verschrikkelijk macho, moet ik namelijk weten. Daar heeft bijvoorbeeld de oude mie Stephane Grappelli voor de oorlog wat onder geleden, tot in Nederland in zestig aan toe, voordat ie inderdaad tijdens het jazzfestival van Comblain-la-Tour ongehinderd twee paar herenschoenen op de hotelgang kon neerzetten om te laten poetsen: maat 42 en maatje 33. En nu mag die Hot Club-violist op zijn tachtigste in het Concertgebouw open en bloot knuffelend met een elfjarig gitaartalentje op de foto. „Verrukkelijk toch?”

Take a walk on the wild side, but maar wat heet wild. November mocht een lang stuk van met 27 chorussen. Nederlandse radio: het Concertgebouw.

Babylijkje in vrieskist

Van onze correspondent
LEMMER — Een 28-jarige vrouw uit Lemmer is gisteravond gearresteerd, nadat in een diepvrieskist in haar woning een babylijkje was aangetroffen. De politie was door de huisarts ingelicht, nadat die door 'de naaste omgeving' van de vrouw was gewaarschuwd.

De vrouw heeft inmiddels verklaard dat zij het kind levend ter wereld heeft gebracht. Op welke wijze het kind is overleden staat nog niet vast. Er zal op korte termijn sectie op het lichaamje worden verricht. De vrouw wordt vanmiddag voorgeleid aan de officier van Justitie.

Baby Lemmer werd mogelijk levend in vrieskist gelegd

LEMMER — Er is nog steeds geen duidelijkheid over de doodsoorzaak van de baby die vorige week werd aangetroffen in een vrieskist in Lemmer. Bij de sectie op het lijke gisteren zijn geen sporen van geweld aangetroffen. Volgens persofficier van justitie, mr. F. Gorter, is het pasgeboren meisje mogelijk een natuurlijke dood gestorven. Het kan ook zijn dat het nog levend in de vrieskist is gelegd, aldus de officier.

Daar werd het vorige week ontdekt door een minderjarig familielid die op de driejarige dochter van de 27-jarige vrouw uit Lemmer paste. De oppas was op zoek naar iets te eten en trof in de vrieskist het in doeken gewikkelde lijke aan.

De moeder is inmiddels overgebracht naar een psychiatrisch verpleeghuis in Franeker. Zij is nog zo in de war, dat ze geen verklaring kan geven over het tijdstip van de bevalling en de doodsoorzaak van de baby. Doordat haar naaste omgeving nooit heeft gemerkt dat de vrouw in verwachting was, blijft het moeilijk de juiste datum van de geboorte vast te stellen. Het is, aldus justitie, best mogelijk dat het lijke al heel lang in de diepvrieskist heeft gelegen.

Van onze correspondent *VK*
MARJAN ARENOE 12

UJMUIDEN — Verwaarlozing, levensgevaarlijke beoordelingsfouten en een totaal verziekte sfeer. Zo is het nieuwe „verzelfstandigingsbeleid” in het Boerlagehuis voor geestelijk gehandicapten in Umuïden ontwaard. Een diepe vertrouwenscrisis tussen de beheerder van het gezinsvervangend tehuis, de Algemene Stichting Verzorging en Verpleging voor Zwakzinnigen (ASVZ), en de gezamenlijke ouderverenigingen duurt al maanden.

De samenwerkende ouderverenigingen hebben gedreigd het ministerie van WVC te laten ingrijpen in het Boerlagehuis als de ASVZ, die nog vijf gezinsvervangende tehuizen exploiteert in Noord-Holland, geen maatregelen

Personeel gezinsvervangend tehuis in Umuïden beschuldigd van mishandeling en verwaarlozing

Nieuw beleid leidt tot wantoestand onder zwakzinnigen

neemt. Aan het einde van deze maand komt er een gesprek tussen de ASVZ en de ouderverenigingen.

„Wij beschouwen dit als een laatste kans voor de ASVZ om haar houding te wijzigen. De stichting heeft grote blunders gemaakt. Nu moet een aantal maatregelen in de personele sfeer worden genomen en het klachtrecht moet beter worden”, aldus P. Band van het Ouderberaad van het Boerlagehuis.

Volgens Band moesten twee bewoners verwaarlozing door het personeel bijna met de dood bekopen. „Medische klachten deed de staf soms af als aanstellerij. Twee keer werd pas een dokter gewaarschuwd toen de bewoners al in

levensgevaar verkeerden. Bovendien is er een bewoner door de staf mishandeld. De man had blauwe plekken die hij volgens de dokter niet kon hebben opgelopen door zich te stoten.”

Ouders en ook het voormalige hoofd van het Boerlagehuis vermoeden verder dat stafleden seksuele relaties hebben gehad met bewoners. Band: „Daar zijn sterke aanwijzingen voor maar om dat het geestelijk gehandicapten betreft, is dat heel moeilijk te bewijzen.”

De problemen in het Boerlagehuis begonnen anderhalf jaar geleden toen de orthopedagoge in het huis een nieuwe wijze van behandelen introduceerde. De bewoners moesten meer op eigen

toe dat een commissie van goede diensten leren staan. „Verzelfstandiging is een landelijke trend in de geestelijke gezondheidszorg. Maar het personeel van het Boerlagehuis wilde dat alle 24 bewoners plotseling alles moesten kunnen, ook de ouderen en de diep-zwakzinnigen. De begeleiding hield op, bevelen kwamen er voor terug. Mensen moesten zichzelf verzorgen, hun bed opmaken en hun kamer opruimen. Uiteindelijk merkten steeds meer familieleden dat bewoners begonnen te stinken en dat het een rotzooi was op hun kamers”, vertelt D. Kloosterman van oudervereniging Philadelphia.

Klachten van familieleden leidden er toe dat een commissie van goede dien-

sten werd ingesteld om de problemen op te lossen. De commissie beval aan dat de staf moest worden vervangen, maar de ASVZ zette in plaats daarvan het hoofd van het Boerlagehuis, K. Kemp, op non-actief. „Dat was voor de familie het sein dat hun klachten door de ASVZ niet serieus werden genomen. Kemp is de enige die nooit een faux pas heeft begaan. Hij was van meet af aan tegen de al te drastische verzelfstandiging en probeerde het proces juist te temporeren”, aldus Kloosterman.

Inmiddels is Kemp door de ASVZ op wachtnageld gezet. „In het Boerlagehuis spelen zich Kafkaïaanse toestanden af”, zegt P. Mannaerts, curator van een van

de bewoners. „De directie van de ASVZ behandelt de klachten. Maar in de stichting hebben mensen allerlei relaties met elkaar waardoor iedereen elkaar de hand boven het hoofd houdt.”

Twee families hebben klachten ingediend bij de regionale Inspectie voor de Geestelijke Gezondheidszorg. Mannaerts: „Voordat het zo ver is, zijn mensen eerst met het hoofd tegen de muur gelopen bij de ASVZ. Dan duurt het nog een tijd voordat de inspectie de klacht kan behandelen en uiteindelijk zijn de scherpe kantjes eraf.”

Ouders kunnen hun geestelijk gehandicapte kind ook niet zomaar in een ander gezinsvervangend tehuis onder-

brengen. Band: „Daarvoor moet je een positief advies hebben van een regionaal psycholoog. Deze mevrouw is in Noord-Holland tevens adviseur van de ASVZ. Dan ga je dus bij de duivel te biecht.”

Een ingewikkelde verwevenheid van functies staat het klachtrecht in de geestelijke gezondheidszorg ernstig in de weg, zegt ook Kemp. Hij lepelde zonder aarzelen het ene na het andere voorbeeld op. „De directeur van de federatie van ouderverenigingen heeft bestuursrelaties met de ASVZ. De voorzitter van die federatie is werkzaam in een huis van de ASVZ. De directeur van een van de ASVZ-huizen zit ook in het stichtingsbestuur. De vergelijking met Kafka is niet overdreven”, aldus Kemp.

De ASVZ-directie wil vooruitlopend op het gesprek met de oudervereniging geen commentaar geven. Ook het ministerie van WVC en de regionale Inspectie voor de Geestelijke Gezondheidszorg wachten het overleef af.

dinsdag 27 augustus 1991

In Beeld

door Henk Kuipers

Dutch Dreams

Als je van lezen houdt, lees je toch ook meer dan één boek,” zei schrijver en vrouwenversierder Theo Kars gisteravond in de prachtserie 'Met hart en ziel' van Kees Postema en psychiater Jan Swinkels op RTL4. Kars' opmerking sloeg niet op zijn leesgeilheid, maar op de drift aller driten, die hem voortdurend bij verse dames doet belanden zonder dat hij a priori uit is op een mooie en dieprijnselijke relatie. Zou Theo Kars misschien gewoon in de praktijk brengen wat vele monogame twijfelaars (m/v) alleen maar dromen? Dat kwam er, het specialistenpanel ten spijt, jammer genoeg niet helemaal uit.

Volgens seksuoloog Bruinsma hebben sexverslaafden doorgaans geborgenheid en intimiteit gemist in hun jeugd. Wat Theo Kars betreft leek dit te kloppen, want de Nederlandse Casanova, zoals Kees Postema hem een tikje bewonderend noemde, had voordien reeds verklaard af te stammen van gereformeerde artikel 31-ouders die nochtans Gods zon nooit in Diens water konden zien schijnen. „Moeder werd al kwaad als ze twee parende honden zag.”

Soortgelijke ervaringen had Cora die ook streng en geïovig was opgevoed met als bevrijdend gevolg (of betrof het hier een straffe Gods?) dat Cora geïle acts ging opvoeren in een trendy discotheek, dat ze in New York masturbatielessen voor vrouwen ging volgen en dat ze nu, dank zij een speciale ademtechniek, wel zeven-acht-negen-tien keer kan KLAARKOMEN! Cora's dochtertje slaat ook reeds vaardig het handje aan het ploegje, zei moeder trots, terwijl het kind nog maar vijf jaar is. Een golf van afgunst moet gisteravond over vrouwelijk Nederland zijn gespoeld. Ik had dit graag willen checken, maar heb na afloop het speciale telefoonnummer niet durven bellen omdat ik bang was dat men mij voor een oude viezerik zou verslijten.

Van dokter Bruinsma leerde ik dat sex een probaat middel kan zijn tegen slapeloosheid. Zout in de wonde, deze opmerking, voor alle landgenoten die nou juist een halve nacht wakker liggen omdat het er voor de zoveelste keer weer niet van is gekomen. Ze zouden misschien eens naar Bea kunnen gaan, een fraaie ex-prostituée die samen met een ex-klant een Erotische Academie bestiert. Bea heeft een gigantische gat in de markt ontdekt, dat door Riagg's noch Rutgershuizen wordt gedicht. Mannen die thuis niks meer klaarmaken (letterlijk of figuurlijk) vinden bij Bea meer dan alleen een willig oor. Zij dient zelfs als oefenpartner zodat moeder de vrouw thuis later misschien ook nog enig profijt heeft van deze gezellige EHBO-cursus.

Ondanks voorlichting en pil Jonge meisjes vaker ongewenst zwanger

PRIMEUR
p. 15

LEIDEN - "Bestaan die nog?", vroeg een hulpverlener in Rotterdam aan onderzoekster Erna Kager. Ja, in Nederland bestaan heel veel alleenstaande meisjes die een baby hebben. Hun aantal groeit zelfs, maar hoe dat komt, is niet precies bekend. Het gekke is

dat Nederland de 'hoogste voorlichtingsgraad' ter wereld heeft, de minste abortussen en de minste tienerzwangerschappen.

De meeste van de vijfduizend tot achtduizend alleenstaande moeders tussen 16 en 21 jaar raakten per ongeluk zwanger. Dus niet met opzet, om een hogere uitkering en een huis te krijgen, zoals wel eens wordt gedacht. Bijna allemaal komen ze uit een moeilijk gezin en hebben ze een rooskleurig beeld van 'het moederschap'. Er zijn vrij veel meisjes van buitenlandse afkomst bij.

M. was 16 toen ze in verwachting raakte. Ze had altijd gedacht: dat overkomt mij niet, en ze probeerde 'veilig' te blijven. Met haar vriend had ze wel eens over kinderen gepraat, maar meer ook niet. Toen het zover was, wilde hij niet meer met haar omgaan. M. wilde het kind eigenlijk, zonder dat familie en vrienden het ooit zouden weten, laten adopteren. Maar toen ze heel erg dik was, kwam haar familie het vanzelf aan de weet en uiteindelijk beviel ze gewoon thuis. Ze is nu 20 en zit in financiële problemen. Ze heeft een moeilijke relatie achter de rug met iemand die heel jaloers op haar kind was. Ze denkt erover om een opleiding te gaan doen.

M. is één van de dertig jonge, al-

Jonge meisjes toch slecht voorgelicht

(vervolg van pagina 1)

leenstaande moeders die onderzocht zijn door het bureau WESP, in opdracht van het ministerie van WVC. Onderzoekster Erna Kager en projectleidster Jorien Meerdink hebben ook bevolkingscijfers bestudeerd en bijna zestig hulpverleningsinstanties ondervraagd. Eén van hun belangrijkste conclusies: jonge moeders 'nemen' niet met opzet een kind, maar als ze eenmaal in verwachting zijn, willen ze hun kind wel graag houden.

Een paar jaar geleden ging het verhaal dat meisjes heel vaak met opzet zwanger raakten, omdat een

alleenstaande moeder recht heeft op een hoge bijstandsuitkering en een goed huis. "Daar is ons niets van gebleken", zegt Jorien Meerdink. De meeste meisjes raken zwanger omdat ze niet goed zijn voorgelicht, of omdat ze verkeerde ideeën hebben over hoe je een zwangerschap moet voorkomen. Abortus vinden ze meestal verkeerd.

In het onderzoek komen meisjes aan het woord die dachten dat je de pil alleen maar moet slikken als je 'het' gaat doen of net hebt gedaan. Veel meisjes gebruikten de pil helemaal niet, omdat ze vonden dat het dan net leek 'of je het met iedereen doet'. Of ze durfden gewoon niet de pil te vragen bij de dokter.

Achteraf zeggen de meeste jonge moeders: had ik nog maar een paar jaar geen kind gehad, dan had ik eerst mijn opleiding af kunnen maken en nog een beetje lol kunnen hebben met vriendinnen. Veel jonge moeders zitten aan huis vastgebakken, raken vrienden, vriendinnen en contacten met familie kwijt. Maar het is niet alleen maar pech. Bij het FIOM, instituut voor hulp aan ongehuwde moeders, denken ze dat het aantal alleenstaande jonge moeders ook toeneemt, omdat meisjes tegenwoordig veel zelfstandiger zijn en niet meer automatisch denken dat ze moeten trouwen om gelukkig te worden. ■

(Foto: ABC)

THE SECRETS OF TEEN SEX

Have you had sex? Have you had sex with another male? Did you use a condom? Shocked? So are the opponents of the American Teenage Study, a five-year survey that was to include questions like these to examine the habits, including sexual practices, of the nation's teens. Researchers at the National Institute of Child Health and Human Development planned to use \$18 million of federal funds to survey 24,000 seventh through 12th graders. Proponents of the study say learning more about teen sexuality could help curtail growing rates of teen pregnancy and AIDS. Opponents argue, in the words of California Republican Rep. William Dannemeyer, against giving "tax dollars to the sexperts." Even though a Health and Human Services Department agency approved funding last May, the opposition has persuaded HHS Secretary Louis Sullivan not to underwrite the survey. The House of Representatives last week voted to reauthorize funding for teen-sex surveys, but Sullivan has shown no signs that he'll change his mind.

U.S. NEWS & WORLD REPORT, AUGUST 3, 1991

CASTRATIE ALS MIDDEL OM ZUIVERE SCHOONHEID TE VERWEZENLIJKEN

Het woordenboek van de Académie Française gaf in 1778 als definitie van het begrip castraat: „Hij die is ontmand om zijn stem als die van een kind of vrouw te laten klinken. Er zijn veel castraten in Italië." Die laatste toevoeging geeft al aan, schrijft Patrick Barbier in zijn voorwoord bij *Triomfen tragiek der castraten* (Bruna; f 34,90), dat Italië bij uitstek het land was van de castraatzangers. In muzikaal, sociaal en cultureel opzicht vormden de castraten een uniek fenomeen in het Europa van de zeventiende en achttiende eeuw. Een opzettelijke lichamelijke vermindering stelde hen in staat tegemoet te komen aan de Barok-idealen van zuivere schoonheid. Naast hun belangrijke rol in de kerkmuziek vierden zij grote triomfen in de opera, tot zij aan de vooravond van de Romantiek geleidelijk weer van het toneel verdwenen. In middeleeuws Europa werd castratie toegepast op krijgsgevangenen, aangewend als straf voor moordenaars en verkrachters en door artsen benut als laatste redmiddel tegen ernstige aandoeningen. Het ondergaan van een *orchidectomie* hield voor de patienten van een jaar of tien een behoorlijk risico in vanwege de primitieve

instrumenten en de beroerde hygiëne. Verdoving vormde het grootste probleem. „In het gunstigste geval kreeg de jongen een opiumhoudend drankje om de pijn zoveel mogelijk te onderdrukken. Meestal volstond men echter met het afbinden van de halsslagaders om de bloedcirculatie even te kunnen onderbreken, waardoor het kind in een comateuze toestand geraakte. Daarna werd het in een melkbad gedompeld om de geslachtsdelen week te maken, of in ijskoud water dat licht verdovend werkte en vooral overmatig bloeden moest voorkomen." Bij het welslagen van de ingreep werden geleidelijk de gevolgen merkbaar. De (sopraan)stem bleef hoog, soms trad ook borstvorming op, terwijl baardgroei achterwege bleef. Barbier beschrijft de afkomst, werving en opleiding van de grootste castraatzangers, hun (vorstelijke) weldoeners, de voornaamste plaatsen die zij innamen in de Italiaanse operawereld en de kerk, en hun soms omstrede rol

in de maatschappij. Minpunten van het boek zijn de rommelige opzet en het ontbreken van een register. De huidige opleving van de barokmuziek heeft, aldus Barbier, de castraten enigszins in het voetlicht van de actualiteit geschoven, in plaats van op het toneel zelf. Alle pogingen om de muziek van Cavalli of Alessandro Scarlatti te laten herleven, zijn in zijn ogen dan ook tot mislukken gedoemd, omdat de zangers voor wie deze muziek werd geschreven er niet meer zijn. „Nogal frustrerend als je de geestdriftige lofuitingen van hun tijdgenoten leest." Dat neemt niet weg dat de countertenor Dominique Visse in het kader van het tiende Holland Festival Oude Muziek Utrecht op donderdag 5 september in de Ottonekerk in Utrecht enkele castraten-aria's ten gehore zal brengen. Visse zal worden begeleid door Claude Deboves (luit) en Daniele Salzer (klavecimbel en piano). Het concert begint om 18.30 uur. (Adriaan de Boer)

Belg vindt vijf kinderlijken in vuilniszakken in bos

BRUSSEL (Rtr) — In een bos in het zuidwesten van België zijn door een jogger vijf kinderlijken gevonden. Dit heeft de politie vandaag bevestigd. De gerechtelijke autoriteiten hebben de zaak in onderzoek, was het enige wat de politie in Ath verder kwijt wilde.

Onder aanhaling van de krant Le Rappel heeft de Belgische radio gemeld dat de lijken, waarschijnlijk van kinderen en teenagers, bijgebonden in plastic vuilniszakken zaten. De jogger heeft de politie gisteren op de hoogte gesteld van zijn ontdekking. Terwijl hij aan het rennen was had hij de zakken met een deken eroverheen gezien naast een pad langs de autoweg niet ver van Beloëil, op ruim vijftig kilometer ten zuidwesten van Brussel.

De slachtoffers komen vermoedelijk niet uit de streek. De laatste tijd zijn er geen kinderen uit de buurt als vermist opgegeven. Onderzoekers van de lijken heeft nog niet tot identificatie van de slachtoffers geleid, aldus de radio.

NR 15

De mythe van de sexloze kinderheld

■ Pee-Wee Herman was een ster. Iedereen hield van hem, kinderen voorop. Van Amerika tot Nederland, overal kwam z'n show op TV. Totdat een verduvalde politie-agent hem twee weken geleden tegenkwam in een sexbioscoop. Zag de agent het goed, daar in 't donker? Jawel: was dat niet Pee-Wee, de kinderheld, die de hand aan zichzelf sloeg? Pee-Wee Herman werd gearresteerd. Z'n show

werd met onmiddellijke ingang van het scherm geveegd. Op TV verschenen psychiaters die adviezen gaven hoe ouders het 'afschuwelijke' nieuws het beste aan hun kinderen konden vertellen. Amerika vond Pee-Wee Herman slecht. Een slechte man met een kwaaie geest. Niemand houdt meer van hem. Z'n carrière is voorbij. En de Amerikanen kunnen weer rustig gaan slapen. (EO)

Sex-scènes in Spiegel te veel voor NCRV-leden

De NCRV heeft tientallen boze brieven gekregen naar aanleiding van het vorige week vrijdag uitgezonden licht-informatieve tv-programma Spiegel. Hoeveel NCRV'ers hun lidmaatschap hebben opgezegd, weet invalend eindredacteur G. van Dongen van Spiegel niet: „Dat moet nog administratief worden verwerkt.”

Veel kijkers hebben zich („in positieve en negatieve zin”, aldus Van Dongen) drukgemaakt om een item waarin enkele vrijmoedige scènes werden vertoond uit een serie videobanden onder de titel „Seks, je lust en je leven”.

Van Dongen: „Veel kijkers zijn blijkbaar geschrokken, omdat ze onvoorbereid met het item werden geconfronteerd.” In het praatprogramma Rondon Tien (ook NCRV) worden volgens Van Dongen ook controversiële onderwerpen besproken. „Maar het verschil met Spiegel is dat bij Rondon Tien thema's heel gebalanceerd worden aangepakt. Alle aspecten komen aan de orde en van te voren weet de kijker waarover het programma gaat.

„Spiegels is heel anders. Het is een magazine, werkt met headlines, illustraties, korte video's en korte gesprekken. Blijkbaar zijn niet alle kijkers daaraan gewend.”

Van Dongen verzekert dat de NCRV-leiding de programmamakers van Spiegel steunt en niet is geschrokken van de boze reacties. „De leiding stimuleert ons zelfs”, aldus Van Dongen. „De NCRV wil graag af van haar imago van een stoffige, truttige club. Dat zijn we gewoon niet.”

Kijkers die hun problemen willen bespreken naar aanleiding van het vertoonde fragment, kunnen terecht bij de afdeling Nazorg van de NCRV. Vanavond is het programma Spiegel wederom te zien op Nederland 1 om 22.06 uur.

Arno Haitema

Veronica bode nr. 35 SHOWBIZ NIEUWS

ACTUELE RUBRIEK MET BIJDAGEN VAN ROBERT BRIEL, EDWIN BAKKER, FRISO LEUNGE EN GUUS MARINUS

PEE WEE HERMAN IN SEKS-BIOSCOOP GEARRESTEERD AMERIKAANSE OME WILLEM VERDACHT VAN 'VUNZIGHEID'

SARASOTA, Florida - Wie in Amerika politieagent is, loopt de kans dat hij op kosten van de gemeenschap naar een pornobioscoop mag gaan. In dat soort gelegenheden willen manlijke bezoekers nog wel eens iets met hun geslachtsorgaan doen en dat is verboden. De agent moet daar dan op letten. Wie 'het' wel stiekum doet, wordt gearresteerd.

Dat is precies hetgeen Paul Reubens is overkomen. Bij ons is de man even via de VPRO op TV geweest, maar in Amerika heeft hij meer sterrenstatus als Ome

Wille. Pipo de Clown en menceer Kaktus tesamen. Paul

Reubens is Pee-Wee Herman, die elke zaterdagochtend miljoenen kinderen aan de buis kluis-terde. Voor zijn programma kreeg hij een Emmy Award en hij maakte twee bioscoopfilms. Toen bekend werd dat Reubens volgens een plaatselijke politie-agent had zitten masturberen in een achteraf theatertje in Sarasota, Florida, was het bekeken met Paul's roem. Overigens: hij wordt er alleen maar van verdacht, zelf ontkent hij bij hoog en laag wat er gebeurd zou zijn.

Reubens is Pee-Wee Herman, die elke zaterdagochtend miljoenen kinderen aan de buis kluis-terde. Voor zijn programma kreeg hij een Emmy Award en hij maakte twee bioscoopfilms. Toen bekend werd dat Reubens volgens een plaatselijke politie-agent had zitten masturberen in een achteraf theatertje in Sarasota, Florida, was het bekeken met Paul's roem. Overigens: hij wordt er alleen maar van verdacht, zelf ontkent hij bij hoog en laag wat er gebeurd zou zijn.

Vette letters

Echter: CBS, het TV-netwerk dat „Pee Wee's Playhouse” jarenlang op het scherm bracht, heeft onmiddellijk het programma geschrapt. Ook het Disney-MGM-pretpark in Florida nam haar maatregelen. Een twee minuten durend filmpje, waarin Pee Wee uitlegt hoe stemmen worden ingedubd, werd uit het programma geschrapt. En de roddelbladen kopten met vette letters wat voor een viezerik Pee-Wee wel niet was. Paul Reubens is veroordeeld voordat hij „schuldig” is verklaard. En waarvan!

Kannibaal

De vraag of hij nu werkelijk heeft gemasturbeerd in een openbaar gebouw of niet, heeft in de Amerikaanse media meer aandacht gekregen dan de arrestatie van kannibaal Jeffrey Dahmer, die 17 mensen verkrachtte.

vermoorde en verorberde. Een aantal artiesten vindt dat de Amerikaanse media zwaar over de schreef zijn gegaan. Talk-show-presentatrice Joan Rivers, Bill Cosby en zangeres Cindy Lauper hebben het openlijk voor Pee Wee opgenomen. „Je hoeft je onschuldig niet te bewijzen, dat moet de politie. En het feit dat één agent zegt dat hij z'n piemel uit z'n broek heeft gehaald, is voor mij geen overtuigend bewijs. De rechter moet zich er over buigen, maar die kan volgens mij niets anders besluiten dan dat Reubens onschuldig is. In een land als het onze, waar dagelijks mensen worden doodgeschoten en moordenaars vrij rondlopen, hoort een politie-agent niet in een pornobioscoopje te zitten om te kijken wat iemand door nou precies zit te doen”, aldus Cosby.

Onherstelbaar

Ondertussen is het imago van Pee-Wee Herman onherstelbaar beschadigd. Van vrolijk clowntje is hij nu de vieze man geworden. In 1920 overkwam Roscoe „Fatty” Arbuckle ongeveer hetzelfde. Hij werd ervan beschuldigd een vrouw op gruwelijke wijze te hebben verkracht. Zijn films werden uit het theater geweerd, nadat de media hem al veroordeeld hadden voordat de rechter er een uitspraak over had kunnen doen. Toen de rechter dat wel deed, bleek Arbuckle onschuldig. Dat incident vernietigde zijn carrière en Arbuckle stierf dertien jaar later als een arme, aan de alcohol verslaafde zwerver. Of het met Paul Reubens ook zo zal gaan, zal de tijd leren, maar duidelijk is dat de carrière van een goed acteur door een hypocriet politie-agentje kapot is gemaakt.

Small is beautiful

THE ECONOMIST 31
SINCE children are less convenient to manipulate than guinea pigs, educational research is often short of hard data. But a team of state officials and academics in Tennessee recently ran a large experiment, with impressive scientific rigour, to test a hypothesis that has always made common sense: that children learn more when there are fewer of them in the classroom. The results were as expected. Children in smaller classes learnt more. Black children were helped even more than white children. So only one question remains: how to pay for cutting the size of classes?

In Project STAR (which stood for Student/Teacher Achievement Ratio), Tennessee officials randomly assigned all the five-year-old children in 76 schools to one of three types of classroom: small (13 to 17 pupils), regular (22 to 25 pupils), or regular with an aide helping the teacher. Breaking the children into separate groups within each school helped compensate for differences between rich and poor districts, spending per pupil and policies. The small-class teachers did not get special training. Pupils stayed in the type of class they had been assigned to originally for four years, beginning in 1985. The experiment covered about 6,500 pupils.

By the age of six, children in the small classes did significantly better on standard tests than the others: on average, they were 1½ months ahead in reading and 2½ months ahead in mathematics. The classes with teacher's aides did not show a statistically significant boost in scores. An unexpected finding, which should rivet the attention of all who care about black children's schooling, was that the gains of black children in the small classes were twice as large as the white children's gains.

In Tennessee the small-class advan-

Three against one

tage persisted after four years, and even helped the small-class pupils after the end of the experiment, when all the children were mixed together. Tennessee has mailed stacks of its report all over the country. Yet Lamar Alexander, the secretary of education, has preferred to stress other reform ideas, even though STAR began while he was governor of Tennessee. The reason is probably money. Reducing class sizes from 30 pupils to 20 means hiring half again as many teachers, whose salaries are roughly 80% of school-district budgets. More classrooms are not a problem; fewer children are at school now than ten years ago.

Tennessee, however, both believes in its results and has found money to implement them. It is using federal and state money to reduce class size in the 17 poorest school districts in the state. They include 43 schools and, parents hope, 7,000 little stars in the making.

Aids zal in Afrika jonge vrouwen en kinderen het zwaarst treffen

Van onze verslaggever **VK 17**
AMSTERDAM — Sinds Aids nu ruim tien jaar geleden voor het eerst in de Verenigde Staten werd ontdekt, is in snel tempo een overstelpende hoeveelheid kennis over de ziekte bijeengebracht. Ziektebeloop en wijze van overdracht van het Aids-virus (HIV) hebben nagenoeg geen geheimen meer.

Veel minder is bekend over het tempo waarin het virus zich verspreidt en de mate waarin de epidemie in diverse landen de bevolking zal treffen. Voorspellingen dat Aids met name in Afrikaanse landen — waar heteroseksueel contact de belangrijkste verspreidingsroute is — een enorme omvang zal aannemen, staan naast berichten dat de epidemie in westerse landen een piek heeft bereikt of zelfs al weer op z'n retour zou zijn.

Engelse epidemiologen meldden donderdag in het tijdschrift *Nature* dat de Aids-epidemie in sommige Afrikaanse landen ertoe kan leiden dat de bevolkingsgroei op termijn omslaat in een bevolkingsafname. Hun prognose is gebaseerd op thans bekende gegevens over de verspreiding van Aids, waar ze patronen in proberen te ontdekken en waar ze modellen mee opstellen voor hoe de situatie er over tien, twintig of vijftig jaar uit zal zien.

Hun belangrijkste handicap daarbij is

enerzijds de relatief korte duur (tien jaar) dat Aids in de medische wereld bekend is, terwijl daarnaast de ziekte een relatief lange incubatietijd kent, oplopend tot acht à tien jaar. Anderzijds kampen ze met het ontbreken van essentiële gegevens, bijvoorbeeld over de mate van HIV-besmetting in een bepaalde bevolking (sgroep) en vooral ook over seksuele gedragspatronen waardoor het virus zich kan verspreiden.

De Engelse onderzoekers, onder leiding van de epidemiologen R. Anderson en R. May, merken in hun artikel over de verspreiding van Aids in Afrika dan ook op dat het „gezien het ontbreken van kwantitatieve gegevens (over seksuele gedragspatronen onder de Afrikaanse bevolkingen) voor geen enkel land mogelijk is precieze voorspellingen te doen over de demografische gevolgen van Aids in de komende tien jaar.”

Niettemin houden ze vast aan al eerder uitgesproken verwachtingen dat, als er geen geneesmiddel of vaccin komt of het seksueel gedrag niet ingrijpend wijzigt, Aids in sommige Afrikaanse landen de bevolkingsaanwas van enkele procenten per jaar binnen enkele decennia kan doen omslaan in een bevolkingsafname. „De enige belangrijke onzekerheid is dan nog of deze bevolkingsafname slechts enkele decennia zal aanhouden of dat hij zich over vele tientallen jaren zal uitstreken”, aldus de onderzoekers.

Volgens modelberekeningen zal in

procent per jaar nu, bij een verdubbeling van het aantal seropositieven ieder anderhalf jaar, binnen dertig jaar na de introductie van HIV de bevolkingsgroei omslaan in een -afname. Bij een verdubbelingstijd van tweeënehalf jaar ligt het omslagpunt ongeveer zestig jaar na de introductie van HIV in de bevolking.

De modellen over de verspreiding van HIV laten ook zien dat de demografische gevolgen van Aids in Afrika sterk afhankelijk zijn van de seksuele gedragspatronen, die nogal uiteenlopen.

Het Aids-virus wordt in heteroseksuele contacten veel gemakkelijker van man op vrouw overgedragen dan in omgekeerde richting — onderzoeken bij heteroseksuele paren wijzen op overdrachtskansen van 20 procent van man naar vrouw, tegen 11 procent van vrouw naar man.

Daarnaast zijn in veel Afrikaanse landen mannen geneigd om te gaan met vrouwen die minstens vijf jaar jonger zijn dan zijzelf. Verder kunnen zwangere vrouwen het Aids-virus aan hun (on-geboren) kinderen doorgeven. In Afrika gebeurt dat in ongeveer 40 procent van de gevallen.

Al deze omstandigheden leiden er toe dat Aids het zwaarst zal gaan drukken op de groep van jonge vrouwen in de vruchtbare leeftijd en hun kinderen. De Engelse onderzoekers zien juist daarin de oorzaak van de door hen voorspelde ingrijpende demografische gevolgen van de Aids-epidemie in Afrika.

GERBRAND FEENSTRA

door Aldert Schipper

De nieuwste advertentiecampa-
 gne van Sire behandelt het
 thema eenzaamheid. „Maak
 eerst iets van je eigen leven,
 voor je een nieuw leven
 maakt”, luidt het advies aan
 twee mensen die vinden dat
 hun relatie verdord is en „no-
 dig toe is aan een kind”.

Sire is een club van professionele
 reclamemakers, die zich sinds 1967
 bezighouden met reclame voor niet-
 commerciële doeleinden. In de jaren
 zestig werd hun de verantwoorde-
 lijkheid aangewreven van het mees-
 te kwaad in deze wereld en zij von-
 den het daarom tijd hun imago wat
 op te vijzelen. Dat kwam goed uit
 voor de kranten. De reclamejongens
 wisten dat bij opmakers soms be-
 hoefte was aan advertenties die je
 in een lade hebt klaarliggen voor als
 er een stuk wit dreigt te vallen op
 een advertentiepagina.

Sinds 1967 heeft Sire 55 campagnes
 gevoerd over onderwerpen waar-
 van de reclamemakers vonden dat
 Nederlanders daar eens bij stil
 moesten staan. Sire komt gewoon-
 lijk met twee hoofdcampagnes per
 jaar. Thema's van de laatste jaren
 zijn 'vuurwerk', het 'donorcodicil',
 'slachtofferhulp' en 'manische de-
 pressiviteit'. Die laatste campagne
 bleef opzettelijk beperkt tot de vak-
 pers in de eerste en tweede lijns
 gezondheidszorg, zodat de meeste
 krantelzers er onbekend mee zijn
 gebleven.

De nieuwe campagne over 'een-
 zaamheid' is eigenlijk de tweede
 over dit onderwerp. Enkele jaren ge-
 leden kwam Sire met een aanzet om
 duidelijk eenzame mensen, zoals
 bejaarden, eens uit hun isolement
 te verlossen door ze te bezoeken.
 Nadere studie lijkt er op te wijzen
 dat eenzaamheid niet zozeer een
 gevolg is van gebrek aan bezoek,
 maar eerder van een gemis aan
 diepgang in de bestaande relaties.
 Iets meer aanloop alleen kan een-
 zaamheid niet oplossen.

Het brein achter de nieuwe camp-
 gne is de theologe dr. Miriam Stee-
 mers-van Winkoop, adviseur in
 dienst van het r.-k. kerkgenoot-
 schap. Volgens haar is eenzaamheid
 een gevoel van gemis aan omvang
 en/of diepgang van relaties.
 Men kan heel royaal in de sociale
 contacten zitten en toch eenzaam
 zijn. Een contact moet voldoende

„Onze relatie was nodig aan een kind toe...”

diepgang hebben wanneer we wil-
 len spreken van een relatie. In ons
 land leven op het moment meer dan
 een miljoen mensen alleen. Hoewel
 velen van hen niet geplaagd worden
 door eenzaamheid, vormen zij wel
 een risico-groep. Voor een relatie is
 het nodig dat men bereid is zijn
 leven voor iemand anders open te
 stellen. De Sire-campagne is ge-
 maakt met het doel mensen er toe
 te brengen bij zichzelf te rade te

MEDIA

gaan of ze zich wel voldoende voor
 anderen openstellen. Maar mensen
 zullen niet gauw bereid zijn toe te
 geven dat zij eenzaam zijn. Daarom
 wil de campagne niet-eenzamen
 aanzetten tot een vriendschappelijk
 contact met enige diepgang met
 eenzame mensen in hun omgeving.
 De campagne waarschuwt tegen de
 gevolgen van kortzichtig handelen

om eenzaamheid op te heffen. Op
 een van de affiches is een babyge-
 zicht te zien. De kop luidt: *Uit lief-
 de? Of uit eenzaamheid?* De adver-
 tentietekst vervolgt: „Wat is er
 mooier dan een nieuw mensenleven
 als bekroning van liefde, dachten
 we allebei — maar eigenlijk gebruikten
 we het als dekmantel om onze
 ingeslapen relatie nieuw leven in te
 blazen... onze relatie was nodig aan
 een kind toe... Ach, hoe vaak hoor
 je dat niet — in feite is het de meest
 lugubere vorm van egoïsme — want
 wie heeft dat kindje ooit gevraagd
 of het in onze relatie terecht wilde
 komen...”

Voor mensen die moeite hebben
 met de directe benadering van Sire
 is de telefoon van Korrelatie be-
 schikbaar. Na de eerste tv-spot,
 maandagavond, kwamen er tien te-
 lefoontjes binnen, maar Korrelatie
 verwacht er na verloop van tijd
 meer.

Sire-campagne behandelt eenzaamheid in relaties

openingen hebben een bepaalde erogene werking. Men stelt wel eens dat overal waar huid overgaat in slijmvlies er een verhoogde gevoeligheid bestaat voor erotische prikkels. Mond, vagina, anus. Ik weet niet of die huidovergang daarbij bepalend is. Ook de gehoorgang wordt in bepaalde beschavingen als uitermate prikkelbaar beleefd. Door een borstelijke gevoeligheid rond te draaien in de gehoorgang maken ervaren Japanners hun partners bijna gek van wellust.

Vaker in duurzame relaties

Kinsey beschrijft hoe van jongens tot 15 jaar 44% ervaring had met homoseksuele seksplezierjes. In 17% daarvan was ook een vorm van anaal contact uitgeprobeerd, waarbij het meestal niet kwam tot een echte penetratie. Maar, zegt Kinsey, ook jongeren zijn zich bewust van de sociale taboes en het is best mogelijk dat nogal wat ervaringen verzwegen zijn.

Over volwassen mannen geeft Kinsey geen getallen. Misschien was ook Kinsey gevangen in het sociale taboe analiteit. Recent onderzoek in ons land, door *Gertjan van Zessen* en *Theo Sandfort*, bij 1000 volwassenen van 18-50 jaar, geeft de volgende uitkomsten. In duurzame heteroseksuele relaties melden de mannen in 6% en de vrouwen in 12% anale gemeenschap. Het is niet duidelijk waarop de verschillen berusten. Waarschijnlijk is er een onderrapportage door mannen, vanwege het feit dat anale seks nog steeds in verband gebracht wordt met homoseksualiteit. Een aanzienlijk deel van de mannen wijst homoseksualiteit af als een acceptabele vorm van seksuele omgang.

Er werd ook gevraagd naar "anaal vingeren". Rond een derde van de ondervraagden beoefent dat en daarbij zijn de verschillen tussen mannen en vrouwen minder groot.

Van de mensen zonder duurzame relatie meldt 3% van de mannen en 4% van de vrouwen anale gemeenschap.

Anale risico's

In een stuk over anale lusten moet ook ingegaan worden op de risico's. Er wordt solistisch en ook in duo's nogal eens geprobeerd om voorwerpen in de anus te steken. Dat loopt uiteen van dildo's tot kaarsen en van flesjes tot alles wat er toevallig in de buurt is. En dan heb ik het nog niet eens over "fist-fucking", waarbij na 1-2-3-4 vingers, en na een hand, tenslotte zelfs een arm in de anus wordt ingebracht. Kennelijk is de kringpiet door training tot een grote mate van ontspanning te brengen. Het slijmvlies van de endeldarm is nogal kwetsbaar en er worden ernstige verwondingen beschreven. Bij het inbrengen van voorwerpen komt het voor dat kleinere dingen daarbij naar binnen schieten. Door de beschreven kringpietreflex is het vrijwel onmogelijk om die voorwerpen er zonder medische hulp weer uit te krijgen. Een pijnlijke ervaring in alle betekenissen van het woord.

Tenslotte dan de risico's voor besmetting met seksueel overdraagbare aandoeningen en aids. Gebleken is dat het infectierisico met name bestaat voor de partner die gepenetreerd wordt. Een preciese verklaring daarvoor bestaat niet. Voorlopig houdt men het er op dat bij het binnendringen kleine wondjes ontstaan, zowel aan de anus als aan de penis, waardoor de infectie wordt overgebracht, zowel door besmet zaad als door besmet bloed. Om deze manier van besmetting tegen te gaan zijn er versterkte condooms in de handel gebracht. (GAY SAFE en DUO). Bovendien wordt gewezen op de noodzaak van royaal gebruik van glijmiddel, dat op een waterbasis moet berusten, omdat olie en vaseline het condoom aantasten.

Philip den Bouwmeester

Literatuur:

- *Bijbel, Genesis 19*
- Kinsey AC Pomeroy WB & Martin CE. *Sexual behavior in the human male*, WB Saunders, Philadelphia 1948
- idem, *Sexual behavior in the human female*, 1953
- Masters WH & Johnson VE. *Homosexuality in perspective*, Little, Brown and Company, Boston, 1979
- Zessen G van & Sandfort T (red.) *Sexualiteit in Nederland; seksueel gedrag, risico en preventie van AIDS*, Swets & Zeitlinger, Amsterdam/Lisse, 1991

gesloten boek is". Een mens is nooit te oud om te leren, dus wie weet wat er nog in het vat zit.

De helft?

Kinsey en medewerkers menen dat rond de helft van de mensen erotische bevrediging ondervindt door anale prikkeling. Preciese gegevens ontbreken echter.

De anus is royaal voorzien van zenuwvezels, evenals de ingang van de schede. Maar dieper, in het rectum en in de vagina, liggen veel minder gevoelszenuwen. Toch beschrijven zowel mannen als vrouwen dat het diepe doordringen van de partner in het rectum een erg bevredigend gevoel geeft. Dat zou psychologische verklaringen kunnen hebben: door het diep binnendringen ontstaan sterke gevoelens van verbondenheid, en het bieden van optimale lustmogelijkheden is ook voor de aanbieder fijner, enz.

Kinsey herkent evenzeer dat er voor sommige mensen emotionele weerstanden bestaan tegen anaal verkeer. De gedachte aan en het contact met ontlasting, de geur, de mening dat de "anus daar niet voor is", en/of doorgevoerde negatieve of pijnlijke anale ervaringen kunnen daartoe bijdragen. Maar dezelfde punten kunnen voor anderen juist deel uitmaken van de anale attractie! Jongens, meisjes, wat is seks toch een gecompliceerde zaak.

Sluitspiet

Masters en Johnson, de beroemde seks-onderzoekers, geven in hun eerste onderzoek naar menselijke seksuele gevoeligheid, in de zestiger jaren, geen aandacht aan de anus. Zelfs het woord anus wordt niet gebruikt. Alleen het rectum (endeldarm) komt even aan de orde, omdat er tijdens het orgasme soms spiertrekkingen optreden in de sluitspiet. Ze hebben het ook geteld en komen tot een score van 2 tot 5 spiertrekkingen per orgasme! In hun later onderzoek hebben ze wel degelijk studie gemaakt van "rectaal intercourse" en dan verdedigen ze zich ook voor het feit dat ze er voordien niet op ingingen.

Vijf homoparen en zeven heteroparen hebben in het laboratorium ieder twee keer anaal geslachtsverkeer gehad, terwijl het onderzoekerspaar er om zo te zeggen met hun neus opzat. Ze merken eigenlijk geen verschil met vaginaal verkeer, voor wat betreft de indringende partij. Maar voor de man of vrouw die anaal wordt benaderd is er wel een en ander te melden. Slechts bij één van de vrouwen werd de anus spontaan nat, maar dat was pas sinds een jaar of drie, terwijl ze al 10 jaar veelvuldig anaal verkeer had. De oorsprong van het nat worden kon niet ontdekt worden. De anderen gebruikten allemaal een glijmiddel en bij de helft was dat speeksel. In alle gevallen is er aanvankelijk een sterke reactie van de kringpiet, die zich krachtig samenrekt. Dat kan een minuut of langer duren. Maar als er vaker anaal geslachtsverkeer plaatsvindt, dan neemt dat kringpietverzet snel af. Wanneer er daarna regelmatig neukbewegingen gemaakt worden, dan sluit de kringpiet zich dicht om de penis. In de helft van de gevallen is het binnenkomen van de penis onaangenaam en pijnlijk voor degenen die geneukt werden. In het kleine proefgroepje reageerden de vrouwen actief met "contra-bewegingen", en ze bereikten daarbij ook vrij vaak een orgasme.

Slechts één geneukte man maakte tegenbewegingen en er trad bij de mannen geen spontaan orgasme op.

De Amerikaanse psycholoog *Silverstein* had jaren geleden een "Institute for human identity", waarin hij mannen leerde om hun kringpiet te ontspannen, wanneer ze moeite hadden om de penis van de partner binnen te laten. Hij gebruikte daarbij een soort opblaasbare ballon, om mannen te leren hoe het voelt als er "volhume" in de anus komt. Maar hij beschrijft ook dat de weerstand voor een deel van psychologische aard was. Zie boven.

Likken

Rimming, of *anilingus* is een intieme techniek die wellicht nog meer weerstand opwekt dan anaal geslachtsverkeer. Het gaat dus om likken van de anus, of in medische geleitetaal: *oraal-anaal* contact. Door mensen die de ervaring kennen wordt het vaak beschreven als een verfrissende beleving. Maar medici komen uiteraard met bezwaren van hygiënische aard. Als wij onze kinderen leren om "handen te wassen tot en met, na bezoek van het toilet", dan is het wat inconsequent om niet te signaleren dat "kontje likken" natuurlijk infectie-mogelijkheden van jewelste geeft. De meeste menselijke

Deskundologica 135

SEKSTANT
AUG.

De lustige anus

overnachten. De uitdrukking "op je sodomietier krijgen" herinnert daar nog aan. Wat die mannen in Sodom precies wilden is niet helemaal duidelijk, maar dat is koren op de molen van veel bijbeluitleggers, die naar eigen goeddunken sodomie verbieden tot alles wat in hun ogen onwenselijk is. In ieder geval iets zo gruwelijks dat er geen woorden voor zijn... Overigens is er rondom het Oud-Engelse woord voor sodomie, *buggery*, eenzelfde verwarring. En de uitleg in de Oxford dictionary, *bestiality*, voegt evenmin iets aan de duidelijkheid toe.

Anus als erogene zone

Freud heeft al aangegeven dat de ontwikkeling van lustgevoelens in de loop van het prille leven een bepaalde reeks doormaakt. Het begint met *orale* prikkels, mondgevoelen, die belangrijk zijn in verband met de zuigreflex van zuigelingen en jonge kinderen. Voor heel wat kinderen is het niet gemakkelijk om van die mondbevrediging af te komen, getuige de behoefte om duim te zuigen. Na de orale fase komt in het Freudiaanse denken de *anale fase*, waarbij het kind groot behagen heeft aan anale prikkels. Veel volwassenen kennen het gevoel van "even lekker te gaan poepen", en ze geven daarmee onmiskenbaar aan dat het behagelijk is om de anale fase nog niet helemaal voorbij te zijn.

Kinsey en medewerkers kwamen in hun onderzoek (al weer een halve eeuw geleden!), tot de conclusie dat de anus voor veel mensen een duidelijk *erogene zone* is, dat wil zeggen een gebied dat erotisch prikkelbaar is. Zowel vrouwen als mannen stimuleren hun anus ter versterking van de seksuele lustgevoelens. Ja, eigenlijk is er een wisselwerking tussen anus en geslachtsdelen, of beter gezegd, tussen anale prikkels en genitale prikkels, al zijn veel mensen zich daar helemaal niet van bewust. Sommigen hebben door anaal verkeer in de praktijk geleerd dat die wisselwerking bestaat, terwijl anderen dat hebben ervaren door voorwerpen in de anus in te brengen. Maar ongetwijfeld zijn er nog hele volksstammen voor wie "de anus een

Hoewel het er soms op lijkt alsof in de wereld van seks en relaties alles bespreekbaar is, blijft toch een aantal dingen wat "onderbelicht". Tot 1981 kreeg bijvoorbeeld anaal geslachtsverkeer in de seksuologische, maar ook in de medische wereld, vrij weinig aandacht. Door de komst van aids is dat grondig veranderd en nu zijn er hele tekens artikelen die gaan over de risico's van anale contacten. Het bleek ook noodzakelijk om daarvoor een preciezere woordkeus te ontwikkelen. Bij *auto-genitale* contacten moet tegenwoordig zorgvuldig aangegeven worden of het gaat om binnendringen (penetratie) of om binnengedrongen worden (gepenetreerd - lees geneukt - worden). Men richt zich in de medische wereld vooral op de aids-risico's, terwijl zaken zoals lustbeleving nauwelijks aan de orde komen. Jarenlang gold ook dat anaal verkeer een verplicht, maar exclusief, nummer was voor homoseksuele mannen. Als er bij een man vrouw-relatie sprake was van anale contacten, dan zou dat op verborgen homo-verlangens van de man wijzen. Dat mannen en vrouwen zomaar, los van homoverlangens, behagen kunnen hebben in anaal verkeer, dat bleef binnert het blikveld.

Evenzeer werd vaak vergeten dat in vroegere tijden, toen anticonceptie minder gemakkelijk verkrijgbaar en ook minder betrouwbaar was, de anale coitus veelvuldig benut werd als een veilige manier van geslachtsverkeer. Veilig in de betekenis van "niet leidend tot zwangerschap". Waarschijnlijk ook de reden waarom de anale coitus verboden is in verschillende gods-diensten. Religies hebben zich immers vaak verzet tegen pogingen om de vruchtbaarheid te beperken. Op het feit dat anaal verkeer helemaal niet veilig is als het gaat om de overdracht van aids kom ik later terug.

Sodomie?

In enkele landen werd of wordt anaal verkeer als *sodomie* beschouwd. De bijbel beschrijft hoe de steden Sodom en Gomorra ten onder gingen in een regen van zwavel en vuur, omdat de mannen van Sodom gemeenschap wilden hebben met twee engelen die bij 1.0

Harry Seip (61) debuteerde met incest-drama

'In sprookjes met een vrolijke afloop kan de moderne mens niet meer geloven'

"Omdat het gezinsleven niet meer mogelijk is op het moment dat incest voorkomt: vader en zoon, moeder en dochter zouden elkaars concurrenten worden, de gezinnen zouden ruziënd door elkaar heen vliegen. De structuur van de samenleving zou op z'n grondvesten schudden."

In biologische redenen, een zwakker of ziekelijk nageslacht, gelooft Seip niet zozeer. "Het zou zo kunnen zijn, maar het is nooit bewezen." Bovendien, de oudste beschavingen wisten nog niets van erfelijkheid, voor onze voorouders telde dat argument dus niet, zegt hij.

Recensent Alfred Kosmann noemde in het Rotterdamse Dagblad de roman een 'curiosum' en stelde dat het dochterlijke Nellie 'evident krankzinnig' is. Is Seip het daarmee eens? "Ja, ja. Ik heb haar wel degelijk schizofreen afgebeeld. De bedoeling daarvan is, en dat is het ambivalente, dat het best zou kunnen dat er wel degelijk biologische gevolgen zijn van de incest. Nellie verliest ledere controle over de realiteit van de dingen. Zij wil graag Pieta zijn, de gestalte die in haar omgeving vereerd wordt. Zij identificeert zich volkomen met Leo's vrouw wordt."

"Maar alles loopt verkeerd af. Alles en alles is tegengesteld uitgepakt aan wat Leo en Pieta wilden. Zowel het leven van Leo als dat van Nellie is een puinhoop aan het einde. Er is niets meer te redden."

"Dat is mijn visie op het leven. Op het moment dat wij niet meer geloven in een hiernamaals, zijn we allemaal op weg naar het einde. In sprookjes met een vrolijke afloop kan een modern mens niet meer geloven."

Zelf werd hij katholiek opgevoed, vertelt Seip, maar hij was al jong niet meer gelovig. Dus paste hij niet in zijn omgeving, en raakte zijn onbevangeheld kwijt. Zonder dat hij daarover nu erg gebukt ging, geloofde hij toch dat deze achtergrond hem de in Pieta uitgedragen maatschappijkritiek meegaf.

Een somber man is hij niet. "Juist omdat ik een pessimistische levensvisie heb, heb ik zelf zoveel plezier in het leven." Het schrijven is daarbij belangrijk: het is nog zijn enige ambitie.

"Het schrijven is voor mij in de eerste plaats een tegenwicht tegen het alledaagse, de grauwaalder van ledere dag. Je raakt als schrijver emotioneel zo betrokken bij je personages dat je emotioneel in een diepere dimensie gaat leven. Terwijl in het dagelijks leven emoties nauwelijks een rol spelen."

Harry Seip, filosoof en wiskundige, is docent aan de Universiteit van Amsterdam. Hij debuteerde dit voorjaar, op zijn 61e, met een roman over een incestrelatie tussen een tweelingbroer en -zus. De schrijver woont in Baarn, na 27 jaar in de stad Utrecht te hebben gewoond. Het vierde interview in de serie Utrechtis Debut.

FOTO MARC VAN DER KORT

Harry Seip: 'Pieta is een godin, de ideale vrouw'

Wiel: een kraakheldere wilmarmen vloer, veel witte meubels, een glazen tafel met uitbundig boeket erop en veel kleurige hebeddingen. Aan de muur realistische schildertjes, gemaakt door de echtgenote van de schrijver. "Ze wil haar werk niet verkopen, dus hangen we af en toe in huis wat op."

Pieta is verschenen bij uitgeverij De Geus.

geïsoleerd bestaan in een burgerlijk gezin in Leeuwarden. De liefde tussen broer en zus loopt uit op een incestueuze relatie, die ontdekt wordt als Pieta op haar zeventiende zwanger blijkt.

Pieta verdwijnt dan naar een chic tehuis voor gevallen meisjes in Zwitserland, Leo wordt door zijn vader verstoten. Twee maanden na de geboorte van het 'in bloed-schande verwekte kind' verdrinkt Pieta in een Zwitsers meer. De baby, Nellie, wordt verder opgevoed door de grootouders in Leeuwarden. Leo is zogenaamd haar broer.

Paddestoel

Later hoort Nellie wie haar echte ouders zijn. Ze gaat zich dan steeds meer identificeren met haar jong gestorven moeder en wil zelfs met haar vader, Leo, trouwen. Uiteindelijk vergiftigt ze Leo's vrouw met een paddestoel.

Hoe krijgt een mens het bij elkaar verzonnen, vraag je je af. Te meer omdat de bizarre inhoud van het verhaal nogal afsteekt bij de feitelijke stijl van de roman. Harry Seip, almabel en wellevend, vertelt dat zijn oorspronkelijke uitgangspunt het levensverhaal van de oudere Leo Wahlsens was. "Ik wilde hem een jeugd geven, en zo is dit verhaal eigenlijk ontstaan als een eerste deel van het andere boek."

Dat dus niet verschenen is. Het incestgebeuren was aanvankelijk slechts een 'terloopse biografische aanloop' en is pas later de hoofdmoet geworden. Zelf benadrukt Harry Seip echter liever de noodlotsidee die hij met zijn roman wil overbrengen. Hij wil laten

door inge van den blink **IAN 16**

Een roman over incest tussen een tweelingbroer en -zus. Niet alledaags. Een debutant van 61 jaar, bijna VUT-gerechtigd dus. Ook niet gewoontjes. Het hoeft niet te verbazen dat ook het interieur van de woning van Harry Seip anders oogt dan dat veel literatoren in spe. Hier geen meterslange boekenkasten, sobere meubels of artistieke slonzigheid.

De stilte van het slaperige Baarn wordt binnenshuis verbroken door het tikken van minstens zes grote klokken, het schreeuwen van de papegaai en het gebel van de twee honden, shelties, die het er niet mee eens zijn dat ze voor de gelegenheid in de tuin zijn opgesloten.

Lawaai

Harry Seip, geboren in Baarlebem, woont 27 jaar in Utrecht. Hij kwam als student filosofe en wiskunde in de stad terecht waarmee hij zich nog steeds verbonden voelt. Toch verhuist hij en zijn vrouw veertien jaar geleden naar Baarn. De reden: ze woonden in Overvecht aan een straat die leidde naar een industrieterrein en kregen steeds meer last van het lawaai. "Het was een verademing om van het drukke verkeer weg te zijn."

Seip — een licht zuidelijk accent verraadt zijn Brabantse komaf — werkt als wiskundige. Hij geeft les in statistische methodologie bij de faculteit der sociale wetenschappen van de Universiteit van Amsterdam. Maar zijn hart ligt bij de letteren: "Als docent drijf ik meer op mijn routine, dan dat ik nog nieuwe dingen doe. Vroeger was ik bezig met mijn carrière, maar nu besteed ik alle tijd die ik heb, en dat is gelukkig nogal flink wat, aan het schrijven."

Dat leverde dit voorjaar het romandebut Pieta op. Het verhaal van het geniale en bijzonder mooie meisje Pieta Wahlsens, dat een zeer innige band met haar tweelingbroer Leo heeft. De twee leidden een

En toestand waarbij het leven van mensen niet vergiftigd wordt door de moralistische opvattingen van buitenstaanders.

"Ik wilde Pieta als een soort sprookjesfiguur met een symbolische functie weergeven, als een godin bijna. Op het moment dat er dwang bij incestrelaties komt, en dat is bijna altijd het geval, is het natuurlijk verwerpelijk, maar daartussen zitten allerlei nuances, en in dit geval is er niets tegen in te brengen."

Taboe

Als hij zelf kinderen zou hebben die meer dan broer en zus voor elkaar waren zou Harry Seip ze dan ook geen strobreed in de weg leggen, denkt hij. Maar hij heeft geen kinderen. Het maatschappelijke taboe op incest, dat praktisch van alle eeuwen en culturen is, heeft volgens de schrijver slechts te maken met maatschappelijke structuren.

dingen die daarbij horen en die het leven zo irriterend, zoals afgezien minnaars, eenzaamheid, maar ook verkrachtingen en prostitutie speelden zich op een andere planeet af. Wij waren heel leergierig, het niveau van de school was altijd te laag voor ons, vooral voor Pieta. (...) Ons leven was een geestelijk en sensueel lullekerland, ver van alle obsessies van de gewone mensenwereld."

Schiet Seip door de relatie broer-zus als zo verheven en ideaal voor te stellen niet zijn doel voorbij? Welnu lezers zullen dit verhaal op het echte leven betrekken. De schrijver:

"Die liefde als ideaal beschrijven, dat heb ik natuurlijk gedaan om mij af te zetten tegen de alledaagse moraal. Ik wil zeggen: probeer hier maar eens iets tegen in te brengen! Over de liefde tussen Leo en Pieta valt eigenlijk geen kwaad woord te zeggen. De relatie zelf is puntgaaf; het kwaad geschiedt door de reactie van de omgeving."

Leo en Pieta leven samen in het aardse paradijs, licht Seip nog toe.

Ideale vrouw

De liefde tussen Pieta en Leo wordt als ideaal geschetst, vliekteloos, goddelijk bijna. In het boek legt Leo zijn dochter uit: "Ik had de ideale vrouw van mijn geboorte af bij mij. Liefdes- en relatieproblemen bestonden voor ons niet. Alle

Wetsvoorstel haalt prostitutie uit schemerduister

door elly wempe

UTRECHT — Aan het Zandpad in Utrecht zitten Heleen en Lillian in 'werkkléd' buiten, voor de boot naast de loopplank. Binnen is het te warm. Heleen heeft een witte, doorschijnende body-suit aan; Lillian een zwarte bikini. Het is druk, eind van de maand. In schildpadtempo rijden de auto's 's middags al in file, almaar rondjes. De meeste vrouwen hebben nog niets gehoord over de nieuwe prostitutiewetgeving en reageren terughoudend op de vragen.

Maar Heleen (36), spits gezichte met kort blond haar, reageert furieus: "Waar het de politiek om gaat, is dat we allemaal belasting moeten gaan betalen". Met driftige slagen bordstelt ze haar witte poedeljasje. "Als die wet doorgaat, loopt de helft van de hoeren hier weg. Dan kan je toch zeker net zo goed bij de bakker achter de toonbank gaan staan?"

De 'poolerwet' was voor bordhouders en hoeren in de praktijk een dode letter. Verbod of geen verbod, prostitutie bleek een niet uit te bannen maatschappelijk verschijnsel. Reden waarom de politiek nu besluit het principiële standpunt te verlaten en kiest voor een pragmatische aanpak. Als je het dan toch niet weg kunt krijgen, dan moet het maar zo gebeuren dat je het kunt controleren, is de gedachtegang.

Registratie. Alleen het woord al is voldoende om het gros van de prostituties op de kast te jagen. Registratie van de werknemers in een borddeel is wel het laatste waar ze op zitten te wachten. "Trouwens hoe zouden we dat voor de belasting moeten berekenen", vraagt Lillian (27). Met haar blonde paardestaart ziet ze er meisjesachtig uit.

"Voor elke klant een rekening uitschrijven, zeker. Eén wip met condoom, honderdvijftig gulden. Of net zoals in de taxi. Een meterijje naast het bed: zodra je begint, druk je het in", lacht ze.

Potentiele klanten worden nu even weggestuurd. Het gesprek 'onder vrouwen' is belangrijker. Nog een sigarettje. Met de aansteker zwaaiend legt Heleen op zakelijke toon uit: "Voor tien minuten, moet je aan het Zandpad vijftig gulden betalen. Vaste prijs. Maar als het langer duurt, berekenen we het dubbele. En dan de speciale verrichtingen, hé, daar hebben we allemaal verschillende tarieven voor".

In Nederland werken naar schatting zo'n 20.000 vrouwen in de prostitutie. De meeste vrouwen werken in seksclubs of bor-

delen, al dan niet in vast dienstverband. Daarnaast is er een fors aantal dat als 'kleine zelfstandige' werkt in de raamprostitutie, meestal met een huurovereenkomst. Tippielaars maken een kleiner deel uit van de vrouwen en mannen in de prostitutie. De rest werkt via escortbureaus of als thuiswerkster.

Volgens opgave van de Utrechtse zedenpolitie gaat het in de stad om ongeveer 330 vrouwen. Hoeveel illegalen er zijn, blijft uiteraard giswerk. Het Zandpad is met 44 boten en 130 vrouwen het prostitutie-centrum. In de Hardeboollenstraat zijn momenteel nog zo'n tien 'rammen' in gebruik. Daarnaast tippen er een kleine honderd prostituties geregeld aan de Europalaan. Verder bevinden zich zes sekspanden in de stad, waar in totaal honderd vrouwen werkzaam zijn.

Op het stadhuis in Utrecht heeft beleidsmedewerker Cees Molders van de sector Algemeen Bestuur de plannen al klaar. "Met de nieuwe wetgeving wordt het voor gemeenten mogelijk een eigen beleid te voeren, toegevoegd op de plaatselijke situatie", zegt hij lachend in de verslagen van inspraakrondes met de betrokkenen. "Het doel is tweeledig: we willen de overlast voor de omwonenden beperken en tegelijk de positie van de prostituties verbeteren".

Dat is minder eenvoudig te realiseren dan het lijkt. Uit de inspraakprocedure blijkt dat prostituties en seksexploitanten liever niet willen veranderen. Molders: "Het is toch een scene die niet bepaald aan deugd ten onder gaat. Er gebeuren meer dingen in dat circuit: drugshandel en wapenbezit, zelfs vrouwenhandel. Na legalisering zijn die bedrijven gemakkelijker te controleren, we krijgen er meer grip op".

Wat gaat Utrecht doen als artikel 250 bis eenmaal uit het Wetboek van Strafrecht is verdwenen? "Dan komt er een vergoedingsmedewerker. Zo kan de overheid eisen stellen aan het prostitutiebedrijf: de inrichting, een beperkte registratie van de werknemers bij de Zedenpolitie. Wie er na een overgangstermijn niet aan voldoet, moet verdwijnen. Als zo'n bedrijf zich inlaat met criminaliteit, wordt de vergoeding ingetrokken".

Als bordhouders een legaal beroep wordt, kun je misschien betere voorzieningen treffen voor de prostituties. Maar aan het Zandpad rollen Heleen en Lillian bij die opmerking van hun stoel van het lachen. "Een CAO voor hoeren? Een ziektekosten-

verzekering en een pensioen?" vraagt Heleen. "Als ik mensen, wil ik niet werken. Valt dat dan ook onder de ziekteverzekering? Nee, zoiets valt niet te regelen".

We zijn 'kleine zelfstandigen', verzekeren ze trots. "Daarom zullen we onszelf ook nooit hoeven noemen, daar voelen we ons heel te goed voor". Heleen is huisvrouw, getrouwd, twee kinderen. Geregeld verdient ze er wat bij aan het Zandpad. Met de nieuwe wet kun je een einde maken aan de uitbuiting door verhuurders, bordhouders en poolers. "Als ze nou echt wat voor de prostituties willen doen, moeten ze de poolers verbieden. Dat zijn de echte uitbuiters", zegt Heleen. Die vieze kerels aan de overkant vindt ze zelf ook maar eng. Die letten zogenaamd op 'hun vrouw'. Dan komt er weer zo'n dikke patsjer langsrjnd met veel gouden kettingen om, in een grote auto. Daar ergert Heleen zich groen en geel aan.

"Er zijn vrouwen die al het verdiende geld afgeven, anders krijgen ze een flink pak rammel", weet Lillian. "Ik ken iemand die moet elke dag met duizend gulden thuis komen. Nou, dan moet je 24 uur achter elkaar werken. Veel vrouwen hier zitten onder de pepillen".

Prostituée een gerespecteerd beroep? Volgens de vrouwen zal het wel altijd laag op de maatschappelijke ladder genoteerd blijven. Laatst liep er nog een buurman van Heleen op het Zandpad. Die had haar achter het raam zien zitten. Daarna had hij zijn dochtertje verboden om nog met het buurmeisje te spelen. Gevolg is dat haar kind nu op school gepest wordt, alle kindermoeder een hoer is. "Toen werd ik zo giftig, hé", zegt Heleen. "Waar z'n vrouw bij was, heb ik aan die man gevraagd wat hij daar dan deed op het Zandpad".

Rode Draad

In het statige grachtenpand in Amsterdam, vlakbij de Wallen, is de belangvereniging van en voor hoeren, De Rode Draad, gevestigd. Er hangen leuzen aan de muur, die de trotse zelfbewuste held van de vrouwen weerspiegelen: "Wie zeurt, krijgt bij Joke géén beurt" en "Hier staat Nel, voor eeftjes sne!".

De Rode Draad beschouwt het schrappen van het borddeelverbod voornamelijk als een bron van onzekerheid. "Prachtig dat prostitutie uit de sfeer van de illegaleit en criminaliteit wordt gehaald", zegt woordvoersier

Als alles volgens plan verloopt is het beroep van borddeelhouders aan het eind van dit jaar net zo legaal als dat van postbode of groenteboer.

De komende week debatteert de Tweede Kamer over een wijziging van artikel 250 bis in het Wetboek van Strafrecht.

Als het wetsvoorstel erdoor komt, betekent dit het einde van de zedelijkheidswetgeving zoals die sinds 1911 heeft gegolden. Maar hoeven en borddeelhouders, de eigenlijke belanghebbenden, zijn tegen. Hoer een gerespecteerd beroep? Aan het Zandpad rollen Heleen en Lillian van hun bed van het lachen.

Lucy. "Maar het is een illusie om te denken dat daarmee in één klap alle problemen zijn opgelost".

Veel prostituties nemen de dreiging met registratie zeer ernstig, terwijl de voordelen voor de vrouwen nog onduidelijk zijn. "Er is nog helemaal niets geregeld. We weten niet wat ons te wachten staat, in de clubs, achter de ramen en op straat. Wat de publieke vrouwen merken, is dat de overheid vooral de zichtbare prostitutie wil indammen. In veel steden staat nu de gedoogzone opnieuw ter discussie".

De prostituties konden tot nu toe onzichtbaar opereren in een schemergebied, waarin uitsluitend bezoekers kwamen die al evenmin belang hadden bij veel openheid. Met de nieuwe wetgeving doemt het spookbeeld op van ongetroffen computersystemen: achter hun naam wordt een beroep geprint dat hen in de ogen van de samenleving nog steeds beïmpelt tot een verdorven mens. Een beroep waarmee ze op ieder ongewenst moment in hun leven in het open-

baar kunnen worden geconfronteerd.

"De wet loopt vooruit op de maatschappelijke acceptatie van het beroep", vindt Lucy van De Rode Draad. "Natuurlijk willen we legaal kunnen werken. Maar we willen niet alleen volgens de wet, maar door de hele maatschappij worden geaccepteerd".

De voorbereidingen zoals die nu worden getroffen voor de wijziging van het gewraakte artikel 250 bis zullen ertoe leiden dat de plichten, zoals die van het betalen van belasting en registratie, vooralsnog de rechten veroveren.

"En dan die verplichte medische controle, die ze misschien willen invoeren", zegt Lucy. "Het is zo absurd. Bestaat er dan ook een controle voor losbandige tieners? Wordt op de scholen gecontroleerd of die kinderen condooms gebruiken? Ik ken tieners genoeg, de ene week hebben ze dit meisje, de volgende week een ander".

De gemeente Utrecht overweegt overigens om aan het Zandpad een polikliniekje te vestigen. Een arts van het Academisch Ziekenhuis zou daar twee keer per week sprekkuur houden. Het wachten is op het aanpassen van het bestemmingsplan van het huis dat daarvoor gebruikt moet worden. "Het zou goed zijn als er een goedkope mogelijkheid komt, waar we vrijwillig heen kunnen voor controle", vindt ook Heleen. "Maar bij de hoeren vrij je veel veiliger dan met losvaste vriendjes. We gebruiken hier al tijd condooms. Als je met een vriend vrijt, in een romantische stemming, is het veel moeilijker om een condoom te eisen. Op je werk ben je zakelijk, je stelt je eisen. Dit kun je krijgen, voor die prijs. Als het de klant niet bevalt gaat hij maar ergens anders".

De arts Jill van Steenberghe van de Gemeentelijke Geneeskundige en Gezondheidsdienst (GG en GD) werkt als hulpverlener bij het huiskamer-aanloopproject aan de Europalaan. Hij ziet de wijzigingen in de prostitutiewetgeving met gemengde gevoelens tegemoet. Er kunnen volgens hem nare 'bijverschijnselen' optreden. De gemeenten krijgen zelf de bevoegdheid om de prostitutie te reguleren. "Dan kun je bizarre en emotionele discussies verwachten in de gemeenteraad", waarschuwt Van Steenberghe. "Veel mensen vinden toch dat ze die hoeren maar eens hard moeten aanpakken. Dat ze gekerd moeten worden voor ze een vergoeding krijgen".

Momenteel geldt als enige regel aan de Europalaan dat de

tippeelaars boven de achtien moeten zijn. "Dat werkt heel goed", zegt Van Steenberghe. "Daardoor voelen de vrouwen zich niet opgejaagd. Ze hebben rustig de tijd om een mogelijke klant te bekijken, lopen daar door minder risico's. De Utrechtse politie gaat op een heel bijzondere manier met de prostituties om. Het zou jammer zijn als dat beleid nu opnieuw ter discussie komt".

Van Steenberghe verwacht dat sommige prostituties inderdaad zouden onderduiken als zij werden verplicht zich te registreren. "Dat zou de bestrijding van geslachtsziekten bemoeilijken en zou verspreiding van het HIV-virus tot gevolg kunnen hebben". Driekwart van de tippeelaars aan de Europalaan is volgens de arts aan drugs verslaafd. De mannen die van hun diensten gebruik maken, bieden de meisjes soms meer geld als ze zonder condoom werken. "Een drugsverslaafde is toch al niet zo bezorgd over haar lichaam, anders zou ze die rotzool niet gebruiken. Dus dan is de kans groot dat ze voor veel geld bereid is risico's te nemen. Daarom ben ik een voorstander van goede mogelijkheden voor vrijwillige medische controle".

"Hopelijk leidt de nieuwe wetgeving ertoe dat meer mensen zakelijker over prostitutie gaan oordelen", zegt een andere medewerker, Monique Streng. Volgens de huiskamer-aanloopproject, "Uiteindelijk is het gewoon werk: een hoer verleent een dienst en wordt daarvoor betaald. Dat stigma moet verdwijnen".

Escortbureau

"Zie ik er wel goed uit?", vraagt seks-exploitant Job Te Boekhorst direct bij de kennismaking in zijn privéhuis in Nieuwerkerk. Vroeger werkte Job, inderdaad een mooie jongen met zijn helblonde haar in een staartje en een gebruik gezicht, zelf als homoprostituë in clubs. Nu heeft hij een escortbureau speciaal gericht op homo's en biseksuelen, waar zo'n twintig mannen en vrouwen klaar staan om klanten te verwennen.

"Kijk, de halve overheid loopt zelf de hoeren plat. Bij ons komt van alles: ambtenaren, docenten en studenten. Het middenklasse-publiek", zegt hij. En zachter: "Veel mensen zitten met seksuele problemen, ze durven het niet met hun vrouw bij voorbeeld. Dan komt zo'n echtbaar hier om die remmingen kwijt te raken. Wij proberen steeds grenzen te verleggen".

De gouden tijden voor de pros-

titutie zijn volgens Job voorbij. De angst voor aids zit er goed in, daardoor is de omzet overal tot de helft gedaald vergeleken met vroeger. "Als ze ons verder kapot willen maken, wordt dat een ramp", voorpelt hij. "Drugs, drank, roken en prostitutie kunnen ze nooit weg krijgen. Dan duiken we gewoon in het illegale circuit".

De nul-zes-lijnen vormen een flinke concurrentie voor de bestaande prostitutiemogelijkheden. "Als de overheid iets wil doen, moet ze daarmee beginnen. Op die telefoonlijnen is totaal geen controle, zelfs kinderen kunnen op die manier seksafspraken maken".

Met zijn escortbureau veroorzaakt hij volgens eigen zeggen totaal geen overlast in het keurige nieuwbouwuurlijk in Nieuwerkerk. "Dat komt doordat wij met afspraken werken. Dan heb je niet constant een vrijblijvend in- en uitlopen".

Valt er iets te veranderen aan de extreme uitbuiting van prostituties? "Als je aan de poolers komt, kom je aan meer mensen", weet Job. "Er zijn veel hoerenbazuinen die ook in de drugsweld zitten. Die vrouwen willen het toch allemaal zelf? Ze vinden het heerlijk dat er een man boven ze staat. Daar kicken ze op. Als ze het niet willen, gaan ze toch naar het politiebureau en vragen om hulp. Dan komen ze eruit".

Volgens gemeente-ambtenaar Molders sympathiseert de Utrechtse overheid met het plan van De Roze Draad om de vrouwen zelf een bedrijf te laten opzetten. Zo'n love-hotel moet dan een voorbeeldfunctie krijgen, die hoeren worden niet langer door hun poolers uitgebuut. Op deze wijze kan een snelle verbetering van de arbeidsomstandigheden bereikt worden. Verder is het overheidsbeleid erop gericht om het aantal prostitutiebedrijven zo beperkt mogelijk te houden. Lachend: "Een echt respectabel bedrijf, maar dan moeten ze wel netjes belastingen en pensioenpremie betalen".

De Utrechtse overheid ziet 'het ondergronds gaan' niet als een reëel gevaar van de wetswijziging. "Om een borddeel te exploiteren, heb je toch klanten nodig? Als de klanten ze weten te vinden kunnen wij dat ook", zegt de gemeente-ambtenaar. "En als andere ondernemers wel een vergoeding moeten aanvragen, zullen ze het niet pikken dat hun concurrent maar aan rotzoolt. Dus dan krijgt de overheid tips binnen; zo zal het in de praktijk misschien gaan werken".

Om redenen van privacy zijn de namen van de geïnterviewde prostituties veranderd.

Een warwinkel van Japanse seksuele emoties

VK 31

ALS JE ALS buitenlander in Japan antiekwinkeltjes en veilingen afstruint, krijg je regelmatig van onder de toonbank „shunga” aangeboden: achttiende- en negentiende-eeuwse houtgravures met erotische voorstellingen. Ook al zijn zij van de hand van grote meesters als Hokusai, Utamaro of Kunisada, het bezit ervan is in Japan verboden. De wet die het afbeelden van schaamhaar aan banden legt, kent geen uitzonderingen.

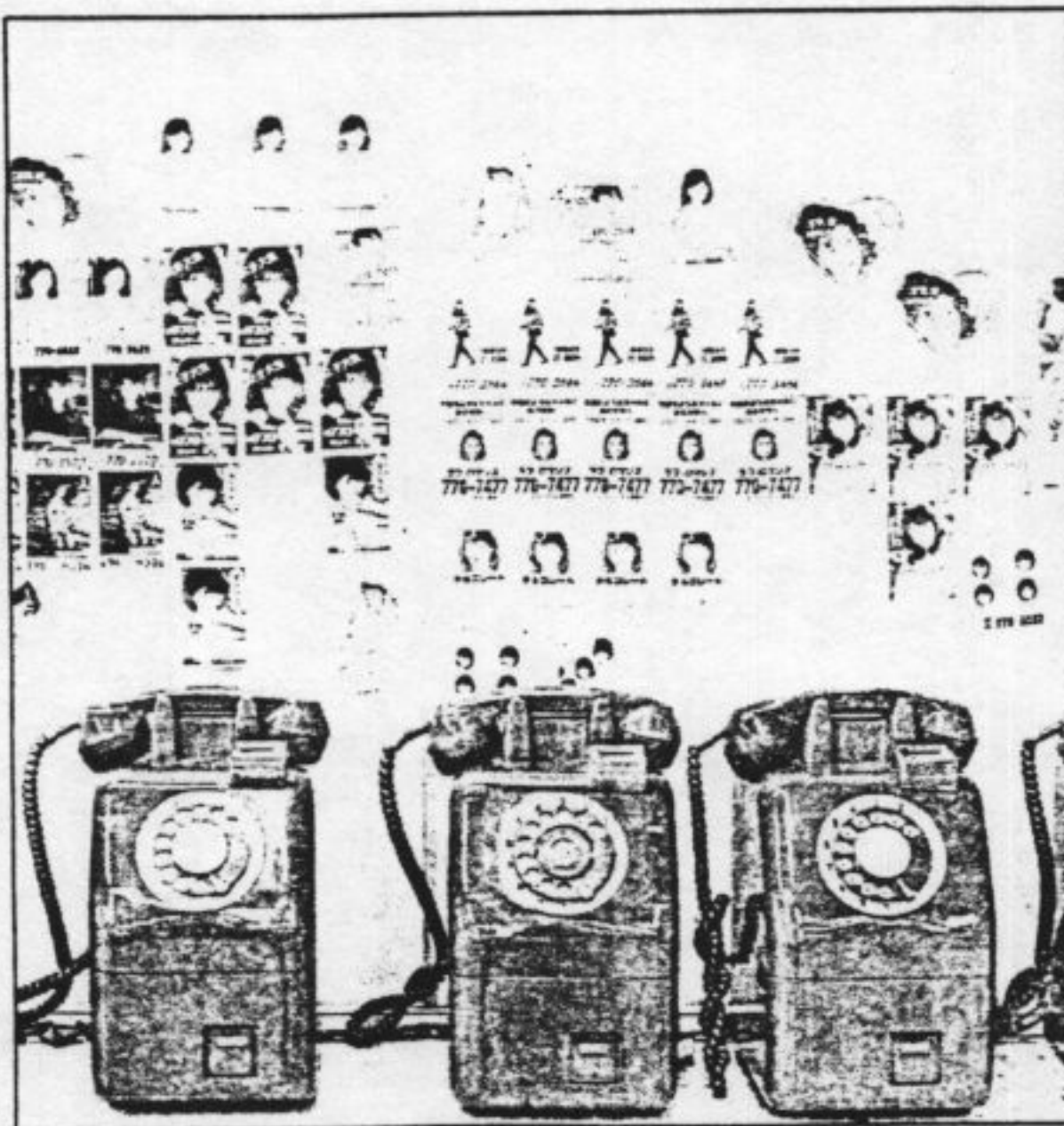
De heersende samurai-clans van Japan, dat in de achttiende en een groot deel van de vorige eeuw een echte politiestaat was, stoorden zich mateloos aan de losbandigheid van het gepeupel. In de ogen van het shogunaat vormde de volkse ongeremdheid in seksualiteit en erotiek een ondermijning van de heersende neo-Confucianistische ideologie. Behalve een verbod op shunga kreeg ook het populaire kabuki-theater allerlei beperkingen opgelegd en werd de prostitutie in getto's geconcentreerd.

De ambtelijke elite ziet zichzelf nog altijd als de hoedster van de publieke moraal. Daarom is in Japan anno 1991 de anticonceptie-pil niet vrij verkrijgbaar (gevolg: een record aantal abortussen) en wordt er nog streng op toegezien dat er geen plaatjes op de markt komen waarop (volwassen) geslachtsdelen te zien zijn. Op het douanekantoor in Yokohama heeft een kantoorliefhebber een ijverige ambtenaar er een dagtaak aan om de dertigduizend buitenlandse mannenbladen die maandelijks Japan binnenkomen, te screenen op de aanwezigheid van schaamhaar. Wordt ergens een plukje ontdekt, dan gaat er onverbidde-lijk een laagje onuitwisbare inkt overheen, of wordt er een dun laagje van het papier afgekrast.

Maar creatieve pornografische talenten weten er wel raad mee, getuige het ruime assortiment erotische stripbladen en tijdschriften in de kiosken. De routinematige vermenging van sex en geweld zou elders onmiddellijk bezorgde ouders mobiliseren, maar niet in Japan. Geen schaamhaartje passeert de censuur, maar in de strips vloeien bloed en sperma rijkelijk.

Eros in Japan is een vat vol tegenstellingen, waarin victoriaanse preutsheid onophoudelijk botst met een traditie van natuurlijke onbevangenheid ten aanzien van sex. De Britse filmcriticus Nicholas Bornoff heeft die warwinkel van emoties knap in kaart gebracht in *Pink Samurai*. Roze (pink) is de kleur die in Japan wordt geassocieerd met sex en erotiek. Het is een lijvig boek geworden en het vraagt nogal wat van het uithoudingsvermogen om tot het einde door te lezen. Het enige bezwaar tegen het boek is dat het wat veel van het goede is.

Bornoff haalt nogal wat overhoop. Aan de orde komen de geschiedenis van de seksualiteit in Japan en de bijbehorende mythologie, de veelsoortige verschijningsvormen van betaalde sex (de „waterhandel”), de gescheiden levenssferen van man en vrouw en het daar-

Meisjes in Tokio bieden zich per sticker aan bij publieke telefoontoestellen.

FOTO CAELIA VAN DER DRIFT

door verknipte gezinsleven. Met tussen- door nog hoe Japanners aankijken tegen zaken als maagdelijkheid, incest, partnerruil, homoseksualiteit, masturbatie, pedofilie, travestie, overspel, tienersex, geboortenbeperking, seksuele voorlichting, sekstoerisme, voyeurisme, scatologie, aids, enzovoort.

Bornoff heeft elf jaar in Tokio gewoond, waar hij filmkritieken schreef voor de *Japan Times*. Hij woont nu in Londen met zijn Japanse echtgenote, maar hij heeft zich in zijn Tokiose jaren met overgave in het „roze” strijdgewoel gestort.

Al participierend-observerend neemt hij ons mee naar plekken waar de meeste buitenlanders niet eens van gehoord hebben: naar de verlopen striptease-theaters van Asakusa, een modern borddeel in Kawasaki (waar hij zich laat verzorgen door een „seksuele fysiotherapeute”), een „no pants”-koffiebar in het hartje van Tokio, en naar een zogeheten „health club”, waar de bezoekers van onder de tapkast oraal worden bewerkt. Andere gelegenheden bieden de klant een volledig geregisseerd amoureuus „avontuurtje” van exact veertig minuten. Zij danken hun populariteit aan de beperkte mogelijkheden van hardwerkende forensen om buiten het werk om spontaan contacten te leggen — als ze er al tijd voor hebben.

In Japan ligt de nadruk meer op de

fysieke kant van seks: vrijen doe je om de bevrediging van het moment, niet om de relatie te verdiepen. Het succes van een huwelijk wordt niet afgemeten aan de kwaliteit van het seksleven. De echtelieden gaan doorgaans vrij oppervlakkig met elkaar om. Dat kan ook nauwelijks anders met mannen die bijna nooit thuis zijn, en vaak te uitgeput zijn om iets te ondernemen.

Over betaalde sex wordt — ook door vrouwen — veel minder negatief gedacht. Een dubbele moraal ten aanzien van prostitutie ontbreekt. Het begrip „vieze oude man” zegt een Japanner niets: „het” is immers niet vies. Het is tegelijk ook minder verheven, aardscr, en dat verklaart waarom Japanners veel minder frequent gebukt gaan onder frustraties en complexen op dat gebied.

Daarmee in tegenspraak is dan weer de belabberde seksuele voorlichting op scholen, en de preutsheid om het beestje bij de naam te noemen. De woorden zijn er wel — Bornoff heeft er een paar pagina's voor ingeruimd — maar ze worden zelden gebruikt. Van een drieletterwoord kan een Japanner echt schrikken. Het heet gewoon „dat daar”, ook onder partners.

De komst van grote aantallen Europeanen, eind vorige eeuw, luidde het begin van het einde in voor het gemengde badhuis. Na de Meiji-restauratie (1867) begon een lange periode waarin

Japan zich helemaal richtte op het Westen. Europa werd in alles het lichtend voorbeeld, zelfs op het vlak van de etiquette en fatsoensnormen. De victoriaanse preutsheid sloot naadloos aan op het wereldbeeld van de Japanse elite, die er echter nooit helemaal in is geslaagd haar puriteinse opvattingen op te leggen aan het gewone volk.

Sinds 1956 is prostitutie officieel verboden, maar al snel werd duidelijk dat ook in Japan het oudste ambacht zich niet laat uitroeien. De politie voert af en toe wel razzia's uit, maar vaak zijn club-eigenaren getipt en wordt de zaak met smeergeld afgehandeld. Bornoff vermoedt dat de autoriteiten de bedrijfstak niet te hard willen aanpakken, omdat hij een uitlaatklep betekent voor maatschappelijke spanningen.

De volkse erotiek kwam in een ondergronds bestaan juist tot bloei. De voorschriften van de overheid werkten averechts: de suggestie van erotiek is immers prikkelender dan rechttoe, recht-aan pornografie. Die waarheid is door niemand beter begrepen dan door de Japanse *hanga*-artiesten en stripteekenaars, die er al eeuwen een genoeg in scheppen de fatsoensridders van het establishment te slim af te zijn.

Maar juist de laatste jaren verandert er veel. Het tijdperk van erotiek-als-protest is zo goed als verleden tijd. De radicale activisten uit de jaren zestig gaan de burgerlijke maatschappij niet langer als pornografische provo's te lijf. Tegelijk rukt een vorm van radicaal feminisme op, die het ook heeft voorzien op de ongedwongen, liberale houding tegenover seksualiteit. Japan wordt volwassen, concludeert Bornoff, en verliest daarbij zijn onschuld.

Tot nu toe is het aantal seropositieven in Japan betrekkelijk gering, maar dat is een kwestie van geluk. De seksindustrie beperkt zich tot het weren van buitenlandse homoseksuelen, de overheid kijkt de andere kant op. Er is geen campagne voor veilig vrijen, en het gebruik van condoms door tieners en bezoekers van sekshuizen is schrikbarend laag.

Waar vier eeuwen indoctrinatie en modernisering niet helemaal succesvol zijn geweest, zal aids dat misschien wel zijn. Bornoff: „De benijdenswaardige onbevangenheid ten aanzien van seksuele zaken in Japan is door de jaren heen geleidelijk afgebrokkeld. Tenzij de werkenden en de klanten in de seksindustrie zich aan veiliger gewoonten onderwerpen, kan een aids-epidemie de doodklap betekenen.”

RUUD KREUTZER

Nicholas Bornoff: *Pink Samurai - The Pursuit and Politics of Sex in Japan*.

Grafton Books, import Nilsson & Lamm; f 68,45.
ISBN 0 246 13453 4.
Pocket Books, import Van Ditmar; f 57,40.
ISBN 0 671 74265 5.

De werking van Japanse seksuele emoties

De werking van Japanse seksuele emoties is een onderwerp dat in de laatste jaren steeds meer aandacht heeft gekregen. Dit artikel zal proberen te verklaren waarom de Japanse seksuele emoties zo sterk zijn en hoe ze zich manifesteren in de samenleving. Het zal ook proberen te verklaren waarom de Japanse seksuele emoties zo sterk zijn en hoe ze zich manifesteren in de samenleving.

De werking van Japanse seksuele emoties is een onderwerp dat in de laatste jaren steeds meer aandacht heeft gekregen. Dit artikel zal proberen te verklaren waarom de Japanse seksuele emoties zo sterk zijn en hoe ze zich manifesteren in de samenleving. Het zal ook proberen te verklaren waarom de Japanse seksuele emoties zo sterk zijn en hoe ze zich manifesteren in de samenleving.

De werking van Japanse seksuele emoties is een onderwerp dat in de laatste jaren steeds meer aandacht heeft gekregen. Dit artikel zal proberen te verklaren waarom de Japanse seksuele emoties zo sterk zijn en hoe ze zich manifesteren in de samenleving. Het zal ook proberen te verklaren waarom de Japanse seksuele emoties zo sterk zijn en hoe ze zich manifesteren in de samenleving.

De werking van Japanse seksuele emoties is een onderwerp dat in de laatste jaren steeds meer aandacht heeft gekregen. Dit artikel zal proberen te verklaren waarom de Japanse seksuele emoties zo sterk zijn en hoe ze zich manifesteren in de samenleving. Het zal ook proberen te verklaren waarom de Japanse seksuele emoties zo sterk zijn en hoe ze zich manifesteren in de samenleving.